

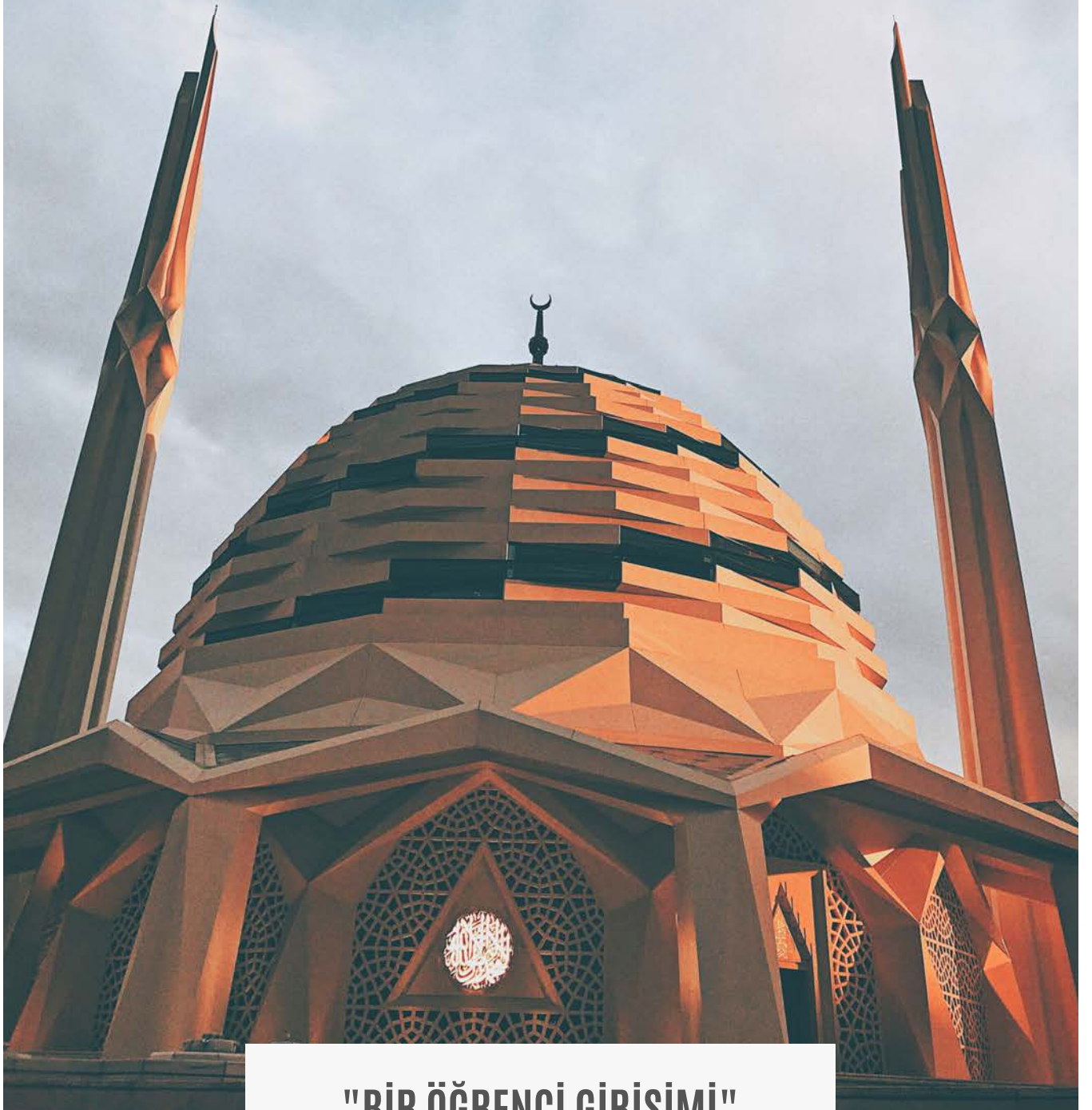
MÜİF 58

TEMMUZ 2021

MARMARA ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ MEZUNİYET DERGİSİ

2016-2021

KANA KANA İÇTİĞİMİZ SUYU
SUSUZLARA KAVUŞTURMAYA,
DERT BİLDİKLERİMİZE DEVA OLMAYA,
KISACA BİZ PEYGAMBER YOLUNDA
TEBLİĞE GİDİYORUZ.

"BİR ÖĞRENCİ GİRİŞİMİ"

GAZZE'YE UMUT OL

İşgalci israil Gazze'de büyük bir yıkıma neden oldu.
MÜİF 58. DÖNEM ÖĞRENCİLERİ OLARAK GAZZE'DE EV İNŞA EDİYORUZ!

**1 EV BEDELİ
25 BİN €**

Takdim

Mezun olmak, aynı zamanda miras aldığımız tüm değerleri yüklenip uzunca bir yola çıkmak demektir. Olağanca çalkantılı ve bir o kadar virajlı bir yolculukta sağlam durabilme, sağlam durmayı öğretme çabasıdır bilhassa...

Temsili olabileceğiniz bir dini en doğru şekilde yaşayıp aktarma, alınan bilgilerin zekatını verme sırası şimdi. Öyle bir zekat ki, dünyada en değerli, en anlamlı ve en hayırlı olan birkaç hasletten biri! Nitekim Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur:

وَعَنْهُ قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : « الدُّنْيَا مُلْعُونَةٌ ، مُلْعُونٌ مَا فِيهَا إِلَّا ذَكَرَ اللَّهَ تَعَالَى ، وَمَا وَالَاهُ ، وَعَالِمًا ، أَوْ مُتَعَلِّمًا » رواه الترمذی وقال : حديثٌ حسنٌ.

“Dünya ve onun içinde olan şeyler değersizdir. Sadece Allah'ı zikretmek ve O'na yaklaşır şeylerle, ilim öğreten âlim ve öğrenmek isteyen öğrenci bundan müstesnadır.” (Tirmizî, Zühd 14)

Müif 58 mezuniyet koordinasyon ekibi olarak bu yıl bir ilkinin gerçekleştirmiş olmanın verdiği heyecanla, içerisinde öğrenci ve fakülte hocalarımızın çok değerli yazılarını barındıran ve bir o kadar duygulandıran sayfalar ile tüm okurlarımızı selamlıyoruz.

Yıllar sonra bu dergiyi elimize aldığımızda bizi hem bugünlere getirecek hem duygulandıracak hem gülümsetecek bir çalışma olması amacıyla çıktığımız bu yolda çok değerli hocamız İsmail Lütfü Çakan, “Kitap ve Sünnete Bağlılık İlkesi” adlı yazısı ile, başta dekanımız İsmail Safa Üstün ve çok değerli Ali Köse ve Faruk Beşer hocalarımızın bizlere anlam katan değerli temennileri, Yılmaz Özdemir hocamızın Erdoğan Albayrak hocamızdan bahsettiği hatırat yazısı, Emrullah Tuncel hocamızın, “Yeni Bir Sayfa Açılırken” ve Mehmet Toprak hocamızın “Yolunuz Açık Olsun” adlı veda mahiyetindeki temennileri ile okurlarımızı baş başa bırakıyoruz.

Sizleri bu ve benzeri yazılarımız, mezun olurken yolumuza ışık tutacak yüksek lisansla dair içeriklerimiz, Dünyanın dört bir yanından gelen ve okulumuz öğrencilerine çeşitlilik katan değerli arkadaşlarımızın okulumuz ve bizler hakkında zikrettiği düşünceler, okudukça geçmiş hissine kapılacağımız ve sizlere kültür katacak olan Mevlâna gezi yazılarımız, yüzümüzü gülümsetecek anılar, sizi eğlendirirken öğretecek bulmacalar ve dergimize renk katan diğer içerikler ile baş başa bırakıyoruz. İyi okumalar...

Dergimize içerik katan değerli hocalarımız ve öğrencilerimize mezuniyet ekibimiz, özellikle dergi yönetim ekibimiz adına teşekkürlerimi sunuyorum.

Doç. Dr. Osman AYDINLI
İslam Tarihi Bilim Dalı Öğretim Üyesi

MÜİF 58

İstanbul 2021

Yayın Türü: Süresiz yayım

Yayın Danışmanı:

Doç. Dr. Osman Aydınli

Genel Yayın Yönetmeni:

Meryem Sevim

Editörler:

Melike Karartı

Beyza Nur Köşker

Şeyma Efrems

Yardımcı Editörler:

Osman Kâmil Direk

Dilara Sevgili

Nurcan Kişi

Grafik Tasarımı:

Beyza Nur Köşker

Senanur Küçüktepe

Meryem Sevim

Yayın Kurulu:

Osman Kâmil Direk

Senanur Küçüktepe

Meryem Sevim

Melike Karartı

Şeyma Efrems

Beyza Nur Köşker

Ahmet Hamdi Hacıcaferoğlu

Dilâra Sevgili

Basım:

Marmara Üniversitesi İlahiyat

Fakültesi Vakfı

Baskı:

Seçil Ofset

©Her hakkı saklıdır.

Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve çizimlerin elektronik ortamlar da dahil olmak üzere çoğaltma hakları Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınlarına aittir. Yazılı izin olmaksızın kullanılamaz.

02

TARİH VE MİSYON

03

VEFA VE TEŞEKKÜR

Genel Yayın Yönetmeni
Meryem Sevim

04

DEKANIMIZDAN

Prof. Dr. İsmail Safa
Üstün

06

PROF. DR. ALİ KÖSE

13

الكلية العزیزة

14

MANEVİ DANIŞMANLIK VE
REHBERLİK

Prof. Dr. Ali Ayten

18

FAS, MAĞRİB VEYA
MOROCCO

Osman Kâmil Direk

20

MÜİF YOLCULUĞUM

Mevlûde Aydın

26

GÜNÜ BEKLERKEN

Büşra Han

28

SİNBA'D'IN GİZEMLİ
ÜLKESİ: UMMAN

Şeyma Alkan

30

İLAHİYATÇI KİMLİĞİ
AÇISINDAN KİTAP VE
SÜNNETE BAĞLILIK İLKESİ

Prof. Dr. İsmail Lütfi Çakan

34

İSTANBUL'U OKUMAK

Zeynep Zülâl Gündoğdu

44

İLAHİYAT VE FELSEFE

Prof. Dr. Ömer Türker

48

YARININ
ÖĞRETMENLERİNE

Melike Karartı

50

DİN EĞİTİMİ

Doç. Dr. Ramazan Gürel

54

İLAHİYAT FAKÜLTELERİ VE
MUSİKİ

Prof. Dr. M. Safa
Yeşrem

60

PERSONEL RÖPORTAJLARI

Osman Kâmil Direk

70

İYİLİĞE DOĞRU

Beyzanur Köşker

72

FAKÜLTE
ÖĞRENCİLERİMİZİN
GERÇEKLEŞTİRDİĞİ BAZI PROJELER

Senanur Küçüktepe

74

HAYIRDA YARIŞINIZ

Dilâra Sevgili

84

YÜKSEK LİSANSLILARA SORDUK

96

HOCALARIMIZDAN KİTAP
TAVSİYELERİ

98

KAYAN YILDIZLAR

99

BİZ BURADAYKEN NELER OLDU?

106

MÜİF 58'DEN MÜİF ŞİİRLERİ

109

MÜİF'E MEKTUPLAR

110

MÜİF'TE YAŞAYABİLECEĞİNİZ
EN İYİ ANILAR

112

MÜİF 58'E ÇAN HAKKINDA
SORDUK- MÜİF 58 LAKAPLAR

dekiler

08

YENİ BİR SAYFA
AÇILIRKEN

Öğr. Gör. Dr.
Emrullah Tuncel

09

ÇABA UĞRUNA BU VEDA

Meryem Sevim

10

-MÜİF Mİ? TAMAM SİZ
GEÇEBİLİRSİNİZ

Mücahid Çiçek

12

النور OF THE PLEASURE

Abdülkadir Ceylan

21

BİRLİK İÇİNDE AYRILIK

Meryem Sevim

22

PROF. DR. FARUK BEŞER

24

NE BİLSİN

Şeyma Efrens

25

THE PATH IS THE GOAL

كشف القديم - وضع الجديد
Hilal Gebeş

36

YENİDEN DİRİLİŞE

Zahide Gökçe

37

SIR

Ümmügülüm Tosun

38

DİN PSİKOLOJİSİ

Dr. Öğr. Üyesi
Sevde Düzgüner

42

ÜRDÜN

Osman Kâmil Direk

55

ARAP YARIMADASININ
İNCİSİ- KATAR

Muhammed Furkan
Eren

56

DİK DURUŞLAR
GÖLGESİNDE

Meryem Sevim

57

BEKLEYEN MESAİYE DAİR

Ahmet Hamdi
Hacıcaferoğlu

58

RAHMETLİ DOSTUM

Dr. Öğr. Üyesi
Yılmaz Özdemir

75

BİR MAZİ BİN HATIRA

Nursena Sekmen

77

MALEZYA

Sidra Demirci,
Betül Akay

80

ULUSLARARASI İLAHİYAT
ÖĞRENCİLERİNİN GÖZÜNDEN
MARMARA İLAHİYAT

82

ŞEHR-İ İSTANBUL'A MÜİF 58.
DÖNEM ÖĞRENCİLERİ
NERELERDEN GELDİ?

100

NOSTALJİ KÖŞESİ

102

NE KADAR MÜİF'LİSİN

104

MÜİF'E SORDUK
EN POPULER CEVAPLARI ALDIK

105

MÜİF'İN AKILDA KALAN
EN'LERİ

113

BULMACALAR

Osman Kâmil Direk

116

BİLAKİS GÖRÜŞMEK ÜZERE

Melike Karartı

118

YOLUNUZ AÇIK OLSUN

Öğr.Gör. Mehmet Toprak

122

MÜİF 58. DÖNEM
MEZUNLARI

Tarih ve Misyon

Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nin temeli, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1959 yılında kurulan İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü'ne dayanmaktadır. Enstitü 1982 yılında Yüksek Öğretim Kurulu kararıyla Marmara Üniversitesi'ne devredilmiş ve Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi adını almıştır. Fakültemiz, kuruluşundan itibaren Türkiye'deki dinî eğitim tarihinde mühim bir rol oynamıştır. Fakültemizin entelektüel temelleri, çok kültürlü İslam ve Türk tarihi içerisinde neşv ü nema bulan devasa zenginlikteki İslamî ilim geleneğine dayanmaktadır. Fakültemiz İslamî disiplinlerin geleneksel ruhunu modern din bilimleri çalışmaları ile birleştirerek İslam'ın ve diğer dinî geleneklerin ortaya koydukları ilimlerin akademik düzeydeki öğretiminde ulusal ve uluslararası ölçekte müstesna bir rol üstlenmiştir. İslamî değerler ağırlıklı bir bakış açısıyla dinî meselelerde eleştirel düşünebilme yetisinin gelişmesine katkıda bulunmak, İlahiyat Fakültesi'nin temel fonksiyonlarından biridir.

Fakültemizin vizyonu, dinin evrensel ve özgün değerleri hakkında akademik ölçütlere uygun, toplumun ihtiyaçları ile uyumlu bilgi üreten, bu bilgileri bireyin ruh sağlığı ve toplumun huzuru için doğru ve etkin biçimde aktaran, tarihi ve kültürel kimliğimizin korunup geliştirilmesi doğrultusunda yayan, İslami değerlere ve çağın ihtiyaçlarına uygun biçimde yorumlayan gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde öncü ve nitelikli bir yüksek öğretim kurumu olmaktır. Bu vizyonla hareket eden fakültemizin misyonu da şu şekilde özetlenebilir: Genelde din bilimleri ve kültürü, özde İslam bilimleri ve kültürü alanında ilmî esaslar, kültürel ihtiyaçlar ve uluslararası standartlar çerçevesinde araştırmalar yapmak ve yayınlamak; bu doğrultuda üstün nitelikli din bilimleri uzman ve araştırmacıları, din bilgisi öğretmenleri ve din görevlileri yetiştirmek; ilahiyat alanında bilgi ve donanımını geliştirmek isteyenlere lisans seviyesinde öğrenim görme imkanı sağlamak; sosyal ve kültürel gelişmeleri göz önünde bulundurarak milli, dinî ve ahlâkî değerlerimizi koruyup geliştirmek suretiyle toplumun maddî-manevî kalkınmasına katkıda bulunmak.

Bu misyon çerçevesinde faaliyetlerini sürdüren İlahiyat Fakültesi, İslam dini ve dünyanın diğer dinleri ile ilgili üretilmiş geleneksel eserler ile modern akademik çalışmaları entegre etmektedir. Bunu gerçekleştirebilmek için İslam araştırmalarını daha geniş bir bakış açısıyla sosyal ve beşerî bilimlerin verilerinden de istifade ederek değerlendirmekte ve böylece modern akademik disiplinler ile geleneksel ilmî faaliyetleri harmanlayabilmektedir.

Fakültemiz, Müslüman bir toplum içerisinde İslam'ı incelemek isteyenler için kendi alanlarında uzman, hem geleneğe vâkıf hem de modern akademik metotları kullanan kadrosu ile ilim dünyasına hizmet etmektedir. Fakültemiz Marmara Üniversitesi öğretim kadrosu ve öğrencilerinin zengin entelektüel kaynakları ile uluslararası bilim insanları arasında sağlıklı bir iletişim tesis etmeyi hedeflemekte ve bu iletişimin günümüzün kompleks, durmadan değişen ve küreselleşen dünyasında dinî meselelerin daha doğru bir biçimde tahlil edilebilmesi için hayatî önem taşıdığı inancına dayanmaktadır. Fakültemiz kültürler ve dindarlar arası anlayışı geliştirmekte; medeniyetler, dinler, milletler ve cemaatler arası yardımlaşmayı teşvik etmektedir. Hayat boyu eğitim ve güçlü bir sosyal sorumluluk anlayışı kazandıracak ortamlar oluşturmaya gayret etmekte; dünyadaki dini grupların tarihî ve çağdaş biçimleri hakkında derinlikli bir anlama faaliyetinin inşasına çalışmaktadır. Küresel ölçekli çatışmalarda dinî vurguların giderek artması karşısında, yurt içi ve yurt dışındaki kurumlarla iş birliği halinde, geniş ve anlamayı önceleyen bir perspektiften dünya dinlerini incelemek, misyonumuzun vazgeçilmez unsurlarındandır.

Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, sahasında öncü bir eğitim kurumudur. Nitekim Türkiye'nin farklı İlahiyat fakültelerinde ders veren çok sayıda akademisyen, lisans ve lisansüstü eğitimlerini fakültemizde tamamlamışlardır. Hâlen fakültemiz pek çok genç akademisyene lisansüstü eğitim vermekte ve gelecekte çeşitli yüksek öğretim kurumlarında çalışmak üzere onları hazırlamaktadır. Aynı şekilde fakültemiz uluslararası ilahiyat fakültelerinin kuruluşuna destek vermekte ve bu çerçevede akademik teşekküllerini tamamlayarak uluslararası iş birliği tesis etmeleri için bünyesindeki öğretim üyelerini görevlendirmektedir. Akademik personelimiz periyodik olarak Kırgızistan Oş Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde dersler vermektedirler.

Fakültemiz öğrencilerini fikir ve ifade özgürlüğüne saygı duymaları, eleştirel düşünceye önem vermeleri, verimli iş birlikleriyle kendilerini geliştirmeleri ama öte yandan bireysel davranışlarının sorumluluklarını bizzat üstlenmeleri yönünde sürekli teşvik etmektedir.

Vefa ve Teşekkür...

Marmara Üniversitesi 58. Dönem Mezunları olarak bizlerin yolculuğu 2016 yılında, bizleri bir yuva sıcaklığı ile saran bu fakültede başladı. Şimdi ise burada geçirdiğimiz onca zamanın, alınan ilmin ve dahi sevginin zekatını verme amacıyla bir yola baş koyduk. Önümüzde alınacak ne kadar yol ve aşılacak ne kadar zorluk var bilemiyoruz, fakat ne olursa olsun başa çıkmak nedir onu öğrendik.

Göreve geldiği günden bu yana yanımızda olduğunu her daim hissettiren sayın dekanımız İsmail Safa Üstün Hocamıza, kapısını her çalışmada derdimize derman olan eski dekanımız Ali Köse Hocamıza, her daim samimiyetlerini hissettiren dekan yardımcılarımız Safi Arpağuş ve özellikle öğrenci olarak bizlerin işleriyle 5 yıl boyunca durup dinlenmeden ve usanmadan uğraşan Muhammed Abay Hocamıza, bizleri her yönden kuşatmayı amaç edinen çok değerli Osman Aydın Hocamıza, sorularımızın her daim cevabını bulabildiğimiz Mehmet Toprak Hocamıza, fakülte hayatımız boyunca maddi - manevi tüm destekleri ile yanımızda olan Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfımız ve yöneticilerine, kendisine başvurduğumuz her noktayı şikayet etmeden çözmeye çalışan ve hassaten mezuniyet ekibi olarak bizlere yardımını ve desteğini hep hissettiğimiz Müîf Vakfı İşletme Müdürü Fikret Arslan Abimize, öğrendiklerini en güzel şekilde bizlere aktarıp, söz ve davranışlarını her zaman örnek alacağımız çok değerli hocalarımıza, bizleri aile sıcaklığından mahrum bırakmayan yemekhanedeki abla ve abilerimize, bize her daim emin ellerde olduğumuzu hissettiren güvenlik ekibine, her ihtiyaç anımızda bizi büyük bir sabırla karşılayan fotokopi çalışanlarına, aradığımız kitapları bize en hızlı şekilde ulaştıran kitap- kahve çalışanlarına, bizi her daim sıcak karşılayan kütüphane çalışanlarına, bizleri en güzel şekilde karşılamak üzere bıkmadan çalışan temizlik görevlilerine, tüm zorluklara rağmen hepimize güzel bir anı kalması açısından mezuniyet çalışmalarında seferber olan mezuniyet komitesine ve bu yoldaki tüm adımlarımızda desteği olan Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencilerine teşekkür ediyoruz.

Bu kapıdan girdiğimiz gün başlayan hikâyemiz sona ermek yerine şimdi yepyeni ve dopdolu bir bölüme geçiyor. Tıpkı bir aile ferdi gibi birbirimizi desteklediğimiz bu geçmiş, bizlere unutulmayacak bir hatıra olarak kalıyor. Şimdi bizler Müîf'ten ayrılıyor gibi görünsek de Müîf ailesini beraberimizde tüm dünyaya taşıyor olacağız. Bu bilgi, sevgi ve daha birçok emaneti ulaştırılması gereken her yere ulaştırmak gayesiyle yola çıkıyoruz.

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
MERYEM SEVİM

DEKANIMIZDAN

Değerli Arkadaşlar,

Fakültemiz sizlerle bu sene 58. dönem mezunlarını veriyor. Sizler için, aileleriniz için, hepimiz için gerçekten büyük bir mutluluk. Mezuniyetiniz dolayısıyla hepimizi tebrik ediyorum. Başarılarınız daim olsun.

Zorlu mücadelelerden sonra, Türkiye'nin o zamanki şartlarında, 1959 yılında "İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü" olarak kurulmuştuk. O günden bugüne, önce Enstitü, bilahare de Fakülte olarak Marmara İlahiyat, Türkiye'deki Yüksek Din Eğitiminde başı çekti. Üstlendiği misyonla, sahasında pek çok insan yetiştirdi. Hiçbir zaman istikametinden sapmadı.

Yaşanmış bir hadiseyi naklederek bu istikameti izah edelim. Altmışlı yılların sonlarıydı. Bir grup öğrenci İmam Hatip Lisesine kayıt için memleketlerinden İstanbul'a doğru yola koyulurlar. Seyir esnasında gece vakti otobüsün camından Adapazarı Hendek levhasını görünce, mahalli dini eğitimleriyle öğrendikleri Hendek savaşının yapıldığı yere geldiklerini sanırlar ve başlarlar "salat-u selam"lar getirmeye.

Zaman ve mekandan sıyrılmış olarak aktarılan bilgi işte böyle trajikomik durumlara yol açabiliyor. Ama her zaman böyle masum sonuçlar doğurmaz. Aslında felakete sebep olur. Hep olmuş. Maalesef halen de olmakta. Bugün İslam dünyasında zamana ve mekana yerleştirmeksizin, salt okuduğu metni arkasına alarak İslam adına ortaya çıkan bir takım insanların hangi uç noktalara savrulduklarını, nasıl sonuçlara yol açtıklarını görmek çok acı vericidir.

Naklettiğim anekdot mirasen devraldığımız literatürü nasıl okumamız/okumamamız gerektiğini ortaya koyar. Bize intikal eden literatür son derece kıymetlidir. Paha biçilemez. Fakat bunları değerlendirirken, zaman ve mekan faktörünü mutlaka göz önünde bulundurmamız gerekir. Elimizdeki herhangi bir metin, ne zaman ve nerede üretilmiş, bunu unutmamamız gerekir.

Müslümanların en temel iki kaynağı Allah'ın kelâmı Kur'an-ı Kerim ve Resulullah'ın sünnetidir. Aynı temel kaynağa dayansa da, Müslümanların tarih boyunca ortaya koydukları literatür farklılıklar barındırır. Bu farklılık Müslümanların değişik kültürlerle mensup olmalarının tabii bir sonucudur ve netice olarak bir zenginlik kaynağıdır. Aynı "şey"nin çok farklı kültürle algılanması ve izahıdır. Kültür, insanların dini algılamasında belirleyicidir. Bu da tabiidir. Dinin kendisine halel de getirmez.

İslam dünyasında farklı “cami mimarileri”nin varlığı, ne demek istediğimize güzel bir örnek olabilir. Tarih boyunca ve her yerde, Müslümanların ortak bir değeri olmasına ve aynı fonksiyonu icra etmesine rağmen camiler, mimari açıdan birbirlerinden çok farklıdır. Uzak Doğu Asya, Orta Asya, İran, Kuzey Afrika, Endülüs, Anadolu Cami mimarilerini gözünüzün önüne getirin. Her dönemin ve her coğrafyanın cami mimarisi farklıdır. Mimari olarak farklı olsalar da, son tahlilde hepsi de camidir. Böyle olmakla birlikte, her cami mimarisini evrensel bir şekilde her coğrafyada kullanamazsınız. Her bir coğrafya kendi tarihi şartlarına ve coğrafi ve iklim zaruretlerine göre ve estetik zevklerine, kültürel anlayışlarına uygun olarak bir tarz geliştirmiştir. Nijerya’daki cami mimarisi İstanbul’da (ya da tersi) herhalde bir anlam ifade etmez, kullanılmaz ve hatta gülünç olabilir. Keza Anadolu’da Beylikler dönemi camiler, erken dönem Osmanlı camileri, Mimar Sinan’ın camileri birbirini tamamlayan, bütünleyen süreçlerin mimari tezahürleridir. Hepsinin izlerini iyi sürmek, iyi tahlil etmek gerekir. Bunların her biri yerel kültürlerle bezenmiş dini hayatı aksettirir.

İşte, bilgiyi zamana ve mekana yerleştirmeye gayret eden misyonumuz, mirasen devralınan her bir caminin mimarisini ayrı ayrı ele alır. Her bir caminin kıymetini bilir. Her birini kendi yerinde ve zamanında değerlendirir. Bu anlayış, mimari için olduğu kadar, devralınan literatür mirası için de geçerlidir. Bu misyon, bugünün değerlerine göre dünü/tarihi inşa etmez. Geçmiş küçümsemez, ona istifhah ve istihzayla bakmaz. Aksine her bilgiyi kendi zamanı ve mekanında anlamlı kılmaya çabalar.

Bilgiyi bir zaman ve mekana oturtmak, İlahiyatın her alanında, her daim karşımıza çıkan evrensel bir meseledir. Çok çaba gerektiren zor bir meseledir. Esasen Fakültemizde hep beraber geçirdiğimiz yıllar bunun içindi. İlahiyat Fakülteleri bunun için vardır. Üniversite mantığı budur, bunu gerektirir. Yüksek İslam Enstitüsü olarak kuruluşundan itibaren Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nin misyonu hep bu olmuştur. Bu istikamette sabit kalmıştır. İşte sizler de bu misyonla mezun oldunuz.

Bu kurumsal misyonumuzu yerine getirirken, tam da yukarıda ifade etmeye çalıştığım husus itibarıyla, İslam’ın Anadolu coğrafyası ve tarihindeki seyri bizler için hayati önem taşır. Bu tarihi maceradan süzülüp gelen İslam, içinde bulunduğumuz coğrafyanın bize intikal eden son derece hoş ve zarif bir emanetidir. Bu emaneti fark ettiğimiz, kendi zamanı ve mekanı içinde değerlendirdiğimiz ve inceliklerini kavradığımız derecede günümüz Türkiye’sinin dini hayatına katkımız olur. Bu emanetin izlerini, mimariden sanata, edebiyattan musikiye, her alandaki literatürde, mesela “Vesîletü’n Necât”ta görebilirsiniz. Süleyman Çelebi’nin Mevlidine ne kadar da güzel yakışmış “Vesîletü’n Necât” ismi. Birbirinden zarif Mevlid bahirlerinin ötesinde başka söze ne hacet. Hepimizin bildiği üzere Süleyman Çelebi şöyle demiş;

“.....

Ey azîzan işde başlarız söze

Bir vasıyyet kılarız illâ size

Ol vasıyyet ki direm her kim tuta

Misk gibi kokusu canlardâ tüte

Hak Teâlâ rahmet eyleye anâ

Kim beni ol bir duâ ile ana

.....”

Hoşça kalın, muhabbetle kalın. Şeyh Galib merhumun dediği gibi, “dâvâ-yı muhabbette” sadık kalın.

Prof. Dr. İsmail Safa Üstün

Umarım yıllar sonra bu satırları okurken ozon tabakasının delinmiş olduğu bir dünyada yaşıyor olmazsınız. Belki, İlahiyat Fakültesi yıllığına yazan bir hocanın öğrencilerine hitaben böyle bir cümleyle başlamasını tuhaf görebilirsiniz. “İlahiyat Fakültesi öğrencisinin ozon tabakası ile ne ilişkisi olabilir ki?” sorusu aklınıza gelebilir.

İlahiyat eğitimi iyi Müslüman olmayı, iyi Müslüman olmak da ideal insan olmayı gerektirir. Bu ideal en yakınızdaki canlı varlıktan en uzağımızdaki cansız ozon tabakasına kadar mesafe tanımayan bir alanı içerir. Bu alan, maalesef gün geçtikçe genişlemekte. İnsanoğlu gerek ruhsal, gerekse fiziksel yapıyı tahrip edecek adımlar atmaya devam etmekte. Bu tahribi önleme görevi de ister istemez din hanesine ve onun temsilcilerinden olan İlahiyat Fakültesi mezunlarına düşmektedir.

Yıllar sonra bu satırları okuduğunuzda dinin belki de ahlak boyutunu insanlara öğretmek, onun iman ve ibadet boyutunu öğretmekten çok daha önemli hale gelecek. Çünkü çocuklarını uyuşturucudan, alkolden ve diğer kötü alışkanlıklardan korumak isteyen anne-babalar belki tüm diğer öğretmenlerden veya meslek gruplarından çok sizlere müracaat edecekler.

Bunlarla birlikte, şu noktayı lütfen aklımızdan hiç çıkarmayın. Ormana bakarken ağacı görmemezlik etmeyin. Sorumluluk alanımız her ne kadar makro düzeyde kocaman bir orman olsa da, mikro düzeyde sınırlı sayıda ağaçtan sorumluyuz. Bu sınırlı sorumluluğun hakkını veren bireyler olmak birinci vazifemiz. Yani ormana bakarken ağaçları unutmamalıyız. Bu ağaçlardan birincisi kendimiziz. O meşhur tabirle önce kendimiz “adam gibi adam” olmalıyız. Bunu sağlayamadıkça başkaları için yaptıklarımız, söylemlerimiz hiçbir anlam taşımayacaktır. İkinci ağacımız ise kendi çocuklarımızdır. Kendi çocuklarını eğitemeyen insanların başkalarını veya başkalarının çocuklarını eğitme kabiliyetleri olamaz. Üçüncü ağacımız ise yakın çevremiz ve eğitimiyle sorumlu olduğumuz kitledir. Bu, okulumuzdaki öğrencilerimiz, camideki cemaatimiz, apartmandaki komşumuz olabilir.

“Bilgi çağı”. Yaşadığımız yüzyılın en fazla müracaat edilen kavramı. Sürekli kulaklarımızda. Ama pek duymadığımız veya duymak istemediğimiz bir kavram daha var: “Güvensizlik”. Ne yazık ki çağımızın bir zaafı bu kavram: Hatta buna “çağın hastalığı” demek de mümkün. Bu çağdaş zaafı kendi hanenizde bir erdeme dönüştürmeniz sizden en büyük isteğim. Hele bir düşünün... Peygamberimize daha vahiy gelmeden Mekkelilerin hangi güzel sıfatı lâyük gördüğünü. “el-Emîn” mi, yoksa “elallâme” mi? Onu başarılı kılan hangi sıfattı sizce? Siz kendiniz için hangisini tercih ederdiniz? Hangisinin öncül sıfatınız olmasını isterdiniz? Ben cevabınızı bildiğimden eminim. Siz de kendinizden Emin olun, emi!..

Değerli Öğrencilerim,

Marmara İlahiyat mezunu olmanın hakkı gururunun yaşyorsunuz. Marmara İlahiyat bir markadır. Sizin bu markayla tanışmanız, onun hakkını vererek mezun olmanız bizler için gurur vesilesi.

21. yüzyılın meydan okumalarına karşı, yetkin ilahiyatçılara ihtiyaç var. Bu nedenle görevlerinizin ve sorumluluklarınızın farkında olmalısınız. Siz Marmara İlahiyatlısınız. Geleneği temsil ediyorsunuz. Ama zamanın ruhunu da biliyorsunuz. Hem külleri savurup hem de ateşi canlı tutmanız gerekiyor. Sizler yalnızca Türkiye için değil, Balkanlardan Kafkaslara, Ortadoğu'dan Avrupa'ya referans kaynağısınız. Halkımızın gönlünde müstesna bir yeriniz var. Topluma yol gösterebilen, sözü sohbeti dinlenen, basiretli ilahiyatçılar olmanız en büyük arzumuz. Camiden cemaatten kopmadan topluma örnek olmanız, mihrabın ve minberin taşıdığı manevi havayla gönülleri buluşturmanız gerekiyor. Dinin sadece kitaplarda değil, hayatta olması gerektiğini aklınızdan çıkarmayın. Unutmayın, siyasetçi için halk ne ise ilahiyatçı için cemaat odur. Yine unutmayın ki, hangi mesleği seçerseniz seçin sizler ilahiyatçısınız. Mahalledeki bakkalın, apartmandaki komşunun, işyerindeki arkadaşın sizden beklentileri olacak. Sizi hep farklı gözle izleyecekler. Bu yüzden hata yapma lüksünüz olmayacak.

Bilginin tek başına yeterli olmadığını, onu erdemle buluşturmak gerektiğini aklınızdan çıkarmayın. Toplumun ilahiyat mezununa atfettiği değer farkında olun. İnançlarımızla tutarlı davranışlar sergileyin. Söylediklerinizden çok davranışlarımızla örnek olun.

Değerli Öğrencilerim,

Küreselliği her geçen gün daha fazla hissettiğimiz ve dahi artık orduların değil, imajların savaştığı bir dünyada yaşıyoruz. Bu nedenle, olup bitenleri sadece bilen değil, aynı zamanda anlayan ve anlamlandıran müminler olmalıyız. Bu yolda bize rehberlik edecek yegane kaynağımız evrensel bildiğimiz kutsal değerlerimizdir. Kendimizle, çevremizle ve evrenle ilişkimizde bize prensipler sunan, varlığın tilsimini anlatan, varoluşumuzun 'neden'ini ve 'niçin'ini açıklayan izleri ancak kutsal değerlerimizde bulabiliriz.

Bilgi ve hikmet şiarımız olsun. Hz. Ali'yi unutmayın. Ne buyurmuştu Hz. Ali Efendimiz: "İlim, maldan hayırlıdır. Çünkü mal harcamakla azalır, ilim ise harcamakla çoğalır". Burada son söz Efendimizin: "Ya öğrenen, ya öğrenen, ya dinleyen, ya da ilmi seven ol. Beşincisi olma, helak olursun."

Bilgi ve hikmet yolunun sizlere kazandırdığı misyonu hiçbir zaman unutmayın. Aklınıza ve iradenize mukayyet olun. Aklınız ve iradeniz sizindir; eşref-i mahlûkat olarak yaratılan insanoğluna Allah'ın en büyük nimetidir. Bu nimete ihanet etmeyin. Aklınızı kimseye kiraya vermeyin, iradenizi kimseye teslim etmeyin.

Allah yar ve yardımcımız olsun...
Sizleri hep seven hocanız Ali Köse...

ÖĞR. GÖR. DR. EMRULLAH TUNCEL

KUR'AN-I KERİM OKUMA VE KIRAAT İLMİ A. B. D.

yeni bir sayfa açılırken

“Bidayeti olan her şeyin bir nihayeti vardır” fehvasınca MÜİF
58. dönem öğrencilerimizi uğurlarken tahdîs-i nimet
bağlamında şu hususların altını çizmek isterim:

Salgın sebebiyle mekânsal olarak uzak kalsak da her daim dualarını
hissedebileceği öğrencileri olmalı insanın, **bizim öğrencilerimiz gibi...**
Şartlar ne kadar zor olursa olsun elindeki fidanı dikme çabası içinde
olmalı insan, **bizim öğrencilerimiz gibi...**

Egoların olanca hırsıyla birbiriyle çarpıştığı ve narsist kişiliklerin
“özgüvenli” olarak pazarlandığı bir devirde insanları ahlaka, tevazuya ve
fedakârlığa davet eden bir eylem ve söylemin temsilcisi olmalı insan,
bizim öğrencilerimiz gibi...

Okulundan aldığı ilmî emanetleri bir sonraki nesle daha güzeliyle
aktaracak hassasiyet ve liyakat sahibi öğrencileri olmalı insanın, **bizim
öğrencilerimiz gibi, 58. dönem Müif mezunları gibi...**

Yolunuz, bahtınız, ufkunuz, zihniniz açık, aşkınız ve gayretiniz daim
olsun. Selam, muhabbet ve dua ile...

aba uğruna bu veda

MERYEM SEVİM

İlahiyat okumak, yorulmak demek.

İlahiyat okumak; dertlenmek, dertlenmeyi öğrenmek demek. Hayata anlam katabilmek, kendi fikirlerimizi inşa edebilmek demek bir ölçüde. Bize sunulmuş tükenmez çeşmeden kana kana içebilmek demek.

İlahiyat; düşünmeyi öğretmek, nedenlerimize neden katıp cevaplar peşinde iz sürmek demek. Virajları almayı öğreten, sıkımadan-sıkılmadan yönlendiren, uçurum kenarında duranı tutmayı hedefleyen, kendini bilip sen kendini bil diye çabalayanların el birliği ettiği yer.

Sosyolojiden psikolojiye, eğitimden sanata, dinî ana derslerden felsefî düşünce ekollerine kadar uzanan geniş yelpazede, özgür düşüncelerin konuştuğu, tecrübeler ışığında tecrübenin oluşturulduğu huzurlu bir yolculuk...

Bu yolculuğu daha da anlamlı kılan ise; tecrübe ve saygının konuştuğu Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi aracılığıyla kat edilen mesafelerdi. Her bir senesinde hayatıma anlam katan, her zorluğunda bir kere daha sorgulatan, sorgulattığı dakikalarda tatmin edip yatıştıran dönemlerin noktası ve belki koca bir virgölü olacak yıldıyım. Buradan mezun olmak zor bir yolculuğa daha başlamak demek. Bol virajlı olan, engebeli yollardan ve keskin yokuşlardan oluşan, yorucu ama bir o kadar da anlamlı olan yolculuklar...

Hayat bitişi belirsiz bir yolculukken durmaya hevesli olmadığım yaşlarda, bazen yorulduğum, sustuğum dakikalarda hep bir elimden tutanın olduğu, danışmaktan çekinmediğim insanların yoğunluğu, ben ve beni kabul eden birliğin tablosu bir okul.

Biz yeri geldi bolca tartıştık, yeri geldi çekinmedik sorguladık ancak Allah'ın bu nimetini büyük bir şükürle tamamladık. Tezat fikirlerin el birliğinde, kimi zaman eleştirilerin düzelttiği minvalde, kimi zaman bir ezan vakti birleşmiş saflar getirisinde doyasıya aldığımız bu hazzın dışa vurum noktası; şimdi durmakta olduğumuz yer. şimdi tüm bunları yansıtma çabasında, birlik bir ümmetin yardımcısı olma uğruna bu veda.

-“MÜİF mi?”

-“Tamam siz geçebilirsiniz :)”

Marmara Üniversitesi, akademik çalışmalarıyla ma'mur, 5 dilde eğitim veren Türkiye'nin en yetkinleri arasında olan üniversitelerindendir. Saygın fakültelerinin yanı sıra Türkçe, Arapça, İngilizce ve Uluslararası olmak üzere 4 farklı bölümü, 3 bine yakın lisans ve 2 bine yakın lisansüstü-doktora öğrencisi ile alanında zirve, bir marka, bir yuva, bir âlem olan Türkiye'nin en büyük ilahiyat fakültesi, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun olmanın gururunu, heyecanını, hüznünü ve serencâmını hep beraber yaşamaktayız. Gönül isterdi ki bu pandemi zamanında, mezuniyetimiz bu şekilde olmasın, daha kanlıcanlı, daha heyecanlı, daha hareketli olsun. Ne var ki şartlar bu şekilde gelişti ve bu tek sayılık dergi fikri de belki bundan ötürü neşet etti. Yıllar sonra dönüp baktığımızda bile, hayalhanemizde harikulade manzaraların müsebbiplerinden biri olacak olan bu dergide, emeği geçen arkadaşlarımıza minnettarız.

Bizler, bu köklü fakültenin 58. dönem mezunları olmanın verdiği hazı doyusuya yaşıyoruz. Evet, koskoca 5 yılımız (malum, bir buçuk yılı uzaktan) bu sıralarda, bu amfilerde, bu bahçelerde, bu caddelerde geçti. Klasik bir anlatıdır; İstanbul'da üniversite okumak demek iki üniversite okumak demektir. Dünyanın incisi, göz bebeği olan İstanbul; insanı hayata titizce hazırlar, onu usulca ve özenle eğitir, bu anlamda İstanbul'da okumak demek zannedilenden çok daha fazlası demektir. Daha dün hazırlıkta okuduğumuz günler, tüm fakülte arkadaşlarımızın hatırladığıdır. Oysa şimdi o sarı boyalı Yunus Emre binasından eser bile yoktur.

Dünyanın ve Türkiye'nin dört bir tarafından gelen öğrenci arkadaşlarımız şimdi aldıkları eğitimlerle, donandıkları meziyetlerle yine dünyanın ve Türkiye'nin dört bir tarafına ışık saçmaya, yol göstermeye, rehber olmaya gidecekler.

MÜCAHİD ÇİÇEK

Tâbir yerindeyse vakit artık yuvadan uçuşa vaktidir. Ama tabii ki uçulacak rotalar da farklılık gösterecektir; kimi arkadaşımız kariyerine akademik câmiada akademisyen olarak, kimi arkadaşımız Milli Eğitim Bakanlığı'nda öğretmen olarak, kimi arkadaşımız Diyanet İşleri Başkanlığı'nda müftü, imam, müezzin, Kur'an kursu öğreticisi, vaiz, vaize olarak kimi arkadaşımız da daha nice farklı mecralarda yoluna devam edecektir.

Fakültemiz, bir fakülteden çok daha fazlasıdır. Bu sözün ne ifade ettiğini görmek isteyenlerin yapması gereken şey, fakülte tarihine şöyle usulca bir göz atmak olacaktır. TRT'den kamu-kurum müdürlüklerine, siyasetten sanata, spordan radyo-sinemaya kadar her alanda bir MÜİF'liye rastlamanız çok muhtemeldir. Yani çok yönlülük bir MÜİF'li için alışılmış bir şeydir. Aramızda çok iyi dil yeteneği olan, çok iyi diksiyonu ve sesi olan, çizimleri çok başarılı olan, yönetim konularında becerikli olan, spor alanlarında donanımlı olan, teknolojiyi yakından takip eden, kısacası birçok alanda farklı meziyetlere sahip olan sayısız arkadaşımız var. İnanıyorum ki hepsi çok iyi yerlerde olacaklar ve müthiş başarılarla imza atacaklar.

Bu arada ÇAP yapan arkadaşlarımıza da buradan bir selam çakalım :) Çünkü gerçekten her ne kadar tatlı bir yorgunluk barındırsa da, ÇAP yapanlar bunun ne demek olduğunu yakından bilirler ki ÇAP yapmak ufkunuzu genişletir ve size bambaşka dünyaların kapılarını açar. ÇAP yaptığınızda bir ilahiyat talebesinden çok daha fazlası olursunuz. Bir diğer açıdan, dernek ve vakıfları da unutmamak gerekir ki, öğrencilerin bu başarılarındaki katkıları oldukça fazladır.

Biraz da okula dönelim; her birimizin unutamadığı muhteşem anıları vardır, mesela Hümeyra Hocamızın dersinde amfide hep beraber izlediğimiz o filmi, derste yapılan o muhteşem tartışmaları kim unutabilir ki? Aynı şekilde Ömer Hocamızın İslam Felsefesi derslerinde ufuk açıcı mülâhazaların yanında cesur bir arkadaşımızın yaklaşık 300 kişinin içinde ayakta seslendirdiği dehşet İsmet Özel şiirini kim unutabilir ki?

Ya da Mustafa Hocamızın tefsir dersinde farklı pencereler açan sohbetlerini, Sevde Hocamızın o muazzam son eğitim psikolojisi dersini, Casim Hocamızın o muhteşem câhiliye devrini anlatışını kim unutabilir ki?

Mustafa Macit Karagözoğlu, Rahile Yılmaz, Kemal Ataman, Nihal Şahin Utku, Fatma Betül Arçıt, Ayşe Esra Şahyar, Zeynep Gemuhluoğlu, Mehmet Bulgen, Mehmet Toprak, Mehmet Ali Büyükkara, Hasan Hacak, Efdaluddin Kılıç, İshak Kızılaslan Hocalarımızın ve daha adını sayamadığımız nice hocalarımızın çok değerli derslerini kim unutabilir ki?

Ya da hazırlıktaki şehre ve fakülteye alışmaya yönelik olan adaptasyon denemelerimizi yahut ilk yıllarımızdaki inşaat sevdamızı yahut İstanbul'u keşfetme gezilerimizi yahut her dönemin başında olan, kimi zaman saatlerce süren o tatlı hoca seçme yarışlarımızı kim unutabilir ki? Vize ve final haftalarında tüm herkesin arasında sanki gizli bir anlaşmaya varmışçasına olan o devasa, muhteşem, seri, nokta atışı ve doyurucu muhabbetleri kim unutabilir ki? Fotokopi odasındaki trafikleri, kitapkahvedeki, camimizdeki o muhteşem atmosferleri; yemekhanede dönen felsefi, siyâsi, fikri ve edebi sohbetlerimizi, bir gecede mezhep kurup yıktığımız o muazzam mülâhazalarımızı kim unutabilir ki?

Yurtdışı eğitim ve gezi seyahatlerini de unutmak mümkün değildir. O seyahatler, fikri dünyamızın oluşumunda birer dönüm noktasıdır.

Her ne kadar, yaklaşık 3,5 yılı yüz yüze 1,5 yılı uzaktan, toplamda 5 yıl olan hazırlık-lisans eğitimini tamamlıyor olsak da kurulan tüm dostluklarımızın kalıcı olmasını temenni ediyorum. İnaniyorum ki bu okulun kadroları geleceğe yön verenler arasında en ön saflarda yerlerini alacaklardır. Lisans hayatımız boyunca emeği geçen tüm kıymetli hocalarımıza, arkadaşlarımıza ve herkese, mütebessim çehresi ve iyi niyeti ile hatırlayacağımız Çağatay abimize de şükranlarımı sunuyorum. Buradan eşsiz olan eski dekanımız sayın Prof. Dr. Ali Köse'ye teşekkürlerimi, yeni dekanımız İsmail Safa Üstün hocamıza da hayırlı olsun dileklerimi iletmek isterim. Ali Köse hocamızın bu okuldaki ilkleri ve emekleri sayamayacağımız kadar fazladır. Ve sözlerimi Ali Köse Hocamızın meşhur sözü ile nihâyete erdirmek isterim: "Marmara İlahiyat bir markadır, Marmara İlahiyat'tan her şey çıkar, ara sıra da hoca çıkar :)" Saygı, özveri, özen ve muhabbetle..

النور OF THE PLEASURE

ABDÜLKADİR GEYLAN

Started everything from the بداية
End is coming soon at the نهاية
Finish brings us a new بداية
Allah gives us another حكاية

Neither I am with sadness nor sa. idation
University ends but life is dalmation
Run, run, run there is no waqfation
Allah gives us full sabration
Read, read more بعد your takharrujation
All كلمات wait for your kitabation
Come back إلى your talibiyation
Identify نفسك and never lose your shakhsiyyation

الكلية العزيزة

كانت الدراسة فيك حلمنا
و اليوم صرنا لفراقك حزناً
ايتها العزيزة علينا
لا نقول وداعا بل نلتقي غدا

كان مسجدك خير من يواسينا
و في صفوفك شففت علينا
ايتها العزيزة علينا
لا نقول وداعا بل نلتقي غدا

ارجوك احتفظي بذكرياتنا
و زيني بها جدرانك وردنا
ايتها العزيزة علينا
لا نقول وداعا بل نلتقي غدا

MANEVİ DANIŞMANLIK VE REHBERLİK RÖPORTAJ

ŞEYMA ALKAN

PROF. DR.
ALİ AYTEN

1. Bugün Manevi Danışmanlığa neden ihtiyaç duyuyoruz?

Modern bir dönemde yaşıyoruz ve insanlar artık hayatlarının çoğunu çalıştıkları kurumların binalarında geçiriyorlar. Geçmişte olduğu gibi kırsal ve küçük yerleşim yerlerinde hayat devam etmiyor. Özellikle 1980'lerden sonra Türkiye'de hızlı bir şehirleşme oldu. Tabii, Avrupa'da bu durum biraz daha erken gerçekleşti, 1850'lerden beri şehirleşme var. Bu nedenle yeni meslek alanları ortaya çıktı. Manevi Danışmanlığı da böyle düşünmemiz gerekiyor. Adli Psikiyatri gibi düşünebilirsiniz. Adli Psikiyatri de disiplinlerarası bir alan. Manevi Danışmanlık da böyle ortaya çıkıyor. Böyle bir meslek alanının ortaya çıkışı, gerçek hayattaki olgusal durumla alakalı. Yani ne oldu da Manevi Danışmanlık diye bir alan ortaya çıktı? Bu şehirleşmenin, bireyselleşmenin ve yalnızlığın getirdiği bazı zorluklar var. Bugün mesela bir hastaneye gidiyorsunuz ve insanlar 6 ay boyunca yatıyor orada. Hayatının 6 ayını orada geçirmek durumunda kalıyor.

Burada hem bir Din Hizmetinin sunulması hem de Manevi Danışmanlık Hizmetinin sunulması kaçınılmaz bir hale geliyor. Faktörlerden bir tanesi bu. İkinci olarak; insanlar gündelik hayatta pek çok sorunla mücadele ediyor ve bu sorunlarla mücadele ederken doğal olarak yaşadıklarından etkileniyorlar, başa çıkma süreci içerisinde bulunuyorlar. Ve bunlar insanların manevi bir alana atıfta bulunmasına sebep oluyor. Elbette bunu yalnızca İlahiyat Fakültesinde bir hoca olarak ya da kendi çevremizdeki durumdan yola çıkarak ifade etmiyoruz. Sabancı Üniversitesi'nin yapmış olduğu Türkiye Geneli bir araştırma var. İnsanlara "Sizin için dünyayı anlamlı kılan şey nedir?" diye soruyorlar. %90'ın üzerinde "Allah'ın varlığı" cevabı ile karşılaşılıyor. Yani hayat, Allah'ın varlığı ile anlamlı hale geliyor. Bu hemen hemen bütün dünyada böyle. Tabii ki farklı inançlar söz konusu ama "anlam" dediğimiz şeyi, "kutsal" bir alana atıf yaparak sağlıyorlar. Çünkü insanoğlu, yaptıklarını bir şekilde anlamlandırmak isteyen bir varlık. Bunu yaparken de bir algı dayanağına ihtiyaç duyuyor. Çünkü bu algı dayanağı olmadan insanoğlu yaşadıklarının anlamını bulmakta zorlanır. Özellikle kriz ve başa çıkma süreçlerinde, bu anlam arayışı yoğunlaşır. Anlam arayışında ise insanların çoğunlukla referans verdikleri nokta, "kutsal" bir alan oluyor. Örneğin bir Müslüman için yapıp etmelerinin en nihai referans noktası Allah'ın rızasını kazanmaktır. Özellikle hayatımızın, inancımızın ve o anlam alanının test edildiği anlarda bunu daha derinden hissediyoruz.

"...insan zorluklarla mücadele edebilecek ve başa çıkabilecek bir tabiatla yaratılmıştır. Ancak insan yalnız olmadığında, bu zorlukları daha kolay bir şekilde atlatabilir. O yüzden sosyal destek önemli."

Bu tür bir dönüşüm eskiden de yaşanıyor denebilir; ama modern dönemde insanlar hayatı daha hızlı yaşadıkları için bu tür anlam sorunlarıyla daha çok karşılaşılıyorlar. Çünkü geçmişte kırsal alanda, daha kolektivist yaşam standartları varken, insanlar dertlerini tasalarını paylaşarak ve birlikte yaşayarak daha kolay atlattıkları ama modern hayatta insanlar geçmişe kıyasla daha yalnız. Hallac-ı Mansur'a atfedilen bir söz var: "Cehennem acı çektiğin yer değil, acı çektiğini kimsenin bilmediği yerdir." İnsanoğlu pek çok sorun yaşayabilir. Beled Suresi'nde zikredildiği üzere, insan zorluklarla mücadele edebilecek ve başa çıkabilecek bir tabiatla yaratılmıştır. Ancak insan yalnız olmadığında, bu zorlukları daha kolay bir şekilde atlatabiliyor. O yüzden sosyal destek önemli. Eğer sosyal destek manevi bir içerikle sunuluyorsa bu daha yararlı oluyor. Hastanelerde, hapishanelerde, rehabilitasyon merkezlerinde, sosyal hizmet merkezlerinde, bu manevi danışmanlık hizmetinin modern insanların -tabiri caizse- ayağına götürülmesi gerekiyor. Çünkü birey hastaneye veya hapishaneye gittiğinde inancını camide bırakmıyor.

Tabii ki cami merkezli din hizmetlerinin bir önemi var, ancak bu hizmetleri buraya hapsedemezsiniz. İnsanoğlu ömrünü çok farklı kurumlarda geçiriyor. Geçmiş İslam Medeniyetlerine baktığımızda caminin merkezde olduğu bir şehir planı görüyoruz. Orada bulunan imamın hem din görevlisi hem manevi danışman olarak görev icra etmesi mümkün. Ancak bugün artık daha karmaşık ve kompleks bir şehir sisteminde yaşıyoruz. Bu bir gerçek. Buralara da bu hizmetin artık yeni bir konseptle götürülmesi gerekiyor. Manevi Danışmanlık bu yüzden gerekli. Çünkü modern hayat farklı sorunlar getiriyor; bu sorunlarla başa çıkan insanın da farklı ihtiyaçları oluyor. Belki hala öyle imamlarımız vardır. Diyanet, bazı imamlara yıllık ödüllerini veriyor. Mesela Acıbadem'de bağımlılarla ilgilenen bir imam vardı. Ancak Diyanet'in 110 bine yakın personeli var ve bunu herkes yapamaz. Bir suçluya, bir mahkûm ailesine, bir şehit ailesine, hastalara ve yakınlarına nasıl davranacağımız, hep birer sorun. Bunları insanların kendi becerileri ve vicdanına bırakamazsınız. İşte profesyonelleşme bu yüzden gerekli. Bu işleri yapabilecek bir sınıf gerekiyordu Türkiye'de. Bunu da Diyanet yapıyor. 2019'da Manevi Danışmanlıkla ilgili meslek raporu MYK'dan çıktı ve böyle bir sürece girdik. Modern hayatın getirdiği zorluklar bunu icbar ediyor, diyebiliriz.

2. Maneviyat algısı danışmanların bakış açısına göre değişim gösterebilmekte. Bu nedenle genel olarak bir maneviyyat tanımlamasının yapılması mümkün mü?

Maneviyyat hem eski hem de -psikolojide- yeni bir kavram olarak karşımıza çıkıyor. Maneviyyat dediğimizde aslında Batı'daki "spritüalite" kavramını kastediyoruz. "Ruhsallık", "tinsel" gibi çok farklı şekillerde de tercüme ediliyor. Kimileri maneviyyata dinî bir anlam yüklediğimiz için spiritüalitenin bunu karşılamadığını söylüyor. Ama aslında maneviyyatı tam karşılıyor. Çünkü maneviyyatın dinî içerikli olan bir kısmı ve din dışı olan bir tarafı var. Kutsala ilişkin anlam arayışını insanlar din içerisinde de sorgulayıp bulabilir, din dışında da. Bugün özellikle Batı'da, Avrupa ve Amerika'da insanlar din dışı maneviyyat arayışlarına yöneliyorlar. Bu bir gerçek. Bu onların tarihsel ve kültürel arka planlarıyla da ilgili. Ancak bizim toplumumuzda maneviyyat hâlâ din içi bir alan durumunda. Çünkü Türkiye'de insanlar anlam arayışlarını daha çok dinle ilişkilendirerek cevaplandırıyorlar.

Bu biraz da İslam'ın, aynı zamanda da o hizmeti veren kurumların üstünlüğü diyebiliriz. İnsanoğlu her ne kadar dinsiz yaşayamayan bir varlık olsa da dinin insanların hayatındaki sorulara bir cevabı olması gerekiyor. Bu sorunlara insanlar dini bir perspektifle cevap arıyorsa onlara bu cevapları sunacak olan da biz ilahiyatçılarız. Bunu ne kadar başarabilirsek dinin kalıcılığı ve insanların anlam dünyalarına cevap verme gücü de o kadar artacaktır. Manevi danışmanlıkta böyle bir taraf da var. Çünkü manevi danışmanlıkta temel ilke merhamet, yani insanlara merhamet ve empati ile davranmak, onları anlamak ve yaşadıkları sorunları birlikte çözmeye çalışmak var. Bu da aslında dinin özündeki merhametin ve ötekine karşı empati ile davranmanın bir gereğidir. Ama bugün insanlar, dini bilmeden din adına, olur olmadık sorgulamalar ve yargılamalara maruz bırakılıyor. Bir anlamda işkence ediliyor insanlara din adına. Kıldıkları namazdan, tuttıkları oruçtan sorgulanıyorlar. Kendi kültürel fikirlerini insanlara din üzerinden pazarlayanlar veya din üzerinden kavga edenler, insanları tedirgin ediyor. Bunun yerine insanın daha merhametli bir tarafını sunmak, hayatlarına dokunabilmek gerekiyor. Bence manevi danışmanlıkta bu yapılacaktır. Her ne kadar maneviyyat kavramı farklı şekillerde tanımlansa da sonuçta böyle bir alan var. Bu alana dair gerek psikologların gerekse ilahiyatçıların danışmanlık becerilerini öğrenerek katkı sağlayabileceğini düşünüyorum. İnsanla ilgili mesleklerin giderek artacağına inanıyorum. Çünkü modern hayatta buna çok ihtiyaç duyuyor insanlar. Özellikle bu yıl televizyonda yoğun olarak, senaryolarını psikiyatristlerin yazdığı, psikoloji içerikli dizilerin izlendiğini görüyoruz. Bunlar insanların bu alana ilgi duyduğunu gösteriyor. Bu aslında Türkiye'de geç kalmış bir durumdu ama sanırım yavaş yavaş buraya doğru bir ilerleme söz konusu.

3. Ailesel, sosyal veya ekonomik faktörler sebebiyle kimlik bocalaması yaşayan gençlere, son dönemde yaşadığımız salgın problemini de düşündüğümüzde, yaşanan bu kimlik problemi ve ruhsal çekişmeler için neler önerebilirsiniz ve bu süreçte ne tür yardımlar alınabilir?

Manevi danışmanlıktan farklı bir durum bu aslında. Gençlerle ilgili çok kitap yazılıyor, "Bu gençler ne olacak" diye çalışmalar da yapıyor. Yetişkinlerin gençlere dair bu merakı çok tarihsel bir şey aslında. Antik dönemdeki meşhur filozoflara atfedilen sözlere bakın. Altındaki ismi kapatırsanız, o sözleri bugünkü anne babaların söyleyebileceğini düşünürsünüz. Ancak bugün farklı olarak, "dijitalleşme" diye tabir edebileceğimiz bir döneme girildi. Biliyorsunuz, özellikle 1995 sonrası doğanlara "Z kuşağı" deniliyor. Dünyada ise "i generation" (internet nesli) deniliyor. Örneğin dün akşam benim beş yaşındaki kızım, arkadaşlarına internet üzerinden elinde oyuncak doktor çantasıyla bir program yaptı. Bunu tahayyül edebiliyor musunuz? Çocuklar böyle bir alanda gelişiyorlar ve uyum sağlamakta yaşlılar gibi zorlanmıyorlar. Bunlar tabii onların dış dünyaya algılama biçimlerini, hayata bakış açılarını etkiliyor. Bizim ürettiğimiz dini bilgi şeması çok eski bir şema. Bu zihinlere uymuyor. Bunları değiştirmemiz ve hızlı bir şekilde üretmemiz gerekiyor. Bunları yapacak olan da yine sizlersiniz. Çünkü siz bu kuşaktasınız. Bu kuşak içinde doğup büyümüş ve din eğitimi almışsınız. Bu gençlerin nasıl hissettiğini, dünyaya nasıl baktığını, dini nasıl değerlendirdiğini anlamamız gerekiyor.

Bu çerçevede, daha önce bu konularda gençlerle ilgili çalışmalar yapmış bir sosyal psikolog olan Jean M. Twenge'nin "İ-Nesli" kitabını mutlaka okumanızı tavsiye ederim. Aslında bu gençler bizim yetişkin hayatı dediğimiz şeye ilgi duymuyorlar. Bunun içinde dini alan da var. O yüzden ilgisiz görünebiliyorlar. Ancak tarihsel süreçteki her zaman dilimi belli dezavantajların yanında avantajlar da getirir. Bizim bunları kollamamız gerekiyor. Aksi halde önyargılı ve karamsar bir yaklaşımla bunlardan şikâyet etmenin kimseye bir yararı yok. Bunu yapabildiğimizde, sağlıklı bir iletişim kurulacaktır. Bu süreçte ortaya çıkan sorunlara da cevaplar bulunacaktır. Tabii ki kimlik krizi geçmişten biraz daha şiddetli yaşanıyor. Çünkü ergenlik kavramı ve olgusu şehirleşme sürecinde doğdu. Çocuklukla yetişkinlik arasına sıkışmış olan bireyin, yetişkinlik odasına girmek istemeyip kapıda bekleme durumuna ergenlik diyebiliriz. Odanın içi ergene korkunç geliyor. Yetişkinlik, sorumluluk demek olduğundan kaygı ve stres getiriyor. Ancak geçmişte kırsalda bu eşikte bekleme olayı daha kısa sürüyordu. Birey çocukluğundan itibaren bir şekilde yetişkin hayatının içindeydi. Modern hayatta ise bu daha şiddetli ve uzun yaşanıyor. Bugün artık özellikle dijital alandaki yoğunluk arttıkça birey, yetişkin hayatından daha uzak duruyor. İşte kriz bundan ortaya çıkıyor. Bilgi kirliliği, hız gibi faktörler de bu krizin dozunu artırıyor. Burada tabii yine aynı sorunla karşı karşıya geliyoruz. İnançla ilgili yaşanan sorunlarda yeni şemalarla cevaplar üretmek ve gençlerin ilgi alanına girebilecek faaliyetlerde bulunmak gerekiyor. Gençler de kendilerince sorularına cevaplar arıyorlar. Şunu söylemeye çalışıyorum: Dezavantajlarla birlikte avantajlar da var. Yetişkinlerin gençler konusunda yakınmayı bırakıp artık meseleyi anlamaya yoğunlaşmaları gerektiğini düşünüyorum.

4. Günümüzde bir değişim ve dönüşüm içerisinde olduğumuzu söyledik. Bu değişim ve dönüşüm dini şüpheleri ve tereddütleri de beraberinde getirdi. Gençlerin bu dönüşüme ve modern dünyadaki inanç-benlik arasındaki etkilerine karşı nasıl bir yol izlemelerini tavsiye edersiniz?

İnançlarla ilgili şüphelerin arttığını söyleyebilmek için elimizde yeterli veri yok. Diğer taraftan ben inanç eğiliminin arttığını da gözlemliyorum. Nereden baktığımıza bağlı. Tabii ki sorunlar yaşanıyor ama geçmiştekinden farklı olarak, artık bunlar daha çok gündeme getiriliyor ve gençler bu konuda daha cesurlar. Geçmişte kolektivist kültürün içinde saklanan, düşünülmemen ve cesaret edilemeyen şeyler günümüzde çok rahat bir şekilde ifade ediliyor. O yüzden inançsızlık artıyormuş gibi bir yanılsama ortaya çıkıyor. Dinî bilginin kendini daha çok kültürel-geleneksel kodlar içinde nesillere taşıdığı bir dönemde veya kırsal bir yaşam tarzı içinde, insanın dinî inançlarını bir sonraki nesle aktarması çok daha kolaydır.

Bugün ise gençler, yetişkinlerin beslediği alanlardan değil, daha çok dijital bir alandan besleniyor. Ama bu tedirginlik çok uzun sürmeyecektir. Buna yavaş yavaş herkes alışacak. Bu süreçte bu sorunları dijital ortamda daha hızlı bir şekilde giderebilecekler diye düşünüyorum. Yoksa topyekûn seküler bir döneme doğru gittiğimizi sanmıyorum. Bazıları gençliğin ateizme ve deizme kaydığı şeklinde bir vaveyla koparsa da ben bu kadar abartılacak bir durum görmüyorum. Eğer siz dindarlığı ya da dini inançları eski şemalar üzerinden okumakta ısrar ederseniz ve bu şemalarla, bu kıstaslarla gençlerin hayatını değerlendirirseniz, tabii ki dinden uzaklaşan bir gençlik görebilirsiniz. Ancak o değerleri ve kıstasları gözden geçirmek gerekiyor. Yeni şemalarla baktığımızda çok da büyük bir fark olmadığını, hatta gençlerin önceki nesillerden daha dürüst, daha içten, daha samimi ve daha sahici olabildiklerini görüyorsunuz. Tabii ki sorunlar var. Sorunların formu da değişti. Ancak bunlara da yeni formüller bulmak gerekiyor.

5. Dini ve manevi danışmanlık alanında yürütülen çalışmalara değinebilir misiniz?

Manevi danışmanlık ve rehberlik konusu Türkiye'de 1996 yılında ilk defa gündeme gelmiş ve Sağlık Bakanlığında bir uygulama başlatılmış ama o zaman, gerek akademik bir hazırlık olmaması gerekse işte kurumsal olarak, Diyanetin böyle bir yükü kaldıracak bir gücünün olmaması veya siyasi konjoktür gereği vs. o gün uygulamaya devam etmemiş. 2010 yılında bu konu tekrar gündeme geldi. Konu daha çok doktorlar tarafından gündeme getirildi. Diyanetin ya da İlahiyatçıların gündeme getirdiği bir mesele değildi. Orada bir ihtiyaç olduğunu çünkü işte Batı'daki hastanelerde çalışan özellikle bu onkoloji kliniklerindeki uygulamalar ve oradaki hastaların ve hasta yakınlarının hem iyi oluşlarını hem de hastalıkla başa çıkma süreçlerinde, iyileşme ve tedaviye cevap verme süreçlerindeki olumlu katkıları, Türkiye'de de bunun uygulanması yönünde bir talep oluşturdu. Ben de Ankara'da yapılan bu toplantıya katılmıştım. Daha sonra da çok toplantı oldu. Neyse bizden böyle bir şey istediler biz de hızla bu konulara çalışmaya başladık. Türkiye'de gerçekten de akademik anlamda uygulamada tabii ki çok ilerleyemedik ama akademik anlamda, teorik alt yapı olarak yeterince bu konuyla ilgili çalışma yapılıyor. En son artık Diyanet şöyle bir karar aldı. Bu konuyla ilgili profesyonel elaman nasıl yetiştirilecek. Geçen yıl Manevi Danışmanlık'ın uygulanacağı 10 tane temel alan belirlendi. Bağlılık, engellilik, hastane, hapishane gibi. Bu 10 tane temel alanla ilgili kılavuz kitaplar yazıldı. Bu konularla ilgili bazı kararlar alındı özellikle manevi danışmanlıkla ilgili bir kanun çıktı ve daha sonra bu mesleğin tanımı yapıldı ve mesleğin uygulanması için gerekli şartlar üzerinde duruldu.

Bu çerçevede de bir karar alındı ve bu konuda Yüksek Lisansın gerekli olduğuna karar verildi çünkü ilahiyat bilgisi yetmiyor. Her ne kadar İlahiyatta Din Psikolojisi gibi dersler olsa da, Marmara İlahiyatta mesela seçmeli olarak Manevi Danışmanlık dersi var ama bunlar tam yeterli değil. Yine de bir giriş oluyor en azından öğrenci tanıyor bu nasıl konudur ne yapılması gerekir diye. Yüksek Lisans döneminde ise Danışmanlık eğitimleri belirleniyor mesela ben 29 Mayıs ta da bir derse giriyordum orada PDR'den ve Psikolojiden hocalar da danışmanlık eğitimleri veriyorlar. Bu yüzden bunun artık Yüksek Lisansla verileceği kararı alındı. Epey bir yol alındı özellikle 2015'te hastanelerde uygulamalar başladı. Daha sonra işte KYK yurtları bunu takip etti. Hapishanelerde zaten vardı ama bunun yapısı değişti, diğer sosyal hizmet kurumlarında, Yeşilay da bile bu bağımlılıkla ilgili manevi danışmanlık hizmetleri yapılmaya başlandı. Yavaş yavaş tabii ki, yeni bir alan, hem İlahiyatçıların bu konuya ısınması gerekiyordu hem Diyanetin kendi yapısında buna bir yer açması gerekiyordu vesaire. Epey bir ilerleme oldu. Tabii ki bu konuda giderilmesi gereken pek çok eksiklik var ama en azından maksat sorun çözmekse buna dair adımlar atıldı ve iyi şeyler yapılıyor gibi geliyor bana. Tabii ki burada ne kadar başarılı olup olunamayacağını süreç gösterecek. Bunu ilerleyen zamanda göreceğiz. Ama şimdilik bu virüs zamanında mesele biraz durdu gibi ama hastanelerde çalışan Manevi Danışmanlar diğer hastane personeli gibi işlerini yapıyorlar. Çünkü bu süreçte de ihtiyaç oluyor. Böyle bir durum var şu an ama dediğim gibi gelecekte buna daha fazla ihtiyaç duyulacak. Bugün bunu başlatmış olmamız ve buna hazırlanıyor olmamız bence bir artı durum. Çünkü şehirleşme hızlandıkça modern zamanın getireceği sorunlar artacaktır ve bu sorunlara çözüm bulmak da eski paradigmalarda çok mümkün değil gibi görünüyor. O yüzden bence Manevi Danışmanlık'ın böyle bir rolü var sadece uygulamadaki katkıları değil aynı zamanda bir zihniyet dönüşümünü de din eğitimi ve din hizmeti veren insanların yani, İlahiyat ve İlahiyat camiasının zihinsel dönüşümüne de büyük bir katısı olacak gibi duruyor.

6. Dini ve Manevi Danışmanlık alanında çalışmak isteyen öğrenciler için akademik hayatı ve çalışma sahası için tavsiyelerde bulunabilir misiniz?

- Kişi eğer Manevi Danışman olacaksa biraz giriş okuduktan sonra buna karar vermesi lazım. Manevi Danışmanlık nedir diye temel bir iki kitaba bakıp bunlar nedir ne iş yapar, bizden ne bekleniyor diye bunu tanıması gerekiyor ve kendisine, kişiliğine uygun mu? Bu konu gerçekten özveri, fedakârlık ve çaba gerektiren bir şeydir. Diğer görevleri önemsiz gördüğümde değil ama mesela bir Kur'an Kursu Öğreticisi düşünün, İmam Hatip Lisesinde almış olduğumuz bir Kur'an eğitimiyle çok rahat bir Kur'an Kursu Öğreticiliği yapabilirsiniz, çok zorlanmazsınız ama bir Manevi Danışmanlık öyle değil. Çalıştığımız alana göre çok farklı becerilerinizin olması gerekiyor. Başta danışmanlık becerileri, insanlarla iyi iletişim içerisinde olmak gerekiyor. Bir kere yük olarak yani tükenmişlik oranı yüksek bir alan oluyor malumunuz. Çünkü dertlerle sorunlarla insanların problemiyle dertleriyle uğraşıyorsunuz bu konuda bir karar vermesi gerekiyor. Eğer ben bunu yapmak istiyorum diyorsa süreç içerisinde işte bu bana uymuyormuş demek yerine başlangıçta iyi bir araştırma yapıp ciddi bir karar verme sürecinden geçmesi gerekiyor. Eğer buna karar vermişse bunun öyle çok geçiştirilecek sertifika programlarıyla olmayacağını da bilmesi gerekiyor. Bunu da seçerken Yüksek Lisans Diyanetin kontrat imzaladığı ya da sözleşme imzaladığı Üniversitelerin tercih etmek gerek. -Yani bazen görüyoruz daha İlahiyat tabelasını yeni asmışlar hemen Manevi Danışmanlık dersi, bu iş bu kadar basit bir iş değil, ciddi bir iş ve böyle ne diyeyim bir anlamda işi sabote etmeye gerek yok. Buralardan alınan sertifikaların hiçbir kıymeti harbiyesi de yok. Bunlarla hiçbir şey yapılamaz. Bunları yapmamaları gerekir o ayrı bir şey ama maalesef böyle de yapılabiliyor. Bunlara itibar etmesinler doğru düzgün bir kurum bulsunlar mesela bu 29 Mayıs'ta yapılıyor gayet güzel bir şekilde Diyanetin de üniversitesi olduğu için de çok ciddi bir program hazırlamışlar. Yine bazı üniversitelerde de Yüksek Lisans programları var. Bizim üniversitemizde de teşebbüsler var. Ama tabi yine kişi yüksek lisans okudu diye onun Manevi Danışman olup olmayacağını bilemiyoruz. Diyanet bu kişilerden alabileceğini söylüyor. Burayla ilgili bazı düzenlemeler yaptığında daha net durum görülecektir. Diyanet Manevi Danışman alımı yapacak normalde Kur'an Kursu öğreticisini, vaizesini ya da işte imamını bu görevle geçici olarak görevlendiriyordu ama şimdi yeni değişimler gereği artık doğrudan Manevi Danışman alımı yapabilecek. Bunu yaparsa zaten ona uygun da eğitim isteyecektir. Onu düşündüğü için de dediğim gibi bu Üniversitelerle anlaşmalar yapmaya başladı.

Bunlara dikkat etmek gerekiyor. Tabi ki bu alanda Yüksek Lisans yapanlar tez falan da hazırlıyorlar ama burada tez önemli olmasına rağmen daha önemli olan şey uygulama alanı. Çünkü manevi danışmanlık Yüksek Lisansın temel hedefi o alanda bir tez yazdırmak değil yani bir Din Psikolojisi gibi ya da Din Eğitimi gibi değil orada daha çok o uygulamayı nasıl yapacak bununla ilgili bir pratik de yapılacak ve o alana dair aktif görev alacak kişiler yetiştirilecek. Bunu biraz diğer Yüksek Lisans alanlarından ayrı tutmak gerekiyor. Tabii ki o yüksek lisansın getirdiği haklar kaybolmasın diye tez de koymuşlar. Çünkü diyelim ki kişi doktora yapacak bu sebeple onu yapması gerekiyor. Tezsiz Yüksek Lisanslar her zaman Tezli Yüksek Lisans statüsünde kabul edilmiyor bazı yerlerde doktora kabul bile edilmiyor öğrenciler o yüzden böyle de bir şey yapmışlar. Tezli olsun ama o alanı gerçekten öğreten iyi bir yer olsun. Öğrencilerimizin hem uygulama hem de doğru bir akademik alanı geliştirebilecek doğru adımlar atması gerekiyor. Zaten bizim Marmara İlahiyatın öğrencileri gayet kaliteli öğrenciler, o yüzden de en iyisini talep edip gitsinler. Ben onlara bunu tavsiye ediyorum. Manevi danışmanlık konusunda giriş niteliğinde bilgi edinmek için Din ve Sağlık kitabının özellikle son 50 sayfasını okuyabilirler. Diyanetten bizim Sevde Hocayla birlikte hazırlamış olduğumuz Manevi Danışmanlık kılavuzları vardı onları okuyabilirler. Hastanelerle ilgili olanı merak ediyorlarsa onu ya da diğer on farklı alanla ilgili olanları okuyabilirler. Ben başlangıç olarak bunları tavsiye ediyorum zaten Yüksek Lisans yapmaya başlarsa daha üst düzey okumalar yapacaklardır.

- Hocam son olarak biraz konu dışı bir soru aslında ama Ümmet olarak bizlerden beklentiler nelerdir? Mezun olan öğrencilere bundan sonraki süreçte neler önerebilirsiniz?

- Şimdi, Din Eğitimi alanıyla ilgilenmek ve İlahiyatçı olmak doğrusu diğer fakültelerden mezun olmak gibi olmuyor. Bunu hayata girdiğiniz zaman daha iyi anlıyorsunuz. Gerçekten de insanların din eğitimi alanlardan beklentileri var. İnsanlar problemlerine müdahale etmenizi bekliyor. Pek çok sorunu çözmenizi bekliyor ama bunu yaparken de sadece söylem bazında kalmamız yetmiyor. Eylem bekliyor insanlar. Merhametler meselelerine el uzatmanızı bekliyor. O yüzden de Manevi Danışmanlık'ı önemsiyorum, insanların hayatına dokunacak katkıda bulunacak şeyler yapmaya imkan tanıyor. Tabi ki benim tavsiyelerim ne olur: bir kere iyi ve samimi olmak en başta gelebilecek bir şey. O yüzden de hayatımıza hangi erdemimiz varsa bir kendimizi şöyle ölçüp biçip tartarsak o erdemimizi kullanıp eksik kalan taraflarımızı kapatmak ve o eksiklerimizi gidermek üzerine çalışmamız gerekiyor.

Mütevazı bir şekilde bu hayata bir katkımızın olması gerektiğini düşünerek burada çalışmamız gerekiyor. Tabi ki bunu yaparken de bazen böyle ne diyeyim çok fazla idealize edilen bir şey de var ben onu da çok fazla doğru bulmuyorum. Yani işte biz böyle yapacağız şöyle yapacağız, şunu değiştireceğiz. Hayır, o değil bir din eğitimi almış bireyden beklenti neyse onu mütevazı bir şekilde yapmak gerekiyor. Çünkü çok fazla idealize ettiğimiz zamanda hiçbir şey yapamıyoruz. Veya işte 22-23 yaşında bir genç omuzunda çok fazla da bir şey hissediyor ve bu sefer hiçbir şey yapamıyor. Daha pratik bir şekilde yani işte ne yapacaksa Millî Eğitimde çalışacaksa en iyisini yapmaya çalışacak, Diyanette çalışacaksa en iyisini yapmaya çalışacak. Biz hayat bizi nereye götürmüşse üzerimize düşen şeyleri küçük küçük de olsa onu yapmak ve önemsemek durumundayız. Onun dışındakiler büyük idealler tabi ki insanların idealleri olabilir ama çok fazla gerçekten kopuk bir ideal çok yorucu ve yıpratıcı olabiliyor. O nedenle biraz daha gerçekçi olmak ve ona göre hedefler koymamız lazım. Küçük küçük mütevazı adımlarla yapmamız gereken işleri hayati da ıskalamadan-çünkü hayatta sonuçta müsveddeye çekilebilecek bir durum değil-hayati da yaşayarak devam ettirmek gerekiyor diye düşünüyorum. Zaten özellikle bizim öğrencilerimiz hem zihinsel kapasite olarak hem de aldıkları eğitim olarak gayet donanımlı. Bu toplumda üzerlerine düşen görevi layıkıyla icra edebileceklerini düşünüyorum. Herkese başarılar dilerim. Allah bahçelerimizi açık etsin.

- Çok teşekkür ederim hocam.

fas, mağrib veya morocco

OSMAN KÂMİL DİREK

Fakültemizin sunmuş olduğu imkânlar çerçevesinde Mevlana Programı ile Fas'a gitmek nasip olmuştu. Sahra çölünün kuzeyinde Akdeniz ikliminin yaşandığı güzel bir ülkeydi. Pek çok şeyi yapmaya imkân bulduğumuz harika bir yerdi: okyanusa karşı gün doğumunu veya şehre karşı gün batımını izlemek, çölde kumlara uzanıp gökyüzünde yıldızları seyretmek, ormanlarında bisiklet sürmek, tarihi şehirlerin sokaklarında yürümek... Arapçamızı geliştirmek için gittiğimiz Fas, bizim için pek çok alanda da faydalı olmuştu: yeni bir kültür, yeni insanlar, yeni adetler, yeni yemekler... Tüm bunların yanında ülkemize, dışarıdan bakma fırsatı bulmuştuk. Fas'ta, gittiğimiz 14 farklı şehirde, karşılaştığımız insanların tamamı sırf Türk olduğumuz için bizleri el üstünde tutuyorlardı. Orada bir kez daha, bu sefer yakinen, anladım ki Türkiye, Türkiye'den daha büyüktü. Suriyeli kardeşlerimize yapılan yardımlardan ve Filistin davasına verdiğimiz destekten dolayı Türkleri çok seviyorlardı. Ayrıca halkın hemen hemen tamamı Türk filmlerine ilgiliydi ve gençlerin çoğu Türkçe öğrenimine istekliydi. Tüm bunlara şahit olmak bizlere ayrı bir duygu yaşatmakla beraber sorumluluklarımızı da artırmıştı. Tüm bunlara şahit olduğum için mutluyum. Bu yüzden Mevlana Programı'nda emeği geçen tüm hocalarıma tekrar teşekkür ederim.

bize garip gelen şeyler

- Halkın konuştuğu pek çok dil var. Arapça, Fransızca, İngilizce, İspanyolca, Berberice, Amaziğice konuşulan diller arasında sayılabilir. Bundan dolayı halk arasında farklılaşmış Arapça kelimeler duyabiliyorsunuz. Örneğin "juj: iki", "danaş: on iki", "mizyan: iyi-güzel" ve "vahh: tamam" anlamına geliyor.
- Namaz vakitleri haricinde camilerin tamamı kapalıydı. Dolayısıyla yolların kenarlarında, parklarda, dükkânlarda yani her yerde namaz kılan insanlarla karşılaşabiliyorsunuz.
- Ramazan'da camilerin bahçesine halılar seriliyor ve Ramazan sonuna kadar o halılar kaldırılmıyordu. Bu da sabahları çocukların oyun oynamasına, akşamları da namaz kılıp muhabbet edilmesine ve yine çocukların oyun oynamasına imkân veriyordu. Teravih namazını kılarken arka taraflarda çocuklar sürekli oynuyordu ve kimse tarafından uyarılmıyordu. Bunları görünce tekrar çocuk olup safların arasında koşasım gelmişti. Keşke bizde de aynı anlayış olsa ve hiçbir çocuğa camide ses yaptı diye kızılmasa!
- Ramazan'da kafe ve restoran gibi dükkânlar ikindi vaktine kadar kapalı olup ikindi vakti açılan bu dükkânlar hemen hemen sahura kadar açıktı.
- Mahalle kültürü kendisini korumuştur. Sokakları gezdiğinizde mahalle bakkallarını, sokaklarda oyun oynayan çocukları, sokak aralarında futbol oynayan yetişkinleri ve onları seyreden mahalle sakinlerini, parklarda oyun oynayan amcaları ve muhabbet eden teyzeleri görmemiz mümkündür.
- Yılan oynatıcılığı, hikâye anlatıcılığı, kına yakıcılığı gibi etkinlikler turistik meydanların vazgeçilmez unsurlarıydı. Gerek yerel halk tarafından gerek turistler tarafından çok ilgi görmekteydi.
- Ülkede yıl boyunca sıcak hava hâkim olduğu için evlerde soba, kalorifer veya ısıtıcı gibi cihazlar kullanılmıyordu.
- Normal taksilere en fazla üç kişi alıyorlar ve dördüncü kişiyi kesinlikle bindirmiyorlardı. Bunların haricinde bir de altı kişinin bindiği beyaz taksiler vardı.

Yurt dışına seyahat gibi bir düşünceniz varsa Fas; doğal güzellikleri, tarihi zenginlikleri, Türklere karşı anlayışlı insanları ve halkının Arapça, Fransızca ve İngilizce dillerini konuşabilmesi sebebiyle sizlere güzel bir gezi deneyimi sunacaktır.

bazı meşhur yerler

2. Hasan Camii:

Karaviyyin Üniversitesi:

Fas'ın Fes şehrinde 859 yılında inşa edilen Karaviyyin Üniversitesi kurulduğu andan günümüze kadar kesintisiz bir şekilde eğitim vermiş bir kurumdur. Bundan dolayı Dünya'nın kesintisiz eğitim veren en eski üniversitesi unvanına sahiptir. Tarih boyunca İbn Haldun, İbn Rüşd ve İbn Bace gibi önemli ilim adamları bu üniversitede eğitim almıştır.

1980 yılında Kasablanka şehrinde yapımına başlanan 2. Hasan Camii on üç yılda tamamlanabilmiştir. Yapının dörtte üçlük kısmı Atlas Okyanusu üzerine inşa edilen platform üzerinde yer almaktadır. Dünyanın en büyük mescitlerinden biri olarak kabul edilmektedir. 210 metrelik minaresi ise en uzun minare unvanına sahiptir. Tavan kısmının tamamen açılabilir olması ve camii tabanında yer alan cam sayesinde deniz yaşamının görülebilmesi camiyi ayrıcalıklı kılan hususlardandır.

Merzouga Çölü:

Kuzey bölümünde Akdeniz mevsimi hâkim olan Fas'ın güney bölümünü Sahra Çölü oluşturmaktadır. Sahra Çölü'nün bir uzantısı olan Merzouga Çölü turistler tarafından çokça tercih edilmektedir. Çölde çadır kampı, safari ve deve ile seyahat yapmak mümkündür.

Jemaa el-Fna Meydanı:

Marakeş şehrinde Medine ve Kasbah gibi adlarla anılan sur içerisindeki bölgede dar sokakların kesişim noktasında bulunan Jamee el-Fna Meydanı, Fas'ın en turistik yerlerinden birisidir. Gecesi ile gündüzünün çok farklı olduğu eşsiz mekânlardan biridir. Sabah vakitlerinde halkın gündelik çarşı-pazar ihtiyacını karşılarken akşam ezanları ile birlikte yepyeni bir boyuta geçer: hikâye anlatıcıları, sihirbaz ve hokkabazlar, kına yakıcılar, restoran sahipleri, hayvan oynatıcıları, oyun oynatıcıları, turistler ve yerli halk gecenin geç saatlerine kadar meydanda vakit geçirir.

Chouara Tabakhanesi:

On birinci yüzyıldan beri kesintiye uğramadan ve geleneksel yapısını kaybetmeden derilerin kurutulduğu, tabaklandığı, boyandığı ve en nihayetinde kemer, cüzdan, ayakkabı gibi malzemelerin üretildiği yer olan Chouara Tabakhanesi pek çok turistin ilgisini çekmektedir. Ziyaret esnasında derilerin tabaklanmasını, zımparalanmasını, boyanmasını ve diğer işlemleri canlı bir şekilde görebilirsiniz.

müif yolculuğum

MEVLÜDE AYDIN

Yıl 2015, Lise 3. sınıfta henüz hangi bölümü okuyacağıma net olarak karar vermediğim bir dönemdeydim. Tam o sıralarda okulumuz Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne bir gezi düzenledi ve bu geziye ben de katıldım. Böylece yıllarca yollarında yürüyeceğim üniversitemi ilk defa görmüş oldum. O güne dair en çok, eve döndüğümde aileme heyecanla Marmara İlahiyat'ta okumak isteğimi anlatmamı hatırlarım. Ali Köse Hocamızın bize bölüm ve üniversitenin getirdiği fırsatlar hakkında verdiği bilgiler çok ilgimi çekmişti ve artık tek istediğim MÜİFLİ olabilmektir. Fakülteyi gezerken dikkatimizi çeken ve bizi şaşırtan şeyler olmuştu. Kantine ilk girişimizde kız ve erkek öğrencilerin ayrı ayrı yerlerde oturması bize ilk şaşkınlığımızı yaşatmıştı. Kız-erkek karışık bir grup olduğumuz için ne yapacağımızı bilemez halde ayakta dikilip kalmıştık. Bir başka şaşkınlığımız da kantinci abinin bizlere 'hocam' diye hitap etmesiydi. Lise öğrencileri olmamıza rağmen bize bu şekilde hitap etmeleri kendimizi değerli hissettirmişti. Bir diğer güzel anı ise orada tanıştığımız üniversiteli öğrencilerin bizlere kitap hediye etmeleriydi. Bu içten tavırlar bizi çok etkilemişti. Okulun sunmuş olduğu imkanlar, fakülte hocalarının ve öğrencilerinin samimi tavırları bende Marmara İlahiyatlı olma arzusunu doğurmuştur. Bu isteğim için çok çabaladım ve tarih 2016 yılını gösterdiğinde sonunda artık Marmara İlahiyatlıydım. Kimi zaman ayak sürüyerek fakat çoğu zaman heyecanla gittiğim, kütüphanesinde günlerimi geçirdiğim, bazen sebepsizce dersleri ektiğim, bitsin artık diye dertlendiğim ama mezuniyetim yaklaştıkça da keşke bir yıl daha olsaydı dediğim koca 5 yıl göz açıp kapayıncaya kadar geçti. Aldığım eğitimin kalitesi, hocalarımızın bizlere bilgi vermenin yanı sıra farklı bakış açıları kazandırmak için verdikleri çaba bana her gün Marmara İlahiyat talebesi olmanın farkını hissettirdi. Böylesi kaliteli bir eğitimin yanında ev sahipliği yaptığı sayısız kulüp etkinlikleri ve gönüllü çalışmalarıyla bizlere insanlarla iletişim halinde olabileceğimiz kaliteli ve sosyal alanlar oluşturdu. Marmara İlahiyat'ın öğrencilerine sunduğu, tamamını burada anlatmanın imkansız olduğu sayısız güzellikler için teşekkürü bir borç bilirim. Bizlere böylesi değerli imkanlar sunan herkese çokça minnettarım.

birlik içinde ayrılık

MERYEM SEVİM

Biz öyle bir hal almışız ki milletçe, aynı şeyi savunuyor ama aynı dili konuşmuyoruz. Zira söylenene değil, söyleyene bakıyoruz. Fikirleri gölgelemiş kişinin ışıltısı. Konuşmaya başladığın an doğruyu, “bizden değil!” ithafında bulunuyor kimisi. Söylemeye çalıştığının bir önemi kalmamıştır artık, onların görüşüne destek vermediğin müddetçe. Yanlış düzeltmeye kalktığın an, onlara karşı gelmiş ve dolaylı olarak da kötü olmuştundur. Birden ismin lekelenir sen daha cümleleri kurmaya başlarken. İslam kardeşliğinin bir önemi yoktur onlarla aynı mezhep ve meşrepten değilsen. Cemaat ve vakıflarına destek vermemişsen. Namaz kılman değil, kiminle kıldığın olmuş seni özel kılan. Müslüman olman değil, “falancalardan” olmandır artık seni sayılır gösteren. Ne denir ki, halimiz içler acısı. Kitap bir, peygamber bir velâkin ümmet paramparça! Aynı tasta varamaz olmuşlar hikmetin tadına ve aynı gölgede ferahlayamaz olmuşlar benzer dertlerden hayıflanırken bile. Sohbet meclislerinde bile diğer sohbet halkalarındaki Müslümanlar eleştiri konusu yapılıyor zira...

Üstelik dışarıda Müslümanlar katledilirken Müslüman karşıtları tarafından...

İslâm'ın düşmanlarına karşı birleşerek “çokluk içinde birlik” (kesrette vahdet) görüntüsü yerine, şiddet yanlısı ve “birlik içinde ayrılık” (tefrika) görüntüsü vermek daha çok haz verir olmuş bugünün müminlerine! Kudüs dahi işgalin altında ağlıyorken günümüzde, bazılarının itibar görmek olmuş derdi emperyalist güçler nezdinde!

Doğrular unutulmasa keşke, doğruluk adına girilen her savaşta. Parçalanmış ve her bir uzvu diğerinden çok uzakta olan bedenimiz yeniden birleşerek hayat bulsa. Allah adına sohbetlerin verildiği ve İslâm'a davet ile şenlenmesi gereken meclisler, salonlar, platformlar “Bizim vakfa...” veya “Bizim cemaate...” diye başlayan cümleler yerine “İslam'a...” diye başlayan cümlelerle dolup taşsa. Artık Ümmet-i Muhammed aynı beden bir parçası olduğunun farkına varsa... İşte o zaman feryat eden bir ümmeti olmayız, mahşerde “Ümmetî! Ümmetî!” diye niyaz eden Aziz Peygamberin. Ve o zaman örnek (şahit) ve mutedil (vasat) bir ümmet olarak can suyu oluruz çırpınmakta olan tüm insanlığa.

Ama bu halimizle değil! Zira böyle ne kimse kulak verir sesimize ne de değer verir sözüme. Çünkü önce temsil etmek gerek tebliğ etmeye çalıştığımız tüm değerleri. Aksi halde, “İnsanlara iyiliği emredip de kendinizi unutuyor musunuz?” ilahî ihtarına muhatap olarak dünyada zillet, ahirette nedamettir bizi bekleyen âkıbet!

Ne güzel demiş şair Halil Cibran:

“Yazık o millete ki, inançlarla dopdolu ama dinden yana bomboştur...

Yazık o millete ki, giydiği kumaşı kendi dokumaz, hasat etmez yediği ekmeğin buğdayını...

Yazık o millete ki, rüyasında küçümsediği tutkuya, uyanırken eğer boynunu...
Yazık o millete ki, parça parça olmuş ve her parçası kendini bir millet sanmakta.”

Prof. Dr.

Faruk Beşer

Sevgili arkadaşlar,

Ben yazmış olmak için yazmak istemiyorum. Siz de okumuş olmak, hasret gidermek ve hatıraları yâd etmek için okumayın. Elbette bunların da bir anlamı vardır. Ama insanın asıl gayesinin yanında, bunlar bir renklendirici bile olamazlar. Bir kısmınızla beraber olduk bir kısmınızla olmadık. Ben kenara çekildim, siz hayata yeni başlıyorsunuz.

Şimdi size, çok az değerlendirebildiğim ömrümde, öğrenebildiğim şaşmaz kurallardan söz etmek istiyorum. Yanlışları bir kez de siz deneyip zaman israf etmeyesiniz diye.

1. Allah'ın verdiği ömrü faydalı kılmanın birinci şartı gayeyi, yani niyeti, himmeti yüce tutmaktır. Herhangi bir eylemle birden çok şey hedeflenebiliyorsa, niçin bunların en yücesini seçmiş olmayalım. Üstelik en yüce gaye diğerlerini de peşinden sürükler, onları da kazandırır. Bu kuralın bir açılımı şudur: Hayatta iş seçerken hiçbir zaman daha çok para kazanmak, daha iyi yaşamak ve daha meşhur olmak için tercih yapmayın. Bunlar, ancak ufku dar olanların gördükleri seraplardır.

2. Çoğunuz öğretmen olacaksınız. İnsanımıza ebedî güzellikleri anlatabilmemiz için önce onlara sevgiyle yaklaşmayı öğrenmeliyiz. Sevgi büyüklerin işidir. Onun için ya büyük olduğumuzu fark etmeliyiz ya da büyük olmalıyız. Bir öğretici ve davetçinin şahsi zaafalarını örtmek için öğrencilerini azarlaması ya da onları not silahıyla tehdit etmesi ne kötü bir seviyedir.

3. İslam'ı, ideolojik fırka şablonuyla düşünmemeliyiz. Bu yaklaşım insanı saplantılara, kendinin ve fırkasının görüşünü putlaştırmaya ve başkalarına, nefrete götürür. Bundan kurtulmanın en kestirme yolu, bir örnek olarak Peygamberimiz (sav)'in hayatını sürekli ve en iyi şekilde öğrenmemizdir.

4. O meşhur ayeti 'her bilenin üstünde bir bilen daha vardır' diye meallendirirler. Ama bunu 'her daha çok bilen, bilenden üstündür' diye de anlayabiliriz. Buna bağlı olarak da bilmeliyiz ki, dünyanın perişan ve en altta olanlarını, bilgili olmaktan başka bir şey bu çukurdan kurtaramaz. Bunun için de bütün arkadaşlarımızın, hayatlarımızın her safhasında sürekli okumaya muvaffak kılınmalarını Allah'tan niyaz ediyorum.

5. Muhammed İkbâl gerçek sufi bakışını anlatırken bir sufünün şu sözünü nakleder: "Bence, Hz. Peygamber (sav)'in büyüklüğünü gösteren en önemli olay, Miraca çıktıktan sonra tekrar dünyaya dönmesidir. Zayıf da olsa bir rivayete göre Miraçta o Allah ile konuştu. Cenneti bütün güzellikleriyle temaşa etti, tattı.

Ama bunları bırakıp yine döndü ve hakikati insanlara anlatma uğruna, sıkıntılar ve acılarla dolu tezgahının başına geçti". Onun yolunda olanlar da hiç olmazsa dünyanın yalancı cennetini terk edebilmelidirler.

6. Her yıl sayılı arkadaşımız fakülteyi bitirip yurt sathına dağılıyor. Her biri tıpkı koskoca bir kazana düşen bir şeker tanesi gibidir. Elbette bir şeker bir kazanın tadını hissedilir derecede değiştiremez. Ama bu şekerler artar ya da tatlandırma oranları yükselirse belli bir zaman sonra suyun tatlandığı hissedilecektir. Bu okullardan mezun olanların değil sadece bizim ülkemizin, dünyanın bile tadına tat katacaklarını söylemek fazla abartılı olmaz.

7. Hayırlar da şerler de tıpkı tohumlar gibidirler, maya gibidirler. Küçük bir damla bazen bir kazan sütü yoğurt yapar bazen de ekşitir ve ifsat eder. Bir tek adım atmak, en uzun yolu bile bitme sürecine sokar. Bir kıvılcım bir ormanı yakabilir, bazen de gönüllerdeki cevherleri tutuşturur, ışık olur, nur olur, aydınlık olur.

8. Peki, siz bu tecrübelerinizle bizim yerimizde olsaydınız ne yapardınız? diye sorarsanız:

İlk iş olarak niyetimi gözden geçiririm, kısa ve uzun vadeli hedeflerimi bu sahil niyetle yeniden belirlerim. Allah için hangi sahada en verimli olabilirim diye düşünürüm, istişare ederim. Hayatımı, alacağım maaşa ve bulacağım işe göre ayarlamam, bunu fazla düşünmem, Allah'a bırakırım. "Kim Allah için olursa Allah da onun için olur" diyor Efendimiz. Nasıl geçineceğimden fazla endişe etmem, bu hal gerçek tevekküle aykırıdır. Bilginin dünyalık niyetle edinilmesi, öğrenilmesi ve öğretilmesi ne kötü bir şeydir. Bu şeytani duygulardan niyetimi temizlemeye çalışırım. Bir insan kendini Allah'a adar da Allah onu ihmal eder mi?

Hemen mezun olduğum bugün, yeni bir okuma planı yaparım. Bunun için önce işi bilenlerle istişare ederim, yazışırım ve okuma listemi hazırlarım. Taviz vermeden uygulamaya koyarım. Çünkü ara verildikçe tekrar başlamak daha da zorlaşır.

Bu konuda ve her konuda muvaffak olmam için Allah'a sürekli dua ederim. Dualarımda annemi, babamı, hocalarımı ve arkadaşlarımı da unutmam.

İslam tek başına yaşanmaz. Bulduğum çevrede ortak çalışmalar yapabileceğim dürüst/ihlâslı arkadaşlar arar, onlarla mümkünse günlük, değilse en azından haftalık dersler, aylık tartışmalı toplantılar oluşturur ve en önemli meseleler üzerinde kafa yorarım.

“

İslam tek başına yaşanmaz.

Bu arada mübarek bir yuva kurabilmek için Allah'a dua ederim, evleneceğim adayda yakışıklı, güzel ve zengin olmasından çok, dindar/ahlaklı olmasını ararım. "A, eli kuruyasica, sen dindar olanı seç, dindar olanı!" diyen Efendimiz bunu öylesine bir tavsiye olarak söylemiş olabilir mi?

"Peki, dünyayı başkalarına mı bırakacağız?" dersiniz, asla, derim. "Allah'ın bir hayır ve sizin için bir kıyam aracı olarak verdiği malı, mülkü sefihlere bırakmayın" diyor Rabbimiz. Yani dünyayı da başkasına bırakmayacağız, ama onu amaç değil, araç olarak göreceğiz. O bizim yükümüz olmayacak, biz onu binek yapacağız. "Rabbim, dünyayı en büyük derdim eyleme" diye dua eder Efendimiz.

Ülkemiz adına her bir İlahiyat mezununun omuzlarında beş-on bin kişinin dini sorumluluğu olduğunu hiç unutmamalıyız.

Allah'ın Hz. Peygamber (sav)'in hanımları için söylediği, bütün İlahiyat mezunu kızlarımız için de geçerlidir: "Siz artık sıradan kadımlar değilsiniz, günahlarımız da sevaplarımız da katlanacak". Tabii ki, erkekler de öyle.

Son bir önemli not:

Son yıllarda İslam'a genel bir yöneliş olmakla beraber, tesettürde görülen yozlaşmayı ve fesadı düzeltme de yine sizin görevinizdir. Siz iyisini değil en iyisini yaparak dünyaya örnek olmalısınız.

Allah yolunuzu açık eylesin,
yârmız ve muîniniz olsun.

NE BİLSİN

ŞEYMA EFRENS

Şimdi uzak.

Gürültülü saklambaçlar ardında
Beş harfli bir kelimenin
Kuytu köşeli sarı mavi bir çocuğu kayboldu
Ses ölü
Ölüm kaçış/mak

Sokak aralarına dağıldılar
Her biri bir kaldırım taşına düşmüş
İhtiyar olan kör, toy olan sağır
Bulmak,
Bulamamak

Adı yok
Söküp alışlarının yirmi üç dağ yılı bugün
Güneş kayıp, evler kayıp
Ve bacalar
Ayak izlerini de sakla oraya

Vaktidir tütsüler yakılsın
Üzülün ama ağlamayın
Hıçkırma hıçkırma gülün, inleye inleye sevinin
Gül düşsün, sevi yitsin
Zembereği bozulsun dünyanın

Dağılır sisler sormadan
Son yaprak da düşer ağaçlar gücenir
Sokak lambası alır başını gider
Parçalanır bir fotoğraf karesi çaresiz
Çocuk kayıp

Şimdi yakın.

THE PATH IS THE GOAL

كشف القديم - وضع الجديد

HILAL GEBES

Exactly 60 years ago, our elders' destiny was meant to be resettle from Anatolia to the heart of Europe. Our journey started by being born and raised in Europe. This ultimately created its ongoing questions and problems. Such as being torn between two continents, cultures, thoughts, beliefs and realities. We, the Hybrid Muslims, were thus always concerned with the question of finding a balance between such dilemmas and establishing a consensus. Although we are a minority in Europe, these problems never come to an end. So where could we find helpful tools, if not at the Bosphorus itself, the center where East meets West. It is the current heartland for Islamic knowledge, scholars and diversity in its most vibrant way.

Marmara University Faculty of Theology hosted us for this purpose at its best quality. It never was about degrees and titles, rather it was all about the lens through which you look at the world. It is the way that you define and conceptualize matters. For that, we got the opportunity of studying especially the criteria, principles and rulings of all kinds of thoughts within the Islamic tradition. Starting our studies with the most important tool of Islamic studies, i.e. Arabic language, which was taught by native speakers with their very own way of teaching. As we dived into the undergraduate studies, one thing became obvious: which was the fact that this adventurous journey was going to show us all kinds of approaches. We had the honor to do research from original classical sources in our libraries, to attend speakers and scholars' lectures from all around the world, all gathered for one purpose in the magical city of Istanbul : Discovering the ancient and establishing the new!

Even our very own professors would treat us as their own daughters and sons and had fresh tea ready at all times we sought for an advice at their office. With every call to prayer of our Faculty Mosque, everyone was invited to stand in a row to recenter themselves. The rest of our unique complex enabled multiple projects to flourish, diverse people to connect and bookworms to continue their research.

Whichever field our graduates may choose to follow, it will always be underlined with the mindset of serving people in a just character and intention. Our "Weltanschauung (world view)" was shaped in Islamic philosophy, psychology of religion, sociology of religion and classical studies in a way to treat people as equal human beings. The focal point was forming a holistic concept of Islamic thought, with which we learn from the past, understand the present correctly and build a sustainable future for all.

Reconnect- Reconsider- Redefine- Re-engage

In search of universalities, building a bridge and becoming the bridge itself, a student of international Islamic Theology reflects, contemplates and ponders in a balanced way. Being aware of the fact that this duty is an ongoing and probably a never-ending path, the actual question is how we continue this legacy.

What will our impact, responsibility, footprint for a livable future look like? With this vision and foundation, our path will be shaped in accordance with each of our individual fields and inspirational efforts of serving this purpose. During our studies and stay in Istanbul, we have acquired profitable insights into sources, had meaningful debates and helpful researches.

"Religion without ethics is a poison"- Prof. Dr. Kemal Ataman (Sociology of Religion)

Our ideal is unquestionably the teachings of our beloved Prophet (peace and blessings may be upon Him). Throughout our studies we have been shown how to share this ideal and follow in his footsteps. For example, by analyzing exemplary concepts like the Constitution of Medina in 622 or the Convivencia in Andalusia in 1492.

We are deeply honored and grateful of having had this opportunity, of being a member of the Marmara family, and for knowing that we always have a home in Uskudar...

What will remain are the precious advices, examples and motivations of our respected scholars, the irreplaceable experiences and all the precious gems to attain the Qur'anic and prophetic concepts to lead our future path...

Now it is our turn to pack our suitcases wisely and to apply the acquired know-how into our realities with a devoted and eagerly heart.

GÜNÜ BEKLERKEN

BÜŞRA HAN

Bulutlara bakarak yürüdüğü gündü, bulutlara bakmaktan bulutlar tarafından izlenmekten sıkıldığı ilk gün. Her zamanki gibi istemeye istemeye sabah erkenden kalkmış, güne başlamıştı. Derdi sabahla, günle, erken kalkmakla alakalı değildi. Güne başlayınca yaşayacaklarının tedirginliği idi. Görecekları, duyacakları, hissedecekleriydi korkusu. Yatağından çıkması her zamanki gibi bir hayli zaman almıştı. Her sabah gözlerini tavana diker uzun uzun bakardı düşüncelerinin sonu gelmeyeceğini kendine bir nebze olsun kabullendirdiğinde ilk önce sağ ayağını sınısıcak olan yatağının içinden çıkarır, daha sonra sol ayağını ve bütün vücudunu yatağıın dışına büyük bir bıkkınlıkla atardı. Yataktan çıktığında ilk işi baba yadigârı koyu kahverengi radyonun mandalını aşağı indirmek olurdu. Radyoda "Gün doğdu, aştı böyle aman aman, Gönüldür coştı böyle aman aman" diyordu Bozkırın Tezenesi. İkinci amandan sonra derin bir nefesle radyoyu kapattı. Bilinmez, belki türkünün gölgesinde kendisiyle karşılaşmaktan korktu. Belki de gecikmek istemedi. Aceleci bir tavırla üzerini değiştirdi mutfağına doğru bakıp canının kahvaltı yapmak istemediğini anlayınca holde bulunan çatlak aynada kravatını bağladıktan sonra çantasını da alıp dışarı çıktı. Güneş de kendisi gibi yeni doğmanın mahmurluğunu hissettiriyordu. Gün başlamıştı, her zamanki gibi muhtarın evinin önünden geçip okula doğru etrafına bakına bakına yürüdü. Her sabah erkenden kalkıp bahçelerinde zevkle çalışan köylüleri görünce nasıl bu kadar hallerinden memnun olduklarını düşünerek yoluna devam etti. Cıvıltılarıyla köyün tek öğretmenine selam veren kuşların sesi ve yanından geçen öğrencilerinin günaydınlarıyla okula vardı. Hemen girişte seksek oynayan örgülü kızları, sonra da misketlerini saklamaya çalışan köyün küçük çobanlarını gördü.

Elindeki yoklama defteriyle sınıfa girerken bahçede oyun oynayan bütün çocuklar birbirlerini ite kaka bağırsıklar içinde ondan önce hevesle sıralarına geçti. Öğrencilerinde gördüğü bu heves onu da heyecanlandırmıştı. Zaten her sabah istemeyerek uyandığı uyku, istemeyerek yürüdüğü yol onların gözlerine baktığında anlamını yitiriyordu. İlk ders Hayat Bilgisiydi. Öğrencilerine kitaplarından 32. Sayfayı açmalarını söyledi. Bütün sınıf haşır huşur mevsim resimleriyle başlayan sayfayı açtı. Sınıf adeta kocaman bir mevsim posterine dönüşmüştü. Bugünkü konuları zamandı, insanın kendine göre şekillendirdiği hayat dilimleri, mevsimler, aylar, gece ve gündüz. Arka sıralarda oturan kendi isteğiyle derse katılmayacağını bildiği Mehmet'ten kitaptaki ilgili sayfayı okumasını istedi. Dünyanın kendi etrafında dönmesiyle gecenin ve gündüzün oluştuğundan, güneşin etrafında dönmesiyle mevsimlerin oluştuğundan falan bahsediyordu kitap. Mehmet'in sesiyle girdiği dehlizlerde kaybolan öğretmen ön sıralardan gelen bir sesle irkilip tekrar sınıfa döndü. Ön sıraların çalışkan öğrencisi Hacer; "Dünya dönmekten yorulursa hep gece mi olur öğretmenim, güneş bize küserse hep kış mı olur öğretmenim" gibi sorularıyla hem sınıfı hem de derse yeni odaklanan öğretmeni çılgın sorularıyla karşı karşıya bırakmıştı. Soruları bir şekilde geçiştirip dersine devam etti. Çünkü verecek cevabı da cevap verme isteği de yoktu. Hayat Bilgisi, Türkçe, Matematik her yarım saate bir teneffüsler derken günün okulda geçen kısmını bitirmişti. Bugün canı eve gitmek değil de köyde dolaşmak istemişti.

Genelde eve gidip uyumayı canının istediklerine tercih ederken bugün yürümek ona cazip gelmişti. Ağaçları, bulutları en çok da önünde hiç bitmeyecekmiş gibi uzanıp giden yolu seyrederek yürümeye devam etti. Saat bir hayli geçmesine rağmen her yer aydınlıktı. Güneş sanki bugün hep sizinleyim der gibi aydınlatıyordu etrafı. İlk önce aldırış etmedi ama yürümekten yorulmaya başladığında etrafın bu kadar aydınlık olmasına epey şaşırılmıştı. Bir terslik vardı. Güneş batmıyordu. Saati olmayan bir öğretmendi, bileğini rahatsız ettiği için saat takmayı sevmezdi. İçinde oluşan sıkıntıyla etrafına bakındı ama düşünce düşünce yürüdüğü yol sanki kendiliğinden akıyordu. Köyden bayağı uzaklaştığını öğrencisi Naim'in hep anlattığı üzüm bağlarına gelince anladı. İyiden iyiye bir telaşa düşmüş köye dönmek için geldiği yolu tekrar yürümeye başlamıştı. Köyden bu kadar uzaklaştığını bilmeden yürüdüğü için kendine kızdı. Başını sağa sola çevirip hala sapsarı parlak bir günü görünce yürümesi koşmaya dönüştü. Gün ilerlemiyordu, gökyüzü hala sabah evden çıktığındaki gibiydi. Koştı koştı sanki zihnindeki düşünceler koşarken vücuduna çarpan rüzgârla içinden çıkıp gidecekmişcesine hızlı koştı. Sonunda köyü gördü. Koşmayı bıraktı ve üstündeki öğretmen kimliğine uygun bir tavırla yavaşladı. İlk gördüğü ev, öğrencisi Hacer'in eviydi. Bahçede Hacer'in babası ve annesi kıpkırmızı domatesleri sermiş salça kaynatıyorlardı. Hacer ve kardeşleri ise kiraz ağacının altında çamur karıyordu. Ne soracağını, nasıl soracağını bilemedi. En iyisi hiçbir şey yokmuşçasına saati sormak olur diye düşündü. Daha selam vermeden Hacer'in babası her şey yolundaymış gibi "Oo öğretmen nasılsın" dedi. Yüzüne yansıyan endişeyle "İyiyim" demekle yetindi öğretmen. Saati sordu ve on bir cevabını aldı. Tekrar dönüp gündüz on bir mi gece on bir mi demeye çekindi. Teşekkür edip yoluna devam etti. Ama anlayamıyordu. Gece olduğunu hissediyordu. Fakat güneşte batmaya çalışan bir hareket dahi yoktu. Delirdiğini düşünerek yoluna devam etti. Koşma isteğiyle yürüdü yürüdü.

Köyde karşılaştığı hiç kimsenin suratında küçük bir gariplik dahi yoktu. Her gün uyandıkları günden farkı yokmuşçasına herkes işiyle ilgileniyordu. Okulu görür görmez arkasından seslenen hademeyi dahi duymadan kendini içeri attı. Sınıfa koştu öğretmen masasının hemen üstündeki saatin önünde durdu. Başını korkarak yukarı kaldırdı ve saat 23.56 idi. Geceydi. Bir anda sınıftaki bütün sıralar dönmeye başladı. Etrafındaki her şey dönüyordu. Yapabileceği tek şeyin kaçmak olduğunu düşündü ve koşarak sınıftan çıktı. Hiçbir şey umurunda olmadan koşmaya devam etti. Köylü, öğrenciler, gözlerini dikip bakanlar umurunda olmadan koşmaya devam etti. Nereye gideceğini düşünmeden koştu koştu koştu. Hala etraf gün yeni doğmuş gibi aydınlıktı. Sonunda yoruldu ve köyün sonundaki ağacın altına oturdu. Yorulmuştu koşmaktan ve düşünmekten. Neler olduğunu anlayamıyordu aklını oynattığını düşünüyordu.

Belki de öğrencisi Hacer'in dediği gibi Dünya dönmekten yorulmuştu. Dizlerini kendine doğru çekmiş düşünürken uyuyakalmıştı. Belki saatlerce belki de iki üç dakika uyumuştur. Gözlerini açtığı anda karşısında bilgisayar, önündeki masada "KPSS 2021 Coğrafya" kitabı onun üstünde ise ders isimleri ve karşısında hocaların isimleri yazan bir karalama kâğıdı vardı. Evet, 10 dakika sonra ders seçimi vardı. Hunharca savaşıp ders seçimi yapmaya 10 dakika varken uykuya yenik düşmüştü. Uykuya yenik düşen MÜİF savaşıncısı "Ders seçiminde galip geldi mi?" dersiniz. Bu savaşın sonunda kimse mağlup olmadığı için elbette zafer onundu. Zaten MÜİF'te okuyan öğrencinin tek mağlubiyeti; en güzel anları, anları ardında bırakıp mezun olmak değil miydi?

SİNBAD'IN GİZEMLİ ÜLKESİ: UMMAN

ŞEYMA ALKAN

Umman Sultanlığı, Mevlana Programı kapsamında fakültemizden onlarca öğrenciyi ağırlayan ülkelerden biridir. Orta Doğu coğrafyasının en farklı ülkelerinden biri olan Umman, kendine has kültürü ve doğal güzellikleriyle keşfedilmeyi bekleyen bir yer.

Mevlana Programı'nın bize sunduğu fırsatla bir dönemimizi Umman Sultan Qaboos Üniversitesi'nde okumak için bu gizemli ülkeye gittik ve dört aylık bir zaman dilimini burada en iyi şekilde geçirmeye çalıştık. Sultan Qaboos Üniversitesi, içerisinde birçok fakülteyi barındıran ve öğrencilerinin kendilerini istedikleri her yönden geliştirmesine destek verip her türlü imkânı sağlayan bir üniversite. Fakültede girdiğimiz derslerimiz dışında Arapçamızı daha fazla geliştirmemize yardımcı olan, düzenledikleri sosyal aktiviteler sayesinde birçok arkadaş edinmemizi sağlayan ve farklı alanlarda kendilerinden söz ettiren sayısız öğrenci kulübü mevcut. Ayrıca fakülte öğrencileri tarafından tasarlanmış, sessiz sakinliğiyle dinlenme molası verebileceğiniz bahçeleri, gün batımına doğru uzanan upuzun yollarıyla Sultan Qaboos Üniversitesi, kendinizi keşfetmeniz için tüm olanakları sağlayan gözde bir üniversite.

Umman, oldukça köklü bir geçmişe ve buna bağlı olarak da kendine has bir kültüre sahip. Umman'ı diğer ülkelerden ayıran en önemli nokta ise, bu kültürünü hala yaşatıyor olması. Örneğin sokağa çıktığımızda ülkenin genel görüntüsünü, ilk bakışta yalnızca özel günlerde giyilen, geleneksel olarak algılanan ve "diştâşe" olarak isimlendirilen Ummanlı erkeklerin beyaz renkli kıyafeti oluşturuyor.

Erkeklerin bu kıyafetlerinin farklı versiyonlarını, kadınların ise kendilerine has renkli kıyafetlerini giydikleri düğünler, Umman'ın farklı bir kültürünü de bize gösteriyor. Nişan, düğün gibi faaliyetler hâlâ geleneksel çadırlarda yapılıyor. Bayramlarda ise Ummanlı aileler, köylerine giderek geleneksel bayram havasını hep birlikte yaşıyorlar. Kültürlerine bu kadar bağlı olup hâlâ yaşatmaları, günümüz dünyasından uzak olduklarına dair bir intiba verse de, aslında tam aksi. Umman Sultanlığı hem kültürüne bağlılığı hem de modern dünyadan geri kalmamasıyla farklılığını ortaya koyan bir ülke.

2018 yılı araştırmalarına göre dünyanın en güvenli dördüncü ülkesi seçilmesini, yaşadığımız şu iki olay üzerinden görebiliriz: İstanbul'un Moda sahilini andıran Qurum'da arkadaşlarımla oturmuş sohbet ediyorduk. Oradan ayrıldıktan yaklaşık bir saat sonra çantamın yanımda olmadığını fark ettim. Yurt görevlisine danıştımda, çantamın geri geleceğine dair inancı beni çok şaşırtmıştı. Ertesi gün, üniversitenin emniyet bölümüne gidip durumu bildirdik. İfade verdiğimiz sırada çantanın bulunduğu haberinin gelmesi beni çok mutlu etmişti. Diğer bir olay ise, yurttan bulundurduğumuz bazı yiyeceklerin yokluğunu fark etmemizle başladı. İlk başta tereddüt etsek de bu durumu görevliye bildirmeye karar verdik. Daha sonra biz bu durumu çok umursamamış olsak da, kısa bir süre sonra yurt görevlisinin yanında polis memuruyla gelmesi ve olayı ciddiyle sorgulaması bizi çok şaşırtmıştı. Sonrasında kaybolan eşyalarımızın bir temizlik görevlisi tarafından, odanın temizliği nedeniyle bir kenara kaldırıldığını öğrendiğimizde hem şaşırmış hem de olduğundan daha güvenli hissetmeye başlamıştık.

Birbirinden farklı doğal güzellikleriyle bilinen Umman'da, bir gün derin vadilerde zorlu yürüyüşler yapabilirken ertesi gün uçsuz bucaksız çölde, kum tepelerinin ardında gün batımını izleyebilirsiniz. Dört aylık bir süreçte gezmekle bitiremeyeceğimiz kadar fazla turistik mekâna sahip olan Umman'da kesinlikle görülmesi gereken yerlerden bazılarını şöyle sıralayabiliriz:

SULTAN QABOOS CAMİİ / MASKAT VE SOHAR

Umman'ın her şehrinde ülkenin merhum sultanının adıyla bir cami mevcut olmakla beraber, şimdiki başkent Maskat ve eski başkent Sohar'daki camiler eşsiz mimarileriyle insanı adeta büyülüyor.

BAZI MEŞHUR YERLER

AL SAWADİ

Metcezin etkisiyle çekilen deniz suyunun geride bıraktığı kumsalda yürüme keyfi veren ve ardından ulaşılan tarihi bir kalede eşsiz bir manzara izleme fırsatı sunan bu sahil de, mutlaka gezilmesi gereken yerlerden sadece biri.

MATRAH ÇARŞISI

Umman'ın geleneksel eşyalarının satıldığı ve kültürünün yansıtıldığı tarihi çarşılarından biri olan Matrah Çarşısı, rengarenk görünümüyle dikkatleri çekiyor.

WADİ ASH-SHAB:

Umman vadilerinin en gözdelelerinden biri olan, zümrüt yeşili sularıyla göz alan Wadi Ash-Shab, en beğendiğim yerlerden sadece biriydi.

BİDİYAH ÇÖLÜ

Maskat'a yalnızca iki saat uzaklıktaki bu çöl, uçsuz bucaksız görüntüsüyle insanda daha önce deneyimlemediği farklı hisleri uyandırıyor. Kavurucu sıcakın yerini serinliğe bıraktığı zaman, kum tepelerinin ardından gün batımını izleyebilirken, sabahın ilk ışıklarında da gün doğumunu en berrak şekilde izleyebilirsiniz. Aynı zamanda günün farklı saatlerinde safari yapma imkânı sunan ve geceleri de yıldızları izleyerek günü bitirebileceğiniz eşsiz bir yer.

Kitap ve Sünnete Bağlılık İlkesi

Giriş

"E miru'l-mü'minin fi'l-hadis" unvanına sahip olan İmam el-Buhârî (v. 256) Müslümanların inanç, yaşayış sağlığı ve sürekliliği için gerekli olan ya da tehlike arz eden ve bu sebeple de fevkalâde dikkat isteyen imânî, fikrî-kültürel ve sosyal hemen her noktayı Sahih'inin Kitâbu'l-i'tisam bi'l-kitab ve's-sünne adını taşıyan bölümünde 28 konu başlığı ve 100 kadar sahih hadis eşliğinde bilimsel olarak belirlemeye çalışmıştır. Genelde Müslümanların özelde ilâhiyat eğitimi almış irşad ve tebliğ kadrolarının Kitap ve Sünnet'e bağlılık (i'tisam) görevini bir şeref, kalite, kimlik özelliği ve imtiyazı olarak daima göz önünde tutup sahip çıkmalarına, ince ve derin bir din bilinci ve kavrayışı çerçevesinde tam bir İslâm sosyoloğu hazâkatiyle dikkat çekmiştir. Bu sebeple hadis derslerinde bu bölümün ısrarla okutulması, Müslüman kimliği, İslâm tebliği ve değerler hiyerarşisi bakımından hayati önem taşımaktadır.

Vahiy karşısında akıldan yana ağırlık koyan günümüzün anlayışı, büyük açmaz ve çıkmazlarda kalmakta ve bunalmakta, günübürlük sayılabilecek çareler bulmakla avunmakta ama bırakın Müslüman idrakini tatmin etmeyi, kendi kendisini bile iknayı başaramamaktadır. Kendisinin ürettiği çözümsüzlüğü fark eden akıl, sonuçta ciddi olarak varoluşsal bir açmaza girmekte ve işi hayattan kopmaya kadar götürebilmektedir. Oysa vahyin öncülüğüne rıza gösteren akıl, en azından haddini bilmeyi de öğrenmiş olduğu için vahye teslimiyete rıza gösterdiği ölçüde rahat etmektedir.

Kitap ve Sünnet'e bağlılığın günlük hayata kazandırdığı bu "vahyin kılavuzluğuna rıza" olgusu, aslında insan oğlunun en temel ihtiyacı ve en büyük şansıdır. Çünkü vahye teslimiyet, aklın aslî yerinde değerlendirilmesi ve akıl sahiplerinin de mutlu olması demektir. "Kitap ve sünnete bağlılık" ise, işte bu şans ve mutluluğun dinimizdeki hem prensibi hem de uygulamasıdır.

Bu gerçeği, özellikle Sahih-i Buhârî'nin sözünü ettiğimiz Kitap ve Sünnet'e bağlılık (i'tisam) bölümünden tespit ettiğimiz sonuç cümleleriyle Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi 2021 yılı mezunu genç meslektaşların dikkatine sunuyor ve "mezuniyetlerini tebrik armağanı" olarak kabul edeceklerini ve hizmet hayatlarında rehber edineceklerini umuyorum..

İlke Nitelikli Neticeler ya

Yüce kitabımız Kur'ân-ı Kerîm'in en temel niteliği, engin anlamlı özlü sözler demek olan "cevâmiu'l-kelim"dir.

Kur'ân-ı Kerîm'in bu niteliği onun insanlar için açıklanması gerekli kılar. Bunu da "sünnet" üstlenmiştir. Sünnet-i seniyyenin en temel işlevi, işte bu açıklama (beyan) görevidir.

Sünnetin yazılı belgeleri demek olan hadis-i şerifler arasında da Cevâmiu'l-kelim niteliğine sahip olanlar bulunmaktadır.

Resûl-i Ekrem Efendimiz Müslümanlar için hidayet ve kurtuluş rehberidir.

Hız Peygamber (sav)'e ve getirdiği ilâhî vahye inandıran itaat edenler kurtulur. Onu önemsemeyip inkâra kalkışanlar ise, mutlaka cezalarını bulur.

Peygamber Efendimiz, ümmetini ve insanları her türlü eğitim-öğretim usulleriyle uyarmaya ve bilgilendirmeye çalışmıştır.

Soyut kavramları somutlaştırmak, irşad, tebliğ ve eğitim-öğretimde anlamayı ve iletişimi kolaylaştıran önemli bir yöntemdir.

Kitap ve Sünnet, İslâm'ın olmazsa olmaz iki temelidir.

Sünnet-i seniyye, ümmetin Kur'ân'ı ve İslâm'ı yaşama yöntemi ve reçetesidir. Bu sebeple Sünnet'e sımsıkı sarılmak, Kitabullahı yaşamının yegâne gereği ve yöntemidir.

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in konumu iyice kavranmadan, onun sünnetinin önemini doğru ve sağlıklı bir şekilde anlamak mümkün olmaz..

Kitap ve Sünnet'e bağlılığın gerek ve göstergelerinden biri, Allah ve Resûlü'nün açıklamalarıyla yetinip akla gelen her şeyi

PROF. DR.

İSMAİL LÜTFİ ÇAKAN

da Netice Nitelikli İlkeler

soruşturmamaktır. Çünkü din, inanç/kabul ve amel/pratiktir. Kitap ve sünnette açıklama getirilmeyen konularda "ısrar" anlamına gelecek tavırlardan kaçınmak her zaman için rahmet vesilesi ve rahatlık demektir. Her hükûkî sistemde olduğu gibi İslâm'da da "bilinçli boşluklar" vardır. Herkesin kendi anlayışına ve imkanlarına göre bu rahmet alanlarından istifade etmesi uygun olur. Allah Teâlâ'nın fiilleri için mutlaka bir illetin bulunması gerekmez. O, yaptığından dolayı sorgulanamaz; hiçbir şey onu hiçbir şeye zorlayamaz. Kendisini doğrudan ilgilendirmeyen (Mâlâyânî) konularla ilgilenmek, Kitap ve Sünnet'e bağlılığı ve yetinmeyi zedeler. Zorlama (tekellüf), Kitap ve Sünnet'e bağlılık ilkesine (i'tisam) aykırıdır. Sünnet itidal demektir, i'tisam da mütedil olmayı gerektirir. Hz. Peygamber (sav)'e uymak, İslâm'ı Sünnet'teki yorumuyla yaşamak demektir. Bu da mu'tedil ve olgun müslümanlık anlamına gelmektedir. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in fiillerine uymak, Kitap ve Sünnet'e bağlılığın gereği ve tabii bir sonucudur. Sahâbiler, ayrıca sözlü bir ikaza gerek duymadan Efendimiz'in fiillerini imkanlarına ölçüsünde uygulamaya çalışırlardı. Eğitim-öğretimde fil/eylem, söylemden daha etkilidir. Dinî anlamak ve yaşamakta sünnet ölçüsünü taşıp kendilerine göre yollar tutmaya kalkanlara kızılabilir, şahısları değilse bile yaptıkları yanlışlar kamuoyuna duyurulabilir.

Dinde aşırı gitmemek başlı başına bir sünnettir. Ulemâya ve cemaat önderlerine dinin itidal üzere yaşanması konusunda büyük sorumluluklar düşmektedir. "Kaba sofuluk" anlamına gelecek tavırlardan Sünnet ölçüsüne uymak suretiyle uzak kalmak gerekir. Hz. Peygamber (sav) ile tartışma anlamına gelecek söz ve fiillerden kaçınmak gerekir. Allah'ı en iyi tanıyan ve O'ndan en çok korkan Hz. Peygamber (sav)'dir. Ondandır müttakî ve dindar olma iddiası ve hadsizliği demek olan hiçbir girişimde bulunmamak gerekir. Zira Hz. Peygamber (sav)'den daha ileri ve üstün Müslüman olmak mümkün değildir. Hz. Peygamber (sav)'in gösterdiği kolaylığı, tanıdığı ruhsatı kabullenmemek eninde sonunda büyük pişmanlıklara vesile olur. Ruhsatı ruhsat olarak kabullenip işlemek, Kitap ve sünnete bağlılık demektir. Mekke ve Medine haremlerinin özel hukuku/statusü vardır. Kitap ve Sünnet'e bağlılık ilkesinin anlamı Harameynde çok daha büyük bir öneme sahiptir. Harem'de bid'at ihdas edenin ve böyle bir kimseyi barındırmanın uğrayacağı azab pek büyüktür. Bid'at ihdas etmek ve bid'atçıya yataklık etmek, bid'atçıyı resmen veya özel olarak korumaya kalkışmak Kitap ve Sünnet'e bağlılık ilkesine temelden aykırı bir davranıştır. Çünkü Sünnet ile bid'at bir arada bulunmaz. Ehl-i bid'at fırkalarından yana tavır almak, bid'at ve bid'atçıyı korumaktır, büyük vebaldir. Hz. Peygamber (sav), kendisine yöneltilen sorular karşısında, o konuda kendisine vahiy gelinceye kadar beklerdi. Efendimizin bu uygulaması bir anlamda "araştırma"yı teşvik demektir. Eğitim, fetvâ ve tebliğ gibi konularda kişisel görüşler değil, nasslar esas alınmalıdır. Hz. Peygamber (sav), re'y ve kıyasla değil, vahiy ile öğretim yapardı. Allah Teâlâ peygamberini değişik yollarla bilgilendirir.

Eğitim-öğretimin programı, günü, saati ve yeri hocanın tercihine bırakılır.

"Allah'ın sana öğrettiklerinden bize de öğret" ifadesi, öğretimde vahyî bilginin öncelenmesi gereğine işaret eder.

Peygamber Efendimiz (sav) kadın-erkek ayırımı yapmaksızın ashâbına karşı çok duyarlı davranırdı.

Kadınların eğitim ve öğretimi özel ihtimam ister. Onlara özel yer ve zaman ayırmak uygun olur.

Sahâbî hanımlar dîni meseleleri öğrenme konusunda son derece istekli ve gayretli idiler.

Âlimler ve özellikle ehl-i hadis bu ümmetin istikâmet önderleridir. Çünkü Kitap ve Sünnet çizgisini koruma ve takip konusunda Müslümanlara öncülük ederler.

Kıyamete kadar hakka taraf ve hak uğrunda mücadele edecek bir grup bu ümmetin içinde dâima var olacaktır.

Hak yanlıları eninde sonunda gâlip ve muzaffer olacaklardır.

Topluma en köklü hizmeti verenler, Kitap ve Sünnet'e bağlı ilim adamlarıdır. Bunların yetiştirilmesi, şartlar ne olursa olsun, aslâ ihmal edilmemelidir.

Kitap ve Sünnet'e bağlılık (i'tisam), bilgi ve bilinç işidir.

İlim en güçlü silahtır.

Usûlüne uygun olarak yapılan kıyas, makbuldür.

Mal ve ilim insanda cimrilik duygularını kamçılayan iki değerdir.

Bu iki nimeti hak yolunda değerlendirebilen kimseler gıpta edilmeye lâyık kişilerdir.

Gıpta güzel bir haslettir. Çünkü güzelliklerin artmasını istemek demektir.

Bilgi ve hikmete sahip olmanın şükürü, hem bunlarla hükmedip hem de başkalarına öğretmekle yerine getirilebilir.

Eski ümmet ve milletlerin yolunu izlemek, Müslümanların kıyametinin kopması demektir.

Müslüman olarak devam edebilmenin yolu, mümkün olduğunca Kitap ve Sünnet'e bağlılıktır.

Öncekileri taklid, kimlik ve kişilik kaybıyla sonuçlanabilir.

Bid'atlardan ve uydurulmuş işlerden kaçınmak gerek.

İnsanları sapıklığa çağırarak veya kötü bir çağır açmak, o çağrıya uyan ve o yolu takip edenler bulunduğu sürece vebal üstlenmek demektir.

Kötülüğe azmettirmek veya sebebiyet vermek, başlı başına bir sorumluluktur.

Dinimizde kimse kimsenin günahını yüklenemez.

"Vebali benim boynuma" demek, asılsız bir iddia ve aldatmacadır.

Kimden ve nereden gelirse gelsin, Kitap ve Sünnet üzere yaşamayı engelleyici her türlü çağrı ve uygulamalara karşı, Müslümanların son derece uyanık olması gerekir.

Medine, Peygamber şehri, Sünnet'in beşiğidir.

Medine, hicret ve sünnet yurdu olarak müslümanların kimlik ve kişilikleri açısından vazgeçemeyecekleri değerlerin merkezidir.

Medine-i münevvere'ye ve oradaki

Hz. Peygamber (sav)'e ait hatıra ve makamlara saygı göstermek, Sünnete bağlılığın işaret ve göstergesidir.

Allah Teâlâ kedisine ait takdir ve tasarruflara müdâhale edilmesini kabul etmez.

İnsanları hidâyete sevk etmek veya günahkârlıkları sebebiyle onlara azâbetmek ya da affetmek tamamen Allah Teâlâ'nın takdirindedir.

Sevdiğimiz insanların hidâyet ve kurtuluşu ve kızdığımız insanların cezalandırılması bizim istek ve arzularımıza değil, Allah'ın onlar hakkındaki takdirine bağlıdır. Buna râzı olmak da Kitap ve Sünnet'e bağlılığın gereğidir.

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, kendisine gelen vahye uymakla yükümlüdür. Bu sebeple onun sünnetine uymak, vahye/Kur'ân'a uymak anlamına gelir.

Hz. Peygamber (sav) ictihad eder ve ictihadında yanılması da mümkündür.

Hz. Peygamber (sav) 'in bazı tavır ve davranışları, vahiy ile müdâhele edilip düzeltilmiştir. Netice itibarıyla sünnet, ilâhi denetimden geçmiş ve vahyin onayını almış olma imtiyaz ve niteliğine sahip bulunmaktadır.

Herhangi bir ihânet ve düşmanlıkları görülmedikçe ehl-i kitabın, Müslümanların ülkesinde kalmalarına müsaade edilir.

Ehl-i kitap da İslâm dâvetine muhataptır.

Hz. Peygamber (sav) 'e inanmak ve uymakla yükümlüdür.

Ehl-i kitabın Hicaz bölgesinden çıkarılması Hz. Peygamber (sav) tarafından başlatılmış bir uygulamadır.

İslâm merkezlerinin, diğer din mensuplarından temizlenmesi, Müslümanların Kitap ve Sünnet üzere yaşamaları ve tüm dünyaya "İslâm ol çağrısını" sunmaları açısından önem arz etmektedir.

Ümmet-i Muhammed âdil ve mutedil bir ümmettir.

Müslüman âlimlerin ortaklaşa ortaya koydukları görüşlere uymak Kitap ve Sünnet'e uymanın tabii bir gereğidir.

Ümmet-i Muhammed Kıyamette diğer peygamber ve ümmetlere şahitlik yapacaktır.

Ümmetin kendine has özellikleriyle yaşamaya devam edebilmesi için, ilim ehli kişilerin

önderliklerine ihtiyacı vardır.

Ehl-i sünnet ve'l-cemaatin yolunu takip etmek Müslümanlar için gerçek kimliklerini bulmaları

ve yaşamaları anlamına gelir.

Sünnete aykırı her hüküm ve işlem -bilgisizlik veya yanlış sonucu

da olsa- reddedilir. Meşrûiyet,

sünnetteki uygulamalara uymakla sağlanır.

Yiyeceklerin iyisini seçmek câizdir.

Böyle bir şeyin zühd ve takvâya aykırı olduğu söylenemez.

Her müctehid verdiği hükümde isabet de eder hata da.

İctihad ehliyetine sahip

olan kimseler, verecekleri hükümler

karşılığında duruma göre ya bir veya iki sevap kazanırlar.

Hüküm vermeden önce Kitap ve Sünnet'i iyice araştırmak i'tisamın yönetsel gereğidir.

Gerekli araştırmayı yapmadan hüküm/fetvâ vermeye kalkışan kişi, Kitap ve Sünnet'e bağlılığın gereğini yerine getirmemiş, i'tisamsızlık ve usûlsuzluk yapmış olur.

Dinde aşırı gitmemek başlı başına bir sünnettir.

Bazı sünnetler, bazı sahâbilerin bilgisi dışında kalmıştır. Büyük sahâbilerin bile bazı sünnet bilgilerine ulaşamamış olmaları yadırganacak ve ayıplanacak değil, aksine pek tabii bir durumdur.

Her sahâbî öğrendiği yeni bilgiyle amel ederdi. Sünnet'e itisamın gereği de budur.

Sahâbiler birbirlerine bildikleri sünnete ait bilgileri naklederlerdi.

Haber-i vâhid ile amel edilir. Amel etmek için haberin mütevâtir olması şart değildir.

Hadis rivâyeti ciddi bir iştir. Onun daima ilmî denetim altında tutulması pek tabii bir olaydır.

Hz. Peygamber (sav) 'in sukûti takriri delildir.

Hükmü ifade etmekte sarâhat kadar îma ve delâlet de geçerlidir.

Sahâbe-i kirâm işaret veya delalet yöntemiyle ifade edilen gerçeklere uyarlardı.

Peygamber Efendimiz (sav) kendisine arz edilen meselelerle ilgilenir ve onları çözerdi.

Müslümanların dertleriyle ilgilenmek, imkanı olanlar için bir "sünnet" in yerine getirilmesi demektir.

Eski vahyin mensupları demek olan Ehl-i kitaba, İslâm'a ait ahkam konusunda soru sormak yasaklanmıştır.

Yabancı kültür mensuplarının ve odaklarının haber, araştırma ve propagandalarına karşı uyanık ve ihtiyatlı olmalıdırlar.

Müşkil konulara uluorta dalmamak ve hele hele böylesi meselelerde kesin kanaat belirtmemek, ihtiyatlı olmak gerekir.

Kültürel kirlenmeye karşı çağın gerektirdiği her türlü tedbir özellikle de bilimsel ve teknolojik tedbirler alınmalıdır.

Hz. Peygamber (sav), Müslümanları korumaya yönelik en uygun ve etkili tedbirleri almakta aslâ tereddüt göstermemiştir.

Aksine delil yoksa emir vücup; nehiy de tahrir ifade eder. Nitekim Hz. Peygamber (sav) bazan verdiği emrin peşinden "li men şâe/dileyen için" kaydını getirmek suretiyle o emrin vacip olarak yorumlanmasını önlemiştir.

Maksatı kavrayıp gereğini yerine getirmek, lafız ve mânadan sapmak değil, Kitap ve Sünnet'e bağlılık anlamına gelir.

Hz. Peygamber, henüz hakkında vahiy gelmemiş olan konuları ashâbıyla istişâre ederdi.

Önemli konularda yetkin dost ve yakınlarla istişâre etmek müstehaptır.

İşleri istişâre ile görmeye çalışmak Kitap ve Sünnet'e bağlılığın gereği olan bir yöntemdir.

Yöneticilerin gerek gördükleri konuları açıktan halka sorup onların önerilerini alması (referandum) câizdir.

Referandum (istişâre), İslâm'da hükmü belirlenmiş olan konularda, şer'î hükmün değiştirilmesi maksadıyla yapılamaz.

Sonuç

İslâm'ın en özlü tarifi, bir sahâbinin isteği üzerine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz tarafından

Tevhit + istikâmet = İslâmiyet

(قُلْ آمَنْتُ بِاللَّهِ فَاسْتَقِمَّ)

diye yapılmıştır.

Buradan anlaşılmaktadır ki hem mü'minler hem de öncelik ve özellikle ilâhiyatçılar için en ciddi mesele, vasıflı ve tavırlı yani müstakim müslüman olmaktır.

Onun yolu da Kitap ve Sünnet'e bağlı yaşamaktır. Gerisi, şu veya bu ölçüde ama mutlaka aldanmaktır.

Davamızın sonu Allah'a hamd etmektir.

22 Mayıs 2021

İSTANBUL'U OKUMAK

ZEYNEP ZÜLÂL
GÜNDOĞDU

MÜİF'i kazandığımızı görünce; O manayı bul da bul, ille İstanbul'da bul diyerek çıkıyoruz yola. Kimimiz dünyanın bir ucundan, kimimiz Anadolu'nun ya da İstanbul'un bir köşesinden. Gün be gün büyütüyor bizi bu şehir. Her metrekaresini adımlamak isterken zihnimizde dertlerimizi, özlemlerimizi de beraberimizde yürütüyoruz. An geliyor Kızkulesi'ne nazır çay içip o hisleri denize bırakırken bir yandan yine iyi kazıklandım diye düşünüyoruz. Derslere yetişme çabalarımıza ortak oluyor metrobüsler. Daha nasıl binileceğini bilmezken şimdi her hava boşluğundan içeri sığıyoruz. Bizi kucaklıyor bu koca şehir. Adım attığımız yerde güzelliklerle karşılıyor. Yıllarca gezsem bu yarımadadan bıkmam diye düşünüyoruz. Karşılıklı ezanları dinlerken Ayasofya için ettiğimiz duaların kabulünü görmenin tarifsiz huzurunu yaşıyoruz. Beşiktaş'a selam verip Kadıköy'ün sokaklarına bırakıyoruz kendimizi. Trafiğe bir iç çekip yürüye yürüye Üsküdar'a varıyoruz. Fakültem bu şehirde olduğu için mi çevresinde bu kadar şey var, yoksa bu şehir başlı başına üniversite mi diye düşünürken yine geç kaldığımız derse koşturuyoruz. Diğer yandan acaba hangi gün iş hangi gün ders var? Hangisinde geziyorum muhasebesini yapıyoruz. Çay bayat ama muhabbet demli diye oturuveriyoruz bulduğumuz yere. Sonra çıkış o çıkış. Hangi köşesinde bulunacağımızı bilmeden kendimizi atıveriyoruz şehrin kollarına yeniden.

Sonra bir gün bitiveriyor. Fakülteye de İstanbul'a da veda vakti geliyor. Hiçbir şehrin vedası bu kadar acı olmamıştı belki. Hiçbir şehre bu kadar bağlanmamıştık. Şimdi bizi uğurlamaya hazırlanırken adeta düşeceksiniz ama yine kalkacaksınız diye omzumuzu sıvazlıyor. Artık dünyanın hangi köşesinden çıkacağımızı bilmeden yol alma vakti. Artık, gitme vakti...

”

*"İstanbul mutlaka
fethedilecektir. Onu fetheden
kumandan ne güzel
kumandan; o ordu ne güzel
ordudur!.."*

*(Buhârî, et-Tarihü'l
Kebîr, I)*

yeniden diriliŖe

ZAHİDE GÖRÇE

Selamların en güzeli
Olsun tüm insanlığa
Bugünümden yarınıma
Sevilen her Ŗey adına
Gökyüzünden yeryüzüne inen envarın hatırına
Tesbih eden alemin,
Göğün ve yerin sahibinin Ŗânına
Ölümlle ölümsüzleşenlerin ruhuna.
Bilirim ki üzerinde gezindiğim,
Bir miktar topraktan yaratıldım.
Döneceğim
Kabulündeyim her an
Yola düşmeden önce niyetim
Ayın ve güneşin istikrarınca
Yaşamaktır Din-i İslam'ı hakkiyla
Ve taze esen rüzgarda
Haremeyn'de çekilen derin bir nefes gibi
Kana kana içilen bir kap zemzem gibi
Tüm benliğimle hissetmektir hakikati
Vakit geldiğinde
Çıkmaz sokağın sağ köşesine oturmuş
İzliyorum geçip gidenleri
Ve uğurlanırken son yolculuğa
Etrafımda göremediğim herkes için
Bir sela okutmaktır niyetim
Lakin
Toplanıp cemaat muhabbetiyle
Sarıp sarmalıyorum gelmeyi
Şimdi ise toprağın altında
Bekliyorum yeniden dirilmeyi

sır

ÜMMÜGÜLSÜM TOSUN

bir lavanta bahçesinin orta yerinde
kavurucu bir temmuz vakti
susmuşum içimde ne varsa
sesimin yetişmediği bir yerden
bir geleni bekler gibi bakıyorum
rüzgar içimden geçip gidiyor
bir ismi fısıldıyor sanki
bir sırrı
o sır ki sızısı hala taze
dokunmak için
boy verecek her başağa ışığıyla
güneş, ağustos gözlüyor
ve rüzgar kulağıma tekrar fısıldıyor
"hatırla! bir sır var
o sır ki
beklediğin her neyse onda.."

DR. ÖĞR. ÜYESİ SEVDE DÜZGÜNER İLE RÖPORTAJ

RÜMEYSA NUR
TANRIVERDİ

Din ile psikoloji bir bütün müdür? Psikolojik alanda yaşadığımız sorunlar dini alandaki eksiklerimizden kaynaklanabilir mi? Aralarında bir ilişki söz konusu mudur?

İnsanoğlunun değişik boyutları vardır. Biz bunu bedensel boyut, psiko-sosyal boyut ve manevi boyut diye üçe ayırmış bulunuyoruz. Bedensel boyutu zaten biliyorsunuz. Biyolojik bir bedenimiz var ve bedenimizin içerisinde de bir denge var. Hormonlardan, kas ve sinir sisteminden oluşan ve beynin yönettiği bir denge. Buradaki bir bozukluk da insanda psikolojik bir rahatsızlık ortaya çıkarabilir. Psikolojik rahatsızlıklar her zaman salt psikolojik nedenlerle gelişmeyebilir, biyolojik temelli de olabilir. O yüzden bedenimizi inkâr edemeyiz. İkinci olarak psikolojik ve sosyal yani psiko-sosyal boyutumuz var. Psikolojik boyutun bireysel kısmı kendi duygu ve düşüncelerimizi, çevremizle kurduğumuz iletişim ise sosyal boyutumuzu kapsar. Psiko-sosyal boyut, kendi duygu düşüncelerimizle ve çevremizle kurduğumuz iletişimidir diyebiliriz. Üçüncü olarak da manevi boyut var ki bu manevi boyuttan kastımız ise insanın kutsallık atfettiği varlıkla kurduğu iletişim ve kendini aşma tecrübesidir. Üç ayrı temel boyutumuz var ve bu boyutların özelliği hepsinin birbiri ile etkileşim halinde olmasıdır. Yani psikolojik olarak canımız sıkkın olduğu zaman ve uzun süre üzüntüyü yaşadığımız zaman bu durum biyolojik olarak bedenimizde de kendini gösterebilir. Mesela sınav kaygısı kendini baş ağrısı veya mide ağrısı olarak gösterebilir. Gerçekten fiziksel olarak mide veya baş ağrır fakat aslında nedeni yeme içme bozukluğu gibi fiziksel değil psikolojik bir nedendir. Dolayısıyla bu üç boyutun birbirini etkilediği bir vakiadır. Tıpkı biyolojik bedenimizin, psikolojik tarafımızı etkilediği gibi manevi boyutumuz da psikolojik boyutumuzla etkileşim içindedir. Bir insanın yaşadığı uzun süreli üzüntü hali -depresyonu en temelde böyle tanımlamış olayım- psikolojik temelli olabileceği gibi manevi temelli de olabilir. Fiziksel boyutta problem yaşayanlara hekimler, psiko-sosyal boyutta problem yaşayanlara psikolog ve psikiyatrlar, manevi boyutta problem yaşayanlara da manevi danışmanlar hizmet sunar.

Hocam malumdur ki gençlik dönemlerinde insan bir yol arayışındadır. Bu durum biz gençleri etrafında olup bitenlere karşı, söylenenlere karşı alıcıları açık bir hale getiriyor. Öte yandan görüyoruz ki olumlu veya olumsuz sayısız uyarıcıya maruz kalıyoruz. Hal böyleyken bu süreçte vereceğimiz kararların ve harekete geçireceğimiz eylemlerin ne ölçüde sağlıklı olduğunu nasıl tespit edebiliriz?

Gençlik döneminde birey kendini inşa sürecindedir. Kimliğini tam olarak kazanana kadar da kendini başkaları gözünden görmeye çalışır. Bu yüzden gençler, başta arkadaşları olmak üzere diğer insanların kendileri hakkındaki düşüncelerine önem verir. Genç olmaları nedeniyle de onlara nasihat eden de çok olur. Dolayısıyla gençler, çevrelerindeki pek çok insanın kendileri ve kararları ile ilgili yorumlarını duyar. Size kendi kararlarımızla ilgili duyduğunuz yorumlardan hangisi ne ölçüde değerlendirmeye alacağınıza dair bir önerim var. Kişinin hayatı ile ilgili konuşacak insanları üç sınıfta ele almanın uygun olduğunu düşünüyorum.

- İlk halka: Kişinin en yakınındakilerden oluşan bu halkanın kriteri şudur: Bundan 20 yıl sonra da 50 yıl sonra da kişinin hayatında var olmaya devam edecek olanlar. İnsanın anne babası, kardeşleri, eşi, çocuğu veya kadim dostu gibi kişiler bu kategoriye girer. Bu kişiler sizin davranışlarımızla ilgili olumlu veya olumsuz bir eleştiri yaparsa veya kararlarımızla ilgili bir yorumda bulunursa bunu dikkate almamızdır. Çünkü onlar sizi tanıyan kişilerdir. Ayrıca yeni bir işe başlamak, yüksek lisans yapmak, bir kursa katılmak veya biriyle evlenmek gibi niyetleriniz olduğunda ilk halka doğal olarak bunu bilir, yorum yapar. Siz de bu düşüncenizi gönüllü olarak onlarla paylaşır ve danışırız. Onların sözlerini dikkate almak gerekir. Sizin kararınız ile onların önerileri farklı çıkarsa kendi isteklerinizden vazgeçmeden ama kalp kırmadan orta yol bulmaya çalışmışız.

- İkinci halka: Kişinin iş/okul arkadaşları, akrabaları ve saireden oluşan halka, şuan için hayatında olan ama bir süre sonra hayatında olup olmayacağı belli olmayan kişilerden oluşur. Üniversite arkadaşları da biraz böyledir :) Hep hayatında olacak sanırsın ama bazı arkadaşlık bağları zaman içerisinde kendiliğinden zayıflar. Bu kişilerin sizinle veya kararlarımızla ilgili eleştirilerini de göz önünde tutmalısınız ama bu kişilerin yorumlarını bugün için alınacak kararlarda dikkate almanızı ama uzun vadeli kararlarda tamamen onların etkisinde kalmamanızı öneririm.
- Üçüncü halka: Kişinin hayatında kısa süreli ve geçici bulunan, çoğu zaman “yabancı” olarak nitelendirilen ama bir şekilde ortaklık bulunan kişiler. Arkadaşın arkadaşı, bindiğiniz taksi şoförü, sosyal medya takipçileri gibi. İlginç bir şekilde bu insanların sizin hayatınız ile ilgili net fikirleri olabilir. Hangi işe gireceğiniz, kiminle evleneceğiniz gibi konularda size pek çok tavsiye verebilirler. Ne sizinle ilgili öven yorumlarında ne de sizi yeren yorumlarında bu grubun fikirlerine çok takılmamanızı öneririm. Sadece alan uzmanlığı bunun dışındadır. Yeni bir işe girişeceğinizde piyasaları bilen bir uzman, yüksek lisansa başlayacağımızda bir üniversite hocasının görüşü ve önerileri bu halkada yer alan diğer kişilerden çok daha önemlidir ve tavsiyelerini göz önünde tutmalısınız.

Pekala hocam. Yaşadığımız bilim ve teknoloji çağında iletişim araçları hayatımızın pek çok anını kaplamakta ve aile bağlarımızı etkilemekte. Ne teknolojiden kopabiliyor ne de ailemize bu durumu kabul ettirebiliyoruz. Bu durumu nasıl çözümleyebiliriz?

Bir kere soru kendi içinde bir ön kabule dayanıyor ki ben bu ön kabulü kabul etmiyorum. Teknoloji ile kurduğumuz iletişim var, ailemizle kurduğumuz iletişim var ve bu ikisi birbirine zıt. Biri ile iletişim kurunca diğeri ile iletişim kuramıyoruz, diyor soru doğru mu?

Aslında bu bize empoze edilmeye çalışılıyor . Yani bu soruyu yazarken bu düşüncede olduğum için yazmadım. Sadece dışardan "Sürekli telefonla ya da bilgisayarla berabersiniz, bizimle hiç ilgilenmiyorsunuz" gibi cümleler kuruyor aileler ve bu durumu onlara kabul ettiremiyorlar. Bu durumda ne yapabiliriz?

Telefonu kapatıp ailemizle oturabiliriz :) Galiba burada bir iletişim eksikliği var. Mesela aile ile ayrı evde yaşıyorsanız aile ile iletişim kurmak demek telefonla iletişim kurmak demektir. Zaten bu durumda telefona bakmazsanız “niye telefona bakmıyorsun” olur. Dahası anne babanız, siz onların yanında değilken “Madem o telefonu açmayacaktın ben sana o telefonu niye aldım?” derken, onların yanındayken telefona bakarsanız “Niye telefona bakıyorsun, bana bakmıyorsun?” der ve bu gayet doğaldır. Aile ile etkileşimde telefonun etkisi duruma göre değişiyor. Bu noktada kendimize şunu da itiraf edelim: Bir insan aynı evde yaşadığı zaman, -bu ailesi de olur, öğrenci eviyse arkadaşları da olur fark etmiyor- her gün aynı insanları gördüğü zaman onları biraz çantada keklik olarak görebilir. O nasıl olsa var. O orada duruyor zaten. İnsan yanında olmayı daha çok özler, o yüzden daha çok arkadaşlarla takılır, onlarla vakit geçirir. Yan odadan kardeşi; “Abla neredesin? Bir gelsene” dediğinde “Bir dur ya arkadaşım konuşuyorum” diyebilir. İnsan ailesinin yanından ayrıldığında -eğer siz de yurtdışına falan gittiyseniz bilirsiniz- gurbette bir aile özlemi olur ki sormayın. Aynı kişi “Ah kardeşim yanımda olsaydı da yan taraftan bağırıyaydı” diyebilir. Bizim toplumumuzda aile bağlarının her türlü güçlü olduğunu düşünüyorum. Ama aileyle aynı ortamdayken ilginç bir şekilde biraz daha yanımızdakilerin ötesine yönelttiğimiz yönündeki bir eleştiriyi de kabul ediyorum. Aile bireyleri “Ama işte hocam akşam saatinde benim dersim var, sabahta var, hep online derslere girmem gerekiyor ne yapayım?” gibi savunma mekanizması geliştirebilir ki haklılar. Ancak aile iletişimi çoğu zaman uzun saatler süren aynı mekân paylaşmak değildir. Gerçekten birbirine tutkun bir ailede anne baba kardeşler hepsinin internet dışında özel bir iletişim anı ve konusu olur ve o bağ hep korunur. Onun dışında ki saatlerde bireyler kendi işlerini yapar. Bu bazı ailelerde sofradır mesela. Öyle olduğunda o sofraya oturulur ve o sofrada herkes o gün ne yaptığını ettiğini paylaşınca bir de sofradan sonra çay faslı yapılıyorsa bir, bir buçuk saat orda takıldıktan sonra herkes gider odasına. Size bir şey söyleyeyim mi? Hiç kimse, aile bireyleri bile her zaman bir arada iç içe olmayı zaten istemiyor. Zaten salgın zamanı iyice daraldık, bunaldık. Yani hep yan yana olmak değil mesele. İnternette uzak olmak da değil.

Mesele, bireylere aile olduklarını hissettirecek kadar aynı ortamda duygusal paylaşım. Onun da süresi çok uzun değil. Gençler biraz daha arkadaş yönelimli oluyor doğru ama ailesine bunu sağlaması lazım. Peki, ne öneriyorsunuz? Ben böyle aileler gördüm. Çok da beğendim, sizlere de bunları tavsiye ediyorum. Her gün belli bir saat dilimini belli bir aile bireyine ayırabilir. Mesela on dakikayı kişi kendisi bilinçli olarak kardeşine ayırabilir. Onun ilgisini çekecek konular bulup sohbet edebilir. Bu çok zor bir şey değil. Yeter ki yakınımızda olduğumuz için çantada keklik moduna girmeyelim. Minimum doyum oranı genellikle doğal olarak sağlanır ama bilinçli farkındalığa da ihtiyaç oluyor. Gençlere diyorum ki ara ara her bir aile bireyine özel, bireysel ilişkilerini kursunlar. Uzun değil kaliteli zaman geçirmek böyle oluyor işte.

Teşekkür ederiz hocam. Müsadenizle bir diğer sorumuza geçmek istiyorum. Yine gençler günümüzde -bizim ve çevremizde çok gördüğümüz bir şey- üzgün de olsalar derterleri de olsa dışarıya mutlu görünmeye ve güçlü bir profil çizmeye çalışıyorlar. Olması gereken buymuş gibi öyle görünmeye çalışıyoruz. Dışarıda mutlu görünmemek bir eksiklik belirtisi midir? Gençler arasındaki güçlü güçsüz profili nasıl değiştirilebilir?

Rumeysa Nur bu söylediğin soru otomatik olarak şöyle bir arka plana sahip. İnsanlar sosyal medyayı gerçek hayat gibi algılıyor ama bu doğru değil. Sizi de bu konuda uyarıyorum. Sosyal medyada gördüklerimiz hiçbir zaman gerçek hayatı yansıtmaz. Tamamen kopuk da değildir ama yüzde yüz örtüşmez. İnsanların genel olarak sosyal medyadaki paylaşımlarının ve oraya yazdığı yorumlarının onları olduğu gibi yansıttığına dair enteresan bir yanlığı var. Hâlbuki kendisine yönelik yorumlar özellikle de eleştiriler geldiğinde bunu kabul etmiyor. “Ben burada yazdıklarımın daha fazlasıyım.” diyor. Benim başka hayatım da var diyor ama bir başkasının profiline bakıp güya kişilik analizi yapıyor. Profiline bakıyor, sadece özelliklerine bakıyor, nerden mezun olmuş, kaç yılında, hangi takımı tutuyor, sevdiği filmler ne? Sonra da onu yıllardır tanıyormuş gibi saatlerce onun karakteri, tutumları, kararları ve dünya görüşü üzerine konuşabiliyor. Açıkça söyleyeyim mi? Bunun adı falcılık ama tutmayan bir falcılık. Çünkü sosyal medyada herkesin güzel, mutlu ve güçlü görünme gibi bir derdi var gerçekten ama Rumeysa Nur sen diyorsan ki “Bu tutum, günlük hayatta da var, gençler böyle görünmeye çalışıyor” işte o zaman işler değişir. Çünkü gerçek hayatta olmadığımız biri gibi görünmek kolay değildir. Örneğin okulda bir arkadaşımın daha sınıfa girişinden üzgün mü mutlu mu olduğunu hemen anlarsınız. Konuşmana da gerek yok, yüzüne bakar anlarsın. Çünkü insan iletişimde sözsüz kanallar da var. O nedenle gerçek hayatta hep güçlü görünecek öyle üzüntüyü saklamaya çalışacak gibi bir tutum çok da amacına ulaşamaz. Mutlu insan içsel bütünlüğünü sağlamış insandır. Bizi biz yapan tüm duygu ve davranışlarımızı tanıyıp kabul edip belli bir dengede iletişim kurduğumuz zaman mutlu oluruz. Sosyal medyada insanların kendilerini mutlu gösterme çabası anlaşılır bir durum ama bunu eleştirenler daha ilginç geliyor bana. Sosyal medyada, herkesin mutlu olmaması gerekiyor, insanlar mutsuzluklarını niye paylaşmıyor diye eleştirenler var.

Sosyal medyada sürekli mutsuzluğunu paylaşanlar da var mesela. Onlara nasıl bakmamız lazım?

Aynı yerden bakıyorum. Kopyala yapıştır öbür taraf. Çünkü onların da arkadaş çevresindeki ana değer eleştirmektir. Ölümüne eleştirecek. O eleştirmeden orada var olamaz. Pek çok grup var aslında. Mesela “alayına isyan” modunda bir grup insan var, onlar öyle var olacak. Burada da “ölümüne mutsuz” bir grup var, onlar da sürekli acı ve şikâyet dolu paylaşım yapacak. Sosyal psikolojik bir gerçek olarak gruplar kendisine uymayan bireyi dışlar. Herkesin kendini ifade etme biçimi farklı. Gençlikte isyanımı dile getirmek için böyle bir mutsuzlar grubu oluşturuyor. Aslında sosyal medyadaki farklı tutumların arka planı aynı. “Ben çok güzelim”, “ben çok mutsuzum”, “ben çok acı çektim”, “ben çok zenginim”, “ben bu markayı kullanıyorum” vs. benzer arka plana sahip. Orası kişinin kendini istediği gibi şekillendirdiği ve belli gruplara katıldığı bir mecrâ. Farklı görünüm aynı arka plan.

Pekala hocam. Günümüzde, özellikle son dönemlerde Z kuşağı olarak adlandırılan bir kuşak var. Z kuşağı olarak belirtilen gençlerin din psikolojisi adına diğer kuşaklardan ayrılmasına sebep olacak etmenler var mıdır? Varsa nelerdir?

Madem soruyu sordun ben de sana sorayım; Z kuşağı diye bir kuşak var mıdır?

Adlandırılması belki var olabilir ama ben var olduğunu çok düşünmüyorum

E ne diye soruya Z kuşağı diye başlıyorsun? O zaman hocam Z kuşağı diye bir kuşak var mı diye sorsana bana. Niye bunu sormadın? Çünkü böyle bir gündem var ve biz de bu gündemin içinde otomatik olarak var olduğunu düşünmüştün.

Kabullenilmişlik var hocam)

Şöyle açıklayayım. Şu anda Z kuşağını konuşuyoruz ama Z ile başlamadı bu sınıflama. X'i vardı Y' si vardı siz Z' ye denk geldiniz. Haliyle biz önceki yıllarda da X'leri, Y'leri hep konuştuk. X, Y'yi hiç beğenmedi. Y de tam X'lerden daha farklı özellikler göstereceğim derken Z kuşağı geldi. Siz Z'yi gördüğünüz için Z'yi konuşuyorsunuz ama bu yeni bir olgu değil bunu söyleyeyim. Bir de şöyle bir gerçek var: X, Y, Z de bir kere adı üstünde bizim alfabemizde olmayan bir sıralama. Kim verdi bu ismi? Nereden çıktı bu teori? Bu sınıflama Amerika ve Avrupa, yani Batı toplumlarında İkinci Dünya Savaşından sonraki nesiller için kullanılır. Bu teori Batı toplumlarını iyi açıklar çünkü zaten oraya bakarak geliştirildi. Türkiye'deki nesilleri de tanımlamamız gerekirse eğer Türkiye'deki gençleri konuşacaksak, kuşak kuşak bir ayırım var mı? Var. Bunu kabul ediyoruz ama bence Türkiye'nin kuşak yapısı X-Y-Z değil. Onlar da farklılık gösteriyor. Biz buna A-B-C-Ç-D diyelim hatta A'yı nerden başlatacağız? Bizim tarihimize de çok eski. Orta Asya'dan çıkıp gelmiş bir milletiz. Türklerin tarihi çok eski. Biz hangi kısma den geldik acaba? Kaç nesil bu arada değişti? Bir sürü nesil var değişen. Türklerin bilinen ilk yazılı eserleri olan Orhun Kitabelerinde dahi gençlere serzeniş var. Nesiller arası bir fark var, bu doğru. Batı bunun Aydınlanma Dönemi sonrası bilimin ortaya çıkışı, pozitif ilimlerin yaygınlaşması ve daha sonra yaşanan İkinci Dünya Savaşı'ndan sonrasında başlatıyor ve üç nesli açıklıyor.

Türkiye de bu çalışmayı yapacak olsak kaç tane neslimiz var bizim açıklamamız gerekir. Osmanlı Devri'nde yaşayan bir insanın tepkilerini düşünün. Fatih Sultan Mehmet zamanında yaşayan halk nasıldı mesela? Yavuz Sultan Selim zamanı ile devam edin. O nesiller nasıldı? Nasıl tepkileri vardı mesela? Her neslin bir özelliği var doğru. "O kadar uzağa gitmeyelim hocam" dersiniz Türkiye Cumhuriyeti'ne bakalım. Cumhuriyet'ten sonrası iyi biliyoruz ben. Çünkü anneannem Atatürk görmüş kadın. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna şahit olan nesille aynı evde yaşadım. Hatta anneannemin annesiyle liseye kadar yaşadığım için savaş dönemini de iyi biliyorum o dönemde neler olduğunu da. Hatta dedem 18 yıl filan askerlik yapmış. Savaşa denk gelen nesil öyle, o askerlik gibi değil. Direkt asker olmak, gerçek anlamda askerlik. Dedem hep dayılarım; evladım ben hem oğullarımın hem torunlarımın yerine askerlik yaptım sizin yapmanıza gerek yok derdi. Kurtuluş Savaşı nesli var. Bu nesil hakikaten cepheye destek sağlayan, kadın erkek, çocuk ayırımı olmaksızın hepsinin ülke müdafaasına soyunduğu bir nesil. Nene Hatunlar, Seyit Onbaşlılar oradan çıkıyor işte. Sadece Seyit Onbaşlı ya da Çanakkale şehitlerimiz yok. Nene Hatunlar var. Bir sonraki nesil artık savaşı kazandık elhamdulillah, Türkiye Cumhuriyeti devletini kurduk ama devlet yaralı. Doğru dürüst yatırım hiçbir şey yok, savaştan sonraki ilk çalışmalar ve devlet sistemine geçiş dönemi. Tarlalar, ekim, dikim, nereye ne ekilecek, eş zamanlı olarak harp inkılabı, kıyafet kanunu, kanunların yenilenmesi, alfabe değişmesi. O nesli bir kere boylu boyuna çalışmamız gerekmiyor mu? Elif-be-te-se yi bir günde bırakıp a b c ye geçtiler. Zaten okuma yazma oranı çok yüksek değilmiş. Buraya geçmek çok problem olmadı konuşulan dil aynı olduğu için. Onu tarihi kaynaklardan biz biliyoruz da köy okulları, yeni alfabe, okul açılması, o okula giden çocuklar, gitmeyen çocuklar, okuyan okumayan farklı oluyor bir kere. Toplum, nesil değişiyor. Bir sonraki nesil ilk lise talebeleri bu da nereye tekabül ediyor biliyor musunuz? Hababam sınıfındaki Ahmet liseden mezun olarak matematik öğretmeni olarak atanıyor hatırlayın onu. Çünkü lise mezunu bulamıyorsun. Üniversite zaten yok. Lise mezunun olanların direkt öğretmen olduğu o nesil. Bundan sonraki, üniversite nesli gelecek vs. Bence biz eğer bir nesil farkından konuşacaksak ve bunu Türkiye'deki genç kuşak üzerinden konuşacaksak Türkiye'deki nesillerin özelliklerini konuşmalıyız. Dahası bugünün Türkiye'sinin küçüklerini yani müstakbel gençleri konuşmalıyız. Çocuklarımızı bilgiye ulaşımı kolaylaştı internet başta olmak üzere.

Sonra bilinçli aileler gönderdikleri özel kurslarla vs. bilgiye ulaşması kolaylaşınca çocukların yetenekli olanları bunları kolay işleyenleri çok geliştirdiler. Bir sürü dil öğrendi, bir sürü el becerisini geliştirdi, aynı zamanda matematiği çok iyi ama aynı zamanda söze de çok iyi, sanattan da anlıyor edebiyattan da. Bu neslin farklı alanda çok bilgiye sahip olması dine bakışlarını da otomatik değiştirdi. Artık tek bir kanaldan klasik din eğitimi ile bu çocuğa açıklama yapmanız mümkün değil. Bu çocuğa sadece din eğitimi değil, matematiği de öyle öğretemezsiniz. Size söylemek istediğim; Türkiye'deki yeni neslin din algısı da eski kalıplarla devam etmeyeceği için din eğitimi aldığını şekliyle yeni nesle anlatmamız hiçbir anlam ifade etmeyecektir. Bunların eğitimcisi siz olacaksınız. O yüzden onlara hitap eden din anlatımı siz geliştireceksiniz. Bu faturayı size keseceğiz çünkü itiraf etmem gerekirse ben de kendi aldığım din eğitimiyle size hitap etmedim. Öyle etseydim size ulaşamazdım. Şimdi siz de bizden farklı hocalar olacaksınız. Ben kendi hocamı tekrarlırsam sen de beni tekrarlırsan senden sonraki onu tekrarlırsa nerde nesil değişimi? Olmaz. Peki, yani neslin öncelikleri neler? Bence bir numarası doğa hassasiyeti. En temelde hayvan sevgisi, çiçek aşkı, doğa, küresel ısınma, sürdürülebilir enerji ,dünyanın geleceği. İkincisi de farklılıklarla bir arada yaşama kültürü. Bu nesil toplumlar arası barışı ve sosyal adaletsizliği sorgular. Aslında bu neslin en temel sorusu şu: "Bu dünyada benim kültürümün dışında, Türkiye'nin dışında da bir sürü farklı insan var ve biz onlarla aynı gemideyiz. Nasıl bir arada yaşarız? İslam Allah'ın gönderdiği evrensel bir din. Evrensel demek tüm zamanlara tüm mekânlara dolayısıyla tüm nesillere gönderilmiş demektir. Yeni neslin İslam'la bağı da çok güçlü olacak ama bir önceki neslin yani sizin İslam görüntüleriniz, İslam olarak, dindarlık olarak nitelendirdiğiniz pratik ve uygulamalar onlarda yer almayabilir. Onların başka İslam vurguları olacak. Mesela Kuran-ı Kerim'de o kadar çok kevnî ayet var ki tüm ayetlerin neredeyse dörtte biri. Kevnî yani evrenle ilgili ayetler. Bunlar bir önceki neslin din eğitiminde çok öne çıkmadı ama yeni nesli etkileyen ayetler bunlar olacak. O yüzden sizin yeni nesle anlatmanız gereken şey Kur'an'dan ibadetle ilgili olan ayetleri seçmek değil Kur'an'ın tamamı. Onlara Peygamberimiz (sav)' den "nehir kenarında bile olsun suyu israf etme" tavsiyesini anlattığımızda "kıyametin koptuğunu bile görseniz elinizdeki fidanı dikin" nasihatinden bahsettiğinizde etkilenecekler. Böylece kalplerini kazanacaksınız ve İslam'ı insanlarla, doğa varlıklarıyla ve Allah'la kurulan ilişkiler çerçevesinde bütünlüğü ile açıklayacaksınız.

Bu ifade ettiğiniz şeyler çok kıymetli hocam. Dikkate alınması ve önemsenmesi gereken hususlar. Bizlerle paylaştığınız için teşekkür ederiz. Kıymetli hocam tüm bunların yanı sıra öğrencilere yol göstermesi açısından bir soru daha yöneltmek istiyorum. Lisansüstü eğitimde din psikolojisi alanını seçmek isteyen öğrencilere ne gibi tavsiyelerde bulunmak istersiniz?

Yüksek lisans yapmanın şartları vardır. Mesela tek başına din psikolojisi kitapları okumak yetmiyor, iyi bir ALES puanına ihtiyacınız var. Dil olarak da İngilizce bilmek önemli çünkü tüm dünya bu dilde akademik yayın üretiyor.

Kitap önerisi alabilir miyiz?

Kitap önerisi vermiyorum. Niye biliyor musun? An itibarıyla piyasada ismi, sadece ismi din psikolojisi olan ondan fazla kitap var. Gerçekten din psikolojisine ilgi duyan kişi, video çekmeye ilgi duyan kişi gibi, İspanyolcaya ilgi duyan kişi gibi öncelikle gider araştırır. Herkes bugün internette pek çok bilgi ve yeti ediniyor. Din psikolojisine ilgi duyan da temel eserlerini okur. Din psikolojisi nedir anlar. Sonra gelir hocaya der ki; "hocam, ben din psikolojisi alanında şu kitapları okudum, din psikolojisi alanında şunlar ilgimi çekti. Ben bu konularla ilgili yüksek lisans nasıl yapabilirim?". İşte o zaman sana kitap önerisi değil kitap listeleri veririm.

Ümmet olarak bizden beklenti nelerdir? Nelerin üzerine kurulmuş, nasıl şekillenmiştir? Bu soruyu bütün röportaj yaptığımız hocalara soruyoruz, o yüzden size de yönelttik.

Ümmet olarak bizden bazı beklentiler var ve bu beklentilerin neyi şekillendirdiğini de biliyoruz ama bu daha çok sosyolojik bir olay. Toplumun, 2021 yılında yaşayan Türk toplumunun, ümmet algısı ve beklentisini anlamak kolay. Onlara göre ümmet sadece Müslümanları kapsayan bir grup demek. Bu ümmetten beklentileri de kendi zihinlerindeki dindar görünümüne sahip olmaları. İşte, Kur'an-ı Kerim'i güzel okusun erkekse, güzel namazını kıldırsın; hanımsa şöyle usturuplu olsun, başını örtün vs. Çünkü toplumun ortak dindar algısı bunun üzerine kurulu. Toplumun beklentisi İslam'ın bizden yapmamızı istedikleri ile bire bir aynı olmayabiliyor. O nedenle soruyu "Ümmet bilincini nasıl kazanıp derslerimize nasıl kazandırabiliriz?" şeklinde soralm istiyorum. Bu durumda da toplumun beklentilerine değil İslam'ın ana kaynaklarına bakmamız gerekir. İlk olarak Kur'an-ı Kerim'de pek çok ayetinin "Ey insanlar!" diye başladığıyla yola çıkalım ve peygamber efendimizin (sav) Mekke'den Medine'ye hicret ettiği zamanki ilk konuşmasına "ey Müslümanlar" değil "ey insanlar" olarak başladığını hatırlayalım. İslam'ın Kur'an ve sünnetteki hedef kitlesi tüm insanlardır. Kur'an-ı Kerim, sadece Müslümanların kutsal kitabı değil, aynı zamanda tüm insanlığa bir yol gösterici olarak gönderilmiştir. İslam her zaman için bütün insanları kapsayan bir din. Bu vurguyu arttırmamız gerektiğini düşünüyorum. Dahası peygamber efendimizin "ümmet" kavramına hayvanları da dahil ettiğini biliyoruz. Müslüman olmak, ümmet olmak bize ilave sorumluluk getiriyor. Ümmet'in hedef kitlesi herkes, sorumluluk alanı da bütün varlıklardır. Siz ise özel olarak ilahiyat eğitimi aldınız.

Siz aynı zamanda birer eğitimcisiniz ve işiniz hakikatin mesajını iletme. Toplumda herkes sizin kadar din eğitimi alma imkanı bulamamış olabilir. Bu nedenle size düşen, dini bilgisi eksik olanı yargılamak değil onlara sağlam kaynaktan doğru bilgi aktarmaktır, herkese açık olmaktır. Ancak bu noktada şuna mutlaka dikkat etmelisiniz. İnsanlarla kurduğunuz iletişimde "Siz dini bilmiyorsunuz, ben size anlatmaya geldim." gibi mesajlar içeren bir üstten bakış ile yaklaşmak çok yanlıştır. İşiniz önce anlamak, sonra anlatmaktır. Yakında Japonya'dan döndüm biliyorsunuz. Gidip orada İslam'ı anlatıp onları ihya etmek gibi bir niyetim olmadı. Çünkü hakikatin reklama da iknaya da ihtiyacı yoktur. Önce Japonya'yı tanıtmaya çalıştım. Nasıl insanlar, neler yapıyorlar, hayatı nasıl anlamlandıyorlar, en temel varoluşsal sorulara nasıl cevap veriyorlar? Çünkü bunların hepsine İslam'ın bir cevabı var. Ama karşınızdaki kişiyi tanımazsanız, hiç tanımadan gidip ona "Merhaba ben sana İslam'ı anlatmaya geldim, Allah birdir." dersiniz kabul eder mi? Hoşunuza gider mi bu tavır? "Vusulsüzlüğümüz usulsüzlüğümüzdendir." , diye çok güzel bir söz var biliyorsunuz. Tebliğde yöntem lazım bize. Anlamadan anlatamazsınız, öğrenmeden öğretemezsiniz. Sizden beklentim ise ümmet bilincinin, kalbinizin ve fikirlerinizin herkese açık olması demek olduğunu fark etmenizdir. Ardından onları anlayıp, onların nasıl bir dünya algısına sahip olduğunu öğrenip sonra hakikati ona nasıl gösterebilirim diye düşünmenizdir. Bunu yapmak için de pek çok alanda donanımlı olmanız gerekir. Ben bütün ilahiyat fakültesi öğrencilerinin mezun olduktan sonra bile kendilerini geliştirip bu alanda çok iyi işler yapacaklarına canı gönülden inanıyorum.

İnşallah hocam. İnşallah inandığımız gibi, söyledığınız gibi şeyler yapabiliriz. Hocam çok teşekkür ederiz. Vaktinizi bize ayırdınız, sorularımızı cevapladınız. Çok keyifliydi bizim için, gerçekten. Sizinle de böyle konuşmayı çok özlemişiz. Bu dönem dersimiz de yok malum. Çok güzeldi her şey. Çok teşekkürler, Allah'a emanet olun.

Herkes selamlar.

Aleyküm selam hocam.

66

**Tebliğde yöntem
lazım bize.
Anlamadan
anlatamazsınız,
öğrenmeden
öğretemezsiniz.**

ÜRDÜN

OSMAN KÂMİL DİREK

Amman'daki Queen Alia Havalimanından inince ilk hissedeceğiniz şey Suriye Çöllerinin kavurucu sıcakları; göreceğiniz ilk şey ise alabildiğince uzayan sapsarı kum tepeleridir. Daha ilk andan itibaren Ürdün'ün bambaşka bir coğrafya olduğunu anlıyorsunuz. Bölgenin güvenlik anlamında en istikrarlı ülkesi olmasından ötürü ülke içerisinde - insanlarla siyasi konulara girmemek kaydıyla- rahatça gezebiliyorsunuz. Ürdün halkı, izledikleri Türk filmlerinden dolayı Türkleri yanlış tanıdıklarını, son yıllardaki filmler sayesinde bu algılarının kırıldığını söylemektedir. Halkın büyük çoğunluğunun Türklere büyük sevgisi bulunuyor. Bu sevgiyi onlarla konuşurken hissedebiliyorsunuz. Ürdün halkı ile konuşurken neredeyse hiç zorlanmadığınızı göreceksiniz. Çünkü Arapçayı son derece fasih konuşuyorlar. Bundan dolayı okulun haricinde onlarla sık muhabbet etmek sizlere Arapça eğitiminde çok fazla katkı sağlayacaktır. Oradaki insanlarla çeşitli konularda anketler yapmamız, anketlerdeki bilgileri sınıflarda sunmamız bizlerin Arapçasını ciddi anlamda geliştirmiştir.

Arapça eğitiminin yanında pek çok güzel etkinlik yapabileceğiniz bir coğrafyadır Ürdün. Dünyanın yeni yedi harikasından biri olan Petra Antik Kenti'ni gezebilir, Mujib Vadisinde akan çayda serinleyebilir, Rum Vadisinde ikinci vakti develerle çöl gezisi yapıp gece vakti çöl kumlarına uzanıp gökyüzündeki sayısız yıldız kaymasını izleyebilirsiniz. Lut Gölünün üzerinde oturabilir, Kızıldeniz'in sularında yüzebilirsiniz. Ayrıca Ürdün'ün çeşitli bölgelerindeki pek çok sahabe kabrini ziyaret edebilir, Salt şehrindeki Türk şehitliğinde bir Fatih okuyabilirsiniz. Amman şehir merkezinde Müderrec'i gezebilir, Ürdün'ün meşhur künefesinin tadına bakabilirsiniz.

Eğitim dönemi sona erince ülkemize döndüğümüzde anladık ki Ürdün bizlerde unutulmaz eşsiz anılar bırakmıştı. Gerek eğitim anlamında gerek kültürel-tarihi gezi anlamında çok faydalı olan Ürdün'deki tek sıkıntı, şehrin biraz pahalı olmasıydı. Bundan dolayı kısa dönemli Ürdün ziyaretleriniz, sizlere hem dil anlamında hem de kültür anlamında unutulmaz anılar bırakacaktır.

bazı meşhur yerler

Peygamber ve Sahabi Kabirleri ve Türk Şehitliği

Ürdün coğrafyası Hz. Şuayb (as) ve Hz. Yuşa (as) gibi peygamberlerin kabirlerine ve pek çok sahabinin kabrine ev sahipliği yapmaktadır. Hz. Ebu Ubeyde b. Cerrah, Hz. Muaz b. Cebel, Hz. Cafer, Hz. Abdullah b. Revaha ve Hz. Şurahbil b. Hasene'nin kabirleri, en meşhur sahabi kabirleri arasındadır. Bunların haricinde Salt şehrinde bir de Türk şehitliği bulunmaktadır.

Petra Antik Kenti

Yaklaşık 2200 yıl önce Nebatiler tarafından kayalar arasına inşa edilen Petra kenti günümüzde dünyanın yedi harikasından birisidir. Petra Yolu, el-Hazne, el-Deir Manastırı, kaya mezarlar, dikili taşlar ve mağaralar Petra Antik Kenti'nin en meşhur yerleridir. Ayrıca kent meydanında develer ile seyahat etmek de mümkündür. Çok büyük bir alana kurulmuş olan Petra, dünyanın dört bir yanından gelen turistlerin de gözdesi durumundadır.

Wadi Rum

Suriye Çölleri üzerinde yer alan Rum vadisi, develer ile seyahat etmek isteyen ve çöl kumlarında ciplerle safari yapmak isteyenler tarafından sıklıkla tercih ediliyor. Bunlarla birlikte bu vadinin tercih edilmesinin en önemli sebebi kuşkusuz ki gece vakitlerinde gökyüzünün alabildiğince berrak oluşudur. Gökyüzündeki yıldızlar ve galaksi bulutları çok net bir şekilde çıplak gözle görülebilmektedir. Bundan dolayı geceleyin kumlara uzandığınız vakit gökyüzünde kayan her bir yıldızı görebilir, evrenin muhteşemliği karşısında hayretler içerisinde kalabilirsiniz.

Wadi al Mujib

Deniz seviyesinin yaklaşık 400 metre altında bir kanyon vadi olan Mujib vadisi, kanyon yürüyüşü (kanyoning) yapabileceğiniz muhteşem bir vadidir. Kayaların muhteşem görüntüsü arasında akan suların serinliğinde unutulmayacak bir yürüyüş tecrübesi sizleri bekliyor olacaktır. Vadi girişinde can yelekleri verilmekle birlikte tırmanışın zor olduğu alanlarda halatlardan yardım alınması sağlanmıştır.

PROF. DR. ÖMER TÜRKER

İLE RÖPORTAJ

MUHAMMED BİLİR

Hocam İlahiyat Fakültelerinde öğrencilerin görmüş olduğu pek çok felsefe dersi mevcut. Verilen bu derslerin teorik ve pratik alandaki faydalarından bahsedebilir misiniz? Aynı zamanda İlahiyat Fakültelerinde felsefe derslerinin sayısının azaltılıp temel İslami ilimler başlığı altında yer alan derslerin sayısının artırılabileceğini varsayarsak bunun ne gibi yansımaları olacaktır? Bu konudaki düşüncelerinizi söyleyebilir misiniz?

İlahiyat fakültelerinde felsefe derslerinin bir amacı var. Genel olarak ilâhiyat fakültelerinde Felsefe tarihi, Din Felsefesi, İslam Felsefesi gibi dersler veriliyor. İlahiyat fakülteleri Türkiye’de iki hatta üç işlevi görmek üzere kurulmuş fakültelerdir. Bunlardan birincisi, İslam düşünce mirasının yüksek seviyede anlaşılması, günümüze aktarılması yani sürekliliğinin sağlanması ve yorumlanmasıdır. İslam düşünce mirası ise üç ya da dört ana ekolden birisinin felsefe olduğu bir miras. Yani İslam’da bilimler geleneği, felsefe tahsili olmadan anlaşılabilir bir şey değildir. Dolayısıyla bu dersler olmaksızın İlahiyat Fakülteleri tam olarak işlevini yerine getiremiyor. İkinci işlevi İlahiyat Fakültesinin içinde yaşadığımız dönemde genelde dinin özelde İslam dininin insanlara neyi vadettiğinin açıklanabilmesi, anlaşılıp açıklanabilmesi ve çağdaş düşünce karşısında dini düşünce geleneğinin anlaşılır ve kabul edilebilir bir şekilde sürekliliğinin ve savunusunun sağlanmasıdır. Bu da felsefe tahsili olmaksızın, yani günümüz felsefe cereyanlarına dair dikkate değer birikim olmaksızın sağlanabilir bir şey değildir. Zikredilen felsefe derslerini azalttığımız zaman bu maksat da yerini bulmuyor. Üçüncüsü ise İlahiyat Fakültelerinin münhasıran toplumsal tabanın ve diyanetin taleplerinden kaynaklanan bir işlevi daha var: İlahiyat fakültelerinin aynı zamanda Türkiye de dini müesseselerin eleman ihtiyacını karşılamaya yönelik bir işlevinin bulunması. İlahiyatlar bu işlevi de yerine getirmek zorunda. Bunun için de yani içinde yaşadığı toplumdaki fikri cereyanları bilen, bunun farkında olan, İslam düşünce geleneğinden, İslam mirasından hareketle bunlar hakkında kanaat yürütüp değerlendirmeler yapabilen kişilere ihtiyaç var.

Açıktır ki, bu da İlahiyat Fakültelerinde felsefe içerikli derslerin bulunmasını zorunlu kılan bir şey. İlahiyat Fakültelerinin Türkiye’de işlevleri böyle olduğu sürece, bu fakültelerden felsefe derslerini çıkarmak yahut nispeten bir şekilde azaltmak yanlış olacaktır. Şayet Türkiye’de büyük bir üniversite reformu olur, bu üniversite reformunda genel olarak İslam mirasıyla yüksek düzeyde irtibat, İlahiyat Fakültelerine özgü olmaktan çıkarılır, aynı zamanda felsefe bölümlerinde İslam Felsefesi, Hukuk Fakültelerinde İslam Fıkhi, diğer fakültelerde İslam mirasının çeşitli yönleri tahsil edilebilir hale gelirse, o zaman İlahiyat Fakültelerinin müfredatının yeniden ele alınması gerekir tabii ki. Mevcut durum, aslında yeterince tuhaf. Zira bütün bir İslam düşünce mirasının İlahiyat Fakültelerine sığdırılması, son yıllarda yeni açıklan fakültelerle şeklen sayısı çok görünse de gerçekte oldukça az ve kadrosu yetersiz olan bir fakülteye sığdırılması zaten uygun değil. Ama bu genel olarak Türkiye’deki üniversite sisteminin yapılanmasındaki problemlerden kaynaklanıyor. Mevcut şartlarda İlahiyat Fakültelerinden felsefe derslerini çıkarmaya kalkmak yahut derslerin işlevini görmeyecek şekilde kredisini azaltmaya kalkmak sadece İslam düşüncesiyle irtibatımızın engellenmesine yönelik bilinçsiz bir faaliyet olarak değerlendirilebilir.

- Teşekkür ederiz hocam. İkinci soruya geçecek olursak; son zamanlarda gerçeği yansıtmayı yansıtmadığı tabii ki de tartışmalı olmakla birlikte gençler arasında deizmin yükselişte olduğu iddiaları mevcut. Gençler arasında deizmin yaygınlaşması sizce temel İslami ilimler olan fıkıh, hadis veya tefsir gibi alanlardaki bilgi eksikliğinden mi kaynaklanıyor yoksa İslam dininin felsefi, kelami, sosyal ve psikolojik yönlerinin gerektiği kadar gençlere aktarılamaması ve bilinmemesinden mi kaynaklanıyor?

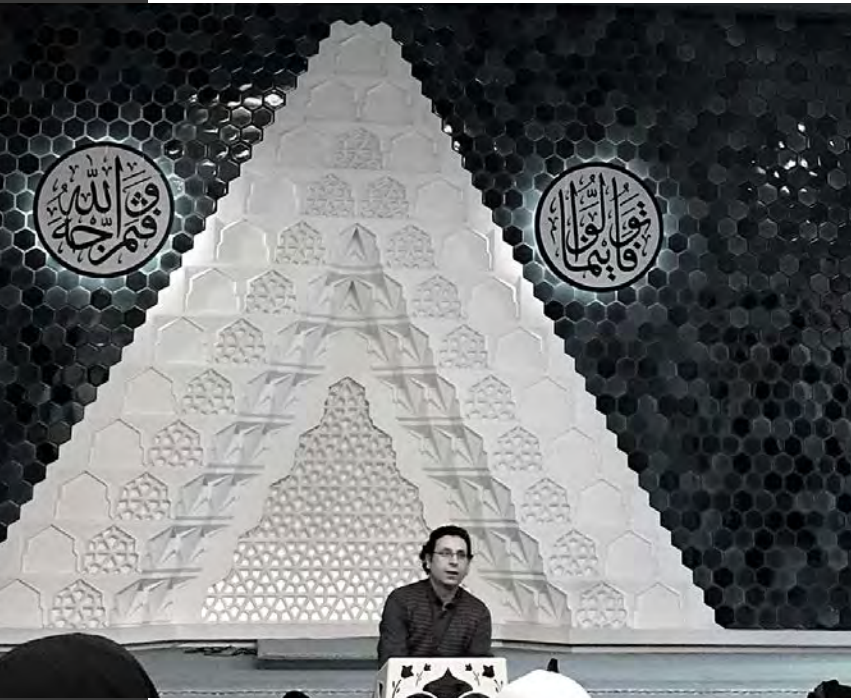
Açıkçası bu durum değişik mahfillerde gündeme getiriliyor fakat bence, bu konu üzerinde şimdiye kadarkinden farklı bir değerlendirme yapmayı sağlayacak bir verimiz yok. Yani bu toplumsal vakaları değerlendirirken kanaatimce en tehlikeli yöntemlerden ya da en tehlikeli yollardan birisi şahsi tanışıklıkları, şahsi ilişkileri genellemektir. Mesela bizim fakültemizde iki binden fazla öğrenci var biliyorsunuz. İçimizden herhangi birisi okulda böylesi kuşkuvarı olan iki arkadaşla karşılaştığında Marmara İlahiyat'ta -başka ilahiyatlara da genelleyebiliriz- deist çocuklar var deyip, bunu genel bir durumda gibi değerlendirebilir. Yani genel bir durum gibi değerlendirebilir. Fakat bu son derece yanlışır. Şahsi tanışıklıklar böylesi değerlendirmelere elverişli değil. Bu bir insanın kendisi gibi düşünen insanlarla karşılaşp da A Partisi iktidar olacak demesi gibi bir şey. Yani ciddi anlamda saha araştırmalarının yapılması, bu saha araştırmaları neticesinde sayısal oranların tam olarak tespit edilmesi ve bu kişilerle görüşme yapıp bunların hangi gerekçelerle böylesi düşüncelere vardığını ortaya konulması lazım. Bence şu anda Türkiye'de deizmle ilgili tartışmalar yalnızca böylesi temayülleri beslemekten başka bir işe yaramıyor. Yani varsa böyle bir temayül, ciddi anlamda bunu beslemekten başka bir işe yaramıyor, çünkü bunu meşru bir durum haline getiriyor. Dinî müesseselerde böylesi kişilerin bulunması, sanki normal bir durummuş izlenimi oluşturuyor. Konuyla ilgili bence sağlıklı bilgimiz yok. İlahiyat Fakültelerinde özellikle Din Sosyolojisi, Din Psikolojisi ve Din Felsefesi bölümlerinde bu konuyla ilgili araştırmalar yapılması lazım. Türkiye'de fakültelerin Sosyoloji ve Psikoloji bölümlerinin, kısaca konuyla ilgili bölümler hangileri ise onların saha araştırmaları yapması ve elimize sağlıklı veriler ulaştırması lazım. "Şu anda niçin insanlar deist oluyor?" sorusunun cevabını geçmişte olduğundan farklı bir değerlendirmeye imkân verecek bir verimiz yok. Geçmişteki değerlendirme neydi? Geçmişteki değerlendirme, husûsen insanlardan belirli bir grubun deizme yöneldiği şeklinde değil de, İslam dünyasının son 200 yılda içinde yaşadığı krizin düşünce seviyesinde bir takım sonuçları olduğu idi. İslam dünyasında dinden hareketle hayatı yeniden şekillendirmeliyiz diye iddialarda bulunan cereyanlar çıktığı gibi dini paranteze alarak, yok sayarak bir modernleşme projesi önere cereyanlar vs. çıktı. Bunların sebeplerini nasıl tahlil ediyoruz? Batı'yla karşılaşma tecrübesinin İslam dünyasında ortaya çıkardığı askeri, siyasi ve fikri krizler neticesinde birtakım insanlar bu türlü düşüncelere vardılar. Ayrıca, bence ısrarla bir hata yapmaya devam ediyoruz: Birkaç gencin İlahiyat Fakültelerinde ya da başka kurumlarda böylesi cereyanlara kapılması, dindarlık tecrübesi ve dinin insandan talepleri bakımından, İslam dünyasında çok büyük kitleler halinde mesela din dışı hareketlerin olmasından daha acıması ve üzülecek bir durum değildir. Yani zaten Türkiye'de, İran'da, Arap ülkelerinde, başka Müslüman ülkelerde İslam geçmişini dikkate almalıyım diyen gruplar çıktı. İçlerinde ateizmi savunan kişiler yetişti. Şimdi konuştuğumuz mesele bundan daha tehlikeli bir durum mu yahut İslam ümmetinin geleceği açısından daha mı beter bir durum ki bunu çok abartarak böyle konuşacağız? Dolayısıyla meseleyi dinî kurumlarda bu gibi fikirlerin yeşermesinin doğurduğu duygu bozukluğu ile değil, sağlıklı verilerle ala almalıyız. Veri sağlayacak çalışmaların yapılması da zor değil. Türkiye'de ilgili bölümlerde yetişmiş birikimli insanlar var. Yönelindikleri zaman bu meseleleri kısa süre içinde toparlayabilir ve sağlıklı veri sunabilirler. Dolayısıyla bu konuda dedikodu seviyesinde konuşma yapmak ve akıl almaz şekilde İlahiyat fakültelerini suçlamak yerine, Türkiye'deki sivil toplum örgütleri, desteklerini bu türlü çalışmalara seferber etmeli ve irtibata geçebilecekleri akademisyenlerin çalışmalarını destekleyerek bu konuda çalışmalar yaptırılmalı. Üniversitenin kendi içinde çalışmalarının yanı sıra, gerçekten samimiyse insanlar böyle bir konuda, mevcut vakıf imkânlarını bu konuda seferber edip bunlarla ilgili çalışmalar yaptırılmalı. Benzer sorunlar, Türkiye'deki dini cereyanların yahut fikri cereyanların yapısıyla da ilgili var. Yani şahsi tanışıklıklarımızdan hareketle değerlendirmeler yapıyoruz, konuşmalar yapıyoruz. İçimizde çok az insanın sistemli bilgisi var. Bu pespayelik aslında. Bu pespayeliği bir an önce üzerimizden atacak bir ilmi yapılanmaya doğru çalışmalarımızı evirmemiz gerekiyor.

-Üçüncü sorumuzda biraz daha konumuz farklılaşıyor. Son yıllarda İslam Felsefesi'ne yönelik İlahiyat Fakültelerinde ciddi bir ilgi ve alaka mevcut. Bu yönelişin altında yatan sebeplerin neler olabileceği ve önceki senelere nazaran son yıllarda ne gibi değişimlerin gerçekleştiğini bizimle paylaşır mısınız? Aynı zamanda bu bağlamda İslam Felsefesi'nin dünü, bugünü ve yarını hakkında neler söylenebilir?

Aslında İslam Felsefesi'ne yönelik ilginin sebebi Türkiye'de İslam Felsefesi çalışmalarının 2000'lerden itibaren ciddi bir ivme kazanmış olması. İslam Felsefesi hakkında yapılan çalışmalar aynı zamanda Kelam ve Tasavvuf geleneği ile de irtibatı kurulabildiği için İslam düşüncesini anlama, yorumlama ve günümüzde yeniden inşa etme noktasında ciddi bir ivme kazandırdığı kanaati oluşturdu. Eskiden insanların kabaca bildiği hatta eser isimlerini saymakla yetindiği pek çok mesele şimdi daha teknik, daha ayrıntılı bir şekilde konuşulabilir hale geldi. Eskiden ulaşılamaz olan kitaplar şimdi lisans seviyesinde öğrencilerin tahsil edebileceği hale geldi. Şimdi lisede ilgisi olan bir öğrenci İbn Sina'nın mantık ve metafiziği hakkında bilgi sahibi olup tartışma yapabiliyor. Bu durum, Türkiye'de İlahiyat Fakültelerinde yapılan çalışmaların, genel olarak İslam düşüncesini okuma, anlama ve yorumlama noktasında seferber edilmesinden kaynaklandı. İslam Felsefesi'ne yönelen insanlar genel olarak İslam mirasıyla irtibata geçme imkânı elde etmeye başladılar. Bunun başka sebepleri de var. Türkiye tasavvuf çalışmaları, tarikat tarihinden nazariyeye doğru evrilmeye başladı yahut nazariyeyi de içermeye başladı. Kelam çalışmaları son 20-30 yıl içerisinde akaiden nazariyeye doğru evrildi ve özellikle son yıllarda kelam çalışmaları nazariyede derinleşmeye başladı. Dolayısıyla aslında sadece İslam Felsefesi'ne değil, İslam düşüncesinin nazari mirasına tamamına yönelik bir ilgi var. Bu nazari mirasa yönelik ilgiyi gündemde tutanların bir kısmı, İslam Felsefesi'nde olduğu için bu daha görülür hale geldi. İşin bir tarafı da bu. Bir diğer tarafı, sadece İslam Felsefesi'ne değil genel olarak felsefeye yönelik de Türkiye'de bir ilgi güçlenmesi oldu. Bunun sebebi de Batı düşüncesi ve Batı Felsefesi çalışan akademisyenlerin ve aydınların ilgili çalışmaları güçlü yayınevleri aracılığıyla kamuoyuna takdim etmeleridir. Bazı yayın evleri sistemli olarak hem Batı'dan tercümelemlerle Batı düşüncesini hem de Türkiye'deki birikimi ulaştırabilir hale getirdiler. Bütün bunlar sayesinde Türkiye'de genel bir durum olarak her kesimden insanlar nazari çalışmalarla daha ilgili hale geldiler. Bence İlahiyat Fakültelerindeki gelişimin kendi iç dinamiklerinden kaynaklanan bir açıklaması olduğu gibi genel olarak Türkiye'de böyle. Yani değişik tarifler yapılabilir ama çok genel manzarası böyle diyebiliriz.

Sorunun ikinci kısmına gelecek olursak: İslam Felsefesi çalışmaları geçmişte daha zayıftı, daha çok keşfe yönelikti. Şimdi İslam Felsefesi'nin, kelamının, tasavvufunun ana teorilerinden belli başlı kurucu düşünürlerinden haberdar olduk ama hala tarihsel anlatıyı bütüncül bir şekilde kuramadık. Yani başlangıcından günümüze uzanan tarihsel anlatı, hem felsefede hem de diğer alanlarda kesintisiz bir şekilde oluşturulmuş, kurulmuş değil. Öyle anlaşılıyor ki tarihsel mirasın daha bütüncül bir tasavvuruna ulaşmak için çalışmalarımızı tarihsel metinler üzerinde yoğunlaştırmaya bir müddet devam ettireceğiz.

Fakat şöyle bir gelişme oldu son 10 yılda: İslam düşüncesinden hareketle – İslam düşüncesi tabirini tasavvuf, felsefe ve kelâmın bir parçası olduğu nazari mirasın tamamını içerecek şekilde kullanıyorum- düşünme denemelerine başladık. İçinde yaşadığımız dünyada bu nazari mirası devam ettirmenin nasıl mümkün olduğunu düşünmeye ve buna dair denemeler yapmaya başladık. Geldiğimiz nokta, Batı düşüncesiyle karşılaşmanın yarattığı psikolojik bunalımın aslında önemli ölçüde geride bırakılmaya başlandığı bir nokta. Bir söz vardır: “kurt kışı atlatır ama yediği ayazı unutmamış” diye. Bence önemli ölçüde kışı atlattık ama yediğimiz ayazı unutamıyoruz. Eğer bu psikolojik eşiği de atlatsak yakın gelecekte bu fikri mirastan hareketle daha büyük yorumlara ulaşabileceğiz. Bizim içimizden de artık düşünürler çıkmaya başlayacak ama bunun için akademimizin biraz daha güçlenmesi, dünyadaki bilgi bütünlüğünü temsil eder hale gelmesi gerekiyor. Bu, daha bütüncül bir seviye kuşkusuz, fakat bu konuda parça parça ciddiye alınması gereken gelişmeler kaydedildi.

-4. sorumuz: En son çıkan kitabınız; metafiziği hatırlayacak olursak modern dönemde Emmanuel Kant ile birlikte de metafiziğin elendiği söyleniyor. Metafiziğin elenmesi ne demek? Eğer mümkünse metafizik modern dönemde nasıl ve hangi temeller üzerine inşa edilebilir? Bu konuda Türkiye ve diğer dünya ülkelerinde ne gibi çalışmalar mevcut hâlihazırda?

Metafiziğin elenmesi, metafiziğin artık bilimler külliyyatının dışında tutulması demek. Yani metafizik alanda, insan aklının nesnel bir bilgiye ulaşamayacağına dair bir kanaate ulaşılması demektir. Batı düşüncesinde özellikle David Hume ile başlayan bir gelenek on sekizinci yüzyılın ikinci yarısından itibaren böyle bir sonuca vardı. Bunun da epistemolojik zeminini Kant sağladı. Analitik gelenek de önemli ölçüde bu yaklaşımı sürdürüyor. Fakat metafizik büsbütün tefekkür alanından elenmiş değil tabii, özellikle sanat ve felsefenin bazı alanlarında varlığını devam ettiriyor. Çünkü metafizikle irtibatınızı kesemiyorsunuz. Tarihsel olarak düşüncenin sürekliliğini anlayabilmek için metafizik bilmek gerekiyor her hâlükârda. Bu manada metafizik bilgi dağarcığı olarak varlığını koruyor. Hayatı anlama ve yorumlama söz konusu olduğunda, özellikle sanat üzerine felsefi tefekkürün bir parçası olarak metafizik, varlığını devam ettiriyor. Ama klasik dönemde olduğu gibi fizik ve matematik bilimlerden sonra gelen ve bütün bilgi dağarcığını birleştiren bir bağ ve üst ilim olma vasfını koruyamadı.

Metafiziğin elenmesi derken kastedilen de budur. “Modern dönemde metafizik devam ettirilebilir mi, yeniden inşa edilebilir mi?” sorusunun cevabına gelince ben modern dönemde metafiziğin iki yolla yeniden inşa edilebilir olduğunu düşünüyorum. Bilindiği üzere metafiziği gövdesini oluşturan iki ana kısım var. Birincisi ontoloji olarak adlandırılan ve varlık üzerinde tefekkürün olduğu kısım, ikincisi de teoloji denilen ve İslam Geleneğinde marifetullah olarak isimlendirilen ve Tanrı'nın zati, sıfatları ve âlemle ilişkisinin olduğu kısım. Bu iki kısımdan en gözde olan da ikincisi. Metafiziğin içeriği aslında belirli bir dönemin bilgi külliyyatına yahut fizik dünyaya dair tasavvuruna bağımlı değil. Bunu çok iyi kavradığımızda varlık üzerine düşünmenin ne olduğuna dair şimdiye kadar yapılan değerlendirmeleri aşmamız ve bunu yeniden kazanmamız mümkün. Metafiziği yeniden inşanın birinci yolu budur. İkinci yol şöyle özetlenebilir: Metafiziğin bir işlevi vardır. Bu işlev, kitaplarda bir kısım gibi anlatılır ama gerçekte ontoloji ve teoloji gibi müstakil bir kısım değildir. Bu işlev, metafiziğin fizik ve matematik bilimlerin kullandığı ilkeleri temellendirilmesidir.

Bu işlevi itibariyle metafizik, fizik ve matematik bilimlere dayanmaz. Fakat bütün dönemlerde bilim gelenekleri, fizik ve matematik bilimlerdeki tefekkürün ya da bilimsel bilgi hacminin varlık ve Tanrı tasavvuruyla irtibatını kurmayı, dünyanın dakik bir kavrayışıyla metafizik arasındaki irtibatı tesis etmeyi amaçlar. Modern dönemde önemli ölçüde sarsılan da bu. Biraz önce dediğim gibi bu da çok genellenebilir bir şey değil. Mesela 1950'lerden sonraki matematik felsefesine dair çalışmaların önemli bir kısmı, matematiğin Platoncu yorumuna dayanır yani metafizik üzerine kurulur. “Matematsel nesnelere nasıl vardılar, hangi zeminde yurtlanırlar ve ne anlamda biz bunlara var diyoruz?” sorularına verilen cevaplar büyük oranda Platoncu gelenekten beslenir ve asıl itibari ile metafizik sorulardır ve tartışmalar derinleştikçe metafiziğe doğru evrilir. Fiziksel nesnenin varlık tarzına dair tartışmaları derinleştirdiğimizde metafiziğe doğru gideriz. Bu bize şöyle bir sonuç veriyor: Metafizik yeniden inşa edilme sürecine girecekse, bunun yaşadığımız dönemin fizik dünyaya ilişkin dakik bilgileriyle irtibatının tesis edilmesi gerekmektedir. Yapılması gereken şey de bu. Aslında buna dair ilk ciddi teşebbüs merhum Muhammed İkbâl'in İslam'da Dini Düşüncenin Yeniden İnşası böyle bir çabayı yansıtır ama akim kalmış, ileri götürülmemiş bir teşebbüstür. Daha sonra İslam dünyasının çeşitli yerlerinde parça parça bu konuları ele alan insanlar çıktı. İran'da, aslında biraz da çağdaş gelişmeleri paranteze alarak klasik metafizik tasavvurun devam ettirilmesi çabası görülür. Türkiye'de kelâm ilmini modern cereyanlara cevap teşkil edecek şekilde yeniden inşa etme teşebbüsleri gerçekleşti. Özellikle Türkiye'deki teşebbüsler Cumhuriyet'in üniversite yapılanmasının sonucu olarak önemli ölçüde akim kaldı. Yani bunlar devam ettirilebilirdi aslında. Sadece İlahiyat Fakültelerinde değil felsefe, sosyoloji ve psikoloji gibi bölümlerde İslam düşünce geleneğini referans alarak düşünebilecek insanların süreç içinde yitip gitmesi bu teşebbüsleri akim bıraktı. Şimdi biz yeniden bunları ele alıyoruz. 2000'lerden sonra yaptığımız çalışmalarla içinde yaşadığımız dünyanın fiili gereklilikleri doğrultusunda yeniden ontoloji ve teoloji meselelerini kazanmaya ve diğer alanlarla irtibat mümkün kılacak zemini oluşturmaya çalışıyoruz. Benim şahsi olarak çalışmalarımın önemli bir kısmı böyle bir amaca doğru yöneldi ve bu iddiayı taşıyarak yayımlanıyor. Açıkçası ben bir taraftan İslam düşünce mirasını anlama ve aktarmaya yönelik çalışmalar yapıyorum diğer taraftan da metin yorumlama ve bu mirastan hareketle düşünme çabasını ifade eden çalışmalar yapıyorum.

Bir taraftan tercüme faaliyetleri içinde bulundum ve hala bu kapsamda devam eden faaliyetlerim var. Diğer taraftan da bu mirastan hareketle düşünmek nasıldır, sorusuna cevap veren çalışmalar yapmaya çalışıyorum. Bu benimle de sınırlı bir şey değil, başka arkadaşlar da bu sürecin içinde bulunuyorlar. Kısacası yeniden inşaya yönelik dair ortak bir tavır geliştirmeye başladık ve artık bu konuda daha iddialı çalışmalar yapabilir hale geldik.

- Ahlakiliğin Doğası kitabımızda neyi gerçekleştirmeyi hedeflediniz ve ahlak ilminin tamamlanmayan bir ilim olduğu görüşüne sizi götüren sebepleri açıklar mısınız?

Ahlakiliğin Doğası kitabı aslında büyük bir projenin parçası. Bu kitabın amacı; ahlaki dediğimiz vasfın, insan fiillerinin tamamını kuşattığını ve insan fiillerine yönelik bütün nitelermelerin ahlakilik vasfının bir uzantısı olduğunu ortaya koymaktı. Modern dönemde metafizik ile ahlak arasındaki bağın kopması, elimize gerçekte ahlak olmayan bir ahlaki düsturlar manzumesi bıraktı. Ben rayından çıkmış olan bu ahlak düşüncesinin yeniden rayına girdirilmesini amaçlıyorum. Ahlak kitapları genelde insana dair bir tasavvurla başlar, erdemler ve erdemsizliklere ilişkin bir anlatımın ardından insanların birey veya zümre halinde hangi erdem ya da erdemsizliklere konu olacağını ortaya koyarlar. Fakat burada ahlaki hayatın dinamiklerinin, kavramların donukluğunda buharlaşmasından doğan bir eksiklik var. Benim iddiam şu: Biz ahlaki hayatın dinamikleri ile insanın ahlakiliğine ilişkin değerlendirmeler arasındaki ilişkiyi yeniden tesis etmeli ve hareketli olan bir ahlaki hayatı çözümleyecek bir ahlak düşüncesi geliştirmeliyiz. Şimdiye kadar bu şekilde kurulmuş bir ahlak disiplini yok. Aslında Sosyoloji başlangıçta böyle bir çabayla yola çıkmış görünür. Sanayi devrimiyle ortaya çıkan yeni sınıf yapısının ahlakının nasıl olacağı sorusunu cevaplandırmak üzere inşa edildi Sosyoloji. Fakat kısa süre içerisinde değer algısından koptu. Ahlak ise değer algısından koparıldığı zaman ahlak olma vasfını yitiriyor. Benim bu kitap dizisinde yapmaya çalıştığım şey ahlak alanı ile ilgili şimdiye kadar eksik bırakılmış bu yönün ikmal ve aynı zamanda ahlaki vasfının gerçek anlamda yurdunu, zeminini tespit etmek. Ama bunun özellikle birinci kısmı yani ahlakın bir bilim olması ile ilgili iddiam diğer bölümler yazıldıktan sonra David Hume sonrasında oluşan geleneğin ayrıntılı bir eleştirisini ve Aristoteles'e kadar uzanan süreçteki ahlak düşüncesinin bir bilim olarak kurulmasındaki eksikliklerin gösterilmesini gerektiriyor.

- Beş sene ilahiyat eğitimi alıp mezun olacak olan ve mezun olduktan sonra öğretmen, imam olmayı veya akademide ilerlemeyi düşünen müstakbel meslektaşlarımıza neler tavsiye edersiniz?

Arkadaşlar aslında bu okulda önemli bir imkânı elde ettiler. İlahiyat fakültelerinin ciddi sorunları var ama bu fakültelerin diğer fakültelerce ikame edilemez avantajları da var. İslam medeniyetiyle fikri seviyede irtibata geçebilecek bütünlük yalnızca İlahiyat fakültelerinde bulunuyor. Öğrencinin bunu başka bir zeminden elde etmesi mümkün değil. İslam düşünce mirası söz konusu olduğunda destek eğitim kurumları veya medreseler ancak ilahiyatın zemini üzerinde yükselebilirler. Söz gelimi siz üniversite dışında bir kurum kurarsınız ve belirli bir hoca kadrosuyla eğitim verirsiniz ama buradaki eğitim devlet kurumları aracılığıyla verilen eğitimin telafisinden sonra gerçekleşebilir. Müstakil olarak bir üniversitenin verebileceği tedrisat imkânına kavuşmanız fiilen çok zordur. İlahiyat fakültelerinin sağladığı zeminin ise neredeyse ikamesi mümkün değil. Fakat öğrenciler ekseriyetle bunu okurken anlayamıyorlar. Bu gerçekliği biliyorlar ama fakülte hayatlarını bu doğrultuda belirli ilgiler üzerine kurmuyorlar. Çünkü İlahiyat Fakülteleri, çok kolay bitirilebilir okullar. Bizim eğitim sistemimizde nadir birkaç kurum haricindeki okullar kolay bitirilebilirdir. Arapça harici derslerin tümünde öğrenciler son birkaç gün çalışarak sınıflarını geçebiliyor. Bu durum öğrencinin ne ile karşılaştığının farkına varamamasına sebebiyet veriyor. İstanbul bu anlamda talihli bir şehir... İlahiyat eğitiminin anlamını kavramaya yarayacak birçok dış uyaran barındırıyor. Böylesi faaliyetlerin olmadığı şehirlerde farkındalık, önemli ölçüde öğrencinin şahsi kabiliyetine kalıyor. Fakültelerimizde öğrencilerin İslam mirasını anlamak, aktarmak ve yorumlamak konusunda çalışmalarını derinleştirdiğini söyleyemeyiz. Bu konu daha fazla gündemimize gelmelidir. Hangi maksadı güttüğümüzü, ne gibi imkânlara sahip olduğumuzu yahut ne gibi açmazlarla karşı karşıya olduğumuzu kavramalıyız. Fakülte de bu farkındalığı diri tutacak şekilde organize etmeli. Mesela şu konuşmaları bizim fakülte bitiminde değil başlangıcında yapmamız gerekiyor. Fakülteye başlayan öğrencinin nasıl bir imkâna kavuştuğunun farkında olması gerekiyor. Öğrenci fakülteye artık mental problemleri tamamen hallolmuş, ortaöğretim seviyesinde yeterli koşulları elde etmiş, gerçekten de bir düşünce mirası ile karşılaşabilecek zihni yetkinlikte gelmekte. Burada imkânlarımızı da farkında olarak daha ciddi bir çaba ve yapılanma içerisine girmemiz gerekiyor açıkçası.

Ben rayından çıkmış olan bu ahlak düşüncesinin yeniden rayına girdirilmesini amaçlıyorum.

YARININ ÖĞRETMENLERİNE

MELİKE KARARTI

Dünyada 7 milyardan fazla insan, 208 ülke, 2 milyonun üzerinde şehir ve sayısını bilemediğim kadar çok üniversite varken; insanın en yakını olacak insanlarla, doğru yer ve zamanda karşılaşma ihtimali nedir? Kaderdir, nasiptir herhalde. Şimdi ise 5 yıllık yolculuğumuzun sonuna geliyoruz. Şu an ben boğazıma bir yumru oturmuş şekilde bunları yazıyorum ve sizler bu yazıyı okuyor olduğunuzda yollarımız çoktan ayrılmış olacak. Öncelikle hayırlı olsun mezuniyetimiz; sevgili sıra arkadaşlarım, tüm derslerin ses kayıtlarını titizlikle yazdıktan sonra paylaşmaktan hiç çekinmeyen koca yürekli arkadaşlarım, bir MÜİFl'inin tabiriyle canı Allah-u Ekber dağlarına çıkaranlar, "yardım işi var" dediği zaman en önde koşanlar, ilk safı hiç kaptırmayanlar, çikolatalı kurabiyenin sonunu getirenler, yemekhanede sıra beklememek için dersten 10 dakika erken çıkanlar, kütüphaneyi kendisine mesken edinmiş olanlar, konferanslardan seminere durmaksızın koşan ultra-sosyal arkadaşlarım, okumaya doymayan arkadaşlarım, ilme sevdalı arkadaşlarım, İstanbul'a hayran arkadaşlarım, ve bu yazıyı okuyan sevgili arkadaşım. Mezuniyetimiz hayırlı olsun! Bir kapı kapanırken, beraberinde nice hayırlı kapılar açılınsın inşallah.

Şimdiye kadar üzerimizde öğrenci sıfatını taşıırken, bundan sonrası için naçizane öğretmen, ömür boyu öğrenci olmaya talibiz. Peygamber mesleğidir öğretmenlik, evvella böyle bakmamız gerek. "Öğretmen; bir bilim dalını, bir sanatı, bir tekniği veya belli bir bilgiyi öğretmeyi kendisine meslek edinmiş kimsedir." Sözlükler bu şekilde tanımlar öğretmenliği. Fakat öğretmenlik, bundan fazlasıdır esasen. Benim gözümde öğretmen olmak demek, bir çocuğun hayatına dokunmak demektir. Mesleki sorumlulukların ötesine geçip kendini adanmak, umut olmak, bir ışık yakıp yol açmak demektir. Öğretirken öğrenmek, öğrenci ile büyüme, ufuk açıcı bir rol model olmak, fark etmek demektir öğretmen olmak. "Sevmeden olmaz!" denilen tüm meslekleri önceler öğretmenlik, hepsinin başında gelir. Çünkü sevgi olmazsa ne öğretmek mümkün olur ne öğrenmek. Yine bir nesli inşa etmek sevgiyle mümkün olur ancak. Bu sebeple bir öğretmenin özveri, sabır ve sevgi ile kuşanması, öğrencilerin yalnızca eğitim hayatlarını değil, aynı zamanda bütün bir yaşamlarını kuşatacak bir dokunuşla neticelenmiş olur.

Araştırıp sorgulayan, düşünüp eleştiren, yüzeysel bir anlama ile yetinmeyip derinlemesine kavrayan, inandığı gibi yaşayan bir neslin temelini atabilmek adına, öğretmenlere ve biz öğretmen adaylarına düşen, iyi rehberler olabilmektir. Yolumuzun ancak bu şekilde güzelleşeceği inancındayım. "Çocuk kulakla değil, gözle eğitilir; duyduğunu değil, gördüğünü yapar." ilkesini benimsemiş bir öğretmen adayı olarak, biz yeterince iyi bir örneklik teşkil edemezsek, sözlerimizin hiçbir anlam ifade etmeyeceğini düşünüyorum. Öğretmenlikle ilgili bir hatıramı sizlerle paylaşmak istiyorum. Yaşamış olduğum bu olay, benim ileride nasıl bir öğretmen olacağımın fragmanı olarak görülebilir.

"20 yaşındayım, Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde açılmış olan 4-6 Yaş Kur'an Kursları'nda çocukların Değerler Eğitimi dersine yardımcı öğretmen olarak ben giriyorum. Sınıf mevcudumuz 12. 12 tane çocuk, 12 ayrı hayat, 12 yeşermeyi bekleyen tohum. Sınıfta Mehmet adında bir öğrencimiz var, 5 yaşında. İnanılmaz hareketli ve hırçın bir çocuk. Arkadaşlarına zarar veriyor, hiçbir etkinliği yapmıyor, kendi yapmadığı yetmezmiş gibi, bir de yapılan tüm etkinlikleri bozuyor, hiçbir şekilde kural tanımıyor. Sınıf düzenini bozuyor ve diğer tüm çocukları da bu konuda etkiliyor, oldukça zor bir öğrenci. Öğretmenin Mehmet'e olan tutumunu gözlemledim 1 hafta boyunca. Ben yardımcı öğretmen olduğum için kriz anlarında görevim; "Melike biz etkinliği bitirene kadar siz Mehmet ile oyuncak odasına gidin, Melike Mehmet'i dışarı çıkar biraz." gibi komutlara uymaktan ileri gitmiyordum. Sınıfa giriyordum, Mehmet ceza sandalyesinde oturma cezası almış, Mehmet arkadaşının önlüğünü yırtmış, Mehmet şöyle yapmış, Mehmet böyle yapmış. Öğretmen ile bu konuyu konuşmak istedim. "Dikkat çekmeye çalışıyor, eğer fırsat verersen iyice şımarrır. Ciddi durmak zorundasın böyle öğrenciler karşısında." dedi. Fakat benim tutumum hiç değişmedi. Her gün Mehmet'e bir bulut gösterip neye benzediğini sordum. Etkinlik saatlerinde herkese verdiğim görevi, ona da verdim. Bir gün sınıfa geldim. Öğretmen ne derse desin Mehmet yalnızca "möö" diye cevap veriyor. Öğretmen inanılmaz sinirli, tüm çocuklar kahkaha atıyor, Mehmet "möö" demekten başka bir şey yapmıyor. Gergin bir ses tonuyla, "Melike buluta mı bakıyorsunuz, ne yapıyorsanız yapın, al Mehmet'i çıkın biraz dışarıya yoksa ben derse devam edemeyeceğim." dedi. Elinden tuttum Mehmet'in, çıktık sınıftan. "Mehmet bak bence şu bulut kesinlikle inek şeklinde." dedim. Elimi sıktı Mehmet, "Evet bence de. Şu da onun yavrusu bak!" dedi ve bir başka bulutu işaret etti. Sonra "Mehmet neden öğretmenine öyle yaptın, neden sürekli "möö" dedin bana söylemek ister misin?" dedim. Benim bu soruma da "möö" diye karşılık vermesini beklerken "Çünkü ben bir ineğim." cevabıyla karşılaştım. Bu konuşmayı öğretmene anlattığım zaman, "Dikkat çekmeye çalışıyor, çok fazla samimiyet kurma." dedi bana. Ben dikkat çekmeye çalışan bir çocuk görmüyordum karşımda. O akşam annesini aradım Mehmet'in.

- Hayvanlara özel bir ilgisi mi var Mehmet'in?
- + Sormayın hocam, 3 ay önce köyden buraya taşındık Mehmet akıllı uslu yetişsin diye. Biz cahil insanlarız, çocuğumuz iyi bir eğitim alsın istedik ama böyle daha da kötü oldu, evde sürekli "möö" deyip duruyor.
- Sınıfta da bu şekilde davranıyor. Köyünüzde inekleriniz var mıydı sizin?
- + Vardı, çok vardı, 30 tane ineğimiz vardı.
- Peki Mehmet çok mu severdi onları?
- + Aynı ayrı isimler bile verirdi.
- Yeni bir ortama geçmek bizler için bile çok zorken, 5 yaşındaki bir çocuk için bu süreç çok daha zordur. Özlemine size bu şekilde belli etmeye çalışıyor olabilir. Bu hafta sonu köye gitme imkânınız olur mu?
- + Olur tabi, gidelim hocam.

Güle benzeyen
çocuklara, iyi
bahçıvanlar
olabilmek
duasıyla...

Ertesi gün Mehmet'i aldım karşıma, "Mehmet, ben de çok severim inekleri. Annenle konuştum, köydeki inekler de seni çok özlemiş. Ama seni çok çalışkan bir çocuk olarak görmek istiyorlarmış. Hafta sonu seni ineklere götürecekler sürpriz olarak, şimdi şu etkinliği yapalım mı beraber?" dedim. Mehmet gözlerimin içine öyle bir baktı ki, şu satırları kaleme alırken, onun gözlerindeki parıldamayı bütün bir canlılığıyla yeniden duyumsuyorum. Hayatımda aldığım en güzel teşekkürdü belki. O günden sonra Mehmet, bir kez olsun beni üzmedi, sınıf huzurunu bozmadı ve sadece bunlarla kalmadı, o sınıfta Kur'an okumayı ilk öğrenen çocuk Mehmet oldu. Etkinliklerini güzelce yapan, sınıf arkadaşlarıyla uyumlu bir şekilde oyunlar oynayan Mehmet, bugün 2. sınıfta, sınıfının en parlak öğrencilerinden. Yarın belki çok büyük bir çiftlik kurar, yine isimler verir tüm hayvanlarına. Bugün hâlâ Melike Öğretmenim diye beni anan ve sevgisini kalbimde hissettiğim bir çocuğun gönlünde bir yerim olduğunu biliyorum. Bildiğim bir şey daha var, sahip olacağım hiçbir konum bundan daha güzel olamaz."

Bir gün öğretmen olursam ve bu yazımı tekrar okuma fırsatım olursa, şu an içimde taşıdığım heyecanın aynısını taşımak isterim. Ben öğretmenliğe neler katabilirim bilmiyorum ama ömrüm boyunca öğretmenliğin bana çok şey katacağına inanıyorum. Bugün "Öğretmen, kaderdir." başlığı altında öğrencilerin nice başarı hikayelerini okuyoruz. Hepsinin birleştiği nokta, hayatlarının bir döneminde yollarının; inanan, destekleyen, yol gösteren, seven ve saygı duyan öğretmenlerle kesişmiş olmasıdır. Öğrencileriyle ilişkilerinde samimiyeti esas alan, öğrencilerinin fikirlerini önemseyip dinleyen, güç savaşlarına girmekten kaçınan, sınıf içi otoritesini sevgiye dayalı olarak tesis eden, öğretirken öğrenen, tatlı dilin avantajını kullanmayı bilen, sorunlu davranışın yönetiminde öncelikle sebepleri araştırıp bu şekilde bir çözüme ulaşmayı tercih eden, ödüllere sevdirmeye çabalamaktan ziyade öğretim sürecinin bizatihi kendisini bir ödüle çeviren, sınıf kurallarını öğrencileriyle oluşturup o kurallara uymayı ihmal etmeyen, duruşundan konuşmasına kadar her özelliğiyle örnek olan bir öğretmen olmayı başardığımız zaman, Hz. Peygamber (sav)'in en önemli sünneti olan insan yetiştirmeyi hakkıyla uygular ve bu minvalde kaliteli bireyler yetişmesine vesile olabiliriz.

Velhasıl, hepimiz bir zamanlar çocuk olduk, öğrenci olduk. Fakat karşımızdaki çocuklar, henüz çocuklar. Öğretmen olmayı tercih ederler mi, bizler bunu bilemiyoruz. Ne var ki onları anlamaya çalışırsak, onlarla empati kurabilirsek, onlara inanır ve rehberlik edersek çok güzel işler başarabileceklerine inanıyorum. Bizler öğretmen olmayı tercih edeceksek, Peygamber mesleği olduğunun bilinciyle eda etmeliyiz bu görevi. "Gözleri yıldızlara/ Dilleri bala benzer/ Erenler anlattı ki/ Çocuklar güle benzer." diyor kıymetli bir şair mısralarında. Güle benzeyen çocuklara, iyi bahçıvanlar olabilmek duasıyla...

DOÇ. DR. RAMAZAN GÜREL İLE RÖPORTAJ

ŞEYMA HOŞMUTLU

Din eğitimi nedir? Din eğitimi bilimi nedir? Edep/ahlak/fitrat kavramları, din eğitiminin ve bilimin içerisinde nasıl ele alınır?

İslam din eğitimi açısından baktığımızda burada önemli kavramlardan birisi fitrat olarak karşımıza çıkıyor. Sorunuzda da bu vardı. Fitrat insanın yaratılıştan getirdiği potansiyeller bütünü olarak tarif edilebilir. Peygamberimiz (sav) bunu “Her doğan fitrat üzere doğar. Daha sonra anne babası onu Hristiyan’sa Hristiyan, Yahudi’yse Yahudi, Mecusi’yse Mecusi yapar.” şeklinde tarif ediyor. Dolayısıyla bizim yaratılıştan getirdiğimiz Allah’ı bulma kapasitesi, Allah’ı bilme ve tanıma kapasitesi ve Allah’ın bize gönderdiği esasları yaşama kapasitesi; bize kodladığı yapıya biz fitrat diyoruz.

İnsan fitratı bazı İslam eğitimcilerine göre doğuştan iyi kabul edilir, bazıları ise bunu daha nötr görürler. Yani iyiye de kötüye de meyillidir. Dolayısıyla iyi taraflar eğitimle geliştirilmeye devam edilir, kötü taraflar eğitimle düzeltilmeye gayret edilir ve böylece insan her iki yönüyle de iyiye ve doğruya yönlendirilmeye çalışılır. Buradan hareketle de biz insana dair bütün eğitim-öğretim faaliyetlerimizi bu temel üzerinden gerçekleştiririz. O yüzden insanı iyi tanımak, onun fitratını iyi bilmek anlamına geliyor. Bize insan fitratını tanıtacak yegâne merci de tabii ki Allah’ın ayetleridir. O yüzden İslam eğitimindeki temel kaynak Kur’an-ı Kerim ayetleridir. Özellikle insanı ele alan ayetlerdir ve Efendimiz (sav)’in yaşantısıdır. Dolayısıyla buradan hareketle, bu temele eğitimi koyarak, insanı birtakım metot ve ilkelerle geliştirmeye ve yetiştirmeye çalışıyoruz, onu mükemmel bir insan yapabilme gayretini hedefliyoruz. Kur’an-ı Kerim’in müttaki dediği o zirve kişiyi elde etmenin gayreti içerisinde oluyoruz.

Bunun bir zihinsel bir de bilişsel boyutu var. Yani teorik olarak bilgi ile donatıyoruz, pratik olarak ibadetlere yansımaları sağlıyoruz. Üçüncü bir tamamlayıcı unsur da ahlak ve edeple, birtakım değerlerle İslam’ın yüklediği değerlerle onu âdeta tezyin edip süslüyoruz. Dolayısıyla bu üçlü yapı ile beraber onu edep dediğimiz kavramla buluşturuyoruz. Yani hem sözünde hem de davranışında Allah’ın razı olduğu şeklin dışına çıkmayan, o sınırı koruyan kişi, aynı zamanda edepli kişi olarak karşımıza çıkmış oluyor. Yani edep kavramı, İslam eğitiminin varmak istediği temel noktalardan birisi olarak karşımıza çıkan bir kavram. Dolayısıyla fitrattan hareketle insanı yetiştirmeye başlıyorsunuz ve onu edepli, müttaki, ne yaptığını ve ne söylediğini bilen, neye bağlı olduğunu, nasıl bir hayat yaşadığını bilen insan haline getirdiğiniz anda o zaten edepli kişi olmuş oluyor.

“ Sert davranmak, tehdit edici ve katı kalpli davranmak daima uzaklaştırır. Şefkat ve merhamet ile yaklaşmak ise daima yakınlaştırır hale getirir ilişkileri.

Din eğitimi tarihinde Darü'l-erkam'ın, Akabe Biatları'nın, Suffa'nın ve özellikle İslam eğitim tarihinde görevlendirilmiş ilk öğretmen olan Mu'sab b. Umeyr'in (r.a) yerini, tüm gençlere örnek olması açısından ele alabilir misiniz?

Darü'l-erkam, Ashab-ı Suffa ve diğerlerinin tamamı İslam eğitim tarihi açısından iki önemli organizasyonu temsil eder. Bunlardan birincisi kurumsallaşma anlamındadır. Bunlar İslam eğitim tarihinin ilk nüveleridir, adeta çekirdekleridir. Çünkü gerek Erkam'ın evi gerek Akabe Biatları'ndaki karşılıklı diyaloglar gerek Ashab-ı Suffa ve Mescid-i Nebevi'de yürütülen eğitim faaliyetleri, bizim İslam eğitim tarihinde kurumsal bazda karşımıza çıkan ilk örnekler. Haliyle özellikle Suffa bunu biraz daha profesyonel olarak da gerçekleştiriyor. Çünkü hem yatılı öğrenci uygulaması var hem de oradaki öğrencilerin ihtiyaçlarını diğer zengin Müslümanlar karşıladığı için bir nevi burs-bursluluk örneği de ilk kez orada karşımıza çıkıyor. Dolayısıyla bunlar İslam eğitim faaliyetinin kurumsal bazda yapılmaya başlamasının ilk çekirdekleri olması açısından dediğimiz gibi çok önemli.

Mu'sab b. Umeyr (ra) ise öğretmenlik dediğimiz kurumun belki de ilk örneklerinden birisi İslam Eğitim Tarihi için. Tabii ki ümmetin ilk öğretmeni Efendimiz Aleyhisselam. O, Allah'tan aldığı mesajları aktararak ilk öğretmenlik faaliyetini yerine getiriyor ama Mu'sab b. Umeyr'i (ra) görevlendirmesinde birtakım farklı kriterler söz konusudur. Mu'sab b. Umeyr (ra) genç bir insan, aktif ve aksiyon halinde İslam'ı yaşayan bir insan, bu birinci özelliği. İkinci özelliği, yumuşak huylu ve insanlarla çok iyi iletişim kurabiliyor. Yani sözlü ifadesi çok kuvvetli. Bu gibi sebeplerden dolayı da onu seçiyor Peygamber Efendimiz (sav). Yani insanlara ılımlı yaklaşma, itidalli yaklaşma, sert ve kaba davranmama gibi özellikleri öne çıkıyor. Mesela Hz. Ömer'i (ra) seçmiyor. Hz. Ömer (ra) ilmi seviye olarak Mu'sab b. Umeyr'den (ra) aşağı değil ama ikili ilişkilerdeki o sıcak ve samimi ilişkiyi kurabilmedeki kolaylık Mu'sab b. Umeyr'in (ra) seçilmesinin bir başka nedenidir.

Çok teşekkür ederim hocam, üçüncü soruya geçiyorum. 1933-1949 yılları arasında hiçbir şekilde din eğitimi faaliyeti gerçekleşmemişken ne oldu da 1946 yılında gençlerimizin de çoğunun şu anda eğitim gördüğü İmam Hatip kursları açılmaya başlandı? Bu noktada 1982 Anayasası'ndan ve 28 Şubat sürecinden de kısaca bahsedebilir misiniz?

Rica ederim. Tabii bu da yine çok önemli bir soru. Özelde Cumhuriyet tarihindeki din eğitimi gelişmeleri açısından kırılma noktası olan birtakım dönemleri sorunun içerisine almışsınız. 1933 - 49 yılları Cumhuriyetin ilk yıllarından hemen devamındaki bir süreci miras aldığı için bu dönemde resmi eğitim kurumlarında bir din eğitimi faaliyeti yapılmadığını görüyoruz ve yaklaşık 15 - 16 yıllık bir döneme tekabül ediyor ki bu aslında bir neslin kaybedilmesi anlamında bile değerlendirilebilir maalesef. Cumhuriyetin ilk yıllarında devletin dine bakışı ya da din eğitimi politikası biraz daha farklılık arz ettiği için önce din derslerinin örgün eğitimden kaldırılması, İmam Hatiplerin ve Kur'an kurslarının giderek kısıtlanması ve kapanır hale gelmesi gibi bir politika güdülmüş. Ardından bu dönemlerde 1933 ile 1949 arasında hiçbir şekilde bu eğitim öğretim faaliyetinin yapılmadığını görüyoruz. Dolayısıyla 1933 - 1949 arası maalesef karanlık bir dönem olmuş din eğitimi açısından ama sonraki dönemlerde 1946'lı yıllardan itibaren İmam Hatip kursları açılmaya başlanmasındaki altındaki temel saik, ilk etapta bunun bir hayata dönük pratik bir sebebi var biri de daha genel bir sebebi var, benim kanaatim o yönde.

Pratik sebep o dönemde dini hizmetleri yürütecek bir kadro ihtiyacı hasıl olması. Yani insanların ölümlerini yıkayacak bir görevli, ki direkt ibare bu şekildedir. Yani ölüyü yıkayacak kişinin dahi bulunamamış olması; din hizmetlerinin yürütülememesi, durması anlamına geliyor bizim için. Dolayısıyla bu dönemde pratik anlamda ve öncelikli olarak bu ihtiyaç temel gerekçe gibi gösterilir ama ben bunun ötesinde daha derin bir anlamı olduğunu da düşünüyorum. Bir kere bu millet Müslüman bir millet. Yani dini eğitimini bir yere kadar söküp alabilirsiniz ama sonrasında toplumsal gelişimi, toplumsal öngörü, ortak akıl onu bir yerden sonra size zorlamaya başlar. Tekrar eskiye dönülmesi dolayısıyla hem dar anlamda söylediğimiz ilk sebep yani din görevlisi ihtiyacının duyulması hem de daha sonra halkın en azından bir kısmında din eğitimi anlamında bir uyanış ihtiyacının olması beraberinde tekrar din eğitimine dair kurumların, başta İmam Hatip kursları olmak üzere, daha sonra Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi açılıyor. Devamındaki yıllarda Yüksek İslam Enstitüleri, İmam Hatipler, Kur'an Kursları birbirini takip edecek şekilde geliyor. Tabii 1982 Anayasası askeri darbe ile oluşturulmuş bir anayasa. Dolayısıyla din eğitimi ile ilgili öyle yoğun bir içeriğe sahip değil ama en değerli şey bizim için de şu anda da DİKAB dersi diye okuttuğumuz din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinin bu dönemde anayasaya girmiş olması, hatta zorunlu dersler arasında anayasaya dâhil edilmiş olması. Bu 1982 anayasasını bizim için son derece değerli hale getiriyor. Aslında bu anayasayı yapanların temelde din eğitiminin yayılması, din eğitiminin yaygınlaşması, seviyesinin yükselmesi gibi bir hedefleri çok fazla yok ama askeri bir darbe yapılmış ve halkın da Müslüman olduğu göz önünde bulundurulursa en azından din eğitimi derslerini anayasaya alalım ve bu şekilde belki halk nezdindeki harareti söndürme durumu olabilir düşüncesinden hareket edilmiş olabilir. Ama bize verdiği en büyük kazanç ne? Din-DİKAB derslerini hukuki güvence altına almış olması.

Tabii 28 Şubat biraz daha farklı bir süreç. Yine siyasi olayların din eğitimi hem kurumsal hem de teorik bazda etkilediği bir dönem. Siyasi anlayışa bağlı olarak önce hem Kur'an kursları kapatılıyor, 8 yıllık zorunlu eğitim getirilerek İmam Hatip ortaokullar kapatılıp liseleri iyice daraltılıyor, başka üniversiteye geçişte katsayı problemi uygulanarak İmam Hatip mezunlarının başka üniversitelere gitmelerinin önü tıkanıyor. Kontenjan olarak ilahiyat fakülteleri azaltılıyor hem de mezunlarının önü büyük oranda tıkanarak bir meslek sahibi olmalarının önüne geçiliyor, böyle bir süreç 28 Şubat.

Peki hocam, din eğitimi biliminin ilgili olduğu bilimler arasında felsefe ve din bilimleri de var. Ancak günümüzde "din eğitimcisi" başlığı altında çok fazla kişi maalesef felsefe ve din bilimlerine karşı bir tutum sergiliyor. Bu tutumları yetiştirdikleri öğrencilere de sirayet ediyor, bu noktada neler söylemek istersiniz?

Bu da bizim alanımızın özel problemlerinden birisi ve netameli konulardan birisi. Yani hangi düşünceden hareketle böyle bir yolun içerisine, böyle bir ayrıma girilebiliyor, bunu çok anlamak mümkün değil. Şimdi siz ilahiyat tahsili boyunca üç temel alanın derslerini görüyorsunuz; Temel İslam Bilimleri, Felsefe ve Din Bilimleri, İslam Tarihi ve Sanatları. Bu üç alanla birlikte gördüğünüz dersler söz konusu. Burada karşı çıkanların temel argümanlarından birisi ne? İşte, felsefe derslerinin olması ilahiyat öğrencisinin aklını karıştırıyor, felsefe ile alakalı konular öğrencinin diğer temel İslam bilimlerini öğrenmesine engelliyor gibi birtakım komik argümanlar ileri sürülüyor maalesef. Halbuki şunu göz önünde bulundurmuyor bunu düşünenler: Bir ilahiyat tahsili Farabi'siz olabilir mi, İbn Sina'sız olabilir mi? İlahiyat fakültesine gelen bir öğrenci İbn Rüşd'ü okumayacak mı, İbn Haldun'u görmeyecek mi ya da Batı dünyasından düşündüğümüz zaman Sokrates'i ve Platon'u Aristo'yu bilmeyen bir ilahiyat öğrencisi olabilir mi?

Kelam tarihi açısından kelam tarihindeki problemlere baktığımızda ki kelam ilmi ile ilgili de böyle sıkıntılar oldu zaman zaman özellikle Mutezile ve farklı akımların derslerde verilmesi, yine netameli görüldü. Hâlbuki o dönemki tartışmalardan kaçarak kendinizi bir yere vurdurmanız mümkün değil. En doğrusu nedir? O tartışmaların tam içerisine girmek ama tam bir potansiyelle tam bir donanımla tam bir bilgi yüküyle girmek ki bu da ancak felsefe ve din bilimleri dediğimiz alanın derslerini de en azından bu derslerden belli bir behre ulaşacak şekilde talebeye aktarmak şeklinde olmalı. Zaten bu derslerin her birini bir dönem iki saat şeklinde alıyorsunuz ortalama olarak. Dolayısıyla Din Felsefesi, Din Psikolojisi, Din Sosyolojisi, Dinler Tarihi, Din Eğitimi yani bunlar gerçekten ilahiyat tahsilini tamamlayıcı ve önemli dersler. Haliyle böyle bir ön yargının oluşmuş olmasını anlamak gerçekten mümkün değil. Çok şükür ki o sesler daha fazla yükselmedi belli bir dönemde. Yani siz Kur'an-ı Kerim dersinin sayısını, Arapça dersinin sayısını, fıkıh dersinin sayısını artırarak iyi ve donanımlı bir İlahiyatçı yetiştiremezsiniz. Elbette bu derslerden de iyi yetişecek ama müfredatınızı dengeli bir şekilde ayarlayacaksınız felsefe dersleri de olacak, İslam tarihi de olacak, diğerleri de olacak. Yani son derece abes bir tartışma bu. Hocalardan öğrenciye sirayet etmesi de ayrı bir nokta ama ilahiyat fakültesine gelmiş bir öğrencinin o kadar hocasından etkilenmemesi gerektiğini düşünüyorum. Artık bir birey olmuş aklı başında insanlar. Bu kadar dijital çağda, bilginin yaygın olduğu bir çağda rahatlıkla her türlü bilgiye ulaşabilmenin bireysel olarak mümkün olduğu bir çağda bir hocanın sözünden etkilenerek bir yola girmek çok sağlıklı gelmiyor bana. Hele ilahiyat fakültesi gibi kazanması ve okuması kolay olmayan bir fakülteye, o kapasite ile elde etmişse kendi yolunu kendisi çizilmeli diye düşünüyorum. Hocalar sadece rehberlik edebilir ama bir hocanın bir öğrencide ideoloji oluşturması veya o ideolojiyi direkt ona yol gibi göstermesini benim aklım çok almıyor açıkçası. İlahiyat fakültesi seviyesine gelmiş bir öğrencinin bu seviyede ya da bu tarzda çok olmayacağını düşünüyorum. Dolayısıyla hocadan etkilenme elbette olmalı ama bu tarz bir etkilenmeyi ben şahsen çok makul görmüyorum. Çok fazla olduğu kanaatinde de değilim onu da söyleyeyim.

Çok teşekkür ederim hocam. Din eğitimi prensiplerinden özellikle irsiyet ve çevre prensibini ele aldığımızda; ailenin, sosyal çevrenin ve okulun ne kadar önemli bir faktör olduğunu görüyoruz. Bu noktada geleceğin anne-babaları ve eğitimcileri olacak bizlere tavsiyeleriniz nelerdir, nelere dikkat etmeliyiz, nasıl bir yol izlemeliyiz?

İnsanın dünyaya geldiği andan itibaren yetişmesinde sürekli aile ortamı var. Daha sonra insanın sosyal çevresi okulla genişliyor ve bütün bu toplumsal hayata yansiyacak şekilde devam ediyor. Şimdi ise üniversitede okuyan yeni nesil hem geleceğin anne-baba adayları hem de öğretmen adayları inşallah. Dolayısıyla aile ilk aşamada çocuklarımızı yetiştirdiğimiz kurum olması açısından son derece önemli. Öğretmen olduğunuzda ise sadece kendi çocuklarınız değil ümmetin çocukları da size emanet ediliyor. Ümmetin sorumluluğu vardır ki bizim bir çocuğu kaybetme lüksümüz dahi yok. Adaylık olarak bakıldığında aile kurumunda yapmamız gereken ilk şey, çocuklarımızın din anlamda yetişmesine özen göstererek onları okul ortamına hazırlamak.

Buradaki temel esas ise anne-babanın kendini yetiştirmiş olmasından geçiyor. Özellikle annelerin çok iyi yetişmesi gerekiyor. Çünkü çocuk ilk aşamada anneye emanettir. Bu önceliği Allah Teâlâ tanıyor zaten. Dolayısıyla bizim annelerimizi, kız çocuklarımızı ve kız öğrencilerimizi çok iyi yetiştirmemiz lazım. Çünkü onlar yeni nesli dünyaya getirip yetiştirecek olan ilk fertlerdir. Haliyle anne adaylarımız ne kadar yetişmişse o kadar değerli olup yeni nesli de o kadar iyi yetiştirmektedir.

Bu noktada yapmamız gereken:

Ailede üç temel esası dikkate alıp onları bu doğrultuda eğitmek.

1. İnanç öğretim alanı
2. İbadet öğretim alanı
3. Ahlak ve değer eğitimi alanı

1. İnanç öğretim alanı:

Çocukların belirli yaş dönemleri vardır ve o yaş dönemlerine göre gelişim özelliklerini çok iyi bilmeliyiz. Kendi evladımızı en güzel şekilde tanıtmaya gayret etmeliyiz. Çocuğa Allah inancı, yaşına ve olgunluğuna uyarsa, Allah ve melekler inancı ve diğer bir takım temel inançlar aile tarafından mutlaka verilmelidir.

2. İbadet öğretim alanı:

İbadetlerden en önemlisi olan namaz ibadeti öne çıkar. Efendimiz (sav)'in "Yedi yaşında namazı öğretin" emri olduğu için çocuk yedi yaşına geldiğinde hadi pat diye namazı öğretilim diye bir şey söz konusu değildir. Onu hazırlayacaksınız. 4-5 yaşından itibaren o ibadete aile ortamında alışmaya başlamalıdır.

3. Ahlak ve değer eğitimi alanı:

Ahlak ve değer de aynı şekildedir. Yaş, olgunluk ve seviyesine göre benimsenmesi gerekir. Yaşına uygun bir şekilde merhamet, ilgi ve şefkat gibi veya büyüklere saygı, kurallara uyma gibi birçok ahlaki ilkeler çocuklara öğretilir.

Bizler, özellikle anne-baba ve öğretmen adayları olarak, bu özel ilkelere çok iyi riayet etmemiz gerekiyor. Çocuğumuzun düzenini takip etmemiz, asla oluruna bırakmamamız gerekiyor. Şefkat ve merhametle büyütmemiz ama bir zaman sonra disiplin, kural gibi kavramlara da çocuğumuzu alıştırmamız gerekiyor.

Rahmetli Nurettin Topçu ve Mahir İz hocalarımızı bilirsiniz. Onlar abdestsiz derse gelmezlermiş. İşte biz de böyle hocalar olursak, yetiştireceğimiz nesil en güzel ve en hayırlı nesil olur. Ancak öğretmenin kendisine faydası yok ve kendi evinde bu manada bir düzen oturtmamışsa okulda da çocuğa verecek bir şeyi olmaz. O yüzden tekrar söylüyorum ki, Din Kültürü öğretmenleri en çok sevilen öğretmenler değilse ortada bir problem var demektir. Bunları aşabilmek için yollar bahsettiğim bu aşamalardan geçiyor. Temel hedefimiz çocuğu topluma hazırlamak. Çünkü Kur'anı Kerim "Siz insanlık için çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz" diye buyurmaktadır. En hayırlı ümmet yani sadece Müslümanlara değil bilakis bütün insanlığa söyleyecek sözü olan bir birey yetiştirmek demektir. Bu konuma gelmek noktasında Allah hepimizin yardımcısı olsun. Hepimiz bu yolun yolcusuyuz.

Sosyal çevre üzerinden devam edersek, "İ neslinin" yani internet neslinin sosyal çevresi maalesef ki artık realitede değil, sosyal medyada veya telefonda/bilgisayarda. Bu durum günümüzde o kadar yaygınlaştı ki çocuklar artık buradan kendilerini video çekip paylaşıyor ve para kazanıyorlar, bazı aileler de bu duruma ses çıkarmadıkları gibi o videolarda yer alıyorlar. Açıkçası biz bu duruma nasıl dur diyebiliriz, bu çocukları kazanabilmek için bir din eğitimcisi olarak hangi yollara başvurabiliriz?

İslam hiçbir zaman çağın getirdiği teknolojinin düşmanı değildir. İslam için önemli olan bunu Allah'ın razı olacağı bir şekilde ve İslam'ın hayrına olacak şekilde kullanmamızdır. Dolayısıyla benim kanaatim o ki, bir çocuğun kontrollü bir şekilde sosyal ortamda video çekip bunu yayımlamasında ailesinin buna destek olmasında bir sakınca yok. Buradaki kritik nokta, çocuk onun bağımlılığı haline gelir, onu tek bir yaşam biçimi olarak algılar ve başka hiçbir alternatif hayat olmadığını düşünürse o çektiği video, ne olursa olsun sizin için tehlike başlatmış demektir. İslam'da çağımızla birlikte bize gelen birtakım yeniliklerden uygun bir şekilde istifade etmek gerekir. Ama iki ölçü vardır. Birincisi, bizim denetimimiz ve kontrolümüz altında olmalı. İkincisi, çocuğumuz sanal dünyaya dalıp bağımlı olmamalı ve gerçek dünyadan kopmamalı. Sadece hayatının bir parçası olarak istifade edebileceği bir kaynak olarak görmeli.

Buradan da hareketle pandemi sürecinde zorunlu geçiş gösterdiğimiz elektronik öğretim, dini eğitim için uygun mudur? Yararları ve zararları nelerdir?

Bu bir nimettir evet ama ne dini ne de diğer bilimsel eğitimler için uygun bir öğretim yolu değildir. Okulun olmadığı, yüz yüze eğitimin olmadığı, öğrencinin veya öğretmenin sınıf ortamını hissetmediği bir eğitim-öğretim şahsen benim çok hayal edebildiğim bir şey değildi. Nitekim bunun çok verimli olduğu kanaatimde değilim. Hatta istenilen seviyenin altında olunduğunu bile düşünüyorum. Ama dediğimiz gibi şartlar bunu zorunlu hale getirdi.

Ama şunu söyleyelim, hangi eğitim faaliyetinde olursa olsun teknolojiyi çok önemli bir araç olarak kullanabilirsiniz. Ama bütün sistemin bırakın tamamını yarısını dahi bunun üzerine temellendirdiğinizde tamamen sağlıklı sonuçların çıkacağını düşünüyorum. Bu imkânları sadece bir vasıta olarak görüp o vasıtayı değerlendirebiliriz.

Birtakım faydaları elbette mevcut ama hiçbir zaman normal kurumsal bazda yüz yüze bir eğitim-öğretimin önüne geçemez, ona alternatif de olamaz.

Yine din eğitimi prensiplerinden olan ceza prensibi üzerinden devam edersek, günümüzde çocuğunun herhangi bir başarısızlığında ailenin veya eğitimcisinin tenkit ve tehdit edici hali ortaya çıkıyor. Bunların yanı sıra aleyhte kıyaslama ve kıskandırma da bu halin kaçınılmaz sonucu oluyor. Çocuğun psikolojik olarak bunlara maruz kalmaması ve bir noktada uyarı yapılabilmesi için neler tavsiye edersiniz?

Son dönemde aileler zihniyet olarak modernleşmeye başladı. Şiddet tabii ki çok öne çıkan bir ceza türü değil, artık herkes karşı çıkıyor. Efendimizin uygulamasında da öyle bir şey yok. Aileler farklı alternatifler üretmeye başladı. Nedir o? Çocuklarını belki de dayak atmaktan da beter haline getiren, onu başkasıyla kıyaslamak, tehdit etmek, küçümsemek. İşte okumayacaksan seni bunlara veririm gibi birtakım çocuğu incitici ve zihni olarak daraltan alternatifler üretmek gibi. Anne baba olarak çocuğunuzun kapasitesini bilmiyorsanız, başarısız gibi bile görebilirsiniz. Başarı ve başarısızlık öyle not ile değerlendirebileceğiniz bir kriter değildir. Maalesef, eğitim sisteminde öyle bir ölçme değerlendirme yolunda gidiliyor. Çocuğun bir kişiliğinin, bir şahsiyetinin olduğunu hiçbir zaman unutmayacağız.

Önemli olan, her daim sevgi diliyle yaklaşmak. En güzel yol budur, ben sevgiyle yaklaşıp sonuç alamamış birisini görmedim. Er ya da geç, sonucu alırsınız. Bazı öğrencilerde daha hızlı, diğerlerinde daha kısa zaman zarfında elde edersiniz. Ama sevginin, merhametin, yumuşak davranışın bu yoldaki en önemli ve en gerçek teknik olduğunu kanaatindeyim. Anne ve babalar çocuğunu başkasıyla kıyaslama veya birtakım şeylerle tehdit etme, başarısız olursan şöyle şöyle olur gibi gerekçeli cümleler kurmaktan mutlaka uzak durmalılar. Sevgi, sevgi ve sevgi diyorum, başka bir şey demiyorum ben. Hele ki kendi çocuğumuza bunu yapamayacaksak, ondan bile bunu esirgeyeceksek vay halimize. Öğretmen olarak bunu bütün öğrencilerimize yapmamız gerekiyor. "Hocam merhametten maraz doğuyor." gibi bir itiraz gelebilir bu noktada. Ben bu sözün çok fazla bir anlamı olduğunu düşünmüyorum çünkü bazı insanların yanlış davranışları merhamet duygusunun ve merhametle yaklaşmanın kötü olduğunu hiçbir zaman göstermez. Merhamet bizim en temel prensibimiz olmalı. Çocuklarımıza ve öğrencilerimize yaklaşırken ki biz Efendimiz (sav)'den bunu görüyoruz. "Eğer kaba, katı kalpli olsaydın, hiç şüphesiz etrafından dağılır giderlerdi." Değil mi? Efendimiz (sav)'i tarif ederken Allah-u Teâlâ, Al-i İmran suresinde "Sen onlara sırf Allah'ın lütfettiği merhamet sayesinde yumuşak davrandın" buyuruyor. Bu örnek bize neyi gösteriyor? Sert davranmak, tehdit edici ve katı kalpli davranmak daima uzaklaştırır. Şefkat ve merhamet ile yaklaşmak ise daima yakınlaştırır hale getirir ilişkileri.

İLAHİYAT FAKÜLTELERİ VE

Mûsikî

PROF. DR.
M. SAFA YEPREM

Kültür ve medeniyetimizde, meşru hareket dairesi içinde, son derecede renkli, canlı ve zarif bir konumu olan musiki, günümüzde oluşturulmaya çalışılan maksatlı / suni algının aksine her zaman yaşantının tam merkezinde ve her alanına etki edecek şekilde konumlanmıştır. Bilindiği üzere musiki, tarihimizde uzunca bir dönem boyunca, matematik, felsefe, edebiyat gibi alanların yanı sıra hat, tezhip ve benzeri görsel sanatlarla birlikte anılmış, ilişkili konumunu kaybetmemiştir. Dolayısıyla, büyük ölçüde hezarfen kişilikleriyle tanıdığımız ilmî şahsiyetlerin meşguliyet alanları içinde musikin de olması şaşırtıcı değildir. Hatta bu tarihi serüven içerisinde “Şeyhülislam İslam” konumunda olan bestekarlar dahi mevcuttur.

İlahiyat alanı ise bu bağlamdan elbette kopuk değildir/ olmamalıdır. Kur’an-ı Kerim tilâveti başta olmak üzere, ezan, kamet, salâ, tesbih, temcit, na’t, mevlid ve daha nice musiki formu, her ne kadar icra edildiği mekan hususunda bir sınırlama olmasa da, büyük ölçüde mabetlerimizde okunmakta/ icra edilmektedir. Özellikle, son iki yüz yılda oluşturulan yazılı kaynaklarda rastlanan “geçmişî anlama metodolojisi” bağlamındaki zihinsel bulanıklığın dikkat çekici olduğunu söylemek yerinde olacaktır. Bu yönden değerlendirildiğinde; sadece bahsi geçen formların nazari ve ameli boyutta, geleneksel bir disiplin içinde tesbiti, işlenmesi, düzenlenmesinin yeterli olmadığı ve hatta hiçbir şey ifade etmeyeceği kolayca görülebilir. Alanın, tarihi kodlarıyla ilişki içinde, esnek, yaşamla barışık, nefes alan ve işlevsel duruşuna yeniden kavuşabilmesi adına hazırlanacak ar-ge projelerine “ivedilikle” akademilerimizde yer verilmesi gerekliliği / ihtiyacı, her geçen gün daha da belirginleşmektedir. Dolayısıyla, 21.yüzyılda yaşayan insanlar olarak, “toplumun yaşantısına bu derece etkide bulunabilecek potansiyele sahip bir iletişim aracı olan ‘Musiki’nin, “akademik anlamda” boş bırakılması düşünülebilir mi?” sorusuna vereceğimiz yanıt, herhalde farklı olmayacaktır...

İlahiyat fakülteleri; başlangıcından bugüne dek, kültür ve medeniyet mirasımızda musiki alanında ihmal edilegelmiş ne kadar yazılı kaynak varsa, büyük ölçüde günümüz Türkçesine çevrilerek, onları okunur ve anlaşılabilir hale getirme misyonunu üstlenmiştir. Bu, şüphesiz çok önemli bir hizmet olup, elbette ki yeterli değildir. ‘Geçmişte ne olduğu’ bilgisi, ancak bugünü anlamak ve bundan sonrası için neler yapılabileceğine dair bir fikir verebiliyorsa anlamlı olacaktır. Kültürel kökleri reddetmeyen, ama gelecek için her türlü ar-ge çalışmasını yapabilecek kapasite ve cesaretle olan ilahiyat fakültelerinin, geçmişe nazaran çok daha ağır bir mes’uliyet ve baskı altında olduğu kanaatindeyim.

Bu durumu musiki kültürü bağlamında açıklamaya çalışalım. Özellikle endüstri devriminden günümüze kadarki süreçte, kademe kademe metalaşarak , yeryüzünde bildiğimiz hiçbir dönemde olmadığı kadar etkin bir kitle iletişim aracı haline dönüşen müziğin, oturduğu endüstriyel zemin bağlamında tamamen kontrol dışı - yabancı odaklar tarafından yönetilir / yönlendirilir hale gelmiş olması düşündürücüdür. Bu gelişmelerden, hamasetini yaptığımız musiki alanımız azade değildir.

Çok geç kaldığımız düşündüğümüz ar - ge çalışmaları hususunda ülkemizde dini musiki alanını merkeze alarak çalışma yapan akademik birim neredeyse yok denecek kadar azdır. Dolayısıyla her türlü ideolojik yönelimden / sınırlamadan sıyrılması ve sahip olduğu “salt bilimsel çalışma” esnekliği / imkanı bakımından ilahiyat fakülteleri, ülkemizdeki diğer müzik akademilerine kıyasla çok daha geniş imkanlara sahiptir ve bu imkanların kıymeti bilinmelidir.

Ülkemizde dini musiki alanında 2021 yılının haziran ayı itibarı ile ilahiyat fakültelerinde görev yapmakta olan toplam 68 adet öğretim elemanı mevcuttur. (8 adet Profesör, 9 adet Doçent, 13 adet Dr. Öğretim Üyesi, 24 adet Öğretim Görevlisi, 14 adet Araştırma Görevlisi) Akademik anlamda büyük bir hızla gelişmekte olan “Türk Din Musikisi” alanının öğretim kadrosunun önemli bir bölümü ise özellikle lisans üstü çalışmalarını Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’ne bağlı olan İslam Tarihi ve Sanatları – Türk Din Musikisi Ana Bilim Dalı’nda yani fakültemizde tamamlamışlardır. Son derece gurur verici olan bu durum; akademik birimlerimizin, ülkemizdeki konumunu ve ilgili alana yön verme potansiyeli bakımından üzerindeki sorumluluğu hakkında bizlere açıkça fikir vermektedir.

Lisans programımızın öğretim programı, dini musiki kültürüne dokunma çeşitliliği bakımından diğer ilahiyat fakültelerinde görülmeyecek düzeyde bir zenginliğe sahiptir. Özellikle musiki alanına kabiliyeti olan öğrencilere, ilahiyat eğitimlerinin yanında adeta bir konservatuvar niteliğinde eğitim alabilecekleri imkanı verecek şekilde oluşturulmuş olup, bu noktada fakülte yönetimimize ne kadar teşekkür etsek azdır.

Mezun öğrencilerimizin hayattaki duruşlarıyla, profesyonel anlamda hangi mesleğe yönelirlerse yönelsinler; aldıkları derslerle / eğitimle, toplumda – girdikleri her ortamda sağlıklı, doğru ve güvenilir kültür – medeniyet algısını oluşturacak potansiyele sahip yetişkin bireyler olduklarına olan inancımı özellikle belirtmek isterim.

Allah yollarımı açık etsin.

Arap Yarımadasının İncisi: KATAR

MUHAMMED FURKAN EREN

Doha'ya vardığımızda Katar olanca sıcağı, rutubeti ve hararetiyle karşıladı bizleri. İlk içimizde derin bir hayret ve hararet duygusu vardı. Hissettiğimiz duygular bu ikircikli kelimelerle çevreleniyordu. Zamanla bunların yerini sükûnet ve sekinetin aldığına şahit olduk. Zaman yavaş akıyor, sessizlik hükmünü sürdürüyordu. Böylelikle dört buçuk aylık süreç bizler için başlamış oldu.

Bir Basra Körfez ülkesi olan Katar'ın eğitime verdiği önemi dile getirmek malumun ilanından ibarettir elbet. Farklı ülkelerden gelen başarılı öğretmen ve öğrencilere sağlanan imkanlar neticesinde Katar'ın akademik/ilmî başarısını arttırdığı izahattan varestedir. Bu imkanlar neticesinde ciddi ilmi/bilimsel hareketliliklerin olduğunu söyleyebiliriz.

Katar, Doha Üniversitesi'nde hocaların kahir ekseriyeti Katarlı olmayan hocalardan oluşmaktadır. Eğitim sıkı ve disiplinli olup, Katar'daki mevcut sınav sistemi Türkiye'deki sistemden farklıdır. Katar'daki sistemde öğrencinin yaptığı birçok şey yıl sonu puana yansımaktadır. Dolayısıyla öğrencinin derslere dönemin başından beri ciddi bir şekilde çalışması gerekmektedir.

Farklılığın ahengini ve nirengini terennüm eden Katar, Souk Vakıf, İslami Eserler Müzesi, Katara Kültür Köyü, Korniş gibi gezilip görülmesi gereken yerleriyle de bilinir. Bu yerler, İstanbul'dan Katar'a bir okul dönemi okumak için gelen bizlerin vakit buldukça ziyaret ettiği yerlerden olmaktadır.

Bu arada, Katar'da bulunduğumuz süre zarfında konakladığımız yer fevkalade güzel bir yerdi. Yemekhane, dinlenme yerleri, kütüphane, mescit, spor salonu, oyun salonu, sauna gibi akla gelen birçok imkânın bulunduğu bir ortam... Nezih ve nefis... Yer yer letafetin, yer yer de kesafetin olduğu yurdumuz kanaatimce çok iyiydi. En güzel yanı ise vaktimizin büyük bir kısmında farklı milletlerden insanlarla bir arada bulunabilmemizdi.

Katar, ufak ve uzak... Katar, zıtlıklar ve farklılıklar ülkesi. İmkanlar geniş, sokaklar dar ve birbirinden farklıdır insanlar... Küçük bir alanda yapılmış iddialı ve büyük işler manzumesi... İşte Katar.

Farklı renk cümbüşleri... Nüfusu az, yüz ölçümü küçük olan bu yerde sanılanın aksine birçok farklılıklar görülür. Katar, birbirinden farklı insanları dünyanın birçok yerinden ağırlar. Gittiğiniz herhangi bir yerde İngiliz'i, Rus'u, Somali'si, Hindu'su, Arab'ı, Türk'ü, Kürd'ü, Japon'u vb. ile karşılaşmanız ya da denk gelmeniz olağandır. Farklı diller, farklı dinler, farklı tenler, farklı tinler... İşte Katar gezilmeyi bunun için hak eder.

dik duruşlar gölgesinde

MERYEM SEVİM

İlahiyat öyle bir topluluk ki, yokluğunda eksiklik, çokluğunda tartışma. Ve İlahiyat mezunu olmak küçük görünen omuzlara büyükçe bir dert yüklenmek demek . “Çağ yangını” dedikleri, hataların alışkanlık edinildiği bir dünyaya, yepyeni ve biraz yabancı olduğu hayatlara açılmak. Koca okyanus dalgasında küçük bir yelkenli çabası, ya da Kudüs’te büyük tankların önünde küçük çocukların çığlıkları, bir ormanda yalnız başına yön bulma çabası..

Dünyada gitgide büyüyen acımasızlıklar ne derece ilerler ne zamana dek sürer bilmiyorum ama bildiğim bir şey varsa o da önümde yetişecek neslin sorumlu olduğum kısmı. Şimdi buradan mezun olacak tüm arkadaşlarıma ve kendime en büyük önerim; “değer vermek” olsa gerek. Her insanın değerli olduğunu, yalnız ve biricik olduğunu hissettirmek... O üzülen, küçük görülen çocuklar ve gençler ileride belki sık sık hakaret edilecek ve bundan öteye geçilemeyecek, yaptıkları acımasızlıklar izlenirken nedamet çukurunda yer ettirecek kişiler olmayacak mı?

Gerekli değeri din adı altında temsil olarak görev yapanların kucağında bulamayanlar, din karşıtı olmadan, din istismarı dine değer verenleri harcamadan harekete geçmek gerek. Kimi yerinden kalkar, kimi sesini yükseltir, kimi çizer, kimi yazar ama en azından başlar. Başlamak dostum, başlamak diyorum sonuna kadar korkmadan ilerlemek. Dayanağı Allah olanın ne korkusu vardır ne de endişesi. O, zaten en güvenilir olanın korumasında, en sağlam hükme bağlamıştır nefsinin. Hayat olması gerektiği gibi olana kadar elinden gelen her şeyle, şikâyet etmekten, söylenmekten vazgeçip elinden geleni yapabilmekle..

Mahşer günü huzurundayken Yaradan’ın
Tüm ümmet adına gururlu, Peygamber (s.a.v)
karşısında alnı ak duruşlu
Gözlerinde belirgin bir sevinç
Allah’ın karşısında, kalbin derinlerden gelen
ferahlık...

bekleyen mesaiye dair

AHMET HAMDİ
HACICAFEROĞLU

Bir Marmara mezunu mesai kavramını insanlık tecrübesinin bir şekilde mutabık kaldığı en ideal çalışma vakti aralığı olarak tanımlayabilir. Bu savunuyu temelde tutarsız bulabiliriz -ki alışıldığı üzere orta sınıf meslek grupları ve yeni mezunlar mesai saatlerinden yakını- ve sınıfsal bunalımı tatmamış birinin sözlerine benzetebiliriz. Oysa sadece alışıldık olana hürmetinden ve toplum nazarında yeterli Müslümanlık vasıflarını taşıyor olmaktan gelen atılım atıllığı nedeniyle alternatif mesai düşüncesi ondan doğmamıştır. Alışıldığı hürmetini tümünden bir muhafazakarlık değil de erken engellenmiş bir sivrilme olarak alırsak bu o mezunun alternatif çalışma saatleri veya biçimlerini hiç düşünmemiş olduğu iddiasını da yok eder. Muhtemeldir ki çalışmaya dair bir mirası devralmanın fiziki yorgunluğuyla biraz daha huzurlu uyuyabilmek için denenmemiş yollar denemek düşüncesidir onu rahatsız eden. Ama insanlık tecrübesine saygıda kendisi gibi milyarlarcasının da aynı ihtimamı gösterdiğini bildiğinden bir anlamda yeryüzündeki en emniyetli konuma sahiptir. Anlamsızca uzayan çalışma saatlerine karşı ona gerçek verimli çalışmayı istetecek tek şey gözlemlenebilir dünyanın tüm gerçekliklerinin içinde ve ötesindeki kuşatıcı tanrının varlığını samimiyetle duyumsamaktır.

RAHMETLİ DOSTUM

DR. ÖĞR. ÜYESİ YILMAZ ÖZDEMİR

Yakın zaman önce aramızdan ayrılan merhum Erdoğan Albayrak ile dostluğumuz 1996 yılına dayanmaktadır. Yüksek Lisans ders döneminde beraberdik. O zamanlar aklımda kalan ilk hatıralarım kantinde çay içerken yaptığımız sohbetlerdi. Kendisi nadiren kantinden çay içerdi. Bu durumu önceden garipsedim. Fakat daha sonra kendi eliyle hazırladığı çayları içince neden böyle davrandığımı anlamıştım. Sonraları samimiyetimiz ilerledikçe çocukluk ve gençlik yıllarından bahsetmeye başlamıştı. Meğer memleketinde (Rize Kendirli Beldesi) çay yetiştiriyorlarmış ve gençlik döneminde çay fabrikalarında da çalışmış. Velhasıl çayın iyisinden anlayan bir Karadenizli idi. Karadeniz şivesi de ne kadar yakışıyordu dostuma! Yüksek lisans döneminde öğretmenlik yapıyordu. Bir müddet sonra bazı sebeplerden dolayı yüksek lisansı, öğretmenliği bırakmak ve ticaretle meşgul olmak durumunda kaldı. Zaman zaman kereste ticareti yaptığı dükkânına gider, çayımı içer ve hasbihal ederdim. Ticaretle uğraşmasına rağmen çok sevdiği Arapçayı ve ilmi terk etmemişti. Devamlı İslam ilimlerine dair kitapları okuyor ve okutuyordu. Birkaç sene ticaretle iştiğal ettikten sonra öğretmenliğe dönüş yaptı ve Kars'a tayini çıktı. Uzun bir müddet haberleşemedik. Derken Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Arap Dili ve Belağati Anabilim dalında öğretim görevlisi oldu ve sanırım yedi sene önce de fakültemize öğretim görevlisi olarak atandı.

Erdoğan Albayrak hoca pek çok meziyete sahipti. Güçlü bir hafız, iyi bir aile babası, dost canlısı, vefa sahibi, yardımsever, cömert, gönlü ve sofrası herkese açık, tanıdığı herkesin iyiliğini isteyen, mesleğine tutkun, nüktedan ve hayat dolu biriydi. Kahkahalı şen sesi odalarımızın bulunduğu koridoru doldururdu. Ders verdiği sınıflarda da öğrenciler hocanın esprili, neşe dolu ders anlatımından nasiplerini alırlardı. Fakültemizde görev yaptığı üç dört sene zarfında hoca olsun öğrenci olsun hemen herkesin gönlünü kazanmıştı. Fakültede tanıdığı her hocamıza yemek yedirmeyi adeta kendine bir vazife edinmişti. Öğle araları odasında toplanır, sabahları hiç üşenmeden kendi elleriyle hazırladığı yemekleri beraber yer, ardından çayımızı içer ve sohbet ederdik. Ama en çok da onun esprili dolu konuşmalarını dinler, anın zevkini çıkarırdık. Zaten Erdoğan hocanın asıl maksadı "çay kahve bahane muhabbet şahane" misali dostlarla bir araya gelip sohbet etmektir. Onun "Gel otur şöyle! İki lafın belini kırılım!" sözü aramızda meşhur olmuştu. Her birimize lakaplar takardı. Belki bir başkası o lakaplarla bize hitap etse tepki gösterirdik; ama o söyleyince hoşumuza giderdi. Mesela, beni biraz derbeder gördüğü için başlarda "Müslüm Baba" derdi, daha sonra bu lakap "Yılmaz Baba" veya sadece "Baba"ya dönüştü. Bazen ders aralarında fakülte bahçesinde beraber dolaşırdık. Koluma girerek başına gelen sıkıntılardan bahsederdi. Onu dinler teselli vermeye, rahatlatmaya gayret eder, ben de kendi sıkıntılarımı anlatırdım. "Ne baba adamsın! Seninle sohbet etmek hoşuma gidiyor!" derdi.

Dostum Erdoğan hoca -Allah gani gani rahmet eylesin- mesleğine çok düşküdü. Ticaretten sonra öğretmenliğe dönüp daha sonra üniversitede hoca olduğuna devamlı şükrederdi. "Yılmaz Hoca! Dünyada bizden mutlu çalışan var mı? Devlet, Allah'a şükür, maaşlarımızı veriyor, huzur içinde çalışıyoruz" mealinde sözler söylerdi. Öğrencilerini çok severdi. Odasında çoğu zaman öğrencilerden bir kaç kişi bulunurdu. Sadece onların ders durumlarıyla alakadar olmaz; maddi manevi özel sorunlarıyla da ilgilenirdi. Öğrencilerimiz de sağ olsunlar, onun kendilerine karşı gösterdiği bu ilgiyi sağlığında karşılıksız bırakmadılar. Vefatından sonra da büyük bir vefa örneği gösterip adına Afrika'da bir kuyu açtırdılar ve ölüm yıl dönümünde fakülte bazında kendisi için çok güzel bir anma merasimi düzenlediler.

Erdoğan hoca öğretmeye olduğu kadar ilim öğrenmeye de ilgisini hiç kaybetmedi. Bir mesele aklına takıldığı zaman hiç çekinmeden konuyla alakalı kim varsa ona danışır, fikrini alır, meselenin köküne kadar inmeye gayret ederdi. Bir tek meseleyi enine boyuna mütalaa ettiğimiz çok olmuştur. Çeşitli konularda öğrendiklerini de bizle paylaşmaktan geri durmazdı. Nitekim bu titizliği hazırlamakta olduğu doktora tezine de yansırıyordu. Bir türlü tatmin olmuyor ve zorlu bir süreç olduğunu söylüyordu. Sonunda ben ve bazı arkadaşlarımız artık tezine son noktayı koymasına gerektiği konusunda kendisini ikna edebilmiştik. Tezini bitirip doktorasını aldığında çok rahatlamıştı; ancak bir hafta sonra vefatıyla sonuçlanan o elim hadise meydana geldi.

ERDOĞAN HOCA

Rahmetli dostum, ilginçtir, vefatına yakın sık sık rahmet-i Rahman'a kavuşmuş annesinden bahsetmeye başlamıştı. Onu çok özlediğini söylüyordu. Bana vefat eden köylülerinin resimlerini gösteriyor, "Bu sene köyümden şu falan zat vefat etti, şöyle şöyle biriydi. Yalan dünya işte! Her şey fâni" diyordu. En son yine dersler bittikten sonra akşamüzeri fakülte bahçesinde kol kola dolaşıp uzun uzun sohbet etmiştik. Geleceğe dair planlarından bahsetmişti. Sonra vedalaştık ve ben evime o da sık sık yaptığı gibi Üsküdar'daki köylüleri ve çocukluk arkadaşlarına yârenlik etmeye gitmişti. Ertesi gün sabah yoğun bakımda olduğunu öğrendim. 17 gün kadar yoğun bakımda kaldı ve genç sayılabilecek bir yaşta, ellisinde iken (babasının vefat ettiği yaşta) aramızdan ayrıldı.

Mekânın cennet olsun aziz dostum! İnşallah o çok sevdiğin ve özlediğin anneciğin ile berabersindir. Sen bizden evvel gittin ve elbet biz de sana kavuşacağız.

METİN ABİ

OSMAN KÂMİL DİREK

(Özellikle sınav haftalarımızda en çok uğradığımız yer, fotokopi odası. Fotokopide çalışan tüm personelimize çok teşekkür ederiz. Bizlere büyük yardımları dokunan Metin abimize özel olarak teşekkür etmek istedik. Bizlere bu imkânı verdiği için kendilerine teşekkür ederiz.)

Bir üniversite öğrencisinin mezuniyetinde en büyük paylardan biri de muhakkak ki çalıştığı ders notlarıdır. Dolayısıyla en büyük paylardan birisi de dolaylı olarak sizlere ait oluyor. Bu röportajı bir teşekkür olarak kabul edin lütfen.

Teşekkür ederim hocam. Faydamız dokunduysa ne mutlu bizlere. İlahiyatta çalışmayı çok seviyorum.

1- Kaç yıldır bu meslekle uğraşıyorsunuz ve ne zamandır bu fakültede çalışıyorsunuz?

15 yıl doldu hocam. 15 yıldır bu fakültede fotokopici olarak çalışıyorum. Ama bu fakülteyle ilişkim 1982 yılına dayanıyor. Çünkü 1982-1985 yılları arasında bu fakültede kantincilik yapmışım.

2- Bu mesleği yapmaktan memnun musunuz?

İlahiyat Fakültesi'nde çalışmayı seviyorum. Mesela ben emekli olduktan sonra geldim. Elhamdulillah ekonomik durumum da çok iyi. Ama ben yine de burada çalışıyorum. Çünkü buranın ortamı çok başka. Hocalarımızı seviyorum. Dışarıda bulamadığım o huzuru ben ilahiyattaki hocalarda, öğrencilerde ve personelde buluyorum. Bundan dolayı işimi çok seviyorum. Mezun olduktan sonra çok özleyeceksiniz.

“

Evimde çocuklarıma nasıl davranıyorsam burada da öğrencilerimize o şekilde davrandım.

3- Bu mesleği yaparken en çok hangi dönemde zorlanırsınız?

Hocam işini severek yaptıktan sonra işin ne olursa olsun sıkıntılı olmaz. Sadece biraz fazla yorulursun o kadar. Ama son yıllarda fotokopide hiç yorulmuyorum. İlk geldiğim yıllarda Din Kültürü bölümü de buradaydı. Dolayısıyla çok kalabalıktı ve altı kişi yetişemiyorduk. Gece yarlarına kadar çalıştığımızı hatırlarım. Bir de o zamanlar çan sistemi yoktu. Dolayısıyla notlar çok daha boldu. Sonradan Din Kültürü bölümü gitti ve yoğunluk biraz azaldı. Sonra çan sistemi geldi. Not paylaşımları da buna paralel olarak azaldı. Dolayısıyla bizdeki yoğunluk biraz daha azaldı. Çan sistemi biraz daha rekabetçi bir ortam oluşturdu. Tabii bu durumun iyi yönleri de var, kötü yönleri de var.

4- Çan sistemi hakkında siz ne düşünüyorsunuz?

Hocam, ben sistemin içinde olmadığım için bilmiyorum. (Gülüyor.) Dışarıdan bir göz olarak söyleyecek olursam memnun değilim. (Yine gülüyor.) Neden dersin, işleri yarı yarıya düşürdü. Öğrenci olmadığım için bu kadarını söyleyebilirim.

5- Öğrenci olsaydınız fotokopiye not bırakanlardan mı olurdu yoksa fotokopiden not alanlardan mı olurdu?

Not bırakan öğrencilerden olurum hocam. Çünkü okuduğumu anlama ve dinlediğimi anlama noktasında kendimi başarılı buluyorum. Bundan dolayı kendi notumu kendim tutup onu fotokopiye verirdim.

6- Fotokopiye not bırakanlar genelde kimler oluyor?

Notu genellikle kızlar bırakıyor. Erkeklerden çok nadir not bırakan oluyor. Bazen ben de not bırakan erkek öğrencilerimize "Ya şaşırtıyorsun bizi." diyerek takılıyorum.

7- Yaklaşık 15 yıldır bu görevi yaptığınızı söylediniz. Bu süre zarfında hiç unutmam dediğiniz bir anınız var mı?

Çok fazla bir anım yok maalesef. Ama şunu hatırlıyorum: Bir gün yeğenimin okul kaydı için okula gitmiştik. Okula gidince bir öğrencimle karşılaştık. Orada hoca olmuştu. Bu manzara karşısında çok mutlu olmuşum. Sizleri bir yerlerde görmek bizleri de çok mutlu ediyor hocam. Okulumuzdaki hocalarla da pek anım yok maalesef. Bir tek Aynur hocamızdan fırça yediğimiz zaman çok mutlu oluyordum. Aynur hocam gerçekten çok farklı bir hoca. Hiçbir kötü düşüncesi yok. Bundan dolayı ondan fırça yediğim zaman mutlu oluyordum. Böyle bir anım var.

8- Gençliğinize tekrardan dönecek olsanız, Marmara İlahiyatta öğrenci olmak ister misiniz?

İsterdim kesinlikle. Hatta benim kızım burayı çok istedi. Ama burayı kazanamamıştı. Bu da benim içimde bir ukde olarak kalmıştı. Ama buradaki öğrencilerimize hizmet etmek bu anlamda beni çok mutlu ediyor.

9- Öğrenciler tarafından çok seviliyorsunuz. Pek çok öğrenci ile de samimi muhabbetiniz var. Bu samimiyeti nasıl başarıyorsunuz?

Ben içimden nasıl geliyorsa öyle davranıyorum hocam. Yapmacıklıktan kesinlikle hoşlanmıyorum. Daha yeni Aynur hocamızdan bahsetmiştim. Aynur hocayı öğrencilerin çok sevmesinin sebebi de bu. Bu yüzden birinci sırada yapmacıklıktan uzak durarak başardım diyebilirim. Yani evimde çocuklarıma nasıl davranıyorsam burada da öğrencilerimize o şekilde davrandım. Zor durumlarda yardımlarına koşmaya çalıştım.

10- Son yılımızda maalesef pandemi yüzünden okulumuzdan uzak kaldık. Pandemi dönemi hakkında neler düşünüyorsunuz?

Pandemi döneminde okulun kapatılmasına hem sevindim hem de üzuldüm. Elhamdülillah benim ekonomik durumum iyi. Dolayısıyla kapanması benim için maddi anlamda sıkıntı doğurmadı. Ama buradaki o güzel ortamın olmayışı, öğrencilerimizle muhabbet edemeyişimiz bizleri çok üzdü. Aynı şekilde sizin adınıza da çok üzuldüm. Böyle güzel bir ortamdan uzak kaldınız.

11- Son olarak, biz 58. Dönem mezunlarına neler söylemek istersiniz?

Öncelikle dürüst olun. Hz. Mevlana'nın dediği gibi "Ya olduğunuz gibi görünün, ya görüldüğünüz gibi olun." Dürüst olduktan sonra sevgiyi de saygıyı da görürsün. Doğrudan asla ayrılmayın. Yapmacık olmayın kesinlikle. İçten davrandıktan sonra her şey bir şekilde olur. Sizlere, sizleri yetiştiren anne ve babalarınıza ve tüm hocalarınıza minnettarız. İnşallah en güzel yerlerde sizleri görürüz. Sizleri oralarda görmek bizleri de çok mutlu ediyor. Hepinizi ayırt etmeden çok seviyorum. Yolunuz, bahtınız açık olsun. En güzel günler sizlerin olsun.

Güzel anlarda vakit hızlı akarmış derler. Çok güzel bir röportaj oldu. Ben tekrardan dönemimiz adına her şey için teşekkür ederim.

ÇAĞATAY ABİ

OSMAN KÂMİL DİREK

(Yemekhanede görev yapan tüm abi ve ablalarımıza bir teşekkür mahiyetinde röportaj yapmak istedik. Bu sebeple Çağatay Ağabeyimiz ile bir röportaj gerçekleştirdik. Kendilerine çok teşekkür ederiz.)

1- Bu zor zamanlarda bizlere bu imkânı verdiğiniz için teşekkür ederim. İnşallah güzel bir röportaj olur. İzninizle başlayalım.

Osman evladım, öncelikle çok teşekkür ederim. Beni çok mutlu ettiniz. Allah emeklerinizin karşılığını bol bol versin inşallah.

2- Amin, Allah razı olsun. Kaç yıldır bu fakültede görev yapıyorsunuz?

Tam 9 yıl oldu. Ben geldiğimde yemekhane eski Ahmet Yesevi binasının altındaydı. Capitol tarafına yakın olan binanın yanındaydı. İlk zamanlar yemekler de orada yapılırdı. Diğer binalar sonradan yapıldı.

3- 9 yıl gerçekten uzun bir süre. Peki bu süre zarfında fakültemizde çalışmaktan memnun muydunuz?

Yaptığım işten çok memnundum. Neden biliyor musun? Evlatlarımla beraber olmaktan ve onlara hizmet etmekten çok mutluydum. Bu yüzden işimi çok severek yapıyordum. Evlatlarım gibi gördüğüm için hepinizi işimde asla yorulmuyordum. Evlatlarıma hizmet etmek beni mutlu ediyordu. Hepiniz çok değerlisiniz.

“

Sevgiyi de, paylaşmayı da, hayatı da Allah'ı unutmadan yaşayacaksın.

4- Çok teşekkür ederiz abi. 9 yıl boyunca işini severek yaptığına göre mutlaka güzel anılar biriktirmişsinizdir. Öğrencilerle veya hocalarımızla yaşadığınız birkaç anınızı bizimle paylaşmak ister misiniz?

Benim için her günün bir anısı var. Dolayısıyla anılarımız çok elhamdulillah. Mesela enteresan bir anı olarak şunları zikredebilirim: Bir öğrencimiz vardı, kışın bile sürekli sandalet giyerdi. Bunu hiç unutmam mesela. Biz de üzüldük yani, arkadaşlarla “ya bu çocuğun acaba maddi durumu mu yok, niye böyle acaba?” diye düşündük. Bir şeyler yapalım diye aramızda konuştuk. Ama onu da kırmak istemiyorduk. En son birlikte yemek yediği arkadaşına sordum: “Böyle böyle bir durum var, ne yapabiliriz?” O da “Abi arkadaşın ayağında rahatsızlığı var, ondan sandalet giyiyor.” dedi. Bu da bizim için böyle enteresan bir anı olmuştu. Yine beni biliyorsun, hep bayanların içinde tek erkek olarak çalıştım. Bundan dolayı bir gün Erdoğan Albayrak hocamıza “Afiyet olsun abla.” demiştim. O da oldukça komik bir anı olmuştu benim için. Sürekli bayanlarla iç içe bulunduğum için bir anda “abla” diye hitap etmişim hocamıza. Öyle bir şey çıkmıştı ağızımdan. Biraz mahcup olmuşum tabii. Ama o çok büyük bir hocamızdı. Hemen şey yaptı: “Sıkma canını!” dedi. Allah razı olsun Erdoğan hocamdan. O çok değerli bir insandı. Allah rahmet eylesin...

Dekanımızı da çok seviyorum mesela. Ali Hoca mükemmel bir insan. Onunla da şöyle bir anım olmuştu: Hoca havalandırma konusunda çok hassastı. Biliyorsun yemek kokusu onun katına kadar çıkıyordu. Bazen işin yoğunluğundan dolayı havalandırma unutuluyordu. O da sürekli hatırlatırdı bize. Sonrasında Allah razı olsun onu da otomatikçe bağlatmıştı. Ondan sonra havalandırma sorununu çözebildik.

5. Yemekhanede zaman zaman yemekler artabiliyordu. Onlar nasıl değerlendiriliyordu?

Bir süre bahçedeki kedilere verdik. Daha sonra dışarıda yemek kapları çok birikmeye başlayınca bunu bırakmak zorunda kaldık. Ama Allah razı olsun kedilerle ilgilenen bir ablamız vardı. Ona veriyorduk. Aynı şekilde diğer arkadaşlara veriyorduk. Onlar da mahalledeki hayvanlara götürüyorlardı. Elimizden geldiğince israf etmemeye çalışıyorduk.

6- Öğrenciler tarafından çok sevilen birisiniz. Pek çok öğrenciyle muhabbetiniz var. Bunu nasıl başarıyorsunuz?

Öncelikle empati. Kendimi hep karşıdakinin yerine koydum. Benim de evladım var. O da üniversite mezunu. Benim işim hep halkla ilişkiler oldu. O yüzden insanlara karşı hep sevgi dolu olmaya çalışıyorum. Yaptığım işi de severek yaptım. Evlatlarımı çok sevdiğim için bunu başarabildim. Bir de dini eğitim alanların bende yeri çok farklıdır Osman'ım. Başka bir Marmara biriminde olsaydım oradaki evlatlarımı da severdim ama İlahiyattaki evlatlarım gibi sever miydim sorusuna olumlu cevap veremiyorum. Yani sizlere çok değer veriyor, çok seviyordum. Bu yüzden sizlerle muhabbet etmek, hal hatır sormak beni mutlu ediyordu. İyiyi kötüyü paylaşmak güzel. Değer vermek önemli. Bak, 6-7 dönem mezun verdik. Hâlâ konuştuğum evlatlarım var. Manevi sohbetler yaptık. Onlar anlattı, biz dinledik. Biz anlattık, onlar dinledi. Sevgimizi, bildiğimizi paylaştık. Bundan daha güzel bir şey olabilir mi? Paylaşamadığımız ne var şu üç günlük dünyada? Sağ olsun beni evine davet eden evlatlarım da oldu. Onlara gittim, evlerinde çay içtik, sohbet ettik. Harika şeyler yani anlatmakla bitmez Osman'ım. O kadar değerlisiniz ki hepiniz farklı farklı bir çiçeksiniz. Rabbim inşallah sizin de hayatınızda hep yolunuzu açık etsin, insanlara karşı sizi sevdirdin, siz de onları çok sevin, yani hep dualarımdasınız.

7. Allah razı olsun abicim. Sen de bizler için gerçekten çok kıymetlisin. Hepimiz bu fakültenin bir parçası durumundayız. Peki, gençlik yıllarına dönecek olsaydın Marmara İlahiyat öğrencisi olmak ister miydin?

Hem de çok isterdim. Sizin gibi öğrenci olup o gruplarda bulunmak isterdim. Bu arkadaşlıklar o kadar güzel ki hep imrenmişimdir. Bir arada bahçelerde oturmalar, özellikle Ramazan iftarları çok güzel yani. Evlatlarımı böyle görünce huzurlu oluyordum. Dolayısıyla ben de sizler gibi öğrenci olmak isterdim.

8. Peki, bu öğrencilik esnasında yemeklerini nerede yerdin? Kantin veya herhangi bir börekçiyi tercih eder miydin?

Resinlikle yemekhanede yerdim. O ortam, hiçbir zaman geri gelmeyecek bir ortam. Dışarıda her zaman yemek yersin. Ancak o ortamda yemek yerken hem derslerle ilgili konuşmak, şakalaşmak, hasbihal etmek, hayatı paylaşmak çok güzel şeyler. Özellikle de Ramazan iftarlarında.

9. Son olarak, 58. Dönem mezunlarına neler söylemek istersin abi?

Osmancığım her zaman şunu söylerim: Ne olursa olsun vazgeçmeyin. Hayatta çeşitli zorluklar çıkabilir. Asla pes etmeyin. Ne yaparsanız yapın Allah rızası için yapın. Her zaman ondan yardım isteyin. Nefsin için değil de Allah için yaptığın zaman her türlü başarıyı yakalarsın. Sevgiyi de, paylaşmayı da, hayatı da Allah'ı unutmadan yaşayacaksın. Bu çok önemli. Hayattaki felsefemiz Allah için yaşayıp Allah için sevmek olmalı. Başka gidecek kapımız var mı Osman'ım? Yok. O yüzden insanları seveceğiz. Anlayışlı olacağız. Her zaman sabır, sabır, sabır. İnşallah en güzel yerlere gelirsiniz. Hepiniz çok değerlisiniz. Hep mutlu olun. Hepiniz her zaman dualarımdasınız. Sizler de Çağatay abinize her zaman dua edin.

Ortamda samimiyet olduktan sonra saatlerimiz saniye oluyor gerçekten. Çok bereketli bir hasbihal oldu abicim. Vaktini bizler için ayırdın. Çok mutlu olduk. Ben, tekrardan sizin özelinizde tüm yemekhane çalışanlarına dönemimiz adına teşekkür ederim.

LÜTFÜ ABİ

OSMAN KÂMİL DİREK

(Kitap-Kahve’de bizlere en iyi hizmeti sunmaya çalışan tüm personelimize teşekkürü bir borç bildik. Bundan dolayı teşekkür mahiyetinde Lütfü Abimiz ile bir röportaj yaptık. Kendilerine teşekkür ederiz.)

Bir öğrencinin en çok ihtiyaç duyduğu şey muhakkak ki kitaplardır. Bu sebepten bizler de sıklıkla Kitap-Kahve’yi ziyaret etme durumunda kaldık. Bu ziyaretler sırasında kitap alırken aynı zamanda sizlerden de pek çok şey öğrendik. Tüm bunlara teşekkür mahiyetinde bu röportajı kabul ettiğiniz için teşekkür ederim.

Ben teşekkür ederim. Çok mutlu oldum.

1- Kaç yıldır bu meslekle uğraşıyorsunuz ve ne zamandır Kitap-Kahve’de çalışıyorsunuz?

Bu mesleğe liseli yıllarımda başlamıştım. O zamanlar bir dükkândan kitap alıp okuyordum. Dükkân sahibi bir gün bana çalışma teklif etti ve orada çalışmaya başladım. Yaklaşık 27 yıl Sultanahmet’te çalıştım. Daha sonra bir hocamızın aracılığıyla oradaki dükkânı kapatıp buraya geldik. Burada da yaklaşık 4 yıldır çalışıyorum. İşimden de çok memnunum. Hani derler ya, bir daha dünyaya gelsen ne iş yaparsın, diye. Ben yine aynı işimi yaparım. Çok severek yapıyorum çünkü. Orada kitapların arasında bulunmak insana müthiş bir huzur veriyor. Kitap okumayı da çok severim. Oturduğum yerde muhakkak iki üç kitap bulunur.

Orada kitapların arasında bulunmak insana müthiş bir huzur veriyor.

2- Fakülte öğrencilerinin kitaplara ilgileri ne düzeyde? En çok hangi alandaki kitapları tercih ediyorlar?

Bizim öğrencimizin ilgisi maalesef ders kitabıyla sınırlı. Elbette ders kitabının haricindeki kitaplarla ilgilenen öğrencilerimiz de vardı. Ama çoğunluk ders kitaplarıyla yetiniyordu. Aslında diğer alanlardaki kitapların da okunması gerekiyor. Mesela tarih kitapları mutlaka okunmalı. Geçmişimizden haberdar olalım ki yarınları inşa edenler olabilelim.

3- Hiç unutmam dediğiniz bir anınız var mı?

İlk geldiğim yıl bir arkadaşla tanışmıştık. Felsefe alanında yüksek lisans yapmayı istiyordu. Yanıma gelir kitap tavsiyeleri isterdi. Beraber kitaplar üzerinde konuşurduk. Bir gün akşam saat yedi civarıydı. Herkes gittiğinden dolayı bizler de yavaştan toplanıyorduk. Tam o sırada kapıda o arkadaş görüldü. “Lütfü abi kazandım.” diye sevinçle koşuyordu. Bu manzara beni çok mutlu etmişti. Bir öğrencimizin en mutlu anını ilk önce benimle paylaşması gerçekten tarif edilebilecek bir şey değildi. Hâlâ görüşüyoruz onunla. Bu anıyı hiç unutmam.

4- Eğer Marmara İlahiyatta öğrenci olsaydınız ve Kitap-Kahve’ye elinizde bir kitap ile gelseydiniz kitabın yanına yemek içmek için ne alırdınız?

Ben çay haricinde hiçbir şey almazdım. Kitabımın yanında çay yeterli olurdu.

5- Çalışırken en çok zorlandığınız dönem hangisidir?

İş konusunda hiç zorlanmadım. Benim tek sıkıntım yaz dönemlerinde oluyordu. Onda da öğrencilerden uzak kaldığımız için. Pandemi dönemi bu anlamda baya sıkıntılıydı. Bu dönemde biz bir gün çalışıp bir gün çalışmıyorduk. İşe gelemediğim o günler çok sıkılıyordum. Ama sağ olsun öğrencilerimizden çok arayan soran oldu. Bu da çok güzel bir duygu. Dönem deyince aklıma geldi. Ramazan'da iftarlar çok güzel olurdu fakültede. Bir keresinde yemek dağıtıyordum. O heyecandan dolayı iftar edememiştim. Ben böyle ortamları çok severim. Orada öğrencilerle beraber olmak, onlarla aynı sofrayı paylaşmak ve onlarla hasbihal etmek gerçekten çok başka bir duygu.

6- Eğer gençliğinize dönme gibi bir şansınız olsaydı, Marmara İlahiyat'ta okumayı ister miydiniz?

Ben şunu söyleyeyim: Yarın çok pişman olacaksınız, içiniz ah ah diyecek. Okuduğunuz bu ortamları çok özleyeceksiniz. Özellikle bu fakülte çok başka. Kapısından içeri girdiğinizde sanki başka bir dünya var. İçeride farklı konular konuşuluyor, dışarıda bambaşka. İçeride huzur var. Dolayısıyla ben de burada okumayı çok isterdim.

7- Pek çok öğrenci ile samimi bir muhabbetiniz var. Bu samimiyeti nasıl başardınız?

O çok basit biliyor musun? Bir güzel söz, bir güler yüz... Ben öğrencilerle kitaplardan konuşuyorum. Güler yüzlü oluyorum o kadar. Öğrencilerle şakalaşmayı severim. Onlara yardım etmeyi severim.

8- Kitaplar hakkında bu kadar konuşmuşken bizlere hangi kitapları tavsiye edersiniz? Bunun yanında bir de gençlere kitap okuma alışkanlığını kazandırabilmemiz için neler yapmalıyız sizce?

Öncelikle Mehmet Niyazi abinin Çanakkale Mahşeri adlı kitabını tavsiye ederim. Bu tarihi bir kitaptır. Tarihi kitapları çok okuyun. Sadece ders kitaplarıyla kalmayın. Bunlar da sizi çok geliştirir. Ondan sonra İskender Pala'dan Katre-i Matem, Beşir Ayvazoğlu'dan Altın Kapı ve Mustafa Kutlu'nun kitaplarını okuyabilirsiniz. Kitap okuma alışkanlığı meselesinde de aile içi ortak okuma saatleri yapılmalıdır. Anne, baba ve çocuk aynı anda okumalı ve okuduklarını birbirlerine anlatmalıdırlar. Yeni nesle kitap okuma alışkanlığı kazandırmak çok zor ama bu şekilde çocuğa kitap sevgisi kazandırılabilir.

9- Son olarak, biz 58. Dönem mezunlarına neler söylemek istersiniz?

İleri zamanlarda şimdiki hayatınızı çok özleyeceksiniz. Bundan emin olun. Yurt arkadaşlıkları, okul arkadaşlıkları ve askerlik arkadaşlıkları unutulmuyor. Arkadaşlarınızla aranızı kesinlikle açmayın. Devamlı halinizi hatırlayın sorun. Yardımlaşmaktan hiç çekinmeyin. Hayata hiçbir zaman küsmeyin. Daima güler yüzlü olun. Asık suratlı insanlardan olmayın. Öğrencilerinize kesinlikle sert davranmayın. Onlara merhamet gösterin. Oyun oynamaktan ve şakalaşmaktan asla kaçınmayın. İlk intiba çok önemli, buna önem gösterin. Öğrenci sizden bir kez soğursa bir daha çok zor ısınır. Hani derler ya, kırk bardağı yapıştırırsan da izi kalır, diye. Tam olarak bu durumu özetliyor aslında. Bunun haricinde en güzel yerlere gelin inşallah. Sizleri oralarda görmek bizleri gerçekten çok memnun ediyor. Yolunuz bahtınız açık olsun.

Çok teşekkür ederim abicim. Çok bereketli bir hasbihal oldu. Her şey için dönemimiz adına tekrardan teşekkür ederim.

27.05.2021

VİLDAN ABLA

OSMAN KÂMİL DİREK

(Fakülte hayatımızda öğrenci işlerinde görev yapan abi ve ablalarımızın büyük yardımlarını gördük. Hepsine teşekkür etmek adına Vildan ablamızla bir röportaj gerçekleştirdik. Kendilerine çok teşekkür ederiz.)

Öncelikle bizlere teşekkür etme imkânı verdiğiniz için tekrardan teşekkür ederim. Arka planda da olsa üzerimizde büyük emekleri olan Vildan ablamızı daha yakından tanımak istedik. İzniniz olursa röportaja başlayalım.

Teşekkür ederim. Gerçekten çok mutlu oldum. Uzun zamandır bu görevdeyim. İnşallah güzel bir çalışma olur.

1- Uzun yıllar bu fakültede görev yaptığınızı söylediniz ablacım. Kaç yıldır bu fakültede görev yapıyorsunuz?

37 yıldır. 1984 yılında başladım. İlk başladığım günden itibaren pek çok öğrencinin mezuniyetine şahit oldum. Bazı hocalarınızın kayıtlarını da ben yapmışım. Hatta o hocalarınızın çocuklarının kayıtlarını da yapmak nasip olmuştu. Zaman çok çabuk geçiyor gerçekten. Öğrencilerin mezun olduktan sonra akademisyen ya da öğretmen olduklarını görmek beni çok mutlu ediyordu. Bundan dolayı bu meslekten hiç ayrılmayı düşünmedim.

2-Anladığım kadarıyla mesleğinizden son derece memnunsunuz. Peki, öğrencilerle doğrudan muhatap olabileceğiniz öğretmenlik veya akademisyenlik gibi mesleklerde görev almayı ister miydiniz?

İsterdim ama o zamanki koşullar çok farklıydı. Nasibimiz burasıymış. İyi ki de burada göreve başlamışım. Hiç pişman olmadım. İlk dekanımız Sayın Salih Tuğ hocamızdan beri hep bir aile havası hâkim olmuştur burada. Çocuklarla beraber ağladım, onlarla beraber güldüm. Dolayısıyla şu an yaptığım işten ziyadesiyle memnunum. Gençliğime dönmüş olsaydım Marmara İlahiyatta okumak isterdim. Bu ortamda öğrenci olarak da bulunmak isterdim. Ama kısmetimiz burasıymış.

3- Bu uzun zaman zarfında mutlaka güzel anılar biriktirmişsinizdir. Öğrencilerimizle veya hocalarımızla yaşadığınız bazı anılarınızı bizimle paylaşmak ister misiniz?

Anlatacak pek çok anım var aslında. Yeri geldi fakülteden ayrılmak isteyen öğrencilerimizle oturup konuştum. Başaracakları konusunda onları ikna ettim. O öğrenciler mezun olduktan sonra işimin ne kadar mutluluk ve gurur verici olduğunu bir kez daha anladım.

Artık kendimi bir memur olarak görmüyorum. Bir anne, bir abla, bir arkadaş olarak görüyorum.

O öğrencilerle hâlâ konuşuyoruz mesela. Hiç bağımızı koparmadık. Mesela unutamadığım anılardan bir tanesi de şudur: İki öğrencimizin nikâh töreni vardı. Ben de davet edilmişim. Salonda otururken bir anda nikâh şahidi olmamı istediler. Bu beni çok mutlu etmişti. Hâlâ unutamadım mesela. Hocalarla yaşadığım anılarda da bazen şu oluyordu: Herhangi bir üniversitenin dekanı telefonla bizi arıyordu. Telefona ben çıktığım zaman “Vildan ablacım sen misin?” deyince gerçekten gurur duyuyordum yaptığım meslekle. Bazen de üzücü durumlar oluyordu. Mesela Erdoğan Albayrak hocamızı genç yaşta kaybettik. Allah'ım rahmet eylesin. Onun sesi hala kulaklarımdadır.

Bizler de çok üzülmüştük. Allah rahmet eylesin...

4- Her zaman öğrenciler tarafından sevilen ve sayılan bir kimse oldunuz. Peki bunu nasıl başardınız?

Öncelikle işini seveceksin Osman. İşini asla para karşılığı yapmayacaksın. Yine öğrencilerle empati kurmak çok önemli. Çok çeşitli kültürden ve coğrafyadan gelen öğrencilerimiz var. Gurbete geliyorlar. Dolayısıyla onlara karşı yumuşak olacaksın, onlara yardım etmekten asla çekinmeyeceksin ve bu yardımı bir yük olarak da görmeyeceksin. Yine en önemli noktalardan bir tanesi de güler yüzlü olacaksın. Sıkıntılı da olsan sıkıntını iş hayatına karıştırmaman gerekir. Kısacası bir öğrenci zor durumda olduğu zaman hiç çekinmeden sizden yardım isteyebilmeli. Hangi konuda olursa olsun bu böyledir. Bunu hissettirebildiğiniz zaman başarılı olmuştunuz demektir. Uzun zamandır ben burada görev yapıyorum. Gerçek anlamda artık kendimi bir memur olarak görmüyorum. Bir anne, bir abla, bir arkadaş olarak görüyorum. Sıkıntısı olup da gelen tüm öğrencilerimize yardımcı olmaya çalışıyorum. Onlar da sağ olsunlar bizleri seviyorlar.

5- Çalışırken en çok zorlandığınız dönem hangisidir?

Ders kayıt dönemi biraz daha yoğun oluyorum. Telefonlar hiç susmuyor. Ama işini sevdikten sonra asla yorucu gelmiyor. Bununla ilgili şöyle bir anım var: İlk geldiğim yıllarda ders kayıtlarını elle dolduruyorduk. Haliyle biraz daha uzun sürüyordu. Bazı öğrencilerimiz dışarıda kalmıştı. Onlar da kapımızın önünde oturmuş bizi dışarı çıkarmamıştı.

6- Maalesef, son dönemlerimiz pandemi dolayısıyla okuldan uzak geçti. Bu dönem hakkında ne söylemek istersiniz?

Hüzünlü geçiyor bu günler. Okulumuz şu an çok sessiz. Keşke şu durum bitse ve bir an önce okulumuz öğrencilerimizle şenlense. Bu dönem maalesef Ramazan'ı da yaşayamadık. Bahçemizdeki iftar sofralarında öğrencilerle hocalarımızın bir bütünlük içerisinde çok samimi muhabbetler etmesi aslında çok önemli bir şeydi. Sizler de mezuniyetinizi daha güzel durumlarda icra edebilseydiniz keşke. Ama buna da şükür. Önemli olan sağlıklı olmak.

7- Şu an öğrenci olsaydınız ve ders seçimi yaparken istediğiniz dersi seçememiş olsaydınız neler yapardınız, neler hissederdiniz?

İstediğim dersi seçemeseydim üzüldüm. Ama çok da fazla büyütmezdim. Onu nasibim olarak görürdüm. Bazı öğrencilerimiz ders kayıt döneminde çok fazla zorluyor. Diğer hocalarımızın da ilminden faydalanmak için güzel bir fırsata çevirebilirler aslında. Çünkü tüm hocalarımız çok değerli. Dolayısıyla ben kısmetime razı olurdum.

8- Son olarak, 58. Dönem mezunlarına neler söylemek istersiniz?

İşinizi severek yapın. İleride öğretmen olacaksınız İnşallah. Bu sıralardan geçtiğinizi unutmayın. Güler yüzlü olun ve insanlara yardım etmekten çekinmeyin. İnşallah her biriniz en güzel yerlere gelirsiniz, güzel yuvalar kurarsınız ve bizleri de dualarınızda unutmazsınız.

Vakit ayırdınız ve bizlerle pek çok anınızı paylaştınız. Ben, tekrardan sizin özelinizde tüm öğrenci işlerine teşekkür ederim.

AŞKIN ABI

OSMAN KAMİL DİREK

(Bizlerin ve fakültemizin güvenliği için büyük emekler sarf eden güvenlik personelimize teşekkür etmek için Aşkın abimizle röportaj yaptık. Kendilerine teşekkür ederiz.)

1- Kaç yıldır bu fakültede görev yapıyorsunuz?

11 yıldır ilahiyat fakültesinde görev yapıyorum. Bu uzun bir süre aslında. Çünkü ilk geldiğimizde burada öğrenci olan kimselerin öğretmenliğini hatta yine burada asistanlığını görmek nasip oldu. İlahiyattan önce de Marmara Üniversitesi Hastanesi'nde görev yapıyordum. Daha sonra ilahiyatta görev almak istediğimi belirttim. Allah razı olsun kabul edildi. Burada görev yapmaktan çok memnunum. İlahiyat talebesini çok seviyorum. Yani genel olarak Marmara Üniversitesi'nde 14 yıldır görev yapıyorum.

2- Bir öğrencinin asistanlık serüvenine şahit olduğunuzu belirttiniz. Bu nasıl bir duygu yaşattı sizlere?

Aslında çok fark olmadı. Bunun sebebinin de samimiyet olduğunu söyleyebilirim. Çünkü bir öğrenci ile bir hoca arasındaki ilişki daha resmidir. Ama bizler ile öğrenciler arasında böyle bir resmiyet yok. Yani abi kardeş gibiyiz. Dolayısıyla öğrencilerimiz bir yerlerde göreve başlamış olsalar bile muhabbetimiz samimi bir şekilde devam ediyor. Bunun yanında öğrencilerimizin bir yerlerde görev aldığını görmek bizleri inanılmaz mutlu ediyor Osman. Gurur verici bir duygu olduğunu söyleyebilirim.

3-Uzun yıllar bu fakültede görev yapıyormuşsunuz. "Şöyle bir anım var ve onu asla unutamam." dediğiniz bir anınızı bizlerle paylaşmak ister misiniz?

Genel olarak çok güzel vakitler geçirdik. Elhamdulillah hiç kötü bir durumla karşılaşmadım. İlk geldiğim sıralar öğrenciler ile haliyle samimi değildik. Ancak kısa zaman içerisinde samimiyeti kurduk. Özellikle erkek öğrencilerimizin pek çoğu ile muhabbetimiz vardır. Öğrencilerimiz gerçekten nasıl davranmaları gerektiğini biliyor. Bu konuda öğrencilerimize gıpta ile bakmışımdır. Öyle bir edep ile yetişmişler ki gerçekten burayı kazandıklarını belli ediyorlar. Özel bir olay anlatmak yerine öğrencilerimizin bu yüce edep ve ahlakını zikretmek unutamadığım ve sürekli gıpta ile bakacağım bir olaydır.

“

Pek çok öğrencimiz burada gurbette. Okula geldiklerinde onları bir emanet gibi görüyoruz. Gurbetteki bir kimseye merhametle yaklaşılır, eksiği varsa giderilmeye çalışılır.

4- Hocalarımızla yaşamış olduğunuz bir anınız var mıdır peki?

Yeni başlamıştım. O zamanlar bahçe çok farklıydı. Otopark yeri de farklıydı. Yeni olduğum için tüm hocaları bilmiyorum. Bir hocamızı okul dışından biri sanmıştım. Bu hocamız hastaneden geliyormuş. Haliyle biraz dalgındı. Ben tabii bu durumu henüz bilmiyordum. Hocamızın yanına gidip arabayı park edemeyeceğini, burasının okula ait olduğunu anlatmaya çalıştım. Orada biraz anlaşmazlık oldu. Ertesi gün hocamız beni odasına çağırmıştı. Elinde pişmaniye vardı. Bana sarıldı, orada oturup çay içtik. Bu durum, hocamızın ne kadar büyük bir hoca olduğunu gösteriyor Osman. Hiçbir şey yapmayabilirdi. Ama bizim hocalarımız en ufak bir şeyde bile karşısındaki insana çok değer veriyorlar. O günden beri o hocamızla aramızdaki muhabbet çok farklıdır. Kendisi çok sevdiğim bir hocadır.

5- Pek çok öğrenci ile muhabbetinizin olduğunu söylediniz. Hatta yer yer onlarla olan anılarınızda ve muhabbetlerinizden bahsettiniz. Peki, öğrencilerle bu samimiyeti kurmayı nasıl başardınız? Bizlere bu konuda neler tavsiye edersiniz?

Öncelikle, ailede başlayan eğitim sürecinin bunda büyük payı olduğunu söyleyebilirim. Daha sonra, karşımızdaki kişiye iyi niyet beslemek olduğunu söyleyebilirim. Son olarak da samimiyet cevabını verebilirim. Yani bizler burada sizlerin güvenliği için çalışıyoruz. Öğrencilerimize bu güven duygusunu aktarabildikten sonra devreye samimiyet giriyor. Pek çok öğrencimiz burada gurbette Osman. Okula geldiklerinde onları bir emanet gibi görüyoruz. Gurbetteki bir kimseye merhametle yaklaşılır, eksiği varsa giderilmeye çalışılır. Çok öğrencimizle muhabbetimiz oldu, yardımlaşmamız oldu. Biz onlara yardım ettik, onlar bizlere çok şey öğretti. Bu böyledir. Karşındaki senin iyi niyetini anladıktan sonra seninle muhabbetini hiç kesmeyecektir. Yeter ki güven ve iyi niyet duygusunu hisset ve hissettir.

6- Yaklaşık bir buçuk yıldır pandemiden dolayı fakülteden uzak evlerimizde eğitimimizi sürdürüyoruz. Pandemi döneminde fakültede bizlerin eksikliğini hissettiniz mi?

Kesinlikle. Sadece pandemi dönemi değil sömestr dönemlerinde bile büyük bir boşluk hissediyoruz.

Normal olarak, bizlerin iş yükü azaldığından dolayı bundan memnun olmamız lazım ama gerçekten burada bir memnuniyetten söz edemiyoruz. Çünkü bizler burayı dükkân, öğrencileri müşteri olarak düşünmüyoruz. Burayı bir ev, öğrencilerimizi de evlatlarımız ve kardeşlerimiz olarak görüyoruz. Dolayısıyla eksikliğinizi derin bir şekilde hissediyoruz. Gün içinde bir öğrencimiz olsa da biraz muhabbet etsek, bahçenin canlılığını bir görssek, hocalarımıza bir selam versek diye düşünüyoruz. Çünkü ortada bir menfaat yok, aksine bir selam ile başlayan güzel muhabbetler var. Buradaki tüm hocalar, öğrenciler ve tüm personel bir ailedir Osman. Bu yüzden eksikliğinizi hissediyoruz. İnşallah bir an önce gelirsiniz.

7- MÜİF'i hocalarımızdan, öğrencilerimizden ve burada görev yapan tüm personellerden oluşan bir aile gibi düşünebiliriz ki öyledir zaten. Gençliğimize dönme gibi bir şansınız olsaydı, MÜİF ailesinde öğrenci olmak ister miydiniz?

Kesinlikle isterdim. Buradaki ortam, hocalarımızın samimiyeti ve öğrencilerin birbirlerine karşı muhabbetleri çok güzel. Dolayısıyla burada okumak isterdim.

8- Öğrencilik durumunda öğrenci kartınızı unutmuş olsaydınız neler yapardınız?

Kesinlikle oradaki görevliye durumu güzel bir şekilde izah ederdim. Alışkanlık haline getirmedimden dolayı oradaki görevli durumumla yakından ilgilenecektir. Hemen geri dönüp gitmezdim yani.

9- Son olarak, MÜİF 58. Dönem mezunlarına ne söylemek istersiniz, tavsiyeleriniz nelerdir?

Rabbim hepinizin yolunu, bahtını açsın, rızkını bol bereketli eylesin. Arkadaşlık bağlarınızı asla koparmayın. Arkadaşlarınızın acılarını ve mutluluklarını paylaşmaktan geri durmayın. İyi niyetinizi asla kaybetmeyin. Öğrencileriniz olacak, topluluklara hitap edeceksiniz. Yaptığınız işi yük olarak değil hizmet olarak görün. İşinizin hakkını verin yani. İnsanlarla muhabbet etmekten kaçınmayın. Tüm dönem arkadaşlarınıza selamlarımı ve saygularımı iletirim. İyi niyetinizi ve samimiyetinizi koruyun, her şey bir şekilde yürüyecektir Osman. Yeter ki bu iki hasletten ayrılmayalım.

Çok teşekkür ederim Aşkın abi. Bereketli bir röportaj oldu bizim için. Çok şey konuştuk satırlara hangileri sığacak bilmiyorum. Sizin özelinizde tüm güvenlik personeline dönemimiz adına teşekkür ederim.

26.05.2021

iyiliğe doğru

“ Hadi sen de
bir
iyilik yap!”

BEYZANUR KÖŞKER

Annene sıkıca sarıl mesela ya da babanın halini hatırla sor! Hayır hayır, küçük bir tebessümün sebebi ol. Belki de, yoldan geçene yardım etmelisin. Ağlayan birinin gözyaşlarını silmenin ne büyük iyilik olduğunu unuttun mu yoksa? Daha da güzeli sen hiç birisinin kahkahalarına vesile oldun mu? Bir karnı doyurmak için kollarını sıvadın mı? Hayatta bir kere de olsa üzgün olduğunda kendine gülümseyip bu da geçer yahu diyebildin mi? Gördün mü bak insanın içinde ne de çok iyilik var!

İyiliği hep başkalarından beklemek en büyük kötülük değil midir bu dünyada? İnsan en iyi kendi hayatına yön verebiliyorsa bu hayatta, iyiliği de en çok kendinden beklemeli. Peki ya Müslüman? Müslümanın şeni olmalı iyilik. İçinden gelerek, Allah rızasını bilerek başlamalı bir işe. İşte o zaman iyilik onun gönlünde yeşermiş bir tohum olur. Her iş onun için iyilik olur. Bir Müslümanın her halinden iyilik çıkmalı. Çünkü dini bunu emretmiştir Müslümana. Ben Müslümanım diyorsa bir kişi, bütün zorlukları göğüslemeli küçük bir gülüş uğruna. İyilik böyledir ya! Bir gülüşe bütün dünyadaki güzellikleri sığdırabilir insan. Dünyadaki bütün oksijeni içine çekmişçesine kabarıp göğsü.

İyiliğin tadına bakanlar bir daha bırakamaz, bağımlılık yapar insana. Bağımlılık her zaman kötü alışkanlıklar için değildir. İnfak etmeye alışan bir insan bu iyiliği yapmadan nasıl uyuyabilir rahatça? Annesinin rızasını alan ve her zaman yardım eden bir evlat annesini nasıl üzebilir? O zaman her insan alışkanlık edinmeli iyiliği. En çok da kendi için yapmalı bunu.

Dünyadaki mutluluk sırrını anlamak için farklı yollara gerek yoktur. Bu sır Bazen komşunun bir gece daha aç yatmamasında saklıdır. Komşusu aç yatarken tok yatan bizden değildir diye tembihleyen bir dinde saklıdır mutluluk sırrı. O zaman ne bekliyoruz mutlu olmak için. Müslümanca yaşamak yeterli değil midir mutlu olmak için?

İyilik yapmak için şartları beklemek, bahaneler arkasına sığınarak yaşamak demek... Elinden gelen neyse o iyiliktir. Mesela fakirin karnı doysun diye zenginliği mi aramalı insan? Tebessümün bile sadaka sayıldığı bu dinde gücünün yettiğini yapmaktır iyilik. Sokağa minik dostlar için su koymaksa gücünün yettiği budur işte iyilik. Vesile olmaktır aynı zamanda. Hayra vesile olan yapan gibidir demiş peygamberimiz. Bu kadar basitken iyilik neden bu kadar çok kötülük? İnsanoğlu bunu sormalı en çok kendine. En çok da kendine sormalı, çünkü iyilik insanın içinden başlar sonra etrafa yayılır. Zalimin karşısında duramıyorsa, mazlumun yanında olmaktır iyilik. Tüm dünya el ele vermeli iyilik için. En çok da kötülüğe kurban giden küçükler için. Unutma insanoğlu, iyilik sende başlar!

”

İyilikle kötülük bir olmaz. Sen (kötülüğü) en güzel olan davranışla sav; o zaman bir de göreceksin ki seninle aranızda düşmanlık bulunan kimse kesinlikle sıcak bir dost oluvermiş! (Fussilet, 41/ 34)

People-friendly Oman

LIJU CHERIAN

PUBLISHED: 9:15 PM, DEC 11, 2020

4234234234

SHARE

@cherianmathiker

Mevlana Değişim Programı ile Umman'a giden fakülte öğrencimiz Meryem Sevim'in Umman'da Observer adlı gazetede yayınlanmış gezi yazısı

ramazanda müif camii

"Marmara İlahiyat Cami, Ramazan aylarında tüm aile bireylerine kapılarını açıyor. Teravih namazlarında caminin alt katı hanımlara ayrılmış durumda. Bu katın fuaye alanında ise çocuklar için özel bir köşe var. Çocuklara küçük yaşlardan itibaren ibadet ve İlim yuvasını sevdirmeyi amaçlayan bu köşede ve cami içerisinde teravih namazı süresince Marmara İlahiyat'ın gönüllü öğrencileri çocuklara eşlik ediyor. Böylece çocuklar hem istediklerinde teravih namazına katılıyor hem de diğer zamanlarda gözetim altında oluyorlar. Fakültemizin gönüllü öğrencileri, çocukların yaşlarına uygun olarak eğitici etkinlikler de düzenliyor. Ortak oyunlar, masal anlatımı, kitap okuma ve bazı günlerde Hacivat Karagöz gösterisi bunlardan bazıları. Böylece çocuklar ibadet edip öğrenirken anne babalar da huzur içerisinde namazlarını eda ediyorlar. Çocuklara ilmi ve İbadeti sevdiren camiye tüm aile bireylerini bekleriz."

Zehra Apak
ve MÜİF öğrencileri

projeler

SENANUR KÜÇÜKTEPE

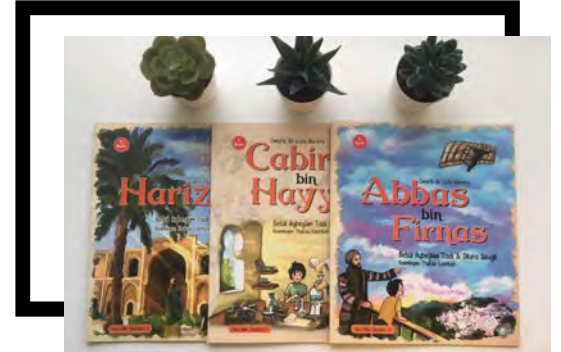
atlas kulübü

"Henüz kurulalı 1 sene olmasına rağmen okulumuz öğrencileri tarafından fazla rağbet gören Atlas Kulübümüzü sizlere kısaca tanıtmak isteriz :)

Adından da anlaşılacağı üzere kulübümüz, ilahiyat öğrencisinin bir "atlas" gibi farklı alanlarda bilgi sahibi olmasını hedeflemektedir. Nitekim bir grup yakın arkadaş olarak çıktığımız bu yolun başında bizi bu farkındalığa sürükleyen şeyin "temaşa ettiğimiz bu dünyadan olabildiğince insana dokunarak gitmek gerektiği" olduğunu fark ettik. Zira bizler, bir ilahiyat öğrencisinin başka herhangi bölüm öğrencisinden daha fazla "kuşatıcı" bilgi sahibi olup, daha fazla insana dokunması gerektiği kanaatindeyiz. Dolayısıyla odağımızı biraz daha genişletip, yürüdüğümüz sokakların okyanuslara çıkmasını istedik.

Bu vizyon ile sürdürdüğümüz kulübümüz, geçen bir sene içerisinde gerek ekonomi gerek siyaset gerek çeviri faaliyetleri gerekse de güncel birtakım fıkhi meseleleri ele alarak üyelerine birçok farklı alanda hizmet sunmuştur. Kulübümüzle ilgili daha fazla bilgi almak isterseniz "muifatlas" instagram sayfamıza göz atabilirsiniz :)

Sizleri de aramızda görmekten mutluluk duyar,
kulübümüze başarılar dileriz."

öncü bilim insanları

"Bilim dünyasında ismini duyuramamış Müslüman bilim insanlarının hayatlarını çocuklara tanıtmak için yapılan bir projedir. Proje büyük bir ekiple devam etmektedir. Ben ve fakültenin eski öğrencisi Betülür Aybegüm Tash ile üç kitap yaparak bu projeye destek verdik. Kitaplar Türkçe, İngilizce ve Arapça dillerine çevrilerek daha fazla çocuğa ulaşmayı hedeflemektedir."

Dilara Sevgili

kim var?

"Kim Var? yardım kampanyası, online eğitimde yeterli cihaz ve bu cihazları karşılayacak imkanı olmaması sebebiyle, dersleri takip edemeyen öğrenciler için başlatılan bir yardım kampanyasıydı. Pandemiyle geçirilen eğitim sürecinde teknolojik aletlerin bir lüks değil bir ihtiyaç olduğunu çok iyi biliyorduk. Bu yüzden MÜİF 58. dönem öğrencileri önderliğinde ve bütün MÜİF öğrencilerinin katılımıyla bir yardım kampanyası başlattık. Ailemizin, çevremizin, okul hocalarımızın ve hayırseverlerin bağışlarıyla, 5-6 ayda pek çok ihtiyaç sahibi öğrenciye bilgisayar, tablet, telefon ulaştırdık. Kampanyamız öyle destek buldu ki yalnızca yakın çevreden değil; Kilis, Van, Konya, Erzurum, İzmir, İstanbul ve daha nice şehirden öğrencilere ulaştık. Bazen bir köy okulunun minik öğrencilerinin, bazen bir üniversite öğrencisinin mutluluğuna şahit olduk. MÜİF öğrencileri olarak böyle faydalı işlerin içinde bulunmaktan mutluluk duyuyoruz."

Fatma Kaya
Zehra Nur Gümüş
Muhammet Furkan Doğan
ve MÜİF öğrencileri

işaret dili projesi

Fakültemiz bünyesinde lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencilerine yönelik İşaret Dili kurslarına katıldık. Haftada iki gün gerçekleştirilen işaret dili kursuna katılıp yükümlülüklerini yerine getiren öğrencilere MEB onaylı sertifika verildi. Eğitim sürecinde sadece derslere katılmakla kalmayıp eğitim dışı etkinliklerde de bulunduk. Okulumuzda gerçekleştirilen işitme engelli kardeşlerimizin de davet edildiği çeşitli programlarda konuşan ellerimizle onlara kulak olurken bir taraftan da aldığımız eğitimi pratiğe dökme fırsatı yaşadık. Biz aldığımız bu eğitimle işaret dilinin toplumla buluşma ve topluma hizmet etme noktasında ne kadar önemli olduğunu daha iyi anlamış olduk, yolda yürürken yanımızdan geçen işitme engelli bireylerin farkına vardık. Aldığımız eğitim tüm bunların yanında din eğitiminin önünde hiçbir engel olmadığını da bir kez daha göstermiş oldu. İşaret dili eğitimini sadece işitme engelli bireyler değil onlarla iletişim kurmak isteyen onların iletişim ihtiyacını gidermek isteyen her birey alabilir. Unutulmamalıdır ki İşaret dili öğrenmek belki de yüzlerce insan kazanmak ve onların duygularına tercüman olmaktır.

islami tebliğ

"58. dönem İngilizce İlahiyat bölümü olarak Süleyman Derin Hocamızın yönlendirmesi ile Sultanahmet Cami Derneği çatısı altında 56. dönem mezunu arkadaşlarımızın halihazırda yürütmüş olduğu İslami Tebliğ Vazifesinde bizler de gönüllü olarak bulunduk. Sultanahmet'te öğle ve ikinci namaz vakitlerinde caminin ziyarete kapalı olması sebebiyle turistleri bu vakitler içerisinde Sıbyan Mektebinde onlar için hazırlanmış olduğumuz sunumlarımıza davet ettik. Bu sunumlarda öncelikli olarak Sultanahmet Cami'nin tarihi ve mimari özelliklerinden bahsettik. Buna müteakip İslam dininin temel esasları hakkında bilgilendirmelerde bulunduk. Sunumlarımızın ardından ise çay ve kahve ikramlarımız ile onlarla bireysel sohbet etme imkanı bulduk. Bu vesile ile Sultanahmet Cami'mizi ziyarete gelen turistlerin dinimizi ve Müslümanları daha iyi tanımaları adına bir çaba içerisinde bulunurken bir yandan da yabancı dilimizi geliştirme fırsatı bulduk. Bizlere böylesine güzel bir tecrübe edinme imkanı sağlayan başta Süleyman Derin hocamıza ve Sultanahmet Cami Derneğine teşekkür ederiz."

Feyza Kotan
ve İngilizce İlahiyat Öğrencileri

tıbbî insanî yardım atölyesi

"Yıllardır içinde olmak istediğim Yeryüzü Doktorları vakfının üniversiteler bünyesinde düzenlediği "Tıbbi Yardım Atölyesi" sayesinde liseden beri hayalim olan vakıfta yer alabildim. Atölyenin amacı ileride yardım bölgelerine gidecek olan tıp öğrencilerine bölgenin tarihini, siyasetini, ekonomisini ve kültürünü tanıtmaktır. Bu atölyede iki dönem grup koordinatörü olarak 6 hafta boyunca sunum yaptım. Atölyenin en büyük önemi, biz sosyal bilimcilerin alan ayırt etmeden ulaşabildiğimiz her yerde görev almaya çabalamamızın ne kadar mühim olduğunu bir kez daha anlamamı sağlamasıydı.

O dönem atölyede tek sosyal bilimciydim bunun haklı gururunu hala hissediyorum.

Şunu anlayalım ki alanımızı keskin hatlarla sınırlamamalıyız ancak böyle yaparsak daha geniş çaplı faydalar sağlayabiliriz :)"

Fatma Betül Korkmaz

hayırda yarışımız

DİLÂRA SEVGİLİ

2

2021 Şubat ayında, artan su baskınlarından dolayı vahim durumda olan çadır kentler için topladığımız yardımları savaş mağduru ailelere ulaştırmak için bir yardım kuruluşu aracılığıyla Suriye'ye gitme fırsatı buldum. Burada geçirdiğim üç gün boyunca, sosyal medyadan şahit olduğumuz çadır kentlerin sorunlarının daha büyük ve derin olduğunu idrak ettim.

Zaman zaman yine patlamalar olsa da savaşın üzerinden 10 yıl geçmişti ama vaziyet hiç öyle görünmüyordu. Çamurlar içinde engebeli yollardan geçerek bir mahalleye ulaştık. Mahalle dediysen de öyle bizim bildiğimiz mahallelerden değil, çadırlardan oluşan çarpık bir düzen. Mahremiyetin sifıra indiği çadır kentlerde yaşam alanı dediğimiz bir özel alan da olmadığı için aileler iç içe yaşıyor. Mahallenin ortasında birkaç tane tuvalet ve duş var ve tüm mahalle sakinleri onu kullanıyor. Hijyen konusunda hiç bahsetmiyorum bile...

Kadınlar bir çadıra toplanmışlardı ve beni çağırdılar, onlarla oturup hasbihal ettim. Şubat ayı olmasına rağmen çadırın içi o kadar sıcaktı ki, sanki bir çölün ortasındaydık. Çadırı yaptıkları brandalar sıcaklığı için durumun böyle olduğunu söylediler. Kışın da ısınmıyormuş. Çadırın içinde oda namına bir şey yoktu sadece bir çarşaf ile bir kısım ayrılmış orası da muhtemelen ebeveynler içindi. Yani bütün aile aynı yerde yatıp kalkıyor, giyiniyor, uyuyordu. Çadırdan çıkıp tuvaletleri gördüğümde ise gece vakti çocukların ve kadınların tek başına bu tuvalete nasıl gittiklerini düşündüm. Durum içler acısıydı.

Briket evlerin yapıldığı yerleri de ziyaret etme şansım oldu ama gittiğimde hiçbir aile ile karşılaşmadım. Ancak dönem arkadaşımız **Ahmet Faruk Asa**'nın briket evler ile ilgili yazmış olduğu inceleme yazısında bir aileyle arasında geçen diyalogtan ufak bir kesit paylaşmak istiyorum.

"Briket ev alanlarına yaptığımız ziyarette, inşasına başlanan briket evlerden, yapımı biten bazı evlere hızlı bir şekilde insanların yerleştirilmeye başlandığını gördük ve bir ev ahalisi ile karşılaştık. Yüzlerinde mahcup bir tebessüm ile evlerine davet ettiklerinde, yaşadıkları heyecan ve mutluluğun yüzlerine yansması bizleri oldukça mutlu etti. Evi nasıl bulduklarını, önceki çadır hayatıyla briket evin arasındaki temel farklılıkları sorduğumuzdaysa aldığımız cevap, birbirinden farklı duyguları aynı anda yaşamamıza sebep oldu: "En azından sırtımızı yaslayabileceğimiz bir duvar var..." cümlesi, yaşadıkları şeyleri çok güzel özetliyordu. Yaklaşık on senedir, sırtlarını bile yaslayacak bir yer bulamayan insanlar için; yirmi m² çadırdan altmış m²'yi bulan briket evlere yerleşmeleri, belki de bizim sıcak yataklarımızda hissettiğimiz konfor içinde anlamayı unuttuğumuz bir duyguydu. Gerçeğin vermiş olduğu ağırlıkla yüzleştikten sonra bu yaşananların, ensar olabilmek adına bir fırsat dairesi içinde önümüzde durması, geç kalmamak için umutlandıran bir his olarak içimizde yer etti."

Karşılaştığımız durum bu olunca Türkiye'ye döndüğümde dönem arkadaşlarıma hep birlikte briket ev yaptırma fikrini sundum ve herkes büyük bir heyecanla kabul etti. Zaten 58. Dönemde hiçbir hayır işine menfi bir cevap verilmezdi. Herkes heyecanla çalışmaya başladı. Öncelikle bu durum ile ilgilenen vakıfları araştırmaya koyulduk. Netice olarak fiyatının diğer vakıflara göre daha makul olması ve yapı itibarıyla konutların briket değil betonarme olması hasebiyle tercihimizi Türkiye Diyanet Vakfı'ndan yana kullandık.

Bir aileye dokunmak, bir ev yaptırmak niyetiyle çıktığımız bu yolda iki buçuk ev parası topladık. Dahası, alt dönemdeki kardeşlerimize de ilham olduk ve bir hayırseverin iki ev bağışlamasına vesile olduk. Bunların hepsi o kadar kısa bir sürede oldu ki "Hayırda yarışınız." emri hiç bu kadar güzel canlandırılmazdı.

Ezcümle, MÜİF 58. dönemi hep hayır işlerindeki birlik beraberliğiyle hatırlayacağım. Bu birlik beraberliğimizin son bulmaması ve her zaman hayırda buluşmak temennisiyle...

"يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَأُولَئِكَ مِنَ الصَّالِحِينَ"

"Onlar, Allah'a ve ahiret gününe inanırlar. İyiliği emrederler. Kötülükten menederler, hayır işlerinde birbirleriyle yarışırırlar. İşte onlar salihlerdendir." (Ali İmran 3/114)

bir mazi bin hatıra

NURSENA SEKMEN

Geriye dönüp baktığımızda; hüznü, neşeli, sıcak tebessümlerin kalbi ısıttığı ya da gözyaşlarımızın yanaklarımızda demlendiği fakat mütemadiyen her bir hissini anı olarak yüreğimizde mesken tuttuğu beş yılı ve yuvamız MÜİF'i her zaman en kalbi duygularımızla yad edeceğimiz günlere doğru yol alıyoruz. Hep birlikte 58. Dönem olarak çıktığımız bu yolculukta her birimizin başka başka hikayeleri oldu. Bu son dönem yoğunluğunun arasında bu dergiyi hazırlamak için çaba sarf eden kıymetli dönem arkadaşlarımızın ricası üzerine ben de ufak tefek anılarımı kaleme almak istedim. MÜİF birçok arkadaşımıza olduğu gibi, bana da birçok kapı açtı. Öncesinde de sosyal bir öğrenciyken MÜİF ile beraber sosyal çevrem ve arkadaşlarım daha çok genişledi. Bu aktiflik tabii ki sadece okul içerisinde değil, okul vesilesiyle tanıştığım çeşitli sosyal kulüpler ve derneklerle de epey gelişti ve nihayetinde bu aktiflik bana yurt içi ve yurt dışı birçok projenin kapısını araladı. Tabii üniversite döneminde yurt dışında katılmış olduğum projelere seçilmemde lise döneminde yurt dışında aktif bir şekilde eğitim almış, yabancı dillerimi geliştirmiş, çeşitli sanat dallarında kendimi yetiştirmiş olmamın ve belki de en önemlisi yurt dışı dönemimde birkaç farklı ülkede de aktif projelere katılmış sosyal bir birey olmamın da payı büyüktür.

Marmara İlahiyat öğrencisi olarak birçok farklı ülkede, çok çeşitli alanlarda, farklı projeler yürüttüm. Hani Ali Köse hocamızın bir sözü var ya; "Marmara İlahiyat'tan her şey çıkar, arada bir de hoca çıkar." Görevli olarak katıldığım o projelerde bu sözü gerçekten yaşamış olabilirim. O kadar farklı alanlarda yapılan projelerdi ki (farz-ı misal Almanya'da yahut Fransa'da yahut Avrupa'da bir ülkede) insanlar bir din öğrencisinin alanı dışında farklı bir projede aktif görev almasına şaşırıyorlardı. Ben ise her gittiğim yerde Marmara İlahiyat sayesinde bu imkânların benim için daha iyi ve kolay olduğunu belirtiyordum. İşte bu projelerden bir tanesi benim hayatımdaki dönüm noktası olmuştur. Cumhurbaşkanlığı, YTB ve MÜİF'in ortak yürüttüğü "Kuzey Makedonya İlahiyat Projesi."

Bana hayatındaki dönüm noktası nedir deseler; hiç düşünmeden 2. sınıfın yaz tatilinde gittiğim Kuzey Makedonya Projesi derim. Bunu sadece ben değil beni tanıyan hocalarım, arkadaşlarım ve yakın çevremde söyler. İşte o zaman gerçekten Marmara İlahiyat benim için her bakımdan çok daha anlamlı hale gelmişti.

Kuzey Makedonya İlahiyat Projesi, gönüllülük esasına dayanan bir projeydi. Tabii birçok kişi başvurmuş idi fakat Marmara İlahiyat'tan beşi erkek beşi kız olmak üzere 10 arkadaş katılmıştık. Herkes ikişerli gruplar halinde ülkenin farklı yerlerine dağılmıştı. Erkeklerden bir arkadaş ve hanımlardan ben görevimizi tek başımıza icra etmiştik. Çok farklı deneyimler ve tecrübeler yaşamıştım. Genelde görev yaptığımız yerde Türkiye'den Diyanette görevli hocalar da bulunuyordu. Bizler ecdat yadigar topraklarda Osmanlı'dan kalmış Türk kardeşlerimize din ve değerler eğitimcisi olarak göreve gitmiştik. Baktığımızda vazife zaten kutsal ve bizi bu vazifeye hazırlayan çok kıymetli hocalarımızın olduğunun bilincindeydik. Okulda iken, gitmeden önce istişare ettiğim kıymetli hocalarım hangi noktada ne tür yol ve yöntemler izleyeceğimi bana defalarca anlatmışlardı. Bu güven duygusu inanılmaz güzel bir şey. Ben iki farklı yerde görev yapmıştım ve görevimin son üç haftasını sürdürdüğüm Radanya Köyündeki görevli hoca izne ayrılmış, anavatana dönmüştü. Bundan dolayı üzerimdeki vazife bir hayli büyüktü. Köy 90 hanelik bir Türk köyü idi ve gerçekten büyüklü küçüklü çok sayıda öğrenci vardı. Her zaman dediğim gibi ben ve diğer arkadaşlarım vazifemizi en iyi şekilde icra ettik. Amacımız bir gönül köprüsü kurmaktı ve bunu başardığımızı inanıyorum. Çünkü üzerinden üç yıl geçmiş olmasına rağmen oradaki insanlar, oradaki öğrencilerim hâlen beni arıyor, bir sıkıntıları olduğunda veya bir sorunları olduğunda benden yardım istiyor ve hâlen beni ablaları veya bir kardeşleri olarak görüp halimi hatırımı soruyorlar. Bu benim için tarif edilemez bir duygu, onlar beni her aradığında ben hâlen heyecanlanıyorum.

Anlatacak çok şey olsa da kısa tutmak gerek. Neden dönüm noktası olduğuna gelince; koca bir valiz süslü püslü kıyafetlerle ve oradan eşe dosta alacağım hediyeleri düşünerek daha çok gezmeye gidiyor gibi gittiğim bu proje bana hayatımın dersini verdi. Çünkü bana yokluğu öğretti. Öğrencilerimin ne kadar zor bir hayatı olduğunu gördüm. Sabah namazı için camiye gidip köydeki Müslümanlara Youtube'dan cami hoparlöründen ezan diletiyordum. O saatler karanlık oluyordu nitekim köyde belli başlı yerler dışında sokaklarda ışık yoktu. İşte o vakitte erkenden öğrencilerim aileleriyle tarlaya gidip geçim kaynakları olan tütün topluyorlardı. Bağda bahçede çalışıyorlardı. Şartlar onlar için gerçekten zordu ve sonra bana ders almaya geliyorlardı. İşte orada gerçekten sarsıldım. Dönerken valizimde kıyafetler boşalmış, çok cüz-i miktarda kalmış ama içi mektuplarla, çiçeklerle, sevgiyle, gözyaşıyla, oyalı mendillerle ve hediyelerle dolmuştu.

Rabbim her birimizin mezuniyetini hayırlı eylesin. Kim bilir, ileride çok farklı zamanlarda yine karşılaştığımız yerler, günler olur. Bize böyle güzel bir yuva kuran kıymetli okulumuzdan, üzerimde ve üzerimizde emeği olan bütün hocalarımızdan Allah razı olsun. Böylesi ağır imtihanlarla geçirdiğimiz pandemi döneminde canla başla çalışan kıymetli mezuniyet ekibi arkadaşlarımıza da ayrıca teşekkür ederim. Bu dergi ve mezuniyetimizin her birimize bir mazi bin hatıra olması dileğiyle...

Orada yaşadığım garip olaylardan bir tanesi de, bir kilisenin papazıyla dünya barışı ve aynı topraklarda yaşayan iki farklı millet, iki farklı kültür üzerine yaptığım görüşmeydi. Görüşme Almanca gerçekleşmişti. Bir Din öğrencisinin İngilizce ve Almanca gibi dilleri iyi bilmesine hayli şaşırmışlardı. Tabii ki yine MÜİFLİ olmanın verdiği o müthiş duygu... Ve AA'ya TRT Haber'e veya talepler üzerine gazetelere verdiğim röportajlarda da Marmara İlahiyat'ın bize ve ev sahipliği yaptığı tüm öğrencilerine böyle güzel imkanlar sunduğunu belirtmişim. Oradaki öğrencilerim Marmara İlahiyat'ın ne kadar iyi bir konumda olduğunu görmüş ve hatta ileride MÜİF'e gitmek istediğini söyleyenler dahi olmuştu. Bir gönülde bir ateş yakmak... Bu öyle hoş bir duygu ki inanım tarif edemem. Yine bir gün başkent Üsküp'ten köye doğru bir otobüs yolculuğu yapıyorken yanımda oturan kişi benim giyimimi farklı gördüğünde yani açıkçası Müslüman olduğumu anladığımda benimle İngilizce konuşmaya başladı. Meğer bu kişi Makedonya'da bir Rock sanatçısının annesiymiş. İsmi de Suzan Anni idi. Tabi ben bu duruma başta pek inanmadım ama köye vardığımda öğrencilerime teyit ettirdim gerçekten doğru çıktı :) Bana "Böyle güzel bir imkân sunmaları ne kadar iyi demek ki alanınızda iyi bir noktadasınız." dediğinde aslında bunun sadece bizle değil okuduğum üniversite ve bölümle de alakalı olduğunu ifade ettim. Marmara İlahiyat'tan biraz bahsedince gerçekten çok memnun oldu ve üniversitemizin böyle çalışmaları olmasına çok sevindi, bir o kadar da şaşırdı elbette. Diyorum ya; bir mazi bin hatıra...

“

selametle
kalın
müif 58...

MALEZYA

SİDRA DEMİRCİ

2018 yılında, fakültemizin sağladığı Mevlana programı sayesinde Malezya'da bulunma şansı yakaladım. Yaklaşık olarak 12 saat süren aktarmalı uçuşun ardından Güneydoğu Asya'da yer alan Malezya'nın başkenti Kuala Lumpur'daydık. Türkiye'den ayrılırken soğuk havayı da gerimizde bırakmıştık. Burası Tropikal iklimin hakim olduğu, yüksek nem oranlı, yağmurun fazlaca yağdığı sıcak bir ülkedir. Üniversitemiz olan IIUM (International Islamic University Malaysia) ise zaten ormanın içerisinde yer alıyordu. Orman derken hayvanlarını da kastediyorum; kampüs ve yurtların etrafında dolaşan maymun, rakun, su varanı gibi hayvanları görmek mümkündür :) İlk başta bu durumu garipsemiş olsak da sonradan bizim için normal bir hal almıştı.

Malezya çoğunlukla Malay, Çin ve Hint etnik kökenlerini barındıran bir ülkedir. Buna ilaveten üniversitede her ülkeden insana rastlamak mümkündür, gerçekten "International" olmanın hakkını veriyordu. Resmi dil Malayca olmasına karşın herkes İngilizce konuşabiliyordu. Fakat öğrenci çeşitliliği nedeniyle Arapça, İspanyolca ve hatta Türkçe konuşanlara bile rastlamak mümkündür. Söylemeden geçmek istemiyorum, karşılaştığım herkeste Türkiye sevgisi vardı: ders aldığımız hocalardan sokakta karşılaştığımız yerel halka ve hatta esnaflara kadar... Bu durum arkadaş edinimini kolaylaştırmakla birlikte bize sıcak bir yuva hissi de veriyordu.

Malezya'da olan etnik ve din çeşitliliği ülkeye zenginlik katıyordu. Kampüs içerisinde bile birçok ülkenin mutfağına rastlamak mümkündür. Şehir içerisinde ise Budist tapınakları, Hindu tapınakları, bizden farklı mimarisi olan camiler, eski ve modern konumlar arasında görülmeye değer pek fazla lokasyon mevcut. Aynıyeten ucuz ve kolay ulaşımı, Singapur, Tayland, Kamboçya, Endonezya, Brunei gibi yakın ülkelere geçişi rahat kılıyordu.

Bu gezinin bana kattıklarını saymakla bitiremem sanırım. Gitme şansı yakalayan arkadaşlara spoiler vermemek adına kısa kesiyorum. Güzelliği de zaten karşı karşıya kaldığımız garip durumlar, yaşadığımız ilk heyecanlardaydı. Fakat son olarak şunu söylemek isterim ki gezerek öğrenmenin hakkını verdiğimizizi düşünüyorum. Karşılaştığım her insan, gittiğim her mekan, tanıştığım her yeni kültür, tattığım her yemek bende bir iz bıraktı ve yeni merak kapılarını açtı. Bu gezimizi mümkün kılan fakültemize ve en önemlisi her türlü maddi ve manevi desteklerini her zaman hissettiğimiz Ali Köse ve İsmail Eriş hocalarıma teşekkürlerimi sunuyorum.

MALEZYA

BETÜL ARAY

Malezya lise yıllarımdan beri gitmek istediğim bir ülkedydi. Aslında bende ki bu isteğin oluşmasında Petronas İkiz Kulelerle ilgili bir belgesel izlemem etkili olmuştu. İkiz kuleleri bir gün gerçekten görmeyi ve ülkeyi karış karış gezmeyi hayal etmişim. Lise yıllarımda Malezya'ya gitmek nasip olmamıştı. Ancak 2019-2020 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde tam da Koronavirüsün patlak verdiği şubat ayında okulumuzun anlaşmalı olduğu Malezya Uluslararası İslam Üniversitesi'ne (IIUM) bir dönemlik değişim öğrencisi olarak gitme imkanım oldu. Pandemiden ötürü Malezya maceram kısa sürmüş olsa da bu tecrübenin her anının benim için kayda değer izler bıraktığını söylemem mümkündür. Benim için unutulmayacak bu tecrübenin önemli kesitlerini sizlerle de paylaşmanın faydalı olacağı kanaatindeyim.

Uzun ve yorucu yolculuktan sonra Kuala Lumpur'a ulaşmıştık. Havaalanından çıkar çıkmaz yüzüme vuran sıcak havayı bu satırları yazarken tekrardan hissettiğim doğrudur. Havaalanından sonra ilk durağımız bir dönem boyunca okuyacağımız aynı zamanda kalacağımız mahallelere ev sahipliği yapan mavi çatılıyla, gökyüzüyle güzel bir uyum yakalamış olan IIUM'di. Üniversitenin kendine münhasır kampüsü Malezya'da başlı başına görülmesi gereken bir yerdir. Örneğin kampüste ilk etapta cami merkezli İslam şehir mimarisi göze çarpmaktadır. Öyle ki bu mimariden esinlenerek yapılmış olan IIUM'in tam merkezindeki Sultan Haji Ahmad Shah Camii üniversite yerleşkesini tamamlamaktadır.

Üç farklı etnik grubun, farklı kültürlerin bir arada yaşadığı Malezya'da saygı ve sevgi temelinde mozaik yapının güzel bir ahengi sunulmaktadır. Ayrıca, başta öğrenci değişim programları olmak üzere çeşitli vesilelerle ev sahipliğini üstlenen Malezya'da gün geçtikçe bu çeşitlilik artmaktadır. Özellikle kampüsteki camide namaz kılarken farklı renk ve dil sahiplerinin ümmet bilinciyle aynı safta kıyama durup secdeye kapandığını görmek birlik mesajı vermesi açısından oldukça önemlidir. MÜİF'te de vakit namazları öğrenci ve hocaların cemaat halinde kılmalarına şahitliğim ve iştirakimden dolayı IIUM'de de namazların benzer şekilde cemaatle kılınması beni çok şaşırtmamıştı. Bununla birlikte aynı manzarayı görmek cemaat namazlarının tüm İslam beldelerinde büyük bir öneme sahip olduğunu fark ettirmişti. Cemaatle namaz kılmaktan bahsetmişken, Malezya'nın sahip olduğu muhteşem camii mimarisinden de bahsetmemek olmaz. Camiileri muazzam büyüklüğe, ilginç bir mimariye sahip. Jamek Mescidi, Negara Mescidi, Putra Camii gibi farklı mimarilere sahip birçok camiiyi gördüm. Ancak kanaatimce Putra'daki, Putra Camii namıdiğer Pembe Camii'nin bilhassa görülmeye değerdi.

Benim kadrajıma takılanlardan yola çıkarak Malay insanlarına da değinmek istiyorum. Genel olarak insanları yabancılara karşı güler yüzlü ve cana yakındırlar. Nitekim tanışma fırsatını bulduğum Malaylardan hala görüştüğüm Türkçe öğrenen çok samimi Malay arkadaşlarım bulunmaktadır. Malaylar'la ilgili ülke insanlarımızdan farklı bir özellik olarak umumiyetle yüksek sesle konuşmamalarıdır. Sinirleri alınmış bir millet. Sıcak iklimin etkisiyle mi bilinmez ancak tepkilerinin çok sakin olduğu gözlenmektedir.

Anaerkil bir toplum yapısına sahip olan Malezya'da kadınların hayatın her alanında aktif olmaları kayda değer bir hususiyettir. Bununla birlikte Malay kadınlarının evde yemek pişirmeyi fazla tercih etmemeleri -bizdeki kültüre kıyasen- ilginç olarak değerlendirilebilir. Malezya'da kadınlara dair diğer bir husus ise aslında gayrimüslim kadınlara örtünme zorunluluğunun olmasıdır. Şu var ki bulunduğunuz üniversite İslam Üniversitesi olduğundan din farkı gözetilmeksizin tüm kız öğrencilerden başlarını örtmeleri beklenmektedir. Malezya'nın, insanı kendine bağlayan bir özelliği de sahip olduğu tropikal iklimin etkisiyle doğanın şehirle iç içe geçmesidir.

Tarihi ve kültürel birikiminin yanında doğal güzellikleriyle ve uzun palmiye ağaçlarıyla süslenen şehir merkezleri de büyüleyici derecede bir güzelliğe sahiptir. Hava çok sıcak olduğu için ara ara aniden bastıran yağmurlar bir nimet sayılmaktadır. Bu arada şunu da ifade etmeliyim ki Malezya'da günlük hayatın artık bir parçası olmuş maymunlarla da yaşamayı göze almalısınız. Eğer bir maymun sizin yemeğinize göz dikmişse bence çok da uğraşmayın çünkü bilmelisiniz ki nasibini almadan gitmeyecektir. Siz yemeği bırakıp eşyalarınıza göz kulak olmaya bakın. Malezya'ya gittikten sonra hayal kırıklığına uğramamak için kendimi tüm kötü koşullara hazırladım.

Ancak her şey beklediğimden çok daha iyiydi. Mekânlar, şehrin atmosferi ve orada edindiğim farklı milletten arkadaşlıklar beni oraya o kadar bağlamıştı ki pandemi sebebiyle erken dönmek zorunda olmak beni çok üzmüştü. Malezya benim için Türkiye'den çok farklı bir yaşam tarzıyla tanışmak demektir. Dolayısıyla dünyanın ne kadar farklı kültürler, insan topluluklarına, ideolojilere ve yemek kültürlerine ev sahipliği yaptığını deneyimlemiş oldum.

Her ne kadar tüm dünyayı saran bir virüs sebebiyle oradaki planlarımı ve hayallerimi yarım bırakmış olsam da Malezya'daki geçirdiğim zaman hem aklımda hem de kalbimde tamamlanmayı bekleyen buruk bir tat bıraktı. Şunu da söylemeliyim ki hayatımda bir macera olarak tanımlayabileceğim bu deneyim kendime yaptığım en büyük iyiliklerden bir tanesiydi.

İnşallah en kısa zamanda yarım kalanlarını tamamlamak ümidiyle.. Üniversite hayatıma sevinç ve üzüntü içerisinde veda ederken benden sonra bu sıralardan geçecek olan kardeşlerime naçizane bir tavsiyede bulunmak istiyorum. Üniversitenin Mevlana, Erasmus gibi tüm imkânlarından faydalanmak ve yurtdışına çıkmaktan çekinmemek öğrencilik yıllarına değer katacaktır.

Son olarak Malezya'ya gitme hayalimi gerçekleştirme fırsatı sağlayan üniversiteme, fakültemde emeği geçen tüm hocalarıma ve bu pandemi sürecinde bizi Malezya'da yalnız bırakmayan tahliye uçağı ile ülkemize dönüşümüzü sağlayan döndükten sonra da bizlere eksiksiz bir hizmet sunan devlete teşekkürlerimi sunuyorum.

ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİNİN MARMARA

KANADA

İslami İlimlerin eğitim kalitesi ve yüksek seviyesiyle, öğrenciyi sunduğu çeşitli hizmetlerle, köklü bir ilim merkezi ve zengin bir birikime sahip olmasıyla dünyada tanınmış Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde okuma yolculuğum 5 sene önce başlamıştır. Bu beş yıllık dönemi gerek hocaları ve çalışanlarıyla gerekse öğrencileri ve mezunlarıyla çok seçkin bir mevkiye haiz olan bu kurumda okuyarak geçirmek, benim için bir iftihar ve gurur sebebidir. Bu iftihar ve gurur duygusu aynı zamanda içimde geleceğe yönelik bir mesuliyet duygusunu uyandırmaktadır. Bu yolculuğun sonuna yeni bir dil öğrenmiş, çeşitli kültürlerle tanışmış, meslek edinmiş, ebedi arkadaşlıklar kurmuş, çok yer gezmiş görmüş ve gerçek ilmi hayatına ilk adımı atmış biri olarak varmış bulunuyorum. Bütün bunlarla hayatımın önemli bir parçasını oluşturan MÜİF'e karşı hep bir teşekkür duygusu içerisinde olacağım.

قبل خمس سنوات بدأت رحلتي الدراسية في كلية الإلهيات بجامعة مرمرة. هذه الجامعة المشهورة عالميا بوجودها وقوتها في تعليم العلوم الإسلامية وبخدماتها المتنوعة التي تقدمها للطلاب ويكونها مركزا علميا عريقا ومحفلا ثقافيا غنيا. إنه لمن دواعي الفخر والاعتزاز أن أقضي هذه السنوات الخمس في مؤسسة كهذه تتمتع بمكانة متميزة بين أقرانها بما احتوت من معلمين وموظفين واحتضنت من طلاب وخريجين، وإن مشاعر الفخر والاعتزاز هذه تبعث في حس المسؤولية تجاه المستقبل الواعد بإذن الله. إنني أكتب هذه الكلمات وأنا على أعتاب نهاية هذه الرحلة الحافلة التي تعلمت فيها لسانا جديدا، وتعرفت بسببها على ثقافات مختلفة، وبنيت خلالها صداقات وأخوات أبدية، وتجولت فيها مشاهدا لأماكن تاريخية وحضارية عديدة، واكتسبت بفضلها تخصصا علميا، وخطوت فيها الخطوات الأولى في الحياة العلمية. فكانت بذلك كله معمارا لمرحلة من أهم مراحل حياتي توجب علي أن أشكر على الدوام فضلها وأذكر مدى الحياة خيرها.

باسم البياونوني
أونتاريو، كندا

BASSEM
BYANOUNI

AFGANİSTAN

İsmim Abdul Rashid Khater, Afganistanlıyım. Türkiye'ye lisans eğitimi almak için geldim, burada Türkiye'nin din eğitimi ile tanınan Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde eğitim görmekteyim. Marmara İlahiyat, benim hayatımda çok önemli rol oynamaktadır çünkü burada yüce dinim İslam'ı iyi öğrenebilmek için en önemli şeylerden biri olan Arapça dilini diğer önemli dersler ile birlikte değerli Arap ve Türk hocalarının sayesinde öğrendim. Marmara İlahiyat hayatımın sonuna kadar unutmayacağım değerli hocalarım ve arkadaşlarımla samimi ve anlamlı zaman geçirmeme vesile oldu.

اسم من عبدالرشيد خطير است. من از افغانستان است. من بخاطر درس خواندن در دانشگاه ، به سوبه ليسانس اینجا به تركيه آمدم ، در حال حاضر در دانشگاه مرمرة ، در دانشكده الهيات (شرعيات) كه در تركيه با علوم دينی مشهور است، تعليم ميبنم، مرمرة الهيات در زنده گی من رول مهم را بازی می کند ، زیرا یکی از مهمترین عوامل یادگیری دین مبین اسلام ، زبان عربی را به همرايی دیگر درس های مهم از استاد های محترم اعم از عرب و ترك یاد گرفتم و مرمرة الهيات سبب شد كه با استاد ها و دوست های كه تا آخر حیات خود فراموش کرده نمی توانم، به همراي شان يك وقت پر از معنويت و صميميت را بگذرانم.

عبدالرشيد خطير
افغانستان

ABDUL
RASHID
KHATER

uzak
diyarlardan
müif'e

ALMANYA

İnsanın hayatı bir kitap gibidir ve herkesin hikayesi farklıdır. Marmara İlahiyat ise benim hikayemin en değerli bölümüdür. Hadis derslerinde öğrendiğimiz ilim yolculuklarına, "Rihle'ye" benzetiyorum İstanbul'a gelişi serüvenimizi. Her bir hocamdan öğrendiğim şeyler oldu: Kimi zaman bir cümleydi bu ufku genişleten, kimi zaman ise uzun uzun nasihatler. Ailenden uzak kalmak çoğu zaman kolay olmuyordu ama Marmara İlahiyat'a aile diyebileceğim çok kıymetli dostlar edinmek nasip oldu.

Jeder Mensch schreibt seine eigene individuelle Geschichte und mein Studium an der Marmara Universität gehört zu eines der wertvollsten Abschnitte auf meinem persönlichen Lebensweg. Ich sehe die Zeit während meines Studiums in Istanbul als eine Ilmreise, so wie wir es auch im Hadithunterricht als "Rihle" kennenlernten. Ich habe von meinen Professoren viel gelernt, und wenn es auch nur ein einziger Satz war, der mich lehrte, Dinge aus anderen Perspektiven zu betrachten. Natürlich war es nicht immer einfach, weit weg von der Familie zu sein, doch in dieser schönen Zeit habe ich Freunde kennenlernen dürfen, die mir wie eine Familie ans Herz gewachsen sind.

NAZİFENUR
KARAKALE

BANGLADEŞ

Ben, Mohammad Masudur Rahman. Uzak Güney Asya ülkesi Bangladeş'ten Türkiye'ye yüksek öğrenim için geldim. Bu yıl dünyanın önde gelen İslami Eğitim Kurumlarından olan Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oluyorum, bu bir öğrenci olarak benim için çok önemli ve mutluluk verici. Ancak öte yandan sevgili arkadaşlarımdan, saygıdeğer hocalarımdan ve kendi evim gibi hissettiğim fakültemizden ayrılmak olmam kalbimi acıtıyor. Arkadaşlarımla geçirdiğim o sevinçli ve hüzünlü anlar hep aklımda kalacak. Saygıdeğer hocalarımla o sevgi dolu bakışları, samimi sözleri, güzel nasihatleri hep kalbimde duracak. Herkese bundan sonraki hayatında başarılar dilerim. Hepinizi çok ama çok seviyorum. Ne mutlu bana sizinle olabildiğim için. Rabbim hepimize O'na layık bir kul olmayı nasip etsin. Amin...

আমি, মোহাম্মদ মাসুদুর রহমান, সুদূর দক্ষিণ এশিয়ার দেশ বাংলাদেশ থেকে উচ্চ শিক্ষার জন্য তুরস্কে এসেছি। এ বছর আমি বিশ্বের অন্যতম শীর্ষস্থানীয় ইসলামি বিদ্যাপীঠ মারমারা বিশ্ববিদ্যালয়ের থিওলজি অনুষদ থেকে স্নাতক সম্পূর্ণ করছি। এই সাফল্য একজন শিক্ষার্থী হিসাবে আমার জন্য অত্যন্ত গুরুত্বপূর্ণ এবং আনন্দদায়ক। তবে আমার প্রিয় বন্ধুবান্ধব, শ্রদ্ধেয় শিক্ষক এবং আপন ভিটা বাড়ির মত প্রিয় ক্যাম্পাসের বিচ্ছেদ আমার হৃদয়কে আহত করছে, আমাকে কাঁদিয়ে তুলছে। বন্ধুদের সাথে কাটানো সেই আনন্দদায়ক ও বেদনাময় মুহূর্তগুলো স্মৃতির আয়নায় সর্বদা ভেসে উঠবে। শ্রদ্ধেয় শিক্ষকদের স্নেহের দৃষ্টি, আন্তরিক নির্দেশনা ও কল্যাণকর পরামর্শগুলো সর্বদা আমার হৃদয় কুঠায়ে অঙ্কিত থাকবে। আমি ভবিষ্যত জীবনে সবার সাফল্য কামনা করছি। সবাইকে অনেক অনেক ভালবাসি। আপনাদের সঙ্গ পেয়ে আমি নিজেই ধন্য মনে করছি। মহান স্রষ্টা আমাদের সবাইকে তাঁর উপযুক্ত বাল্য হওয়ার তওফিক দিন। আমিন

মোহাম্মদ মাসুদুর রহমান
বাংলাদেশ-২০২১

MOHAMMAD
MASUDUR
RAHMAN

İLÂHIYAT GÖZÜNDEN İLÂHIYAT;

KAZAKİSTAN

Ben Summeiya Aikozha, Kazakistanlıyım.

Marmara Üniversitesi'ndeki hocalarımız kadar profesyonel hocaları başka bir yerde görmedim. Kendi alanında uzman olan, bizlerle ilgilenen hocalar şahsen bana, hocanın nasıl olması gerektiğini ve dini en güzel şekilde nasıl öğretebileceğimizi öğretti. Bu okul bana sadece kitapları ezberlemeyi veya onu okumayı değil de gerçek bir eğitim almayı, onunla amel etmeyi ve kendini her taraftan geliştirmeyi öğretti. Bu okulda gerçek bir kardeş gibi olan arkadaşlar biriktirdim. aile gibi hissedeceğimiz hocalara sahip oldum. Farklı ülkelerden geldiğimiz ama aynı gönüllü paylaştığımız insanlarla beraber olmak kadar güzel bir şey olamaz. Bize ülke özlemi hissettirmeyen, İslam'a ısındıran, hedefimizi unutturmayan ve her zaman teselli olan okulumuzun dekanına, rektörüne, hocalarıma ve arkadaşlarıma şükranlarımı sunuyorum.

Мен Суммейя Айқожа Қазақстаннан келгенмін. Мармара университетінде ислам тану бөлімінде оқимын. Мармара университетінің мұғалімдері секілді кәсіби профессорларды ешқашан көрген емеспін, өз салаларының білгірі және бізге қызығушылық білдіретін профессорлар маған қалай мұғалім болу керектігін және дінді қалай жақсы үйрету керектігін үйретті. Бұл университетте кітапты жаттау немесе оны оқып қана қоймай, нағыз білімді және ол біліммен амал етуді, өзін жан-жақты дамытуды үйретті. Мен бұл оқу орнынан шынайы нағыз бауыр секілді болып кеткен достарды кездестірдім ал мұғалімдеріміз біз үшін бір отбасыдай болып кетті. Біз әр елден келген оқушылар басқа тілде сөйлессекте бір сезімді бөлістік, бірге білім алдық және ол адамдармен бірге бір оқу орнында оқу мен үшін бір ғанибет болды. Бізді өз елімізді сағындармай ислам дінінің жылулығын берген, Ислам ілімімен сусындырған, біздің мақсатымызды ұмыттырмай әрқашан қолдып демеп жүрген Мармара университетінің Директорына, ректорына, ұстаздарыма және достарыма ризашылығымды білдіргім келеді.

Отправлено из мобильной

**SUMEIYYA
AIKOZHA**

FAS

Marmara İlahiyat Fakültesi'ndeki deneyimim dolayısıyla çok mutlu oldum. Acısıyla tatlısıyla fakültede geçirdiğim dört yıl, hayat serüvenimde kıymetli bir tecrübe sayılır. Hocalarımın çoğu, öğretmenin sadece dönem boyunca ders veren bir kimse olmadığını, bunun aksine öğretmenin, yapabildikleri düzeyde öğrencilere yardımcı olduğunu, öğrencilerin işlerine önem verdiğini ve onları gözetip kolladığını öğretti. En güzel durumlarda tekrardan buluşmayı temenni ederek bu yolculuk boyunca bana yardım eden herkese teşekkür ediyorum.

لقد سعدت كثيرا بتجربتي في كلية إلهيات مرمرة. تعتبر السنوات الأربع، بمرها و حلوها، التي قضيتها في الكلية تجربة قيمة في مسار حياتي. معظم الأساتذة علموني أن الأستاذ ليس فقط من يقوم بإلقاء محاضرة في الفصل، بل الذي يراعي و يهتم بشؤون الطلبة و يسعدهم قدر الإمكان. لا يسعني إلا أن أشكر كل من ساعدني خلال هذه الرحلة متمنية أن نلتقي مرة أخرى في ظروف أحسن إن شاء الله. توبة يعقوبي، طالبة من المغرب في قسم الإلهيات الإنجليزي

**TAOUBA
YACOUBI**

İTALYA

Lisenin sonlarına doğru hayatıma nasıl devam edeceğimi merak ediyordum. Herkes gibi ben de gelecek için bir seçim yapma ihtiyacı hissettim. O zamanlar ait olduğum dini çok merak ediyordum. Ne yazık ki yeterince bilgilendirilmedim ve bu benim için can sıkıcıydı. Biraz düşündükten sonra İslam'ı öğrenmekle başlayıp Kur'an ve Sunnet'in rehberliğinde hayatıma devam etmeye karar verdim.

Her zaman sevdiğim harika şehir olan İstanbul'a geldiğimde, her şey bir rüya gibiydi. Tek kusur ise ailemden uzak olmaktı. Bu üniversitede birçok değerli arkadaşla ve çok ilgili ve anlayışlı hocalarla tanışma fırsatım oldu. Bu yılların nasıl bu kadar hızlı geçtiğini anlamıyorum. Şimdi düşünüyorum da mezun olduğumda, sevdiğilerimi tekrar görme şansım olacak mı diye merak ediyorum. Bu üniversitede ve şehirde unutulmaz birçok güzel anım var. Bütün arkadaşlarıma iyi bir gelecek ve istenilen meslekte çalışma imkanı diliyorum.

Verso la fine della scuola superiore mi chiedevo come continuare la mia vita. Come tutti anch'io sentivo il bisogno di fare una scelta per il futuro. In quel periodo ero molto curiosa riguardo la religione in cui appartenevo. Purtroppo non ero abbastanza informata e ciò per me era fastidioso. Dopo aver pensato un po' di tempo, ho deciso di iniziare conoscendo l'islam e poi continuare la mia vita sotto le indicazioni del Corano e Sunnah.

Arrivato in İstanbul, la città meravigliosa che da sempre amavo, era tutto come un sogno. Unico difetto era essere lontana dalla famiglia. In questa università ho avuto la possibilità di conoscere tanti preziosi amici e dei professori molto disponibili e comprensivi. Non capisco come sono passati veloci tutti questi anni. Adesso che ci penso, una volta laureati chissà quando avrò la possibilità di rivedere tutte queste persone care. In questa università e città ho tantissimi bei ricordi indimenticabili. Inauguro a tutti un bel futuro e la possibilità di lavorare nella professione desiderata.

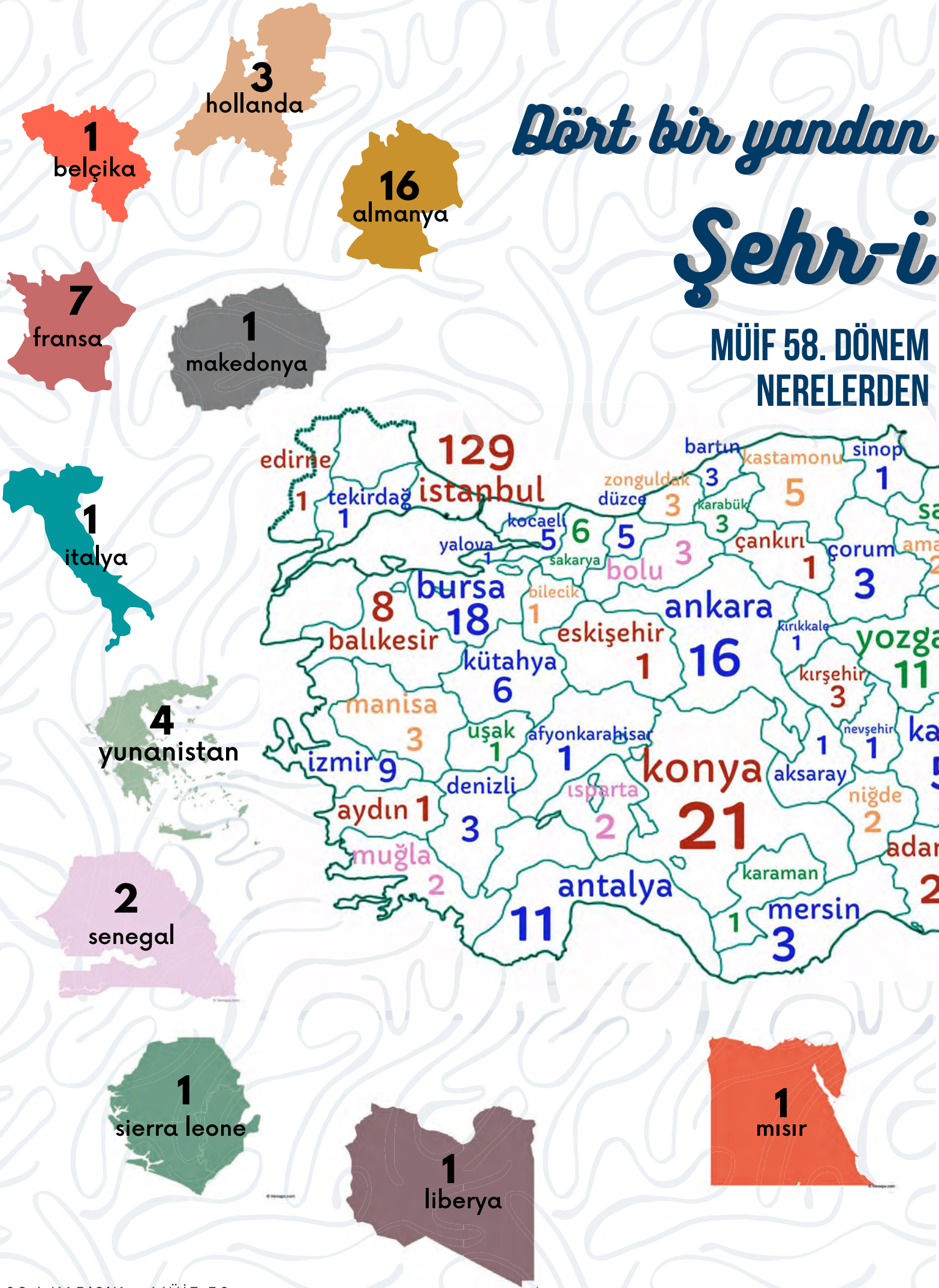
**NESLIHAN
CANKURT**

Dört bir yandan

Şehr-i

**MÜİF 58. DÖNEM
NERELERDEN**

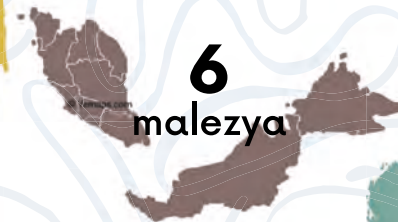
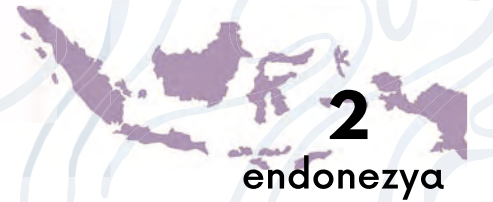

geldik, toplandık

İstanbul'da

**ÖĞRENCİLERİ
GELDİ?**

YÜKSEK LİSANSLILARA SORDUK

öğrenmekten asla vazgeçmeyenler için

KELAM

Alanur Erdoğan

1 Neden bu alanı tercih ettiniz ve alanınız ile ilgili sizi en çok heyecanlandıran şey nedir?

Doktora sürecinde insan ne yapmak istediğini biraz daha net anlıyor ancak yüksek lisansta özellikle birçok alana ilgi duyuluyorsa alan tercihi gerçekten büyük bir sorun olabiliyor. Bu alanı neden tercih ettiğimi disiplinin içinden biri olarak güzel birkaç cümleyle ifade edebilirim ancak, o dönemde “acaba hangi alanı seçmeliyim?” sorusuyla yaşadıklarına benzer sıkıntıları çeken öğrencilere rehber olması bakımından o süreçten kısaca bahsederek bu alanı neden tercih ettiğimi söylemenin daha doğru olacağını düşünüyorum.

Ben İlahiyata çok severek ve isteyerek gelmiştim. İlahiyat derslerine karşı da büyük bir ilgim vardı. Özellikle bazı disiplinler ilgimi çokça celbediyordu. Böyle birçok disipline ilgim olunca ben de alan seçmekte büyük bir sıkıntı yaşadım. Ancak 3. sınıfta artık bir alan seçmem gerekiyordu. Ben de bir alana karar vermek adına bitirme ödevlerini üstten aldım ve çalışmak istediğim alanı keşfe çıktım. Başlangıçta hadis ve din psikolojisi alanlarında çalışma isteğim ağır bastığı için ilk olarak bu disiplinlerde bitirme tezleri hazırladım. Ancak fark ettim ki, her ne kadar bireysel olarak alan okumalarından hoşlansam da disiplinlerin yazma sürecinden veya mutfağından hoşlanmadım. Her bir disiplinin öğrenmek zorunda olduğunuz o disiplinin üzerine kurulduğu bir mutfağı vardır. Haliyle bu disiplinlerin mutfağını da sevmemiz gerekir.

Yüksek Lisansı bu disiplinlerde yapmak istemediğime karar verdiğim sıralarda, kurucu eserler üzerinden bir zihin inşa etme etkinliği olarak Klasik Düşünce Okulu kurulmuştu. Ben de bu okulun ilk öğrencilerindendim. Burada okuduğumuz kelam ve felsefe eserlerinden metafiziğe çok büyük bir ilgim olduğunu fark ettim. Tabii o zamanlar zihnimde bu kadar net ve berrak olmasa da ben kelamın savunmacı bir disiplin olduğunu düşünenlerden değilim. Bilakis kelam en başta İslam dininin mensuplarının imanını tahkike yükseltmek gayesinde olan bir hakikat arayışıdır. Bu yüzden felsefeyle benzeyen ve ayrışan yönleri vardır. Bu noktada iki disiplin arasında zikzaklar çizmeye başlamıştım. Peki neden felsefe değil de kelam? Felsefede gerçekten bu işi çok severek yapan, bu alana gönül vermiş ve çok iyi çalışmalar gerçekleştiren insanlar olduğunu gördüm. Ama aynı şevkle çalışan insanları kelamda bulamadım. Bu alanda hakkıyla çalışacak öğrencilere ihtiyaç olduğunu fark edince kelamı tercih ettim. Ama tabii ki en temel sebep bu alandaki bakirlik değildi, dediğim gibi bu bir süreçti. Ben öncelikle kelamın mutfağını, kelam üzerinde yazı yazmayı, bu disiplin hakkında konuşmayı, okumayı seviyordum ve bu sebeple bu disipline karar kıldım.

2 Alanınızın bugünü ve yarını için neler söylemek istersiniz?

Bu soruyu kısmen birinci soruda cevaplamış sayılıyorum. Bu alan gerçekten bakir bir alan, çalışacak çok fazla konu var. Gün yüzüne çıkartılması gereken ve literatüre çok büyük katkı sağlayacak çalışmalar yapılabilir. Bu yüzden bu alana ilgi duyan insanlara ihtiyaç var. Ancak son zamanlarda gözlemlediğim kadarıyla alanı tercih edenler fazlaştı ve farklı konularda çalışmalar yapılmaya başlandı. Daha fazla genci bekleriz.

3 Bu bölümü tercih etmek isteyen arkadaşlara tavsiyeleriniz nelerdir?

Bu bölüm Temel İslam Bilimlerine ait bir bölüm. Aslında Temel İslam Bilimlerinin aslıdır, diğer disiplinlerin ilkesini kendisinden aldığı bir disiplindir. Diğer İslam bilimleri bölümlerinde olduğu gibi iyi bir Arapça gerekiyor. İyi bir Arapça'dan kastım, mükemmel derecede metinleri tercüme edebilmek, su gibi konuşabilmek şeklinde değil. Metinler zaten klasik metinler ve klasik metinlerin huyudur ki, üzerinde vakit harcamadıkça, emek vermedikçe size kendini açmaz. O yüzden temel düzeyde okuduğunuz zaman ya da metnin Türkçe'sinde belli bir aşinalık kazandıktan sonra Arapça'sında metnin ne anlattığını az çok anlayabilecek ve az çok ifade edebilecek bir yetkinliğe sahip olmalısınız. Tabii ki bu Yüksek Lisans için geçerli. Doktoraya geldiğinizde artık metinleri belirli bir seviyede anlayıp çevirebiliyor olmalısınız.

Bunun haricinde bu bölümle ilgili okumalar yapmanızı tavsiye ediyorum. Kelam disiplini içinde metafizik süreçleri barındırdığı için -İlahiyat bahisleri söz konusu olduğunda- mesele bir kez okunduğunda anlaşılabilir şekilde yürümez. O yüzden belli başlı mevzuları mesela; sıfatlar, kader gibi mevzuları tekrarlı olarak okumanız ve anlamanız gerekir. Bu alanı tercih etmek isteyen arkadaşların bunları göz önünde bulundurması gerekir.

4 Alanınız ile ilgili kesinlikle okunması gerektiğini düşündüğünüz eserlerden birkaç öneride bulunur musunuz?

Bir disiplinin nasıl okunacağına dair eser önerisinde bulunmayı çok mantıklı bulmuyorum çünkü herkesin, bir şeyi anlama şekli farklıdır. Mesela bazıları ikincil kaynaklar üzerinden bütün mevzuları okumanın ardından ana kaynaklara gidip meselelerin derinliklerine vakıf olmaya çalışır ve bu bir metottur. Bazısı da hiç ikincil kaynaklara gitmeden direkt kitabın ortasından mevzuları anlamaya çalışır ve ardından ikincil kaynakları ya da çağdaş metinleri okumaya çalışır, bu da bir metottur. O yüzden kişi, bir disiplini anlamada nasıl bir metodoloji benimsemişse o yöntemi uygular. Ben şu eseri muhakkak okuyun dediğimde kişi kitabın ortasından başlama metoduna sahipse ve ben ikincil kaynak öneriyorsam bu onun için sıkıcı olacaktır.

Ancak şunu tavsiye edebilirim, kelimadaki belli başlı meseleleri gerek kelim disiplinindeki ilk dönem müelliflerden -Maturidi, Eşari gibi- gerek ikincil Türkçe kaynaklardan okuyabilirsiniz. Önemli olanın bazı meselelerin derinlemesine okunması ve bilinmesi olduğu kanaatindeyim. Mesela; kader, istitâat, bilgi bahsi, sıfatlar, cevher-araz gibi İlahiyat mevzularının iyice bilinmesi gerekir. Bunun dışında nübüvvetle ilgili genel bir bilgi sahibi olunabilir. Semiyat bahisleri ise nassa dayalıdır ve kişinin bireysel ilgisine yöneliktir. Ama başta saydığım bu bahislerin basit bir şekilde aktarılacak kadar öğrenilmesi gerekir. Einstein'ın da dediği gibi "Bir şeyi kısa ve basit bir şekilde anlatamıyorsanız onu yeterince iyi anlayamamışsınız demektir."

5 Alanınız ile ilgili sizi en çok heyecanlandıran şey nedir ?

Aslında alanımla ilgili birçok şey beni heyecanlandırıyor. Çünkü ben bu alanda okuma yaparken çok keyif alıyorum. Özellikle girift bir mesele üzerine çalıştığım, onu anlamaya bazen haftalarımı verdiğimde ve mesela o mevzu bazen kütüphanede bazen evde yani ummadığım bir anda kendini bana açtığındaki o aydınlanma hali... İşte bu tarifi mümkün olmayan bir hazdır. Bilgi zaten hazların en büyüğüdür ve bu haz tam olarak buradan, aydınlanma anlarından gelir. Belki şu soru gelebilir bu noktada. "Başka bir alan tercih edilse de aynı şekilde heyecan duyulur mu?" Muhakkak duyulur çünkü bu kişinin bireysel yönelimleriyle ilgili bir şey.

6 Sizce bu alanda Yüksek Lisans yaparken kişiyi en çok zorlayacak olan şey/ler nedir ?

Buna 4. soruda kısmen cevap verdim. Kelamdaki belli başlı meseleler basit bir şekilde anlatılabilecek kadar öğrenilmeli. Bunun yanı sıra temel meselelerin anlatıldığı en az birkaç kitabın bitirilmesini tavsiye ediyorum. Buna ek olarak, Kelam disiplini hicri 2.yy'dan başlayıp 5.yy'a kadar disiplinin teşekkül ettiği bir tarihi döneme sahiptir. Bu yüzyılları kapsayan dönemde disiplinin neden ortaya çıktığı, iman, küfür, fık gibi kavramların neden tartışılmaya açıldığı şeklindeki temel mevzuların anlaşılabilmesi için bu döneme ait tarihi bir arka plan gerekiyor. Belki üç asırlık bir dönem fazla olabilir ama kesinlikle ve kesinlikle Hulefâ-i Râşidin Dönemi, Emeviler Dönemindeki fikri hareketler ve Abbasi Dönemindeki fikri hareketler -özellikle Mu'tezile'nin etkin olduğu yıllar- öğrenilmeli. Disiplinin hangi saiklerle ortaya çıktığının anlaşılması için tarihi arka plan oluşturmak son derece önemlidir. Bunu çok iyi bildiğinizde meselelerin nerede ve ne zaman hassaslaştığı, bu mevzuların neden tartışılmaya başlandığı daha net anlaşılmaya başlar. Bu sebeple tarihi bir altyapı oluşturmanızı kesinlikle tavsiye ederim.

Bunun yanında, kelam diğer disiplinlerden soyutlanmış bir şekilde kendi başına var olmuş bir disiplin değildir, tıpkı diğer disiplinlerde olduğu gibi. Her disiplin birbiriyile bağlantılı ve ilişkili bir şekilde varlığını devam ettirir. Bu yüzden islam felsefesi ve tasavvuf gibi alanlarda da bilgi sahibi olunmalıdır. Mesela özellikle müteahhir dönemde kelam, felsefenin güçlenmesiyle kimi yerde onu eleştiren kimi yerde ise ondan beslenen bir hale bürünüyor. Bu sebeple kelam çalışıyor bile olsanız belli başlı tartışmaları anlamak için temel düzeyde bile olsa islam felsefesi bilmeniz gerekir. Bunun aynı tasavvuf için de geçerlidir.

7 Bir alanı yalnızca sevdiğimiz için Yüksek Lisans yapmalı mıyız yoksa bunun için belirli kriterlere sahip olunması gerekir mi/nelerdir ?

Bu durum tabii ki de kişiden kişiye değişir. Bazısı meselenin metafizik yönünü anlamakta zorlanır ve buna eğilmesi gerekir, bazısı bununla ilgili problem yaşamaz, hızlıca meseleleri kavrar ama dil yetersizliği vardır ve tercümesi olmayan eseri anlamakta zorlanır. Bu tamamen bireyin yeterliliklerine ve yeteneklerine bağlı olarak değişir.

Kelam alanında Yüksek Lisans yaparken değil, genel anlamda Yüksek Lisans yaparken bir öğrencinin en çok zorlanabileceği şey, tez sürecinde yazı yazma kısmıdır. Arkadaşlar şimdiden size ön tavsiye niteliğinde olsun. Yüksek Lisans'ta tez döneminde geçtiğinizde sadece okuma faaliyeti yapmayın, muhakkak, hızlıca, yazı yazma etkinliğine geçiş yapın. Eğer yazma işlemine hemen geçmezseniz çok zorlanırsınız.

8 Bir alanı yalnızca sevdiğimiz için Yüksek Lisans yapmalı mıyız yoksa bunun için belirli kriterlere sahip olunması gerekir mi/nelerdir ?

Bence bir alan gerçekten sevildiği için çalışılmalı. "Sevdiğiniz işi yaparsanız bir gün bile çalışmış sayılmazsınız" demiş Konfüçyüs. Gerçekten bu böyle. İnsan sevmediği bir işi yaparken mutlu da olamaz, verimli de olamaz.

Birinci soruda bahsettiğim üzere, mesela sadece bir şeyi okumaktan keyif almak değil, bir şeyi yazmak, bir şeyin mutfağına girmek, yeri geldiğinde anlamadığınız bir meselede saatlerce belki haftalarca oturup anlamaya çalışmak vs. bunları yapabilmek sevmeyi gerektirir. O yüzden bir alanı sevmek derken aslında neyi kastettiğimize bakmak gerekiyor. Mesela ben din psikolojisinde eser okumayı çok severim ama mutfağında çalışmayı sevmemiştim ya da saatlerce yazı yazmayı ve bunu akademik üslupla ifade etmeyi sevmemiştim. Ancak kelam söz konusu olduğunda yeri geldiğinde beş saat kalkmadan çalışabilirim. Sevmek derken kastettiğim şey bu. Çünkü Yüksek Lisans yapmak hobi olarak yapılacak bir etkinlik ya da kültürlenmek için yapılacak bir okuma değil; okumayı, tercüme etmeyi, yazmayı, saatlerce çalışmayı gerektiren bir araştırma sürecidir.

Bizim memleketimizde şöyle bir problem var. Yüksek Lisans, Doktora yapıyor olmak ya da akademisyen olmak kolay bir iş gibi görülüyor ama aslında öyle değil. Bu gerçekten çok fazla emek ve çaba gerektiren, mesaisi de hiç bitmeyen bir iş. Ama nedense bunun kolay olduğu algısı var. Her işin olduğu gibi bu işin de bir zorluğu var. Öncelikle Yüksek Lisans yapmanın ne olduğunu iyice anlamak gerekir. Bunu anladıktan sonra bütün bu zorlukların üstesinden sevmekle gelinir. Çünkü sevmek aynı zamanda bir işi titiz şekilde yapmayı da beraberinde getirir. Belirli kriterler noktasında da zaten bir alanı seviyorsanız, bu kriterleri kendinizi yetiştirerek yetkinlik kazanabilirsiniz.

Dünya için yapabileceğin en iyi şey, kendin için en iyisini yapmaktır!

öğrenmekten asla vazgeçmeyenler için

DİN PSİKOLOJİSİ

Nur Cesur

1 Neden bu alanı tercih ettiniz ve alanınız ile ilgili sizi en çok heyecanlandıran şey nedir ?

Bu alanı tercih etmemin en büyük sebebi psikolojiyi seviyor olmamdı. Lisans süresince de psikoloji dersleri ve konuları ilgimi çekmişti. Uygun ortam ve zemin olduğunda psikolojiden bazı derslere de katılmış ve çok zevk aldığımı teyit etmiş bulundum.

Bununla beraber, din olgusunun kendisinin de insan psikolojisiyle çok yakından ilgili olduğunu düşünüyorum. Hakikati arayışın bir kısmı akli ve bilişsel olsa da, insana ait diğer pek çok olgu gibi insan psikolojisi de dinin çok önemli bir parçası ve diğer etmenlerle oldukça iç içe ve bütünleşmiş. İman dediğimiz olgunun insanın derin psikolojik yapı ve ihtiyaçlarıyla da yakından ilgisi var. İslamiyet olarak adlandırdığımız bütünü de insan psikolojisinde karşılığını bulduğu ya da tam tersi beslediği pek çok nokta var. Bunları keşfetmek de bana oldukça zevk veriyordu. Kısaca insanı karmaşıklığı ve çelişkileriyle anlamamanın bir yolu olarak psikolojinin dini inancımızla da yakından ilgisi beni bu tarafa itti diyebilirim.

Tabi, hayata değebilecek bir alanın içinde olmak da tercih sebeplerim arasındaydı.

2 Alanınızın bugünü ve yarını için neler söylemek istersiniz ?

Din Psikolojisi, ülkemizde diğer disiplinlere nazaran yeni bir alan olsa da pek çok alt dalına dair de birikmiş bir literatür oluştu. "Din ve başa çıkma", "Din ve sağlık", "İslami kavramlar ve psikoloji", "önemli kişiliklerin din psikolojisine dair görüşleri", "Kişilik ve din" gibi pek çok alan Türkçe bir literatüre de sahip. Özellikle manevi danışmanlık alanında da kaliteli bir akademik literatür birikiyor. Bununla beraber yine de hem çalışılmış konuların genişletilmesi hem de daha el değmemiş alanların genişletilmesi için pek çok imkân var gibi duruyor. Çünkü insana ait olan bu alanın verileri, insanla ilişki noktasında sağlam veriler sunmak durumunda. Bizlere düşen de etrafımızda hissettiğimiz eksikliklere çare olacak sorunları belirleyerek gerekli araştırmalarla güçlü bir teorik çerçeve oluşturulmasına katkı sağlamak. Mesela "Engelliler ve din" alanında yapılmış çalışmaları bu konuda oldukça önemli buluyor ve daha da artırılması temennisini taşıyorum. Engellilik, dini öğrenmek ve anlamak noktasında engel oluşturmamalı. Kim bilir, belki onların dine dair psikolojik ihtiyaç ve sorunlarının farkında olmadığımızdan, engellilik bütün sorunlarıyla beraber, kafalarında bir "kötülük problemi" oluşturuyor. Doğru yaklaşımla onların hayatını kolaylaştırmak ve hayata bakışlarındaki bulanıklıkları gidermek elimizde diye düşünüyorum. Engellilik için böyle olduğu gibi, hastalar, ölümle yüz yüze gelmiş insanlar, azınlık gruplar, dinini sorgulayan gençler vs. de olabilir. Ayrıca dinin bütün bunlarla nasıl bir ilişki içerisinde olduğunu da önyargı ve genel geçer kanaatlerden uzak kalarak bilimsel bir hassasiyetle araştırılmasının algı yanlışlarının önüne geçebileceğini düşünüyorum.

Gençlerin dine yaklaşımı, dindar olmakla beraber günahattan vazgeçememenin psikolojisi, dindar ailelerin dine mesafeli çocukları, ağır kronik hastaların ya da musibetlerin dini inancın düşünce ve duygu durumuna etkisi gibi pek çok konu bu yaklaşımla aydınlatılmayı bekleyen konular.

Fakat hemen belirteyim, kastettiğim araştırmalar anket ve mülakatlarla yapılan alan araştırmaları olabileceği gibi, teorik araştırmaları tercih eden arkadaşlar için de tarihi ve hatta siyer odaklı çalışmalar da olabilir. Psikoloji özellikle alanda gerçek insanlarla karşılaşmayı gerektirse de (çünkü insan mantıkla açıklanamayacak kadar karmaşık olabiliyor); teorik kavram çalışmalarının da çok eğlenceli, hatta din ve İslam anlayışımızda pek çok yenilikler getirebileceği kanaatini taşıyorum. Yeni gelecek arkadaşlara, özellikle teorik çalışmaları da seviyorlarsa, alanın daha sınırlı kalmış bu kısmına da eğilmeleri noktasında küçük bir tavsiye ve teşvikim olabilir.

3 Bu bölümü tercih etmek isteyen arkadaşlara tavsiyeleriniz nelerdir ?

Yukarıda bazı tavsiyelerimi vermiş oldum. Onların yanında zevk aldıkları alanlara dair okumalarını bırakmamalarını, devam ettirmelerini öneririm. Çünkü lisansüstü, lisanstan farklı olarak bireysel ilgilerle şekillenen ve gelişen bir alan. Psikoloji ve dine dair yapacağınız bireysel okumalarınız hem alanı tanımanızı, hem de sevinizin devam etmesini sağlar. Yeni bir şeyler öğrenmeme durumu bazen şevk kırıcı olabiliyor.

Ayrıca, din psikolojisinde yüksek lisans yapıyor olmak demek diğer alanlarla ilgilenmemenizi gerektirmez. Özellikle birkaç alan arasında tereddütte olan arkadaşlar için söylemiş olayım; işin içine girmeden bilemezsiniz. Bu nedenle bu alanlardan şu an size en yakın olanı seçin, fakat diğer sevdiğiniz alanlarla da ilgilenmeye devam edin. Bu hem lisansüstü çalışmalarınıza renk ve size özgülük kazandırır; hem de zihnen sizi canlı tutar. Hiçbir deneme kayıp değildir, hangi alana giderseniz girin; en sonunda hem bilgi hem de en azından alan, yüksek lisans ve tecrübe açısından gelişmiş olarak çıkarsınız.

4 Alanınız ile ilgili kesinlikle okunması gerektiğini düşündüğünüz eserlerden birkaç öneride bulunur musunuz ?

- Ali Ayten – Din ve Psikoloji
- Gafiker Yayınları – Din Psikolojisi
- Ali Ayten – Ali Köse – Din Psikolojisi

Bu 3 kitap alanı tanımanıza ve alana dair temeli döşemenize yardımcı olur. Her şeyi ezberlemeniz gerekmiyor tabi, fakat bilinçaltınızda bulunsun. yüksek lisans ders döneminde tekrar üzerinden geçeceksiniz zaten. Ayrıca Grafiker yayınlarının kitabı her bölümün sonunda o alana dair yapılabilecek ileri okumalar öneriyor. Okumak için değil ama konular hakkında bilgi edinmek için bakılabilir. En sonunda Türkiye'de yapılmış lisansüstü din psikolojisi çalışmalarının bir dökümü de var.

5 Alanınız ile ilgili sizi en çok heyecanlandıran şey nedir ?

İnsan psikolojisini daha iyi anlamak diyebilirim. Çünkü biz insanlar olarak ancak kendi yaşadığımız duygu ve bilişsel süreçleri bilebiliriz. İnsana dair ortak duygular, bilişsel mekanizmalar ise ancak böyle toplu çalışmalar ile elimize veriliyor. Bunun bir de din gibi çok büyük ve kritik bir kavramla ilişkili olarak ele alınması bence insanın aklında çok büyük bir lamba yakıyor. İslamiyet'i bir de bu yönüyle keşfetmek bana büyük zevk veriyor. Tabi bu "aydınlanma" her zaman akademik çalışmanızın içinde olmak zorunda değil. Az da olsa uzmanlaşmaya çalıştığınız bu alanın gözlüğüyle bakmaya başladığınızda yan okuma ve yaşanmışlıklar da bu kapıyı size açıyor. Bu teorik tarafı.

Pratik taraftan da, insanlara yaklaşım adına tüyolar sunan bir alanda çalışıyoruz. Özellikle hassas yaklaşımı gerektiren hasta, engelli, kayıp yaşamış vs. kişiler hakkında bilgi sahibi oluyoruz. Manevi Danışmanlık gibi uygulama sahasına da sahibiz. İnsanların psikolojik âlemine dahil olmayı sever biri olarak bu tarafı da beni heyecanlandırıyor.

6 Bu bölümü isteyen arkadaşların nasıl bir ön hazırlık yapmalarını önerirsiniz ?

İmkân ölçüsünde hocalarla görüşmeniz sizi alana daha hazırlıklı kılar. Hem hocaları tanımış hem de onların tecrübelerinden faydalanmış olursunuz.

Alana bilgi açısından hazırlık konusunda ise öncelikle şunu söyleyeyim; "Bu alanı mükemmel öğrenmeliyim" diye bir kaygı taşımanıza gerek yok. Temelleri edinseniz yeter. Bu temel ise çalışma gayretinizle devamı zaten geliyor.

Daha sonrasında, yukarıda bahsettiğim genel bilgi veren kitapları okumaları tavsiyesiyle başlayabiliriz. Ben yüksek Lisans mülakatlarına hazırlanırken Grafiker Yayınlarının kitabı ile Ali Ayten ve Ali Köse'nin Din Psikolojisi kitabından yararlanmıştım.

Bunun yanında alanda yapılmış tezlere şöyle bir göz gezdirmeniz de fayda sağlayabilir. Bunu eğer aklınızda bulunan diğer muhtemel yüksek lisans alanları için de yapabilirsiniz. Karar vermenize yardımcı olacaktır. Aynı zamanda Din Psikolojisinde hangi konular nasıl çalışılır sorusuna da bir cevap sağlar. Bu taramayı "yöktez"den "din psikolojisi" filtresini koyarak yapabilirsiniz ya da internette din psikolojisi lisansüstü tez listeleri de bulabilirsiniz. Fakat ilginizi çeken birkaç tanesinin içine de göz atın derim. Fakat yine söylüyorum; bunlar kafanızda "çok şey yapmalıyım" şeklinde bir kaygı oluşturmasın. Yalnızca göz gezdiriyorsunuz. Tezleri görmek de gözünüzü korkutmasın, onları nasıl yazacağınızı zaten yüksek lisansta öğreniyorsunuz. Yalnızca konular ve çalışmalar hakkında bir fikir edinmeniz amacım.

Tabi bunların yanında YDS ve ALES oldukça önemli. Burada aldığınız puanlara göre kabul ediliyorsunuz. Bunlara da 3. Sınıftan itibaren girmeye başlamanız son sınıfta telaşa kapılmanızı önler. Özellikle ALES puanınızı yüksek tutmaya çalışın. Din Psikolojisinde sıralamada asıl belirleyici olan bu oluyor.

Son olarak, alanda yüksek lisans yapan kişilerle de sohbet edebilirsiniz. Ama tek kişinin görüşlerine de takılıp kalmayın. Herkesin farklı bir tecrübesi var. En nihayetinde sizinki de herkesten farklı olacak. Fikir edinin ama kararı siz verin.

7 Sizce bu alanda Yüksek Lisans yaparken kişiyi en çok zorlayacak olan şey/ler nedir ?

İngilizce bazı arkadaşlar için zorlayıcı olabiliyor. Daha yolun başında yüksek lisans yaparken çok iyi bir İngilizcenizin olmasına gerek yok. Ama en nihayetinde İngilizce kaynaklarla karşılaşmak durumundasınız.

En başta olmasa da, yüksek lisansa başladıktan sonra telaş etmeden İngilizcenizi de yavaştan geliştirmeniz çok fayda sağlayacaktır. İkinci olarak, araştırma teknikleriyle yeni karşılaşıyor olabilirsiniz. Din psikolojisi, okuma ve yazma dışında yeri geldiğinde anket ve mülakatları da içeriyor. Fakat bunları da zamanla öğreniyorsunuz. Zaten ders döneminde bu konuda da dersleriniz olacak.

Ders döneminde alanı çok tanyamıyor olduğunuzu düşündüğünüz, eksik kaldığınızı hissettiğiniz durumlar olabilir. Bu durumlarda da hem "Yöktez"den ara sıra tez karıştırmanız, hem de sınıf arkadaşlarınız ya da alandan bazı arkadaşlarla ara sıra kitap ve makale okumaları yapmanız hem eğlenceli hem faydalı olabilir. Hocalarla da bu konularda yakın ilişki kurmaktan çekinmeyin.

Son bir konuya değineyim; araştırma yapmak ve makale yazmak. Bu da bazen öğrenci için yeni karşılaştığı bir durum olabiliyor. Çoğu durumda buna gerek kalmıyor, süreç içerisinde öğreniyorsunuz. Fakat böyle bir durumla karşılaşırsanız makale nasıl yazılır hakkında kısa bilgiler içeren videolar, belki kitaplar ilk şaşkınlık ve zorlanma hissini önleyebilir ya da en kisasından bu işi bilen arkadaşınızdan bir saatlik bir ders almak değişikliklerinizi giderir. Çünkü her zorlukta olduğu gibi bunun da kolay ve kısa teknikleri var.

Bunların hepsi, yüksek lisansa başladıktan sonra karşınıza çıkacak konular. Bu nedenle şimdiden bunlara odaklanmak yerine, bir yerde saklayıp, ders döneminde tekrar okumanızı tavsiye ederim ☺

8 Bir alanı yalnızca sevdiğimiz için Yüksek Lisans yapmalı mıyız yoksa bunun için belirli kriterlere sahip olunması gerekir mi/nelerdir ?

Eğer sevginiz varsa, gerekli kriterleri de bu sevgiyle edirsiniz. Bence sevgi ve ilgi, donanımınızdan daha önemli. Bu nedenle şu an bu alanı sevdiğinizi ama yeterli olmadığını düşünüyorsanız pes etmeyin, şevkinizi kırmayın.

Ama bu donanım gerekmiyor manasına da gelmiyor. Hep söylendiği gibi, Müslüman bilim/ilim insanları olarak bilimsel titizlik ve bilgisel donanıma da sahip olmamız gerekiyor. Sevginiz ve ilginiz olduğunu keşfettiğiniz halde donanımınızı yeterli görmüyorsanız yılmayın, yavaş yavaş soğukkanlılık ve umutla onları edinmeye çalışın.

Daha yüksek lisansa gelmemiş arkadaşlar olarak okuma alışkanlığınızı arttırmak, YDS ve ALES puanlarınızı arttırmak ve Din Psikolojisi hakkında bilgi sahibi olmak ilk adımlarınız, ki yukarıdaki bunlar hakkında bazı tecrübelerimi paylaştım.

Yüksek lisansa başladıktan sonra ise araştırma yapmayı sevmek ve nasıl yapılır konusunda bilgi sahibi olmak ilk adımınız. Yukarıda makale yazma konusunda söylediğim çözümler bunun için de geçerli. Tez dönemine gelene kadar, akademik araştırma nasıl yapılır konusunda hem bilgi sahibi olmaya hem de bunun kısa ve kolay yollarını öğrenmeye çalışın. Zaten ders dönemi buna yardımcı oluyor ama birkaç yazı/video ve tecrübeli bir arkadaş/hoca desteği sizi hızlandırabilir.

Yine Yüksek Lisansa başladıktan sonra İngilizcenizi geliştirmek, alanda yapılan çalışmalarını takip etmek diğer adımlar. Lisansta olduğu gibi diğer dersleriniz olmayacağı için bu konuda zamanınız olacaktır. Fakat zaman yönetimi konusunda da okul gibi zorlayıcı bir etken olmadığı halde disiplinli olmaya çalışmak sizi verimli bir araştırmacı yapacaktır. Gerisi için de yüksek lisansa başladıktan sonra size tavsiye/destek verecek pek çok arkadaş ve hoca bulunacaktır.

Ayrı olma daha iyi ol!

öğrenmekten asla vazgeçmeyenler için

DİNLER TARİHİ

Hayriye Özlem Süner

1 Neden bu alanı tercih ettiniz ve alanınız ile ilgili sizi en çok heyecanlandıran şey nedir ?

Hepimizin bildiği üzere inanç olgusu, tarihsel sürecin her döneminde var olan bir durumu ifade etmektedir. Bireylerin ve toplumların şekillenmesinde mihenk taşı diyebileceğimiz bir rol üstlenen bu etmen; dünya üzerindeki tüm milletleri kuşatan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu olgunun bireylerde ve toplumlarda farklı tezahürlerinin izini sürmek ve dünya üzerindeki bu renkli mozaik dokunun her geçen gün bir parçasına dokunabilmek şahsi olarak benim Dinler Tarihi bölümünü seçmemdeki en büyük faktör diyebilirim. Okumalarım da ya da kişisel tecrübelerimde kendi din ve kültür bağlamımın dışındaki diğer dini geleneklere ve kültürlere dair öğrendiğim her yeni bilgi bende farklı bir heyecan duygusu oluşturuyor; ki bu da merak duygumu daha da perçinliyor. Bu yönüyle Dinler Tarihi bölümünü karakterimin ve kişisel özelliklerimin tamamlayıcı bir unsuru olarak görmekteyim. Bunların yanı sıra bu bölümün salt teoriden ibaret değil de hayatın bizzat içinden ve oldukça dinamik oluşu; her türlü dünya gündemi ile bir şekilde ilintili oluşunun da bu alanı tercih etmemde oldukça belirleyici faktörler arasında yer aldığını söyleyebilirim.

2 Alanınızın bugünü ve yarını için neler söylemek istersiniz ?

Öncelikle şunu ifade ederek konuya giriş yapmakta fayda görüyorum. Dinler Tarihi, bir ilmî disiplin olarak her ne kadar asırlar öncesindeki Milet-Nihal vb. literatür ile ilişkilendirilse de akademik bir kürsü olarak oldukça yeni bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır.

İlk defa Batıda bir akademik kürsü olarak kurulan bu bölümün ülkemize gelişi ise XX. yüzyıla tarihlendirilmektedir. Bu yönüyle Dinler Tarihi bölümü, hem araştırma sahasının oldukça geniş olması hem de yeni bir ilmî disiplin olması sebebiyle araştırmacıların rağbet etmesi gereken bölümlerden biridir. Son yıllarda bu alana ilginin artması ve daha spesifik konularda araştırmalar yapılıyor olması oldukça sevindirici bir durum olmakla beraber; Türkiye özelinde araştırma konularında daha ziyade Yahudilik ve Hıristiyanlık temalarına odaklanıldığını; diğer dinlere dair detaylı çalışmaların oldukça az olduğunu söylememiz mümkündür. Bu durum çalışılması gereken birçok konunun araştırmacıları beklediği anlamına gelmektedir.

Dinler Tarihi'nin ülkemizde yeni ve münbit bir alan olmasının yanı sıra; dünya gündemini etkileyen siyaset, politika, ekonomi gibi alanların arka planında dini ideolojilerin büyük oranda etkili olması da Dinler Tarihi bölümünün bugün olduğu gibi gelecekte de öne çıkan bölümlerden biri olacağını göstergelerindedir.

3 Bu bölümü tercih etmek isteyen arkadaşlara tavsiyeleriniz nelerdir ?

Dinler Tarihi bölümünde akademik kariyer yapmak isteyen arkadaşlara kısaca şu önerilerde bulunmak istiyorum. İlk olarak; İngilizce başta olmak üzere en az bir Batı dili ile birlikte ilerlemek istedikleri konu bağlamında bir kaynak dili öğrenmelerini tavsiye ediyorum. Bu konu ile ilgili olarak eğer imkanları dahilinde ise lisans döneminde fakültemizin sağladığı Erasmus ve Mevlâna gibi programlardan istifade etmeleri gerektiğini düşünüyorum. Bu gibi programlara katılmak onlara hem dil hem de farklı din ve kültürlerle temasa geçme imkânı sunması bakımından oldukça büyük önem arz etmektedir.

İkinci olarak; bu alanda ilerlemeye karar verdiklerinde muhakkak fakülte'deki öğretim üyelerinden okuma listeleri almaları ve sistemli bir şekilde alan okumalarını yapmalarını öneriyorum. Bunun yanı sıra hem fakültede hem de farklı platformlarda icra edilen sempozyum, konferans gibi önemli programlara mümkünse iştirak etmeleri ve bu gibi faaliyetlerde alanla ilgili farklı fakülte hocaları ile de tanışmalarını ve görüşlerine danışmalarını öneriyorum.

Akademik tavsiyelerin dışında bazı tavsiyelerde bulunacak olursam; dört bir yanı farklı din ve kültürlerle ait birçok yapı ile çepeçevre kuşatılmış olan İstanbul gibi bir şehirde üniversite okumanın gerçek anlamda bir ayrıcalık olduğunu düşünüyorum. Dinler Tarihi'nde ilerlemek isteyen arkadaşların başta İstanbul olmak üzere ülkenin birçok bölgesini ve buralarda yer alan önemli eserleri imkânları dahilinde gidip görmelerinin kendilerine alanla ilgili olarak bambaşka bir perspektif kazandıracığı kanısındayım.

4 Alanınız ile ilgili kesinlikle okunması gerektiğini düşündüğünüz eserlerden birkaç öneride bulunur musunuz ?

Geniş bir okuma listesi bu yazının kapsamını aşacağı için Dinler Tarihi alanına giriş mahiyetindeki birkaç eseri zikretmekle yetineceğim. Bu eserlerin dışında arkadaşlara DİA'da yer alan Dinler Tarihi ile ilgili temel maddeleri ve çeşitli platformlar üzerinden ulaşabilecekleri muhtelif konulara dair makaleleri de okumalarını tavsiye ediyorum.

- Şinasi Gündüz (Ed.), *Dünya Dinleri*, İstanbul: Milet-Nihal Yayınları, 2019.
- Ali Osman Kurt ve Dursun Ali Aykıt, *Dinler Tarihi*, Ankara: Bilay Yayınları, 2018.
- Baki Adam (Ed.), *Dinler Tarihi El Kitabı*, Ankara: Grafiker Yayınları, 2016.
- Salime Leyla Gürkan, *Yahudilik*, İstanbul: İsam Yayınları, 2012.

- Şinasi Gündüz, *Hıristiyanlık, İstanbul: İsam Yayınları, 2015.*
- Şinasi Gündüz, *Pavlus: Hıristiyanlığın Mimarı, Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2004.*
- Ali İhsan Yitik, *Doğu Dinleri, İstanbul: İsam Yayınları, 2017.*
- Kürşad Demirci, *Dinler Tarihinin Meseleleri, İstanbul: İnsan Yayınları, 2016.*
- Ekrem Sarıncıoğlu, *Din Fenomenolojisi, Isparta: Fakülte Kitabevi, 2011.*
- Mustafa Alıcı, *Dinler Tarihinin Batılı Öncüleri, İstanbul: İz Yayıncılık, 2011.*
- Mahmut Aydın, *Hiz. İsa Tanrı mı İnsan mı?, İstanbul: İz Yayıncılık, 2015.*

5 Bu bölümü isteyen arkadaşların nasıl bir ön hazırlık yapmalarını önerirsiniz ?

Dinler Tarihi dersleri fakültemiz de dahil olmak üzere birçok üniversitede genellikle lisans son sınıfta okutulan bir ders. Bu sebeple oldukça geç bir dönemde tanıtılan derslerden biri olarak karşımıza çıkıyor. Şayet arkadaşlar bu alana ilgilerinin olup olmadığını lisans döneminin daha erken safhalarında keşfederlerse alana dair daha fazla okuma ve araştırma fırsatı bulacaklardır. Zira hepimizin malumu olduğu üzere son sınıf mezuniyet sürecinin yanı sıra KPSS vb. gibi sınavlara da hazırlanılan ve oldukça yoğun geçen bir seneyi ifade ediyor. Dolayısıyla Dinler Tarihi bölümüne ilgilerinin olup olmadığını daha erken bir zaman diliminde keşfederlerse onlar için süreç çok daha verimli bir hale gelecektir diye düşünüyorum. Bunun yanı sıra ALES ve YDS-YÖKDİL gibi sınavlara hazırlık sürecinin de mümkünse yine son sınıfa ertelenmemesi gerektiği kanısındayım. Üçüncü sınıfta veyahut daha erken bir süreçte bu sınavlara dair hazırlıklarını yapıp, gerekli puanları almalarının lisansüstü sınavlara hazırlık aşamasını onlar için daha da kolaylaştıracağına inanıyorum. Dinler Tarihi alanına karar verildikten sonraki adımda hem fakülte hocaları hem de diğer üniversitelerin hocalarından alan ile ilgili okuma tavsiyeleri almak arkadaşlara oldukça yol gösterici olacaktır. Alan okumalarının beraberinde; yüksek lisans yapmak istedikleri üniversite seçenekleri, bu üniversitelerin eğitim kadroları ve hocaların temel araştırma alanları hakkında bilgi edinmeleri de başvuru aşamasında onlara yardımcı olacaktır.

Hazırlık aşamasında alana dair temel teşkil eden eserleri okumak, alanın temel tartışma konularına hâkim olmak ve analizlerde bulunabilmek, ülkemizdeki ve dünyadaki öne çıkan araştırmacıları ve çalışma konularını bilmek, güncel literatürü takip etmek, farklı dinlere dair kutsal kitapların muhtevasına ilişkin bilgi sahibi olmak onlara bilim sınavı ve mülakatlar esnasında yardımcı olacaktır. Alan bilgisinin yanı sıra dil becerileri de bu alanda dikkate alınmaktadır. Bazı üniversitelerde dil becerilerini ölçmeye yönelik yabancı dilden çeviri soruları da lisansüstü alımlarında soru olarak karşımıza çıkabilmektedir. Bu hususta ilgili arkadaşlara başta İngilizce ardından da Arapça olmak üzere dil konusuna ehemmiyet göstermelerini tavsiye ediyorum.

6 Sizce bu alanda Yüksek Lisans yaparken kişiyi en çok zorlayacak olan şey/ler nedir ?

Bu konuda alan ile ilgili zorluklardan önce dış faktörlere bağlı olan zorlukları zikrederek sözlerime başlamak istiyorum. Dinler Tarihi bölümünde diğer alanlara nazaran Araştırma Görevlisi alımlarının maalesef bir hayli az olduğunu söyleyebilirim. Dolayısıyla yüksek lisans eğitimine başlayan arkadaşlardan birçoğu akademik kariyerini idâme ettirebilmek için burs bulmak veyahut farklı pozisyonlarda çalışarak gelir elde etmek zorundalar. Bu sebeple arkadaşlara tavsiyem; kendilerini Araştırma Görevlisi seçeneğinin dışındaki durumlara da hazırlamaları ve bu yönde gerekli tedbirlerini almaları şeklinde olacak.

Alan ile ilgili zorlayıcı iç faktörlere gelecek olursak; şu anki süreç kadar genel gözlemlerimde birincil problemin dil sorunu olduğunu söyleyebilirim. Bu alanı tercih edecek arkadaşlara özellikle İngilizce noktasında kendilerini geliştirmelerini; şayet ilerlemek istedikleri saha zihinlerinde şekillenmişse o alana yönelik dilleri de öğrenme yoluna koyulmalarını tavsiye ediyorum. İkincil problem olarak tez sürecine dair öne çıkan bazı problemleri zikredebilirim. Bu noktada öne çıkan temel problemler arasında tez konusu belirleme, akademik yazım konusunda bilgi eksiklikleri gibi başlıklar örnek verilebilir. Bu konularda problem yaşamamak adına hem öğrencinin bireysel olarak göstermiş olduğu çaba hem de danışmanın yol göstermesi oldukça büyük önem arz etmektedir. Bu noktada arkadaşların bireysel çabalarının yanı sıra kendilerini geliştirecek danışmanlarla bir uyum içerisinde çalışmalarının akademik anlamda ilerleme kaydetmelerinde oldukça önemli olduğunu vurgulamak istiyorum.

7 Bir alanı yalnızca sevdiğimiz için Yüksek Lisans yapmalı mıyız yoksa bunun için belirli kriterlere sahip olunması gerekir mi/nelerdir ?

İlerlemek istediğimiz alanı sevmek oldukça önemli bir faktör elbette. Ancak başlı başına sadece "sevmek" veya "ilgi duymak" yeterli midir diye soracak olursak bu soruya cevabım "hayır" şeklinde olacak. Süreç içerisinde alana çok severek başlayan ancak ilerleyen zaman içerisinde bırakan ya da gerçekten bu süreci çok zorlanarak tamamlayan birçok kişi tanıyorum. Özellikle tez dönemine geçildiğinde ilk olarak tez konusunun belirlenmesi öğrencilerin karşısına zorlayıcı bir faktör olarak çıkıyor. Konu belirlendikten sonraki tez yazım süreci ise ciddi anlamda odaklanılması gereken bir dönemi ifade ediyor. Benim bu konuda şahsi kanaatim ilgi duyduğumuz bir alana yönelmekle birlikte gerçekten kendimizde sistematik bir okuma-yazma eylemi gerektiren bu süreci yönetebileceğimize ve sabır-sebat gösterebileceğimize dair bir inancın olup olmadığını gözlemlememiz gerektiği şeklinde. Zira akademiye, diğer mesleklerden farklı olarak yaşamımızın her anına yayılan bir yaşam stili olarak tanımlamamız mümkündür. Bu durum da düzenli, planlı-programlı hareket etmeyi gerektirmektedir. Akademiye ilerlemek isteyen arkadaşların da tüm bunları dikkate alarak bir karar vermeleri gerektiği kanısındayım.

her şey sen yapana kadar imkansız görünür!

öğrenmekten asla vazgeçmeyenler için

1 Neden bu alanı tercih ettiniz ve alanınız ile ilgili sizi en çok heyecanlandıran şey nedir ?

Beni bu alana yönlendiren sebeplerin başında İslam Hukuku'nun normatifliği geliyor. Bildiğim bir konudan hareketle bilmediğim mesele hakkında bulunduğum tahminin doğru çıkması, diğer alanlardan ziyade beni Fıkıh'ta ileri düzey eğitim almaya teşvik etti. Ayrıca lisans eğitimim boyunca en çok ilgimi çeken dersler de Fıkıh dersleriydi. Tabii fakültemizin birbirinden yetkin İslam Hukuku hocalarının üzerimdeki etkisi de yadsınamaz. :)

2 Alanınızın bugünü ve yarını için neler söylemek istersiniz ?

İslam Hukuku temel İslami İlimler içerisinde günlük hayata yansımaları en bariz olan alanlardan. Bu özelliği ile günümüzde lisansüstünde en çok başvuru alan bölümlerden biri olması arasında yakın bir ilişki olduğunu düşünüyorum. Bir iştihakla İslam Hukuku yüksek lisansa başlayanların, istikrarlı bir şekilde ilerleyerek özellikle günlük hayatımıza yansıyan ve Müslüman bireyden hassasiyet sahibi olması beklenen konularda çalışmalar yapmasını temenni ediyorum.

3 Bu bölümü tercih etmek isteyen arkadaşlara tavsiyeleriniz nelerdir ?

Henüz ders dönemini bile tamamlamamış bir öğrenci olarak acizane tavsiyelerimden biri okuma yelpazesinin geniş tutularak okumaların yalnızca İslam Hukuku'na hasredilmemesi. Nitekim İslam Hukuku içerisinde uzmanlaşmak istenen alana göre Hadis, Tefsir, Belagat gibi ilimlerde de belli düzeyde birikim sahibi olmak gerekiyor. Bunlara ilaveten Hukuk Sosyolojisi, Hukuk Felsefesi vb. alanlarda giriş mahiyetinde kitaplar okunursa yüksek lisansla alınacak bazı derslere oldukça katkı sağlayacaktır.

Bir diğeri ise Fıkıh veya farklı bir alan fark etmeksizin ve okunan materyal ne olursa olsun not tutma alışkanlığı edinilmesi. Lisansüstü derslerinde pasif bir dinleyici olmamanız gerektiği için okuduklarınıza dair notlar almak hayati bir önem kazanıyor. Hayat memmat meselesi diyebileceğim bir başka konu: Sevilecek hiçbir yanı olmadığı farkındayım fakat pdf okumaya alışmak şart. :(

4 Alanınız ile ilgili kesinlikle okunması gerektiğini düşündüğünüz eserlerden birkaç öneride bulunur musunuz ?

Malumunuz İslam Hukuku oldukça geniş bir alan. Spesifik olarak ilginizi çeken alt dallara göre birçok öneride bulunulabilir. Bunu bir kenara bırakırsak, Fıkıh'ta ilerlemeyi düşünen öğrencilerin öncelikle fakülte derslerinde takip edilen kitapları iyice kavraması gerektiğini düşünüyorum. Yine hocalarımızın derslerde tavsiye ettiği, alana dair önemli kitaplar okunabilir. Bunlar haricinde birkaç örnek olması bakımından aklıma ilk gelen kitaplar şunlar:

- Mehmet Erdoğan - İslam Hukukunda Ahkâmın Değişmesi
- Murteza Bedir - Ebu Hanife
- Nail Okuyucu - İmam Şâfiî
- Mehmet Özşenel - İlk Dönem Hadis-Rey Tartışmaları Şeybânî Örneği

5 Alanınız ile ilgili sizi en çok heyecanlandıran şey nedir ?

Bir yanıyla geçmişe dönük, sabit ve köklü bir birikime sahip olan İslam Hukuku'nun diğeri yanıyla günümüzde ortaya çıkıp çözüm bekleyen yeni meselelerin çözümünü barındırması oldukça heyecan verici.

6 Bu bölümü isteyen arkadaşların nasıl bir ön hazırlık yapmalarını önerirsiniz ?

İlk önerim lisans boyunca müfredattaki zorunlu Fıkıh derslerini iyi takip etmek ve bunlara ek olarak alandaki (Günümüz Fıkıh Problemleri, İslam Bankacılığı gibi) seçmeli dersleri alıp İslam Hukuku'nun güncel yönünden uzak kalmamak olacak. İlaveten fakülte dışındaki eğitim programlarında/ders halkalarında klasik metinlere aşinalık kesbetmek de oldukça önemli. Aynı bölümde yüksek lisansı hedefleyen tanıdıklar varsa onlarla iletişim kurarak çalışmalarını beraber yürütmek de motive edici olacaktır. Giriş sınavına yönelik birkaç şey söylemem gerekirse, bildiğim kadarıyla İslam Hukuku en yüksek ALES puanlarının olduğu bölümlerden biri. Bu sınavdan bir kez iyi puan alarak ayak bağı olmasını engelleyebilirsiniz. Bir de yazılı sınava çalışırken ibadet bahisleri sorulmazmış gibi geliyor ama göz atmakta fayda var. :)

7 Sizce bu alanda Yüksek Lisans yaparken kişiyi en çok zorlayacak olan şey/ler nedir ?

Lisans eğitimi boyunca yeterince ödev deneyimi olmazsa yüksek lisansın başında bu konuda zorlanmalar yaşanabiliyor. Lisansla genel itibarıyla test şeklindeki sınavlara alıştığımız için metin yazma konusunda yetkinleşemiyoruz. Fakat ders döneminde verilen ödevler çaba gösterilerek hakkıyla yapılırsa sene sonundaki metinlerin sene başına kıyasla eli yüzü düzgün bir hal aldığı görülecektir. :)

8 Bir alanı yalnızca sevdiğimiz için Yüksek Lisans yapmalı mıyız yoksa bunun için belirli kriterlere sahip olunması gerekir mi/nelerdir ?

Bu konuda hocalarımızın üzerinde durduğu hususlara şahsi kanaat ve tecrübelerimi ekleyerek şunları söyleyebilirim: Yüksek lisans yapmak için alanı sevmek gerek şart olsa da yeter şart değil maalesef. Bence okuma ve yazmayı sevmek en önemli gerekliliklerden biri. Tabii ki burada kastedilen okuma yazma faaliyeti roman okumak veya günlük yazmak gibi alelade şeyler değil. Elinizdeki kitaptan anladıklarınız anlamadıklarınıza kıyasla devde kulak kalsa bile yılmayacağınız, tekrar tekrar okumaya tahammül edebileceğiniz bir muhabbetten bahsediyorum. Hür iradenizle, alanı sevdiğiniz için başladığınız yüksek lisansla "Bu ders ilgimi çekmiyor" gibi bahaneler öne süremiyorsunuz, "Dersi geçsem yeter" diyemiyorsunuz. Lisansa kıyasla sayıca oldukça az olan yüksek lisans derslerinin sorumlulukları ve dolayısıyla yoğunlukları çok daha fazla oluyor. Yüksek lisans akademide daha yolun başı ve yazdıklarınız akademik metinlere giriş seviyesinde bile olsa ciddi emek istiyor. Bir ödevi yaparken, son teslim vaktine kadar metin üzerinde düzeltmeler yapmakla, tekrar tekrar okuyarak metni daha iyi hale getirmeye çabalamakla günleriniz geçiyor. Eğer hayatınızın ilerleyen dönemlerinde üniversiteden uzak farklı planlarınız varsa vakti zamanında neden yüksek lisans yaptığınıza dair bir sorgulama içine girebilirsiniz.

Ayrıca Temel İslami İlimlerden hangisini seçerseniz seçin, yüksek lisans için sahip olunması gereken temel niteliklerin başında klasik metinleri çözümlenebilecek ölçüde Arapça bilgisi geliyor. Lisans döneminde bunun yanına İngilizce'yi de eklerseniz ileride uğraşmamak bakımından işinizi kolaylaştırır. Ders döneminde tecrübe ettiğim kadarıyla okuduğunuz her şeyi müsellemlerle addetmeyerek problematize edebilmek, metne sorular sorabilmek de diğeri saydıklarım gibi oldukça önemli.

öğrenmekten asla vazgeçmeyenler için

İSLAM MEZHEPLER TARİHİ

Hatice Gökdemir

1 Neden bu alanı tercih ettiniz ve alanınız ile ilgili sizi en çok heyecanlandıran şey nedir ?

Aslında bu tercihimin bir sevk-i ilahi olduğunu söyleyebilirim. Üniversite hayatım boyunca başka bir alanda master yapmak istemişim. Çalışmalarım ve okumalarım da bu yöneydi. Fakat son yılda aldığım İslam Mezhepleri Tarihi ve Çağdaş İslami Akımlar dersleri ilgimi çekti. Sorduğum soruların cevaplarını İslam Mezhepleri Tarihi bilim dalında bulabileceğimi düşündüğüm için bu alanda ihtisas yapmaya karar verdim.

2 Alanınızın bugünü ve yarını için neler söylemek istersiniz ?

Bu bilim dalının tarihinin kelim ilminin tarihiyle beraber başladığını söylemekle beraber bilindiği üzere İslam Mezhepleri Tarihi bilim dalı XX. Yüzyılın başlarında sistematik olarak kendini yeniden tanımladı ve bu alanda bu tanıma uygun olarak akademik ürünler vermeye başladı. Bu tanım çerçevesinde bu bilim dalının İslam dünyasının bugününün ve yarınının sorunlarına doyurucu ve dönüştürücü cevapları vereceği kanaatindeyim. Özellikle gündemimizi sürekli meşgul eden İslamofobi, İşid, cihad gibi güncel konulara kendi metodlarıyla yaklaşarak incelemektedir.

3 Bu bölümü tercih etmek isteyen arkadaşlara tavsiyeleriniz nelerdir ?

Tek tavsiyem SEVİN ARKADAŞLAR.

4 Alanınız ile ilgili kesinlikle okunması gerektiğini düşündüğünüz eserlerden birkaç öneride bulunur musunuz ?

- Öncelikle Sönmez KUTLU Hocamızın *Mezhepler Tarihine Giriş* kitabı alana giriş mahiyetinde sık sık dönüp okunacak bir kitap.
- Bir diğeri Sönmez KUTLU ve merhum Hasan ONAT Hocalarımızın el kitabı olarak oluşturdukları *İslam Mezhepleri Tarihi* kitabı alanı bize detaylı bir şekilde tanıttığı için alanın başucu kitabıdır.
- Mehmet Ümit Hocamızın editörlüğünde hazırlanan *Mezhepler Konusunda Bilinmesi Gereken 88 Soru* kitabı bu alanda sorulmuş çağımızı Müslümanlarının çokça merak ettiği 88 soruya doyurucu cevaplar veriyor.
- Alanın bugüne ve yarına bakan veçhelerini görmek açısından *Mehmet Ali Büyükkara Hocamızın Çağdaş İslami Akımlar* kitabı incelenebilir.

5 Alanınız ile ilgili sizi en çok heyecanlandıran şey nedir ?

Masterda Kelam dersleri de almış olmanın avantajıyla İslam düşünce geleneğini ve mirasını anlayabilmek, anlama yolunda olmak beni en çok heyecanlandıran şey oldu. Diğeri ise bir Müslüman olarak İslam dünyasının şuan boğuştuğu sorunları objektif bir gözle görüp alanımın gerektirdiği bilimsel çalışmalarla çözümler üretmek. Ve İhtisas alanımın bana saydığım hedeflere ulaşabilecek imkanı tanımasıdır diyebilirim.

6 Bu bölümü isteyen arkadaşların nasıl bir ön hazırlık yapmalarını önerirsiniz ?

Bana göre yapılması gereken ilk şey fakültede verilen İslam Mezhepleri Tarihi dersinin ilgi ve dikkatle dinlenmesi olacak. Diğeri, alanı ilgilendiren seçmeli derslerin örneğin Alevilik Bektaşilik, Çağdaş İslami Akımlar dersleri uzman hocalardan alınarak alanının; bu özel konular çerçevesinde incelenmesi ve öğrencinin alana dair ilgisinin, merakının ölçülmesi.

İslam Mezhepleri Tarihi bilim dalında çalışma yapan Türkiye'deki ve dünyadaki akademisyenleri tanımak. Üretilen telifatı takip etmek ve alana dair sorular sorabilmektir diyebilirim.

7 Sizce bu alanda Yüksek Lisans yaparken kişiyi en çok zorlayacak olan şey/ler nedir ?

Beni en çok zorlayan karşılaştığım bir sürpriz olmuştur. Peki neymiş bu sürpriz? Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde İslam Mezhepler Tarihi'nin bir ana bilim olmayıp Kelam Ana Bilim dalının altında bir bilim dalı olmasıydı. Bu sebeple derslerimizin yarısı Kelam yarısı İslam Mezhepleri bilim dalından oluyordu. Kelama hem ilgisi olmayan hem de bu alanda birikimi olmayan öğrenciler için çetin bir ders dönemi geçebilir. Bu Marmara Üniversitesi için geçerli olan bir husus. Fakat bu alan için gereken en önemli şey kişinin önyargularından arınması, İslam Mezheplerini, İslam'ın ortak paydası olarak bilip (dini kimliğini muhafaza etmekle beraber) mezheplere eşit mesafe,, betimleyici bir bakış açısıyla yaklaşmak. Mezheplere karşı tutumunda ötekileştirme ve tekdirden uzak kalarak mezheplerin İslam düşüncesine ne gibi katkılar sağladığını objektif olarak değerlendirmek. Kanaatimce belirttiğim özellikleri kapsayan bir düşünce dünyasına sahip olmak ve çalışmalarını bilimsel ilkeler çerçevesinde yapmak kolay gibi gözükse de bu ilmin taliplerine kattığı en güzel ve kişiyi en çok zorlayan şeylerdir.

8 Bir alanı yalnızca sevdiğimiz için Yüksek Lisans yapmalı mıyız yoksa bunun için belirli kriterlere sahip olunması gerekir mi/nelerdir ?

Esasen burada sorunun ilk kanadına evet diyeceğim. Bu ikinci kanada hayır dediğim anlamına gelmiyor fakat ilk kısma vurgu yapmak açısından böyle bir cevap veriyorum. Çok sevdiğim ve etkisini hayatımda gördüğüm bir söz var "İnsan muhabbet duyduğu şeyi fahmeder." Kişi bir ilmi sevince anlama kapasitesi ve masa başında geçirdiği zamana tahammülü de artıyor. Elbette alanın gerektirdiği kriterlere sahip olarak bir ilim yolculuğuna çıkmak en güzeli. Bu alana dair merakının ve sorularının olması. Sonrasında ise yabancı dil geliyor. Zaten Arapça olmazsa olmaz. Arapçasız, İslam Mezheplerinin metinlerine nüfuz etmek ve bu alanda ilerlemek mümkün değil. Buna ilaveten kaynaklara ulaşabilmektir. Şia mezhebi hakkında çalışmalar yapmak için Farsça. Çağdaş sorunları ele almak günümüz dünyasına bir şey söylemek için İngilizce.

Hayaller için hiç bir zaman geç değil!

öğrenmekten asla vazgeçmeyenler için

İSLAM TARİHİ

Olksen Yurdakul

1 Neden bu alanı tercih ettiniz ve alanınız ile ilgili sizi en çok heyecanlandıran şey nedir ?

İslam Tarihi alanı aradığım her konuyu içinde barındıran çok geniş ve şumullü bir konu yelpazesine ve ilgimi çeken problematlere sahip olduğu için bu bölümü tercih ettim. Hala çalışılmayan bir sürü konu var!

2 Alanınızın bugünü ve yarını için neler söylemek istersiniz ?

İslam Tarihi, disiplinler arası çalışma yapmak için en elverişli alan ve bu sebeple çalışma sahası da oldukça geniş. Günümüzde yaşanan olayların perde arkasında daima tarih var. İslam tarihi dünya tarihinden bağımsız düşünülemez. Bu açıdan hiçbir zaman modası geçmeyecek. Şu anda dünya üniversitelerinde sayısız İslam Araştırmaları Kürsüleri bulunmakta ve kurulmaya da devam etmektedir.

3 Bu bölümü tercih etmek isteyen arkadaşlara tavsiyeleriniz nelerdir ?

Kesinlikle sabır ve azim... İslam tarihi bölümü çok geniş ve de derin sulara sahip. Çok okuyup aynı zamanda çok yazmak gerek.

4 Alanınız ile ilgili kesinlikle okunması gerektiğini düşündüğünüz eserlerden birkaç öneride bulunur musunuz ?

Alana hazırlık aşamasında şu beş demirbaş çok önemli:

- İ. Sarıçam- Evrensel Mesaj,
- Adem Apak-Hulefâ-i Raşidin (İslam Tarihi 2),
- İsmail Yiğit-Emeviler,
- Nahide Bozkurt-Abbasiler,
- Mehmet Özdemir -Endülüs.

5 Alanınız ile ilgili sizi en çok heyecanlandıran şey nedir ?

Her kitapta yeni bir şeyler öğrenebileceğim hissi ile yaptığımız ödevlerin veya yazdığımız metinlerin son haline durup bir bakmak... İşte beni heyecanlandıran şeyler!

6 Bu bölümü isteyen arkadaşların nasıl bir ön hazırlık yapmalarını önerirsiniz ?

Bol okuma yapın ve sınava girmeden önce hem İslam tarihi kaynakları hem de İslam "coğrafyası" hakkında bilgi sahibi olun. Okuduğunuz kitapların en az bir iki sayfalık tanıtım ve değerlendirme yazısını yazın.

7 Sizce bu alanda YL yaparken kişiyi en çok zorlayacak olan şey/ler nedir ?

Eser okumak değil de ortaya yeni bir yazı koymak belki de en çok zorlayacak şey. Makale veya değerlendirme yazmak için çok okumak ve pratik yapmak gerekiyor.

8 Bir alanı yalnızca sevdiğimiz için Yüksek Lisans yapmalı mıyız yoksa bunun için belirli kriterlere sahip olunması gerekir mi/nelerdir ?

Alanı sevip de seçen daha sonra çok zorlanan öğrenciler var. Belirli kriterlere sahip olmanız gerekmektedir; merak duygusu tarih alanı için olmazsa olmaz. Bunun yanında okumaktan sıkılmama, zamanı iyi kullanma, yazı becerisine sahip olma, olayları bağlamları içinde neden ve sonuçlarına göre değerlendirebilme yetisi, analiz ve muhakeme edebilme de bu kriterlerdendir.

Ne yapmaya karar verirsen ver seni mutlu edeceğinden emin ol

öğrenmekten asla vazgeçmeyenler için

DİN SOSYOLOJİSİ

Ayşenur Aslan

1 Neden bu alanı tercih ettiniz ve alanınız ile ilgili sizi en çok heyecanlandıran şey nedir ?

Lisans eğitimim içerisinde bir yandan temel kaynaklarıyla İslam dinine dair eğitim alırken diğer yandan dinin; insanlara, topluma ve toplumun her alanına nasıl yansıdığı, toplumsal kurumlar (aile, ekonomi, sağlık, eğitim, serbest zaman, siyaset) ile din ilişkisi, insanların dini nasıl algıladığı ve yaşadığı gibi noktalarda düşünmek ve okuma yapmak ilgi alanım olduğu için Din Sosyolojisi alanını tercih ettim.

2 Alanınızın bugünü ve yarını için neler söylemek istersiniz ?

Sosyoloji disiplini tarihsel anlamda yeni diyebileceğimiz bir disiplin iken Türkiye'de Din Sosyolojisi özellikle çalışma konuları açısından oldukça geniş bir alana sahip. Çalışılan ve çalışılması gereken çok fazla konu var. Son yıllarda artan manevi hareketler ile kurumsal dinin yanında bu hareketler de çalışmalar arasında önem kazanmış durumda. Toplumumuzun her alanının şekillenmesinde din, merkezi bir etkiye sahip olduğundan Din Sosyolojisi bugün önemi anlaşılan ve gelecekte daha da önem teşkil edecek bir alandır.

3 Bu bölümü tercih etmek isteyen arkadaşlara tavsiyeleriniz nelerdir ?

Yüksek Lisansın maddi şartlarının (ALES, YDS, BİLİM SINAVI) yanında bir Sosyoloji ve Din Sosyolojisi öğrencisinin sahip olması gereken, eğer bunlara sahip olursa daha başarılı olduğunu düşündüğüm bazı özellikler var. Bir Din Sosyolojisi öğrencisi çevresinin farkında, toplumsal sorunlara duyarlı ve eleştirel düşünceye sahip olursa bu alanda daha yeterli ve başarılı olacağını düşünüyorum. Bu alanı tercih etmek isteyen arkadaşlara öncelikle bu bakış açısını geliştirmelerini tavsiye ederim.

4 Alanınız ile ilgili kesinlikle okunması gerektiğini düşündüğünüz eserlerden birkaç öneride bulunur musunuz ?

- Raymond Aron, *Sosyolojik Düşüncenin Evreleri (veya) Hans Freyer, Sosyoloji Kuramları Tarihi*
- Joseph Fichter, *Sosyoloji Nedir?*
- Vejdi Bilgin, *Bizi Kuşatan Toplum*
- Zeki Arslantürk- Tayfur Amman, *Sosyoloji / Kavramlar, Kurumlar, Süreçler, Teoriler*
- Abdurrahman Kurt, *Din Sosyolojisi*
- Ünver Günay, *Din Sosyolojisi*
- Ruth A. Wallace – Alison Wolf, *Çağdaş Sosyoloji Kuramları*

5 Alanınız ile ilgili sizi en çok heyecanlandıran şey nedir ?

Modern bir disiplin olarak ortaya çıkışı son yüzyıllara dayansa da sosyoloji toplum var olduğu zamandan itibaren var olmuş ve toplum var olduğu sürece var olacak bir disiplindir. İlgi alanım olan konularda okuma yapmak beni heyecanlandıran şeyler arasında yer alsada hayatın her alanının, yaşamın tüm süreçlerinin sosyolojinin malzemesi olması beni en çok heyecanlandıran şey diyebilirim.

6 Bu bölümü isteyen arkadaşların nasıl bir ön hazırlık yapmalarını önerirsiniz ?

Üniversitelerin alım şartları içerisinde de olan ALES VE YDS çok önemli tabi ki. Bilim Sınavına hazırlık aşaması için ise Din Sosyolojisi okumalarına başlamadan önce Sosyoloji disiplinin ortaya çıkışı ve gelişimini yani Sosyoloji tarihini bilmek ve Sosyoloji kavramlarına hakim olmak gerektiğini düşünüyorum. Klasik Sosyoloji tarih ve kuramlarına hakim olduktan sonra lisans döneminde Din Sosyolojisi derslerini veren hocaların kayıtları ve notları kesinlikle gözden geçirilmeli. Bunlar sağlam bir temele oturtulduktan sonra Din Sosyolojisi okumaları üzerine gidilmeli.

7 Sizce bu alanda YL yaparken kişiyi en çok zorlayacak olan şey/ler nedir ?

Lisansüstü döneminin lisans döneminden çok farklı bir süreç olduğunu bilerek ve kabul ederek bu sürece girmek çok önemli. Okuduğumuz ve durmadan okuduğumuz, okuduğumuz kadar yazdığımız ve üretmek zorunda olduğumuz bir süreç yüksek lisans. Yüksek bir çalışma disiplini gerektiriyor. Lisans döneminde hem okumak hem yazmak açısından bu disiplini edinmemiş kişiler yüksek lisans döneminde çok zorlanıyorlar.

8 Bir alanı yalnızca sevdiğimiz için Yüksek Lisans yapmalı mıyız yoksa bunun için belirli kriterlere sahip olunması gerekir mi/nelerdir ?

Bir alanda yüksek lisans yapmaya talip olmanın nedenleri arasında sevmek tabi ki olmalıdır. Ancak sadece sevmek yeterli bir neden değildir. Bir alanı sevmek sonucu entelektüel bir faaliyet olarak o alanın kitapları okunabilir. Yüksek Lisans süreci bu faaliyetin ötesinde bir süreçtir. Yüksek Lisans, lisansın aksine öğrencinin kitap değerlendirmeleriyle, makaleleri ve sunumlarıyla çok aktif olduğu bir ders dönemi içerir. Öğrencinin oldukça üretken ve aktif olması gereken bu süreç için sevmenin yanında çalışma disiplini ve azmi oldukça esastır.

Hiç bir başarı plansız değildir!

YÜKSEK LİSANSLILARA SORDUK

öğrenmekten asla vazgeçmeyenler için

TEFSİR

İsmail Nevzat Bıçakçı

1 Neden bu alanı tercih ettiniz ve alanınız ile ilgili sizi en çok heyecanlandıran şey nedir ?

Lisans eğitimim ile birlikte Gazanfer Ağa Medresesi'nde İslami İlimler tahsiline başlamıştım. Bir süre sonra zihnimde İslami İlimler ile iştigal edecek biri için hafızlığın olmazsa olmaz olduğu fikri belirledi ve bulunduğum medresede hafızlığa giriştim. Gücüm nispetince bir yandan Arapça öğrenmeye bir yandan da Kur'an-ı Kerim'i ezberlemeye çalışıyordum. Okuduğum, ezberlediğim ayetlerin bazılarını tercüme ihtiyacı duymaksızın anlamaya başladığımda bu Kur'an'a ve onun muhtevasına olan ilgimi arttırdı. Bu süreç devam ettikçe hangi alanda yüksek lisans yapacağıma yönelik bir karar almam kolaylaştı.

2 Alanınızın bugünü ve yarını için neler söylemek istersiniz ?

Tefsir ilminin normatif bir ilim olmaması nedeniyle biraz küçümsendiğini hissediyor ve bunu kesinlikle yanlış buluyorum. Mesele 6236 ayetin manasını ana hatlarıyla anlamak ile bitmiyor, gerek tarih gerek usul gerekse Kur'an'ın muhtevasına dair hâlâ söylenecek çok şey var. Özellikle tarih ve usul hususunda doldurulması gereken boşluklar olduğunu, Tefsir ilminin Fıkıh veya Hadis ilmi gibi sistemli bir usule sahip olmadığını, sınırlarının yeterince çizilmediğini düşünüyorum.

3 Bu bölümü tercih etmek isteyen arkadaşlara tavsiyeleriniz nelerdir ?

Hafızlık ve Klasik Arapça öğrenimine var güçleriyle yoğunlaşmalarını tavsiye ediyorum. Hafızlık yapabilecek bir vakte sahip değilsek de Kur'an'ın hem lafzına hem manalarına olabildiğince aşına olmamız gerek. Hazırlık sınıflarında öğrenilen Arapça maalesef klasik metinlere nüfuz edebilmemiz için yetersiz kalıyor. Bunlarla birlikte Kur'an-ı Kerim'in Hz. Peygamber'in hayatı ile olan kuvvetli irtibatına binaen siyer bilgimizin de Kur'an'ı anlama noktasında çok önemli olduğu kanaatindeyim.

4 Alanınız ile ilgili kesinlikle okunması gerektiğini düşündüğünüz eserlerden birkaç öneride bulunur musunuz ?

- Tefsire Akademik yaklaşımlar 1-2, Tefsir El Kitabı (İki eserin de editörü: Mehmet Akif Koç)
- M.Sait Şimşek - Günümüz Tefsir Problemleri
- Mehmet Paçacı - Çağdaş Dönemde Kur'an'a ve Tefsire Ne Oldu?
- Mesut Okumuş - Kur'an'ın Çok Boyutlu Okunuşu
- Muhsin Demirci -Tefsir Tarihi, Tefsir Usulü
- İsmail Cerrahoğlu - Tefsir Tarihi, Tefsir Usulü
- Mustafa Karagöz - Tefsir Tarihi Yazımı ve Problemleri, Dilbilimsel Tefsir ve Kur'an'ı Anlamaya Katkısı

5 Alanınız ile ilgili sizi en çok heyecanlandıran şey nedir ?

Kuşatılmazlığı. Kur'an'daki müşterek lafızlardan, ekollerden tutun rivayet malzemelerine kadar alana dair malumatın çokluğu gözümü korkutmakla birlikte beni heyecanlandırıyor.

6 Bu bölümü isteyen arkadaşların nasıl bir ön hazırlık yapmalarını önerirsiniz ?

Yukarıda da değindiğim üzere Hafızlık ve Arapça ile birlikte Ulûmu'l-Kur'an meseleleri (muhkem-müteşabih, esbab-ı nüzul, vb.) olabildiğince tanınmalı. Yüksek lisansa hazırlık için Muhsin Demirci Hoca'nın kitapları fazlasıyla istifade edebileceğiniz kaynaklardandır.

7 Sizce bu alanda YL yaparken kişiyi en çok zorlayacak olan şey/ler nedir ?

Kur'an kültürünün ve yabancı dilin zayıf olması.

8 Bir alanı yalnızca sevdiğimiz için Yüksek Lisans yapmalı mıyız yoksa bunun için belirli kriterlere sahip olunması gerekir mi/nelerdir ?

Alanı sevmek çok önemli bir husus ancak yeterli değil. Alanı sevmekle beraber donanımımız zayıfsa ve zaman içerisinde seviyemizi daha ileri taşıyıp taşıyamayacağımıza dair kanaatimiz ağırlıklı olarak olumsuz yönde ise, bence yüksek lisans için alan tercihimizi bir daha gözden geçirmemiz gerekir.

İmkansız deme,
bilemezsin!

öğrenmekten asla vazgeçmeyenler için

İSLAM FELSEFESİ

Büşra Varır

1 Neden bu alanı tercih ettiniz ve alanınız ile ilgili sizi en çok heyecanlandıran şey nedir ?

Düşünmek, kendisi hakkında konuşmanın nihayete ermeyeceği bir eylemi ifade eder. Zira insanlık var olduğu sürece düşünme de her daim var olacaktır. Nazarî disiplinler, insanlığın düşünce seyrini görmeye imkân tanıdığı için ilgimi çekmekteydi. Bu sebeple ben de nazarî bir disiplinde yüksek lisans yapmaya karar verdim. Dolayısıyla dikkatimi ağırlıklı olarak kelâm ve İslâm felsefesine yönelttim. Zamanla İslâm felsefesinin, kelâm ve tasavvuf geleneklerinden hâli kalınarak çalışmaların yürütülebileceği bir alan olmadığına bizzat şahit oldum. Zira İslâm coğrafyasında neşvünema bulmuş bütün nazarî disiplinler, kapılarını bir yönüyle İslâm felsefesine açmakta idi. Alanın bu özelliği beni bir hayli etkilemişti. Bu özelliğin, öğrenmeye ve araştırmaya talip bir öğrenci için uzun soluklu bir moral kaynağı olduğunu düşünüyorum.

2 Alanınızın bugünü ve yarını için neler söylemek istersiniz ?

Sosyal bilimlerde yüksek lisans yapmak aynı zamanda tarihçilik yapmayı da beraberinde getiriyor. Bu anlamda İslâm felsefesine özgü teoriler ve bu teorilerin arkasındaki şahıslar, halihazırda araştırılmayı ve yeni sorular sorarak yeniden ele alınmayı bekliyor. Yani bir tükenmişlikten bahsetmek mümkün değil. Aynı zamanda gerek felsefe-din gerekse felsefe-bilim ilişkisi bağlamında güncel problemler üzerinden çalışmaları devam ettirmek de mümkün. Çok yönlü bir alanda araştırmacı olmak sizi her zaman süreç odaklı olmaya teşvik ediyor. Bu sebeple her daim düşünmeyi ve soru sormayı devam ettirerek size yolda olmayı sunuyor.

3 Bu bölümü tercih etmek isteyen arkadaşlara tavsiyeleriniz nelerdir ?

İslâm felsefesini tercih etmek isteyen arkadaşlara tavsiyem yüksek lisans yapmak isteyen bir öğrencinin sahip olması gereken vasıfları taşımakta geç kalmamalarıdır. Bu vasıflara örnek olarak:

- Alana ait teori, şahıs ve literatür bilgisi (başlıca filozofların entelektüel kimlikleri, yetiştikleri kültürel coğrafya ve temel eserlerinin ana hatlarıyla tanınması; bilgi teorisi, nefes teorisi, varlık teorisi, siyaset ve ahlak teorisi... vb.)
- Alana ait ilgili terminoloji, kavramsal şemalar ve temel meseleler (ki bu ancak dil edinerek kazanılan bir şey, İslâm felsefesini için Arapça da İngilizce de elzem)
- İslâm felsefe tarihinde başlıca dönemler, akımlar, gelişme ve değişimler.
- Türkiye’de İslâm felsefesinin güncel durumu.
- Yüksek lisansa alım sürecinde lazım olan puanlara öncesinde ulaşmak (ALES ve dil puanı)
- Bir de her zaman görebilecekleri bir yere şahısların kronolojik olarak yazılı bulunduğu bir haritayı asmalarını öneririm. Zihin, alana dair dinç tutan bir yöntem.

4 Alanınız ile ilgili kesinlikle okunması gerektiğini düşündüğünüz eserlerden birkaç öneride bulunur musunuz ?

- İslam Felsefesi Tarih ve Problemler / M. Cüneyt Kaya
- İslam Felsefesine Konusal Giriş / Prof Dr Ömer Türker
- Farabi, İbni Sina, ve İbni Rüşd’de Akıl /Herbert A. Davidson
- Yitirilmiş Hikmeti Ararken /İlhan Kutluer
- Etiğin Kısa Tarihi / Alasdair MacIntyre
- El-Medînetül-Fâzıla, Fârâbî (Çev. Yaşar Aydınli, Litera Yayınları)

5 Alanınız ile ilgili sizi en çok heyecanlandıran şey nedir ?

İşte bu kadar dediğim bir şey hiç bir zaman işte o kadar olmuyor. Zihnimde her anımda bana eşlik edecek sorular taşıyorum. Her soru farkındalığınızı bir üst seviyeye taşıyor. Ki olayların farkında olmak sadece hayatta kalmak değil yaşamaktır. Yani varım demenin bir başka hali.

6 Sizce bu alanda YL yaparken kişiyi en çok zorlayacak olan şey/ler nedir ?

Araştırmacı yeterli dil donanımına sahip değilse çalışmalarını yürütmekte zorlanıyor. Haliyle dil problemi, süreç içerisinde ciddi bir sıkıntıya dönüşüyor. Diğer taraftan ise araştırmacının düzenli çalışmayı bir şekilde hayatına yerleştirmesi gerekmektedir. Zira kişi, çalışmada devamlılık kazanmadığı takdirde yarı yolda kalma gibi bir riskle karşı karşıyadır. Ayrıca araştırmacı kıyas ve şikayetten kaçınmalıdır. Zira bu iki şey, kişinin enerjisinin yolda tükenmesine sebep olmaktadır.

7 Bir alanı yalnızca sevdiğimiz için Yüksek Lisans yapmalı mıyız yoksa bunun için belirli kriterlere sahip olunması gerekir mi/nelerdir ?

Yüksek lisans yaptığımız alanı sevmek çok önemli ancak yeterli sebep değil. Sevdiğimiz alana yönelmek ve çalışmalarımızı ciddiyetle yürütmek olmazsa olmazımızdır. Ayrıca kişi alanıyla otantik bir bağ kurduğunda (onu zinde ve canlı tutacak bir bağ) süreç içerisinde içsel bir motivasyon kazanıyor. Kişiyi yarı yolda bırakmayan bu motivasyondur desem abartmış olmam sanırım.

Alan seçerken en önemli sorum “Masa başında sıkılmadan uzun soluklu çalışabiliyor muyum?”du. Kendinizce kriter belirlemek alan seçiminde daha gerçekçi olmanıza vesile olur. Zira kendimizi bizden daha iyi anlatan bulabiliriz ama tanıyan bulamayız.

İmkansız deme, bilemezsin!

التحفة الرابع

“

İlim öğrenip de ona göre hareket etmeyen kimse, çift sürüp de tohum ekemeyen kimseye benzer.

Sadi Şirazi

BP
130.4
H521

HOCALARIMIZDAN KİTAP TAVSİYELERİ

OKUMADAN GEÇİLMEMEYECİK
BİR KİTAP LİSTESİ!

marmara ilahiyat

DEKANIMIZ İSMAİL SAFA ÜSTÜN

- 1 Fuad Köprülü, "Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar"
- 2 Ahmed Yaşar Ocak, "Türk Sufiliğine Bakışlar" ve "Arı Kovanına Çomak Sokmak"
- 3 Tayyar Altıkulaç, "Zorlukları Aşarken"
- 4 Feridun Kandemir, "Fahreddin Paşa'nın Medine Müdafaası Peygamberimizin Gölgesinde Son Türkler"

MEHMET TOPRAK

- 1 Bertrand Russel, "Sorgulayan Denemeler"
- 2 Ziyaüddin Serdar, "Cenneti Arayan Adam"
- 3 Dan Brown, "Başlangıç"
- 4 Nigel Warburton, "Felsefenin Kısa Tarihi"
- 5 Yanis Varoufakis, "Kızımın Ekonomi Sohbetleri Kapitalizmin Kısa Tarihi"

AYŞE ESRA ŞAHYAR

- 1 Yusuf el-Karadavi, "Sünneti Anlamada Yöntem"
- 2 Muhammed Esed, "Kur'an Kavramları"
- 3 Üstün Dökmen, "İletişim Çatışmaları ve Empati"
- 4 Jeffrey E. Young; Janet S. Klosko., "Hayatı Yeniden Keşfedin,"
- 5 Vahiduddin Han, "Bilim ve Uygarlık Açısından İslam"

ALİ KÖSE'DEN 5 HATIRAT KİTABI

- 1 Ziyaüddin Serdar, "Cenneti Arayan Adam"
- 2 Ali Özek, Ramazan Yıldırım, "Medreseden Üniversiteye"
- 3 Alex Haley, "Malcolm X,"
- 4 Muhammed Esed, "Mekkiye Giden Yol"
- 5 Hümeysra Mevdudi, "Babam Mevdudi"

ÖMER TÜRKER

- 1 Mâtürîdî, "Kitâbu't-Tevhîd"
- 2 Cüveynî, "Kitâbu'l-İrşâd"
- 3 Kadı Abdülcebbar, "Şerhu Usûli'l-Hamse"
- 4 Gazzâlî, "Tehâfütü'l-Felâsife ve İhyâ'nın İlm Babı"
- 5 Farabi, "el-Medinetü'l-Fâdıla ve es-Siyâsetü'l-Medeniyye"

MUHAMMED ABAY

- 1 Malik Bin Nebi, "Kur'an-ı Kerim Mucizesi"
- 2 Abdulfettah Ebu Gudde, "İlim Uğrunda"
- 3 M. Ertuğrul Düzdağ, "Üstad Ali Ulvi Kurucu Hatıralar"

**RAHİLE KIZILKAYA
YILMAZ**

- 1 Muhammed Hamidullah, "İslam Peygamberi"
- 2 İbrahim Kalın, "İslam ve Batı"
- 3 Yusuf el-Karadavi, "Sünneti Anlamada Yöntem"

**OSMAN
AYDINLI**

- 1 Mustafa Kutlu, "Şehir Mektupları"
- 2 Adem Apak, "İslam Tarihi 88 Soru"
- 3 Ali Köse, "Neden İslam'ı Seçiyorlar"

ASIM GÜNEYD KÖKSAL

- 1 Thomas Bauer, "Müphemlik Kültürü ve İslam Farklı Bir İslam Tarihi Okuması"
- 2 Michael J. Sandel, "Adalet-Yapılması Gereken Doğru Şey Nedir"
- 3 Charles Taylor, "Seküler Çağ"

**HASAN
HACAK**

- 1 İhsan Oktay Anar, "Puslu Kıtalar"
- 2 Irvin D. Yalom, "Varoluşçu Psikoterapi"
- 3 Nihat Genç, "Arkası Karanlık Ağaçlar"

**NAİL
OKUYUCU**

- 1 Franz Rosenthal, "Bilginin Zaferi"
- 2 Ali Kemal Saran, "Omuzumda Hemençe"
- 3 Mithat Cemal Kuntay, "Üç İstanbul"

**EMRULLAH
TUNCEL**

- 1 Celaledin Vatandaş, "Modern Çöküş"
- 2 İsmail Lütfi Çakan, "Dindarlık"
- 3 Hayati İnanç, "Fabrika Ayarı"

**KEMAL
ATAMAN**

- 1 Dostoyevsky, "Karamazov Kardeşler"
- 2 Miguel de Cervantes Saavedra, "Don Kişot"
- 3 Ahmet Hamdi Tanpınar, "Saatleri Ayarlama Enstitüsü"

**NURULLAH
ALTAŞ**

- 1 Salman Khan, "Dünya Okulu"
- 2 Yoval Noah Harari, "21. Yüzyıl için 21 Ders"
- 3 Todd Rose, "Ortalamanın Sonu"

KAYAN YILDIZLAR

HOCALARIMIZI RAHMETLE ANIYORUZ

“

Yeryüzündeki âlimler, gökteki yıldızlar gibidir; karanın ve denizin karanlıklarında onlarla yol bulunur. Yıldızlar kaybolduğunda ise rehberler de yolunu kaybediverir. (Müsned, 3:156.)

- ÖMER NAŞUHI BİLMEN (12 EKİM 1971)
- MAHİR İZ (9 TEMMUZ 1974)
- DR. MUSTAFA GÖL (20 TEMMUZ 1986)
- MEHMED SOFUOĞLU (10 MAYIS 1987)
- ALİ TURGUT (1992)
- BEKİR SADAK (5 TEMMUZ 1993)
- NİHAT ENGİN (1994)
- YRD. DOÇ. DR. SELÇUK ERAYDIN (1995)
- ÖMER ÇAM (2002)
- ABDÜLKADİR KOCAMANOĞLU
- DOÇ. DR. M. SÜREYYA ŞAHİN (24 OCAK 2008)
- YRD. DOÇ. DR. MUSTAFA KURT
- YRD. DOÇ. DR. DİLAVER CEBECİ (29 MAYIS 2008)
- DOÇ. DR. A. NECLA PEKOLÇAY (3 TEMMUZ 2008)
- PROF. DR. MEHMET ERKAL (25 EKİM 2015)
- PROF. DR. BEKİR TOPALOĞLU (9 MART 2016)
- YRD. DOÇ. DR. MUSTAFA SABRİ ERDOĞDU (3 NISAN 2016)
- PROF. DR. YAŞAR NURİ ÖZTÜRK (22 HAZİRAN 2016)
- DR. KENAN KÜRTOĞLU
- YRD. DOÇ. DR. MUSTAFA MERAL ÇÖRTÜ (10 OCAK 2017)
- SABRİ AKDENİZ (5 NISAN 2017)
- MEHMET ZEKİ CANAN
- PROF. DR. ALİ MURAT DARYAL (16 MART 2017)
- PROF. DR. NEBİ BOZKURT (8 KASIM 2017),
- ERDOĞAN ALBAYRAK (8 MART 2018)
- İMDAT ŞENGÜL
- YRD. DOÇ. DR. EMİN IŞIK (1 AĞUSTOS 2019)
- PROF. DR. İBRAHİM CANAN (14 EKİM 2019)
- PROF. DR. ÖMER FARUK HARMAN (4 MART 2021)
- PROF. DR. ALİ ÖZEK (18 NISAN 2021)

2016

Biz Buradayken Neler Oldu?

Geliş olay gidişi olay Müif 58. Dönem
nelere şahit oldu:?

15 TEMMUZ
2016

15 Temmuz
Darbesi

26 EYLÜL
2016

Oryantasyon
Programı

2016

Hazırlık
Sene Sonu
Etkinlikleri

Üsküdar
Metro
açılışı

İdlib'e kıyafet
yardımı için
Yunus Emre
binasında
seferberlik

Erdoğan
Hocamızın
vefatı

Turnike sistemine
geçmemiz ve
kartlarımızın
değişmesi

15 ARALIK
2017

2017

8 MART
2018

2019

8 OCAK
2019

Çamlıca
Kulesi'nin
bitmeyen inşaatı
ve açılışı

İbrahim Kalın'ın
"Üniversitelere 3
hafta tatil"
açıklaması. Mezun
olduk hâlâ açılmadı...

Ders sırasında
deprem.

Ömer Türker'in
camide yaptığı
ders

Marmarailahiyat.com
yayın hayatına
başladı.

10 OCAK
2019

Yunus Emre
binası yıkıldı,
inşaat çağı
başladı.

7 MART
2019

Çamlıca
Cami'nde
ilk namaz

12 MART
2020

26 EYLÜL
2019

23 ARALIK
2019

18 MART
2019

13 MART
2020

Okuldaki son
günümüz ve son
dersimiz

24 TEMMUZ
2020

Ayasofya Camii
yeniden ibadete
açıldı

Son Ders Seçimi

MEZUNİYET!

5 yıllık üniversite
hayatımızın son
dersi...

2021

22 ŞUBAT
2021

10 HAZİRAN
2021

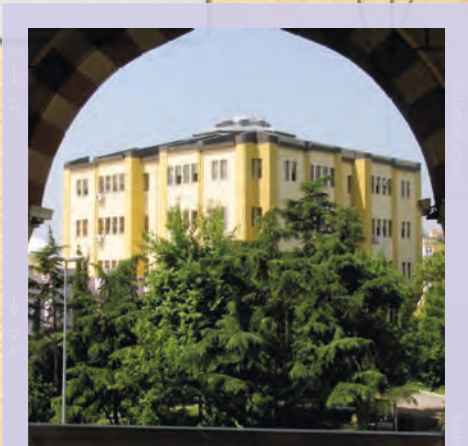
17 HAZİRAN
2021

THE END...

nostalji köşesi

NE KADAR MÜİF'LİSİN

1

Müif Camii
önünde fotoğraf
çektirdim. (5P)

2

Kitap-Kahve'nin
çikolatalı
kurabiyesinden
yedim. (5P)

3

Geldim inşaat,
gidiyorum
inşaat... (5P)

4

Kitap-Kahve'de
çay daha pahalı
diye Hattat
kantini tercih
ettim. (5P)

?

SEÇ VE
PUANLA!

ALDIĞIM PUAN ( )

5

Müif Camii'yi
çekip story
attım. (5P)

6

Yemekhane
sırasında
prangalar
eskittim. (5P)

7

Çimlerde piknik
yaptım. (5P)

8

Yere yatıp
kubbeyi içeriden
çektim. (5P)

9

8 kişilik
asansöre 35 kişi
bindik. (5P)

10

Kütüphanede alt
katta soğuktan
donarken
imanımı diri
tuttum. (5P)

11

Hazırlıkta
kaldım. (5P)

12

Vize-Final
zamanı
kütüphanede
yer bulamadım.
(5P)

13

Yer kapmak için
MH ile MC
arasında
koştum. (5P)

14

1. kata çıkmak
için bile
asansörü
kullandım. (5P)

15

Öğle arasından
önceki derste
yemekhane
saati
hesaplaması
yaptım. (5P)

16

Büte de kaldım,
çorbaya da
kaldım.(5P)

17

Turnikeye kredi
kartı/akbil
bastım. (5P)

18

Yemekhane
kuyruğunda
bekleyip bakiye
yetersiz uyarısı
aldım. (5P)

19

Online ders
esnasında
uyudum. (5P)

20

Mehmet Hattat
binasında boş
sınıf aradım.
(5P)

21

Yoklama listesi
bana gelmeden
ders bitti. (5P)

22

Bir kere de olsa
yoklama listesi
bana gelmeden
ders bitti. (5P)

23

Hazırlıkta bir
hocayı paçaları
sıyrık abdest
terliğiyle
odasına
giderken
gördüm. (5P)

MÜİF'E SORDUK EN POPÜLER CEVAPLARI ALDIK

Ders kaynaklarını okulun ilk günleri mi alırsınız yoksa daha sınava var son hafta Metin Abi'ye uğramı diyenlerden misiniz?

İlk gün alırım Son güne bırakırım **%56**

Çan sisteminin mağdurlarından mısınız yoksa çan sisteminden faydalananlardan mısınız?

Mağduruyum Faydalananlardanım **%66,1**

Kitap - Kahve'nin acı çaylarını içecek kadar çaycı mısınız yoksa sınav haftası uykuya meydan okuyan bir kahveci mi?

Kahveciyim Çaycıyım **%57,9**

Sınavlara bir ay öncesinden başlayanlardan mısınız yoksa son geceye bırakanlardan mısınız?

Günler öncesinde Son gece **%60,6**

Ders arasında kitap kahve mi, mir börek mi?

Kitap Kahve Mir Börek **%80,5**

Göztepe Kütüphanesinde sabahlayanlardan mısınız, Müif Kütüphanesinden vazgeçemeyenlerden mi?

İlahiyat Göztepe **%66**

Makale okumak mı, arkadaşın notundan çalışmak mı?

Makale okumak Arkadaşın notu **%52,4**

Okumalarınızı yapmak için tercihiniz daha çok PDF mi olur yoksa o kitabın mis kokusunu içine çekmeden yapamayanlardan mısınız?

Kitap PDF **%79**

Ders seçim zamanı kontenjan savaşının galibi mi olursunuz mağlubu mu?

Mağlubu Galibi **%54,8**

Kur'an ezberlerimi düzenli, vaktinde veririm/Her dönem ezberlerimi vaktinde vermek için kendime söz verir yine son hafta hocanın odasının önünde sıra beklerim.

Vaktinde Son hafta **%58,9**

Yüz yüze eğitim mi, online eğitim mi tercihiniz?

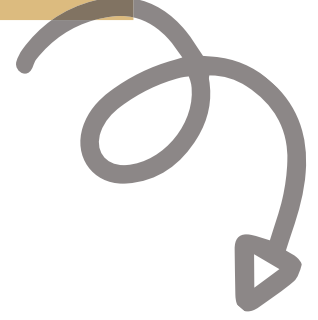
Yüz yüze Online **%85,9**

MÜİF'te sıra beklemek deyince yemekhane mi, kitap kahve mi diye sorsak?

Yemekhane Kitap Kahve **%56,3**

MÜİF'İN AKILDA KALAN EN'LERİ

EN ÇOK VE EN AZ OY ALANLARI SİZİN İÇİN LİSTELEDİK!

	EN ÇOK	ORTALAMA	EN AZ
MÜİF Deyince Aklınıza Gelen 3 Şey Nedir?	Kitap Kahve	Bahçe ve çardak	İnşaat
MÜİF'te Yaptığınız En Güzel 3 Şey Nedir?	Arkadaşlarla yaptığımız muhabbetler	Hocalarla muhabbet etmek	Ders çalışmak
MÜİF'te Hoşlanmadığınız Şeyler Nelerdir?	Çan	İnşaatın devamlı sürmesi	Asansörlerin çok kalabalık olması
Sınavına Çalışırken Uykusuz Gecelere Merhaba Dediğiniz Ders Hangisi?	İslam Felsefesi	İslam Hukuku	Kelam
Fakülteadaki Yüz Yüze Girdiğiniz Son Ders Neydi?	İslam Hukuku II	Kelam II	Din Felsefesi

“
ŞİİR
BİLE
YAZI
LIR
MÜİF
'E

5 yıl gençlik

“

SÜVEYDA ZORA

Almış başını gidiyor Mu'tezile
Mesaj geliyor Whatsapp'tan...
Kadı Abdülcebbâr'ın literatürü mü,
O da ne?!

Hoca dedi bileceksin ölüm tarihi,
Zemaşşerî, Râzî ve Taberî.
Fiillermiş ızdırarî-ihtiyarî,
A'meş'in adı Süleyman b. Mihrân.
Kanka uyuyacağım ilk ders,
Sen bana ses kaydı at...

Geçerken MC-Yunus Emre arasından,
Çarptı rüzgâr hepimizi kaburgasından.
Metin Abi kaç tl benim fotokopi?
Hocam dersi bitirir misin beynim almıyor,
Oku oku vallahi bitmiyor.

Final haftaları uykusuz geceler,
Gün doğumlarında fakülteye gelenler...
Biraz uyuyalım diye,
Sınavdan çıkıp koşardık evlere yurtlara.
Zamlandı kurabiyeler yıldan yıla,
Çayı veriyorlar, hocam diyorlar, buyur iki bardak,
Yanmasın kalem tutan eller...

Üsküdar'a inelim mi dostum, biraz dolaşmaya?
Namaz kılarız Mihrimah'ta.
Biz bu fakülteden gider olduk,
Ruhumuza el-Fatiha.

MÜİF'İM

“

ERKAN OĞUR

Seni anlatmak bir poğaçaya yemeğe benzer
Yedikçe doyulmayan...
Kalbin bir yaz okulu gibi kapalı kalmalı
Sözlerini alttan aldıkça dokunuyor kredilerin göynüme
Bedelli askerliğe benzer devamsız geçen sevgisiz ilişkilerin
Tahir ile Zühre kalmadı şimdiki zamanda
Nerede kaldı Erasmus nerede kaldı Mevlana, Farabi...
Bir MÜİF kaldı... Bir de kitap kahvenin acı çayı...

“

Gelirken ben gelmedim arkamdan ittiler, sonra alıştırıp haydi güle güle dediler.

”

MÜİF dediğimiz yer tuğla üstüne kubbe,
Bu kubbeye hoş seda eyleyebilme, nasip olsun kıymetini bilene

“

Önce hayal kurarsın dualarına bir mühür olsun diye.
Sonra şükredersin duaların bir bir gerçekleşti diye...
MÜİF, en güzel kabul olmuş dualarımızdan birisin...

”

MÜİF caminin avlusuuunda dönen bir semazen olsam.
Naat olsam dilleerde hocam hocam. Diyar diyar dolansam

“

15 Temmuz akabinde başladık tahsil-i ulumu ilahiyyeye,
3. sınıfın ortasında ise kapıldık pandemiye,
Ya Rab henüz hikâyemizi vardiırma nihayete,
Ulaştır bizleri hayırlı yüksek ilmi mertebelere.

”

Nasıl ki vapurlar ayrılır gün batımı limandan,
Araladık kapıyı ve ayrıldık Marmara İlahiyat'tan.
Uzaklara hayran olma sırası bizdedir,
Yollar uzaklaştırırsa da bâki kalan gönlümüzdedir.

“

Son sene için planlar yapalım derken,
Başka planın içine düştük fark etmeden,
Lakin umudumuz bakidir,
Bir çay içimi de olsa kavuşacağız yeniden...

”

Anadolu'dan çıktık yola,
Bağlarbaşı'nda verdik mola,
Bizi okulumuzdan ayırdın,
Allah belanı versin korona

“

Geldik taş üstünde taş
Gidiyoruz gözler yaşlı arkadaş
Kalanlar kıymet bilsinler
Taşına tuğlasına verirdik biz baş

”

Bağlarbaşı Bağlarbaşı!
Bitmedi şu çan savaşı
Ah, o fakülte açılıydı
Dinmez miydi gözümün yaşı.

“

Müif ile dertlendik,
Çan altında direndik,
Sen olmasan da korona
Biz her türlü bittik.

”

Ben yürürüm yane yane
Ayrılık boyadı beni kane
Ne âkilem ne divâne
Gel gör beni MÜİF neyledi

Müif'in başka rengi de varmış!
Geç fark ettim çanın sert olduğunu.
Vize insanı boğar, final yakarmış.
Keyifle seçilen her dersin bir dert olduğunu
Müifli sınavlar gelince anlarmış.
Bahçe parkur, cami yuvarlak Müif!
Her yıl biraz daha benimsediğimiz.
Ne dönüp duruyor Metin Abi'de notlar
Nereden çıktı bu sınav? Büte kalan kim?
Bu kaçınıcı GANO gördüm tarumar.
N'eylersin mezuniyet her öğrencinin başında.
Atandın atanamadın olacak.
Kim bilir nerede, nasıl, kaç yaşında?
Hayırlı anacağımız hocalarımız olacak.
Şu Müif'in bize kattıklarıyla.

İlmin özünü,
Hocamın sözünü,
Üzme sil gözünü.
Gönüllerde kalmaz mıyız?
MÜİF'in taşını,
Sevmez miyiz aşını?
Etme kaldır kaşını,
Gönüllerde kalmaz mıyız?

MÜİF'limin sazını,
Çeker idik nazını.
Göremedik yazını
Gönüllerde kalmaz mıyız?

Güllerin dikenini var
İlmin güzeli var
Yarım gel sen MÜİF'e
Bak gör neleri var

Kaldım Arapçadan
Kaçtım kuran hocasından
Dillere destan olan
MÜİF'im var MÜİF'im var

Giderim tane tane
Yollarını gözlerim
Kalınca epey zordu
Gidince pek özledim.

Okudum bunca sene
Pek bir şey göremedim
Gelince bu Müif'e
Artık yolun gözlerim

Müif'ten gider olduk
Kalanlara selam olsun
Bizim için hayır dua
Edenlere selam olsun

Bitdi vuslat demleri ey şûh-ı ezmân el-vedâ'
Râh-ı firkatdir nasib a'dâ vü yârân el-vedâ'

Cümle bîmârân-ı künc-i vahdet oldu pür-safâ
Biz içün kil-k-i kazâ yazmış hezârân el-vedâ'

Nush-u savm-ı bîz edib sûz-i dilim söndürmeye
Şebire nâz eyleyen ey mâh-ı tâbân el-vedâ'

Geldiğinde rûzgâr-ı firKate olmaz inâd
El-vedâ' et mâziye ey ehl-i hicrân el-vedâ'

Kil ü nâdâne âhir söyletir hükm-i kazâ
Ey şikâyet el-firâk ey cân u cânân el-vedâ'

MÜİF'e hasret kalmış talebe
söyler sözü
Yaş doludur iki gözü
Bilmeyen ne bilsin bizi
Bilenlere selam olsun

Aşkın aldı benden beni
Bana seni gerek seni
Ben yanarım dün ü günü
Bana seni gerek sen

sev
gili
mü
if;

“

3. Sınıfın 2. Dönem başlangıcında salgın hastalık sebebiyle online eğitime geçiş yapmamız MÜİF ile bağlantımızı da sanal bir ortama taşımıştı. Oysa daha dostluklara, İstanbul'a, Üsküdar'a, MÜİF'e, Kitap-Kahveye, kütüphanemize, MÜİF Camii'ne, Bağlarbaşı'na hatta Dürümcü Memo'ya bile doyamamıştık ki... Ama hayat öyle ki ne göstereceği belli olmuyor. Ve artık sona gelmiş bulunmaktayız, MÜİF'ten daha kimler kimler geçecektir kim bilir... Ama şu bir gerçek ki biz yarım kaldık. MÜİF bizi, biz MÜİF'i güzel hatırlayacağız; güzel dostluklarla, güzel anlarla ve güzel İstanbul ile... MÜİF 58'e ve tüm MÜİF hocalarına sevgiler :)

HAYRUNNİSA BOLAT

“

MÜİF'ten her şey çıkar derler, ben ise MÜİF'e her yerden gelirler diyerek başlamak istiyorum. Türkiye'nin hatta dünyanın dört bir yanından gelen gençlerin buluşma noktası MÜİF. Kimimiz hayalimizdeki okula, kimimiz hayalimizdeki şehre, kimimiz ise hiç hedeflemediğimiz halde MÜİF'e kavuşuyoruz. Bu okula gelmek demek, nice gönül bağları nice dostluklar kurmak demek. Her zaman toz pembe değil belki MÜİFlî olmak; ne badireler, ne sınavlar, ne uykusuzluklar, ne çanlar... Hele hazırlık sıraları, şimdikiler bilmez ama Yunus Emre binasının yangın merdiveni, kaç öğrencinin yapamıyorlarna, o yapamıyorlarnın arkasından gelen sıkı sıkı sarılmalara şahit olmuştur. Koşarak geldiğimiz dersler, selam vermek için can attığımız hocalar... Geriye dönüp baktığımızda sayamayacağımız kadar çok anımız var. İstanbul'da iken ailesini, ailesinin yanında iken İstanbul'u özler mi bir insan? Özler, çünkü özlüyor bir MÜİFlî... "Ah şu gönül gözünden görmek dedikleri var ya seni her halinle seviyorum" işte tam da böyle bir sevgi, böyle bir anlam... Acısı ile tatlısı ile seviyoruz biz okulumuzu, hocalarımızı, vesile olduğu dostluklarımızı... Son dönemimin, son vizelerimin arasında yazıyorum bu yazıyı. Benden de bir hatıra kalsın istediğim için. Çünkü öyle ya da böyle, güle ağlaya, dile kolay, bitmez sandığımız beş yılı geride bırakıyoruz. Hep birlikte büyüdük MÜİF bahçesinde, şimdi ise demir atma zamanı geldi bizlere.

RÜMEYSA NUR TANRIVERDİ

“

ÖSYM yerleştirme belgesinde adını görünce çok sevinmiştim MÜİF. En çok kazanmak istediğim okul sendin. Kazandım ve şimdi mezun oluyorum. Hüzünle karışık bir sevinç var içimde. Yıllar ne kadar çabuk geçmiş değil mi MÜİF? Geçmek bilmeyen hazırlık günlerinin ardından göz açıp kapayıncaya kadar geçen lisans yılları, onca ders seçimi, onca ödev, onca sınav... Şimdi bakıyorum da en çok stresli ve zor zamanları görüyorum. E bilirsin sen öğrencilerini, herkes çılgınlar gibi çalışır. Bir MÜİFlî olarak bana düşen görev de buydu tabii ki. Çok çalıştım ve sonunda başardım. Beni çok memnun ettin MÜİF. İnşallah ben de senin yüzünü kara çıkarmam. Adını yücelterek yoluma devam ederim. Şimdi mezun oluyorum ama sanma ki bu bir ayrılık mektubu. Sen hep gönlümde olacaksın. Seni hep anacağım. Seni hep güzel günlerinle hatırlayacağım. Nereden bilebiliriz ki yeniden karşılaşmayacağımızı?

RÜMEYSA KIRBIYIK

“

İlk geldiğim günü hatırlıyorum. Hem heyecan hem şaşkınlık vardı. Merakla bakmıştım etrafa. Karşımda yepyeni modern bir bina, tıpkı yeni gelen öğrencilerin acemi ama bir o kadar dinamik duruşu ile beni selamlıyordu. Hemen çaprazında ise yılların yükünü taşımış heybetli bir bina, adı "Yunus Emre" imiş. "Nice Yunus Emreler yetiştirdim ben..." diye bakıyordu insana. Yılların deneyimini ve bilgi birikimini öğretiyordu Mehmet Cengiz binasına. Camiyi de unutmamak lazım. İlk bakışta hemencecik etkilenmişim camiden. İslam'ı temsil eden minareleri ve farklı yapısı, eskiyle yeniyi birbirine bağlıyordu sanki. Belki de, İlahiyatın temelini anlatıyordu bize. Her zaman farklı ve yeni ama bir o kadar da eski... Bunu caminin içine girince daha iyi anlamıştım. Tabii ki bizimle başlamış olan ve bizimle mezun olan inşaat sahamızı unutmamak gerek. Her konulan yeni tuğla ile, "İşte beş yılda bilgi birikimi böyle olur." diyordu insana. Biz de öyle yapmamış mıydık? Her girdiğimiz sınıftan yeni bilgilerle kendi bilgi inşamızı oluşturmadık mı?

Şimdi gitme zamanı, hep kalamam ya buralarda. Bunu da bana sen öğrettin. MH ile MC arasında koştururken hayatın hep bir yolculuk olduğunu hatırlattın. Durmak isterdim biraz daha ama yerimi arımdan gelen bir başka hayat yolcusuna bırakmak zorundayım. Yine de veda ediyorum sanma. Yaşamışlıklar oldukça insan edebilir mi ki veda?

BEYZANUR KÖŞKER

MÜİF'TE YAŞAYABİLECEĞİNİZ EN İYİ ANILAR...

Birinci sınıfın ilk dönemi Arapça Modern Metinler dersinden büte kaldık arkadaşımınla Büte gireceğimiz sınıf dolu diye başka sınıfa geçtik. Meğerse geçtiğimiz sınıf alttan ders alanların sınavıymış. Sınav tek sayfa ve kısa kısa tercüme. hocalar arapça hazırlıktan sonra zorlanmayıp kolay geçelim diye kolay sordular sanırım diye düşünerek hevesle çözdük sınavı. Tabi arkası yok sınavın, hızla bitirip çıktık. Asıl sınavın arka kısmı olduğunu diğer kızlardan öğrenmiştik. Rahmetli Erdoğan Hocamızı arayıp söyledik. Diğer gün bize odasında büt sınavı yapmıştı. Çay ikramında bulunmuştu. Tek sorun beynim bir günde formatlamıştı bilgileri. Diğer yıl alttan tekrar aldım dersi... Yine de Erdoğan Hocanın anlayışlı ve sevecen hali bu günü ölümsüz yapmaya yetmişti.

Hazırlığın ikinci dönemindeydik. İlk dönem aynı sınıfta olduğumuz bazı arkadaşlarımızla ikinci dönem ayrı sınıflara düşmüştük. Ancak yine de ders aralarında buluşup hep beraber takılırdık. Bir gün MC binasında cam kenarında sınıflarımıza girmek için hocaların gelmesini beklerken Kıraat dersimize giren Mustafa Genç hocanın Yunus Emre binasından çıktığını ve MC binasına doğru geldiğini gördüm. Bundan sonra arkadaşlarla aramızda şöyle bir diyalog geçti:

Ben: Aha beyler hoca geliyor.
Muhammed: Kim? Haa, bizim hoca.
Ben (şaşkın bir şekilde): Sizin de mi hoca?
Muhammed: Aynen kanka, sizin de mi hoca?
Konuşmanın tam burasında Şevket kardeşimiz bir bomba patlattı:
Oğlum siz aynı sınıftasınız.

Hatice hocanın dersinde mucize konusunda sunum yapıyordum. Slaytı gece hazırladığım için Hz. Salih'in mucizesinde "dişi deve" yazacağıma "deve dişi" yazmışım. Ben kendimden emin bir şekilde sunum yaparken hocam başlığı gösterip gülümsemişti.

Ömer Türker bir konuyu anlattıktan sonra bana buradan ne anladığımı söylememi istemişti. Ben de elimden geldiğince ne anladığımı söylemeye çalıştım. Sonrasında hocaya "Yaklaşmış mıyım hocam?" diye sorduğumda: "Yaklaşmışsın hocam, ama zıplayınca güneşe ne kadar yaklaşıyorsak o kadar yaklaşmışsın." cevabını almıştım.

Hazırlık okurken ders çıkışı yurda gidecektim. İkinci öğretim okuduğum için gece 9 gibi ders bitiyordu. Halil İbrahim Kaçar hocamız bana evinin aynı yönde olduğunu söyledi ve beraber gitmeyi teklif etti. Bende arkadaşımın bir şey alacağımı ve 10 dakika kadar daha bekleyeceğimi belirttim. Arkadaş 15 dakika sonra geldi ve bu arada hocamız da benimle beraber sabırla bekledi.

Kitap Kahve'de arkadaşımın "Semih Ceyhan çok zor soruyormuş öğrencilerine yazık" demiştim. Semih Hoca da arkamdan kulağıma eğilip "Bence de yazık" demişti.

İslam felsefesi dersinde bir öğrencinin yüksek bir sesle Ömer hocaya "Allah'ı kalbimizle mi biliriz aklımızla mı?" sorusunu sorması akabinde geçen değişik bir muhabbet unutulamayacak anılarım arasına girdi.

Ömer Türker hoca sınava dair sorusu olan var mı diye sorduğunda "Hocam birinci belli de ikinci kim?" diye sormuştum. Sonuçlar açıklanınca hoca kaç aldığımı sorunca "Doksan altı" demiştim. "Ama baya altı" diye de eklemiştım.

İlk yılımızda, hazırlıkta okuyorken bir sabah karlı bir güne uyandım. Yurtta aynı odada kaldığım arkadaşlarımla (2101 Team) o gün derslerin işlenip işlenmeyeceği hakkında derin bir münakaşaya daldık. Sonunda internet sitesinden resmi bir açıklama yapılmasını beklemeye karar verdik. Normalde pencereden dışarıya baktığım anda geri dönüp sıcak yatağımda uyku ritüelime devam ederdim. Ama devamsızlık kotamı doldurduğum için dersi eklemek bir seçenek değildi. Derse son bir saat kalana kadar bir açıklama yapılmayınca diğer iki arkadaşım ile "Sancaktepe"deki yurdumuzdan otobüs durağına kadar yürüdük. Gözünü sevdiğimin 11 numarası bizi yine 1 elif miktarı bekletti. Neyse ki diğer İstanbul halkının devamsızlık kotaları dolmadığı için o gün Şile yolunda trafik yoktu. Kısa sürede Mir Böreğin karşısındaki durağa ulaştık. Vakfın önündeki yokuştan kaya kaya indik, Yunus emre binasının kapısından girdik, merdivenleri aceleyle tırmandık ve yanlış hatırlamıyorsam ikinci katta olan dersliğimizin önünde soluğu aldık. Kapıyı tıklatıp açtığımızda ise boş bir sınıfla karşılaştık. Arkadaşım söylene söylene telefonuna sarıldı ve duyurular kısmına yeniden baktı. Meğer o günün tatil olduğu dersten yarım saat önce duyurulmuş. Arkadaşlarıma baktım ve dedim ki: "Ben bu kadar yolu boşuna gelmedim aga, ne dersiniz bi boğaz havası alalım mı?". Allaha bu teklifimi kabul etmediler. Beni de ikna ettiler ve yurda geri döndük.

Lisansa yeni geçmiş, ilk defa DİA maddesi çıkaracaktım. Maşallah bol resimleri olan uzun bir madde denk gelmiş ben de güzel görünsün diye renkli çıkardım fotokopyu :D Önce tahminler üstü fiyatlandırma gerçekleşti, Metin Abiden ufak ama güzel bir azar yedim. Sonra kısa bir sessizlik, akabinde Metin Abi siyah beyaz ücreti aldı. Kendisinin nasıl kral bir adam olduğunu ilk o gün anladım.

Mantık sınavına çalışmaktan sınava geç kalmıştık. Sınıfta yer kalmamıştı. En sonunda bir sınıfa yerleştik. Sınav kağıdını aldık, direkt adımızı yazdık ama bir terslik vardı. Sınav kağıdı Arapçaydı. Neyse ki 5dk sonra diğer arkadaşım bunun aynı sınavın Arapça olanı olduğunu anladı ve koşarak uzaklaştık.

Bir gün tefsir sınavında bir gecede çok önemli bir yeri ezberlemiştim unutmamak için sınava girene kadar kimseyle konuşmamıştım. Sınava girince anladım ki meğer yanlış yeri ezberlemişim.

Hadis sınavında ilk defa hocamız vize için test yapmıştı, daha önceden klasik yaptığı ve virgülüne kadar her şeyi sorduğu için çok iyi çalışmıştım. Dolayısıyla sınavı 10 dakikada bitirdim ve sınav kâğıdımı sakince öğretmenler masasının üzerine bıraktım. Orada oturan kişi de şaşkın bir ifadeyle kâğıdı bana geri vermeye çalıştı. O bana uzatıyor ben ona uzatıyorum, kâğıt arada kırısmaktan bir hâl oldu. Meğerse yer kalmadığı için bir öğrenciyi oraya oturtmuşlar ben de gidiyorum arkadaşına zorla kâğıdımı vermeye çalışıyorum. O esnada yanda gülmekten katılmış bi şekilde biri yaklaştı yanımıza ve kâğıdı almaya çalıştı. Ben de kâğıdı vermiyorum ve içimden diyorum ki bu öğrenci şimdi niye benden kâğıdımı almaya çalışıyor. Adam gözetmenmiş hâlbuki. Gülmekten konuşmuyor, kâğıdımı zorla vermeye çalıştığım kişi de kopya muamelesi görmekten çekindiği için büyük ihtimalle konuşmuyor ve ben olabildiğince olayı anlamamaya gayret göstererek orada direniş gösteriyorum. Neyse sonra beynim zahmet edip olayı çözdü. Ben tüm utanmışlığımla özür dileye dileye çıktım sınıftan. Hayır, bir de sınavın başında o gözetmenle biraz konuşmuşum artık sınav heyecanından mıdır nedir, hafızam direkt silmiş adamı.

Bir gün dersi yine çok dikkatli dinliyorum, hoca bir eser ismi veya çok önemli bitmiş şey söyledi ki ben de söyleneni not etme ihtiyacı hissettim. Kalemimi hemen bulamayınca yanımdaki canım arkadaşımın kalemligini açtım, elime gelen bir kalemi aldım. Yazınca yazması biraz kalın gözükte gözüm ama aldırmadım devam ettim, arkadaşım bana şaşkın gözlerle bakıp hemen birkaç saniyesinde gülmek için kendini zor tutuyordu. Bir gariplik olduğunu çok sonra anlayınca kalemin üzerinde eyeliner yazdığını gördüm ve o an kalemi usulca elimden bırakıp arkadaşım ile içimize ata ata gülmeye başladık. Evet, makyaj kalemini normal kalem sanmıştım, farkını bilmiyordum Ve tabii hoca bu mühim bilgiyi bilmediğinden, gariplik bize bakıyordu... Bu da öyle güzel bir anıydı, o günden sonra her gün gratise gidip bir makyaj eşyası öğrenmeyi kendime şiar edindim.

Hazırlık sınıfında iken Nusaybinli cinler ifadesini nasipli cinler diye çevirmiştim. Mustafa genç hocamız ve sınıfın gülümsemesine vesile olmuşum.

Saygın bir hocamızın peşinden vize hakkında bilgi almak için koşunca hocamızın bizden geriye doğru kaçıışı.

Okula ilk kez İngilizce muafiyet sınavı için gelmişim ama sınav başlayana kadar kalem, silgi getirmediyimi fark edememişim.

Bir anı değil ama sırat köprüsünden geçme uygulamalı tatbikat gibi o tahtaların üzerinden geçtiğimiz günleri hiç unutmam.

Koridoru boş sanıp arkadaşımı sandalyeyle gezdirirken Aynur Uraler'e yakalanmak (DEAD)

Yunus Emre binasındaki yangın merdiveninden yanlışlıkla kedi düşürmüştük. Kaldı 8 can.

Kapının kolu elimde kalmıştı sınıfa da bi güzel rezil olmuşum.

MÜİF 58'E ÇAN HAKKINDA SORDUK:

- Can dostlarımızla çan düşmanı olduğumuz değişik bir sistem.
- Çekil git artık düşlerimden.
- Bazen varlığı çekilmez, bazen yokluğu çekilmez.
- İki ucu sivri sopa, ne vazgeçilebiliyor ne de kabullenilebiliyor
- Kaldırılmalı.
- Düşük not alıp geçtiğimizde sesimizi çıkarmadığımız, yüksek not düşük harf aldığımızda ise isyan ettiğimiz sistemdir.

- Mağduriyet
- El-menzil beynel menzileteyn.
- Çan Allah'ın bir nimeti, çalışkanın nimeti tembelin cehennemi.
- Çıkmadık çandan umut kesilmiyor...
- Öldürmez süründürür.
- Bir şeytanın şerrinden, bir de çan sisteminden Allah'a sığınırım
- Başlarda çok güzeldi.
- Çan Müfliyi rezil de eder, vezir de
- Sınavlarda 100-100 alıp BA ile geçtiğimden beri düşünmeyi bıraktım.

MÜİF 58 LAKAPLAR

- "Ebul Bundug" Halil İbrahim kaçar
- 4 çocuğum olması hasebiyle Kemal Yıldız tarafından "Profesör" lakabı verilmişti.
- Dönem başında Mustafa Genç hocam tarafından "Geceleri kâim gündüzleri nâim" olarak anılırken dönem sonunda imzalayarak verdiği kitabında "na'im" olarak zikretmişti beni.
- Kemal Yıldız hocamız şevketlü pâdişahım derdi
- Rahmetli Erdoğan hoca bana değil sınıfta adları Yasin olan iki arkadaşına lakap takmıştı. Birine "Sübhanekê" diğerine "Ettehiyyâtü" derdi.
- Rahmetli Erdoğan Albayrak Hocamız tarafından "Sürahi Nene"

- Okula her gün Beylikdüzü'nden gelip gittiğim için hazırlık hocalarından Tarık Nevvam tarafından "Metrobüscü" diye anılmaktaydım. Bunu Arap aksanıyla söylediğini düşünür.
- Arkadaşlar mantık dersi alırken "Muallim-i Sâlis" derlerdi.
- Hatice Kelpetin 250 kişinin önünde bana kaynana demişti...
- Hazırlık sınıfındayken Wael Shawky tarafından Sultan Abdülhamid lakabını almıştım. (Sultan Kevser)
- Bintüt't Twitter derdi İbrahim Tüfekçi hocam, sayesinde sınıfta Twitter fenomeni sanılmam dışında bir problem yoktu aslında :)
- "Mutayyebun"

Bulmaca

OSMAN KÂMİL DİREK

Kareler içerisinde harfleri karışık bir şekilde verilen kelimeleri aşağıda verilen tanımlara göre düzenleyiniz. Kareler içerisindeki düzenlenen kelimelerin ilk harflerini anahtar cümle kısmındaki ilgili kutucuğa yazarak anahtar cümleyi bulunuz.

1. YİNEH -----	2. BASEN -----	3. TELLİ -----	4. ARĞIÇ -----	5. AFSİN -----	6. YENİT -----	7. AVTED -----
8. ECDEB -----	9. SİNAY -----	10. DANİS -----	11. RAÇİM -----	12. RASİM -----	13. REYÜZ -----	14. RAZİH -----
15. TEVAF -----	16. SALİH -----	17. YAZİN -----	18. ZAMAN -----	19. MAİLE -----	20. İRDEB -----	21. METÜM -----
22. SÜNNE -----	23. TABLI -----	24. NAMÜR -----	25. AKTAV -----	26. EFTÜL -----	27. SİNEH -----	28. VADİN -----
29. SALİH -----	30. ŞÜKRÜ -----	31. KASIT -----	32. TECAN -----	33. AYDÜN -----	34. KAİDE -----	

1- Bir işten kaçınılmasının istendiğini ifade eden söz. 2- Kabilelerin soyunu inceleyen ilim dalı. 3- Hükmün amacını genellikle gerçekleştirdiği kabul edilen açık ve istikrarlı vasıf. 4- Birinin bir yere gelmesini isteme. 5- Vicdana veya mantığa dayanan adalet. 6- Kesinlik kazanmış ve bir fiilin işlenmesine yönelmiş irade. 7- Müslümanları dinî görevlerini yerine getirmeye çağırma. 8- Arap harflerinin taşıdığı sayı değerlerine dayanan hesap sistemi. 9- Kur'an'ın kalbi. 10- Bir hadisi veya bir sözü ilk söyleyenine nisbet etmek için adları sıralama. 11- Hz. Muhammed (sav)'in göğe yükselmesi. 12- Ölen bir kimsenin mal varlığının akıbetini düzenleyen kuralların bütünü. 13- Kur'an'da adı geçen, peygamber olup olmadığı tartışmalı kişi. 14- Tecvid ilminde iki harfin arasını ayırma yani harfi mahrecinde okuma. 15- Fikhî bir meselenin dinî-hukukî hükmünü açıklayan cevap. 16- İbadetlerdeki içtenlik. 17- Allah'a yalvarıp yakarma, dua etme. 18- İslam'ın beş şartından biri. 19- Bir âlimin talebelerine hadisleri yazdırmasıyla meydana gelen eser türü. 20- Hz. Peygamber ile Mekke'li müşrikler arasındaki ilk savaş. 21- Dine muhatap olanların meydana getirdiği topluluk. 22- Ahkâm hadislerini toplayan eserlerin ortak adı. 23- Bir ibadetin temeldeki bir eksiklik sebebiyle hükümsüz olması. 24- Geleneklerle yoğrularak yeniden inşa edilen daha üstün bir medeniyet, bayındırlık. 25- Haram ve günahlardan kaçınma hususunda gösterilen titizlik. 26- İnsanlarla uzlaşma, kaynaşma, barış içinde yaşama. 27- Şer'î bir hükmün daha sonra gelen şer'î bir delille kaldırılması. 28- İslâm devletlerinde resmî işlerin görüşülüp karara bağlandığı meclis. 29- İslâmî değerleri yeniden ihya etmeyi amaçlayan düşünce. 30- İyilikten dolayı minnettarlığını ifade etme. 31- Ölenlerin kılınmamış namazları ve tutulmamış oruçları için verilen sadaka. 32- Dünya ve ahiret mutluluğu. 33- Geçici âlem. 34- İslâm dininde inanılması gereken esasların bütünü

ANAHTAR CÜMLE:

Yana Doğru

1. Mâna yönünden birden fazla ihtimal taşıdığı için anlaşılmasında güçlük bulunan lafız veya ifade.
4. Aynı soydan gelenlerin veya bir başka sebeple aralarında yakınlık bulunanların muhaliflere karşı birlikte hareket etmelerini sağlayan dayanışma duygusu.
6. Hz. Peygamber'in doğumu; doğum yıl dönümü vesilesiyle yapılan törenlere verilen isim; bu törenlerde okunmak üzere yazılmış eserlerin ortak adı.
9. Kulun bütün benliğiyle yüce yaratana yönelerek ondan istek ve dilekte bulunması anlamında dinî terim ve bu amaçla icra edilen bir ibadet şekli
13. İslâm ülkelerinin toplum ve kültür hayatında önemli rol oynayan hayır müessesesi
14. Üç ilâhî dinde de önemli bir yere sahip olan ve kutsal sayılan şehir.
15. Din bilgini, fıkıh âlimi.
18. Dünya ile âhiret arasındaki âlem ve kabir hayatı
19. Kur'an'ın en uzun suresinin adı.
20. Hz. Peygamber'in, Mi'rac gecesi yanında ilâhî sırlara mazhar olduğu ağaç
25. Osman Gazî'nin kayın babası olan şeyh.
28. Şâriin yapılmamasını kesin ve bağlayıcı olmayan bir tarzda istediği fiil anlamında usûl-i fıkıh terimi
29. Hadisi usulüne uygun olarak rivayet etme anlamında terim
30. Ramazan ayına mahsus olmak üzere yatsıdan sonra kılınan namaz.
31. Bir tarikata ve şeyhe bağlı olan mürid, sūfiyâne bir hayat yaşayan kişi
32. Hadisleri Emevî Halifesi Ömer b. Abdülazîz'in emriyle resmen tedvin eden âlim
34. Zinnureyn lakabının sahibi olan yüce sahabi.
38. Ümmü'l-Kur'ân olarak bilinen sure
39. Kur'an'ın en kısa suresinin adı.
40. Telhîşü'l-Müstedrek, Siyeru a'lâmi'n-nübelâ' ve Tezhîbü Tehzîbi'l-Kemâl adlı eserlerin sahibi
41. Aynı ihramla hem umrenin hem haccın ifa edildiği hac türü.
42. Özel olarak Araplar'ın İslâm'dan önceki dinî ve sosyal hayat telakkilerini, genel olarak da kişilerin ve toplumların günah ve isyanlarını ifade eden bir terim.
43. İnsanlarla uzlaşma, kaynaşma, barış içinde yaşama anlamında ahlak terimi.
44. XIII. yüzyılda Anadolu'da görülmeye başlayan ve bir süre sonra Osmanlı Devleti'nin kurulmasında önemli rol oynayan dinî-içtimaî teşkilât.

Aşağı Doğru

2. Bir tarikatın veya tarikat kolunun merkezi durumunda olan büyük tekkelere verilen isimlerden biri; Marmara bölgesinde Türkiye'nin en büyük şehri ve aynı adı taşıyan küçük bir ilin merkezi
3. Namazda ayakta durmayı ifade eden fıkıh terimi.
5. İlk defa sahih hadisleri bir araya toplayan imam
6. Konusunun doğruluğu bilgisini bizzat kendisi veren haber anlamında kelâm ve fıkıh usulü terimi.
7. Allah'ın hoşnutluğunu kazanma niyetiyle harcamada bulunma.
8. İslâm'a göre Firavun'un Hz. Mûsâ'ya iman etmiş olan eşi.
10. Allah'a giden yolda sâlikin önüne çıkan aşılması güç engelleri ifade etmek için kullanılan bir tasavvuf terimi.
11. İmam-ı Azam Ebu Hanife'nin ismi
12. Yağmur yağması için dua etmek anlamında bir terim.
16. İhramlı olarak Kâbe'yi tavaf edip Safâ ile Merve arasında sa'y yapmak suretiyle eda edilen ibadet
17. Yaptığı savunmadan dolayı "Medine müdafii" olarak anılan paşa.
21. Hadislerin bir hocadan öğrenilmesi, başkalarına öğretilmesi ve rivayet edilmesi metotlarının ortak adı.
22. İlk Müslümanlardan, anne ve babası ilk İslâm şehidleri olan meşhur sahâbî.
23. Allah'tan başka her şey anlamında bir tasavvuf terimi.
24. Kurban bayramının son üç gününü kapsayan zaman dilimine ve zilhicce ayının belli günlerinde farz namazların ardından söylenen tekbire verilen ad.
25. Ebü'l-Hasan el-Eş'arî tarafından kurulan kelâm mektebi
26. Beşikte iken ve olgun bir insan tavrıyla konuşma mucizesi gösteren peygamber
27. Büyük peygamberler arasında sayılan, kendisine inanmayan kavmi tûfan ile helâk edilen peygamber.
33. İslâm âlimlerinin dinî bir meselenin hükmü üzerinde fikir birliği etmeleri
35. Hz. Peygamber'in Medine'de ensar ve muhacirlerden bazılarını birbirleriyle kardeş ilân etmesi.
36. İtikadî meselelerin yorumunda akla ve iradeye öncelik veren kelâm mezhep.
37. Yatsı namazının ardından fecre kadar geçen süre içinde uykudan kalkıp namaz kılma ve bu süre zarfında kılınan nâfile namaz, gece namazı.
39. Ayın güneşle dünya arasına girerek güneş ışığını engellemesi, güneş tutulması
41. Hz. Mevlana'nın kabrinin bulunduğu güzel şehir

37-77-TEHECCÜD, 39-KÜSUF, 41-KONYA

21-TAHAMMÜL, 22-AMMAR, 23-MASİVA, 24-TEŞRİK, 25-EŞARİYYE, 26-İSA, 27-NUH, 33-İCMA, 35-MUAHAT, 36-MUTEZİLE,

2-ASITANE, 3-KİYAM, 5-BUHARİ, 6-MÜTEVATİR, 7-İNFAK, 8-ASİYE, 10-AKABE, 11-NUMAN, 12-İSTİSKA, 16-UMRE, 17-FAHRETTİN,

AŞAĞIYA DOĞRU

42-CAHİLİYE, 43-ÜLFET, 44-AHİLİK

25-EDEBALİ, 28-MEKRUH, 29-EDA, 30-TERAVİH, 31-DEVLİŞ, 32-ZÜHRİ 34-OSMAN, 38-FATİHA, 39-KEVSER, 40-ZEHREBİ, 41-KIRAN,

1-MÜTEŞABİH, 4-ASABİYET, 6-MEVLİD, 9-DUA, 13-VAKİF, 14-KUDÜS, 15-FAKİH, 18-BERZAH, 19-BAKARA, 20-SİDRETÜLMÜNTEHA,

YANA DOĞRU

BULMACA 2 - CEVAP ANAHTARI

26 - ÜLFET, 27 - NESİH, 28 - DİVAN, 29 - İSLAH, 30 - ŞÜKÜR, 31 - İSKAT, 32 - NECAT, 33 - DÜNYA, 34 - AKIDE

14 - İZHAR, 15 - FETVA, 16 - İHLAS, 17 - NİYAZ, 18 - NAMAZ, 19 - EMALİ, 20 - BEDİR, 21 - ÜMMET, 22 - SÜNEN, 23 - BATIL, 24 - ÜMRAN, 25 - TAKVA,

1 - NEHİ, 2 - ENSAB, 3 - İLLET, 4 - ÇAĞRI, 5 - İNSAF, 6 - NİYET, 7 - DAVET, 8 - ERCED, 9 - YASIN, 10 - İSNAD, 11 - MİRAC, 12 - MİRAS, 13 - ÜZER,

BULMACA 1 - CEVAP ANAHTARI

BİLAKİS GÖRÜŞMEK ÜZERE

MELİKE
KARARTI

*"Biz, Marmara Üniversitesi İlahiyat
Fakültesi 58. Dönem mezunlarıyız."*

2016 yılında başladığımız bu yolculuğun sonuna gelmiş bulunmaktayız. Türkiye'nin, hatta dünyanın dört bir yanından gelerek, ikinci yuvamız bildiğimiz fakültemize veda ederken, yıllar sonrası için tarihin tozlu sayfalarına bizden de bir hatıra kalsın istedik. Hepimiz ayrı heyecanları yüreğimizde taşıyarak geldik İstanbul'a. Kimi valizine umutlarını ekledi, kimi gurbete geliyor olmanın burukluğunu. "İstanbul sen büyüksün ama bizim hayallerimiz daha büyük!" dedik.

5 yıl boyunca kapısını her çaldığımızda gülyüzle bizi karşılayıp en güzel şekilde derdimize derman olmaya çalışan Ali Hocamıza, ilimleriyle amil olup hayatımızın her alanında bizlere yol gösteren kıymetli hocalarımıza, annelerimizin yemeklerini aratmayan yemekhanedeki teyzelerimize, ihtiyacımız olan tüm kitapları en kolay ulaşacağımız yere özenle dizgen kitap-kahvedeki abilerimize, ders notlarımızı bizden daha iyi takip eden Metin abimize, her problemimize çözüm bulmaya çalışan öğrenci işlerine ve özel olarak anne şefkatini daima hissettiğimiz Vildan Ablamıza, tüm fakülte personelimize, bu yolculuk boyunca peşimizden ayrılmayan fakültemizin güzel kedilerine, daima özleyeceğimiz ve bu yolda birlikte büyüdüğümüz tüm arkadaşlarımıza teşekkür ederiz.

Vedalar hep zordur fakat biz biliyoruz ki, Marmara İlahiyat bir fakülte olmaktan çok daha fazlasıydı. Biz, bu yuvanın çocukları olarak, yaşantımız boyunca gurur duyacağımız 5 yıllık defterimizi burada noktalıyoruz. Fakat hepimizin hikayesi, ilim yuvamızdan öğrendiklerimizi hayatımıza nakşederek devam edecek.

“

İyi ki Marmara İlahiyat, iyi ki 58. Dönem!

De ki: "Rabbim adaleti emretti. Her secde ettiğinizde yüzlerinizi O'na çevirin, kendisine içten bir inanç ve bağlılıkla O'na yalvarın! İlkin sizi yarattığı gibi (yine O'na) döneceksiniz."

(A'râf, 7/29)

yolunu ols

ÖĞR.GÖR. MEH

بِسْمِ اللّٰهِ

İlköğretim, ortaöğretim, lise derken üniversiteyi de bitirdiniz...
Yüzlerce ders binlerce konu, onlarca öğretmen, öğretim üyesi...
Anlattılar...Anlattılar...her biri zihnimize bir şeyler atıp gitti. Gerekli
gereksiz konularla beyinleriniz tıka basa dolduruldu.... Adeta Acılar
Denizi'ne döndünüz.

*“Ben acılar denizi olmuşum, yaklaşma
Sularım tuzlu, sularım zehir zemberek
Baksana; herkes içime dökmüş artıklarını*

.....

Zihinlerinize tıka basa doldurulan şeyleri seçme, ayıklama imkânımız
olmadı; çünkü hep bir yarış içerisindeydiniz.

*Ah... bir ay doğsa
Bir deli rüzgâr çıkırsa; alıp götürse
Yılların içimde bıraktıklarını...”*

diyen şair gibi, keşke zaman zaman durup düşünme, tefekkür etme
imkanımız olsaydı...Ömrünüzün en verimli yıllarını harcadığımız bu
sürecin artılarını eksilerini tartabilseydiniz. Ama nafile... Hep yarış...
Hep imtihan...

z açık un

MET TOPRAK

*Okudum Kâzi-vii Kessâf-u Cerîr-ii Taberi
Bilmiyorum güzelim kimden alayım haberi*

İmtihan Dünyası kavramını bizler galiba sonu “S” ile biten sınavlarda çoktan seçmeli soruları cevaplamak olarak anladık. Üniversiteyi bitirmekle bu yarış bitti mi? Hayır. Şimdi yeni yarışlar başlayacak... O çok bildik sorularla karşılaşacaksınız: “Ee okul da bitti şimdi ne yapıyorsun? Hala bir iş bulamadın mı? Hala evlenmedin mi?..” Böylece sizlerden bir an önce hayırlı bir iş ve eş bulmanız istenecek. Bir an önce tercihler yapmanız, kararlar vermeniz gerekecek. Fakat bu kez az da olsa seçme imkânınız olacak. Az da olsa diyorum, zira hiçbirimiz ailemizden ve çevremizden bağımsız değiliz. Size tavsiyem iş ve eş seçerken kalbinizin, gönlünüzün sesini dinleyin. Çevrenizin dolduruşlarına gelmeyin. Sevmediğiniz, sevemeyeceğiniz maceralara atılmayın. Unutmayın en verimli yıllarımızı onlar planladı. Şimdi bir hasar tespit raporu hazırlayıp, bundan sonrasını sizler planlamalısınız.

Bu planlamada aldığınız eğitimin önemli katkıları olacaktır. Dinin çok değerli ve hassas bir konu olduğunu derslerde yüzlerce kez ifade ettim. Unutmayın, “Din bir kandile benzer, bu kandille evinizi aydınlatabilir veya yakabilirsiniz”. Bizim görevimiz yakmak değil, aydınlatmak; yıkmak değil, yapmaktır. Rabbim, yaratılış gayemiz, “ الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ” “Ahsen Amel’den ayırmasın!

‘Aklımızın ırmağı ahşkanlıkların karanlık çölünde kuruyup gitmesin!’

Yolunuz, bahtınız ve zihniniz daima açık olsun!

Marmara Üniversitesi İlahiyat

Fakültesi 58. Dönem Mezunları

58. DÖNEM

FEYZANUR ER • CELAL KILINÇ • ŞEYMA AYYILDIZ • MUSTAFA AKIN • ABDULLAH FUAD KILINÇLI • ELİF EFE • APTULLAH İMAMOĞLU • EMRE CAN • MEHMET ÇAKMAK • HATİCE KÜBRA KIZILKAN • AYŞE NUR KORKMAZ • BERANUR DALKABAK • TALHA KAMALI • YAKUP ALOĞLU • ALİYE TUBA GÜLSÖY • SUMMEIYA AIKOZHA • IDRİSS ABDELAZİZ MEİTE • MISS ASMAH HAYI • AHMAD JALLOH • MUHAMMAD MUGHNI • SUMEJA PIVIC • ASIA FAHRI FELETİ • EMİNE NUR ÇİFTÇİOĞLU • AHMET ŞAMİL SIRAKAYA • SENA OKAY • AFRA YILDIZ • HÜLYA KARAYİĞİT • ENES MALİK AKTAŞ • ZEHRANUR GÜMÜŞ • RAMAZAN GÜMÜŞ • ALİ TAHA ORDU • İREM NUR GÖCEN • NURŞULE DUMAN • SAFİYE ESMA GENÇ • FERİDE BENNA HAZİR • KEVSER TÜRK • SALİH EREN • SAMET ÖZTÜRK • SÜHEYLA GÖKCAN • SENANUR KÜÇÜKTEPE • BEYZA YILDIZ • BÜŞRA ALBAŞ • GİZEM GÖK • ZEYNEP ZÜHAL GÜNDOĞDU • ASUDE GÜLER • HAKAN TAYYİP YAZAR • BEYZANUR İLERİ • SÜHEYLA SEFA CEYLAN • EBU TALHA ÇOBAN • ARIFE EN • RÜMEYSA BÖLAT • NUREFŞAN ÇALIŞKAN • ABDURRAHİM ERTEK • ESAT ERBİL BAYKARA • BÜŞRA HAN • HAYRİYE ŞENTÜRK • ŞEYMA EFRENS • BENGİSÜ AFAT • BEYZANUR KÖŞKER • YUNUS ADIGÜZEL • NAGİHAN İNCİK • ELİF TENAY • RABİA KAYA • RÜMEYSA KIRBIYIK • BERKAN MUHAMMET ŞENER • HAVVA MENTEŞE • EBRAR KEZİBAN ÖZOKUDAN • AHMET HAMDİ HACICAFAEROĞLU • HALİME AY • AYŞENUR KÖSE • FATMATÜL KÜBRA UZUN • DİLARA SEVGİLİ • YUSUF İSA AKPINAR • MUHAMMED OĞUZHAN ÖZDEMİR • BEYZA SENA DOĞAN • ELİF KARGALI • ŞULE ÇAKIR • MÜNEVVER TUNA • SÜMEYYE İCLAL YAMAN • SENA ADAK • KISMET GÜLBAY • AYŞE KARADAVUT • TANSU MERVE TAŞ • AHMET DOĞUERİ • ÖMER FARUK ERSOY • İLAYDA İPEK • MERVE BAKICI • MESLİNA TEKİNER • ESRA BAL • FURKAN KABADAYI • HİLAL DOĞAN • HANİFE NURHAN ÇOŞAR • RÜMEYSA AKÇAKAYA • BEHÇET YALDIZ • FATMA ARSLAN • MİNE BAYAZIT • SALİHA ÇAKIL • MELİKE TOPTAŞ • ŞEVVAL BULUT • ESRA CANSEVER • EMİNE BERBEROĞLU • MUHAMMET AÇAR • AYSEL FİLİZ • SELMA ÖZTÜRK • MERVE MEYDANAL • ABDULVAHHAP ZOR • NUR EYŞAN YILMAZ • ZEYNEP ÇIKAY • RABİA ÖZYİĞİT • YAKUP DÖNMEZ • MELİKE ÇINAR • MEVLÜDE AYDIN • BURCU ARSLAN • BAHAR DENİZ • ESRA KÖSEOĞLU • ESRA ÇAĞLAYAN • RÜVEYDE AKAR • NESLİHAN ÇİFÇİ • MELEK ALBAYRAK • OSMAN GENGİZ • ŞEVKET KALKAN • BAHA YASİR ALAYBEYOĞLU • EBRU ÖZCAN • FETULLAH ÖRS • MUHAMMED TAHİR KARAKUŞ • FATMA BÜŞRA HANDEMİR • MERVE TERZİ • HAZAL OTLU • FURKAN ÇÖRDÜKÇÜ • FATİMA ZEHRA ÇELİK • ZÜHAL KANBUR • AYŞE DEMİRCİ • MEHMET DEMİRBİLEK • NASRUDDİN FEYZULLAH ORHAN • BURKE PAZARLIOĞLU • RÜMEYSA AYLUCIARHAN • ESMANUR ADIYAMAN • GÜLCAN UÇAN • ESRA NUR KORKMAZ • FATMA SÜMEYYE TAŞPINAR • FERDA NUR AKGÜMÜŞ • FATİH AKTAŞ • MUHAMMED SEZER ŞAHİNKAYA • BEHANUR UYANIK • MUHAMMED FETHULLAH GÜL • MUHAMMET FURKAN DOĞAN • AHMET KIZILDİL • RESUL GÜNAYDIN • AYŞE ÜNAL • KÜBRA TAŞ • RUKİYE DÜNDAR • SEMA SAFCI • ŞEYMA ALKAN • ZEYNEP KIRCA • HALİT ÖMER ÇAĞTAY • FEYZANUR ERDEM • HİLAL KAYA • MÜJGAN YÜKSEL • MERVE DÜZGÜN • ÖMER FARUK GÖVERCİN • RABİA AÇAR • CEYLAN ÇELİK • TAHA YUSUF AYDIN • FEYZA NUR KARAÇALI • FATMA BETÜL ÖZTÜRK • SÜMEYYE NUR AYDIN • ŞEYMANUR KARAKIŞ • SÜMEYYE SEMRA DENİZGEZ • TARIK AKKAYA • ESRA TEKİN • ŞEVVAL ERDEMİR • MERYEM SEVİM • BETÜL ŞENTÜRK • ESRA NUR YÜCEDAĞ • ÖMER BİLBİL • ESMANUR KIRTAŞ • NAZLI DİLARA YILDIRIM • BÜŞRA ŞENGÜN • NURSENA ŞEKMEN • HİDAYET YILDIZ • MERVENUR KORKMAZ • SELCAN BAĞCI • ZAHİDE GÖKÇE • RÜMEYSA NUR TANRIVERDİ • MELTEM CAN • SULTAN KEVSER ELGÜN • ŞEYMA SAVAŞ • AYŞE PARLAK • HABİBE DOĞAN • ŞUHEDA KAHRAMAN • ZEYNEP YALÇIN • HAVVA NUR GÜNER • RABİA TURUD • TUNAHAN AYDIN • SENAR ARSLAN • ZEYD DERE • RABİYA YİĞİT • ALİ DİLSİZ • HAYRÜNNİSA BÖLAT • HANİFE RÜMEYSA APAYDIN • FATMA ORHAN • NURSELİ PAMPAL • ŞEYMA NUR KEMENT • RABİA ÇETİN • ESMA ÜLKER • ABDULLAH SEÇİLMİŞ • BÜNYAMİN CAN • OSMAN KAMİL DİREK • MÜNİR NAS • AHMET DOĞAN • LENA ELMAOĞLU • MUHAMMED SAİT SEÇKİNER • SEMANUR ÖZDOĞAN • HAYRÜNNİSA AKTI • ELAĞUR BAYSAN • MERVE YILMAZ • ZÜLEYHA CAMCI • SÜREYYA ŞİK • ELANUR KARANFİL • MÜNİRE ÖZ • KADRIYE BAKIR • ÜMMÜGÜLSÜM KOÇAMAN • ADEM BAKIR • MUSA AKGÜN • EMİNE UZUNYOL • YUSUF ÇOBANOĞLU • BEDRİYE SENANUR DOĞAN • BEYZA PANDIR • ERKAN OĞUR • RABİA NUR ÖZBAY • BEYZA KORKMAZ • YÜSRA AYŞE DURMUŞ • BEYZANUR YAVUZ • SÜVEYDA ZORA • FATMA KAYA • RÜMEYSA ALKAN • NURCAN KİŞİ • RABİA DEMİRTAŞ • YUSUF ŞEN • ŞEYMA HOŞMUTLU • MÜCAHİD ÇİÇEK • EMRULLAH ŞAHİN • BÜŞRA TOPAL • ADNAN YUSUF ADAL • YAHYA ÇELİK • NURHAYAT OTABAŞI • AYŞE NUR ŞEVKAN • CİHAT SELMAN DEMİREZEN • ZEYNEP BİLİR • MEHMET ÖZCAN • ONUR SAKALAR • MUSA KARAARSLAN • ÇOŞKUN KOZ • ZEHRİ KÖŞKEROĞLU • ESRA NUR VERGİ • SELVA GÜNEŞ • BİLAL ÇETRES • AYŞEN BACACI • MEHMET YUSUF İŞÇİMEN • BEYZANUR TÜRKÖĞLU • NASER BAJRAMI • BAŞSEM BYANOUNI • NEDİM AYDIN • MUSA ALİ ÇAKMAK • DOĞAN YÜCE • RABİA UĞUR • FATMA ÇAĞLA ARAS • FATMANUR AKKOYUN • HALİL İBRAHİM DENİZ • CANSU BİÇE • ŞEYMA SULTAN MAGİT • TALHA GÖKLER • KADRIYE KAYI • MAHMUD MANSUR ÇOŞKUN • BEYZA NUR GÜRHAN • ABDURRAHİM ÖZDOĞAN • BETÜL AKAY • AMİNA LEYLA NEFES • RABİA NUR ŞAVKLIYILDIZ • BETÜL YILDIZ • SİDRA DEMİRCİ • NİLÜFER SEMİH • MERYEM AKÇADIRCI • MUHAMMET EMİN TEKİN • FATMA BEYZA MUTLU • MUHAMMED BİLİR • YUSUF DOĞMAÇ • MUHAMMED TARIK ÖZKAN • FATMA BETÜL KORKMAZ • RUKİYE BAŞYİĞİT • ZEYNEP AYBÜKE KOYUNCU • AHMED ENES TURAN • AHMET FARUK ASA • BETÜL SÜMEYYE GÜRŞOY • ZEYNEP SARIOĞLU ATEŞ • ABDULLAH ENES AYDIN • MERVE AY • SERPİL DOĞAN • KADRIYE ANLAYIŞ • FATMA BETÜL KARA • ÜMMÜHAN GÜNER • SELMA KOÇAKAYA • HASAN ŞENTÜRK • İSMET AYDIN • ÜMMAHAN SEMA DEMİR • HUZEYFE AKDENİZ • MUHSİN KARSLI • NESLİŞAH ARVAS • FATMA GÜL SAĞLAM • SEVBAN DAL • SÜMEYYE KOSİF • HÜSEYİN ARI • İBRAHİM TAHA ÖZKÜR • FATMA AKGÜNEŞ • MELİKE KARARTI • MUHAMMED YARAY • ZEYNEP AKDAL • ZAHİDE NUR ERSOY • GÜLSÜM TARINCI • KÜBRA MURTEZAOĞLU • YÜSRA DEMİRTAŞ • MERVE TAŞKIN • ZEYNEP ABUL • BEYZA GÜNHEN • HALİ KAYA • FERHAT ÖZCAN • NURİN SAHİRA ZAMRİ • NADİA ADNAN • SHAHKİRAH FAJRİYAH SHAHİDZONİ FADZALİ • FATMA BETÜL KIRKIK • İPEKNUR AŞKIN • KÜBRA OĞUZ • MEHMET MUSTAFA BUĞCU • ARZU TOKPINAR • MEHMET CEVAT IŞIK • MELİKE YALÇIN • AYŞE BIÇAK • HALİL İBRAHİM GÜRGENÇ • FATMA NUR BİDİŞ • SÜMEYYE ŞENEL • SALİH ŞENER • HAKAN KARADAŞ • GÖKAY DEMİRTAŞ • TUBA RÜMEYSA PATAÇI • BEYZA AKBÜLÜT • SAFİYE UYSAL • AHMET UĞURLU • EYMEYEN YUKARIPINAR • MUHAMMED EMİN CANBAŞ • MEHMET SALİH BABACAN • MUHAMMED ENES AKDEMİR • BAHİRİ BEHÇET KUT • CİHAT DEMİR • EBUBEKİR RAHMAN ŞEN • ESMA DURSUN • FADİME İŞIKSAL • KEREM KARAGÖZ • MELEK SİNMAZ • MUHAMMED BAKİ KOÇ • SÜMEYYE ORHAN • YASİN ÖZTORUN • YASİN SEVEN • ZÜLEYHA ZORLU • AHMED FARUK ERGÜN • AHMET MADAN • AHMET MUHAMMED GÜNEŞ • BAKIŞ ABRAVCI • BETÜL KAYA • BETÜL OKTAY • BİLAL KÜRŞAD KARACAN • BÜŞRA KARAKOÇ • BÜŞRA ZEYREK • EBRU ARTI • ENES KADIOĞLU • FATMA ATABAŞ • FERHAT GÖK • HİLAL BEBEŞ • KEZİBAN ŞENGÜL • MAİDE AMİNE KORKUT • MURAT DİDİN • NAGEHAN BAŞARAN • NAZİFE NUR KARAKALE • NESLİHAN CANKURT • ÖMER DÜZGÜN • SÜMEYYA ALICI • TUĞBA DAŞDEMİR • TUĞBA KÖYLÜ • TÜLAY VİRAN • ZAKİRE AKDENİZ • EMRACH SECH • HANİFE NUR KABA • SASKİA PRİLLY FABIOLA • NOOH BARRIE • NADİA BİNTİ MOHD NOOR • RABİA TUĞÇE ÖZDEMİR • HASAN HÜR • ABDULKADİR CEYLAN • ÖMER FARUK ÇAĞLAR • SENA NUR AYDIN • BEYZA MÜBERRA KOŞAN • SABRİYE ÇELİKBAŞ • FEYZA KOTAN • ŞEYMA ERDOĞAN • ZEHRANUR HAN • BİLAL ÖZDEMİR • HALİL İBRAHİM SARI • SEMA BİLGİN • MOHAMMAD MASUDUR RAHMAN • TAÜBA YACOUBI • ABDULKADİR ÇİFTÇİ • ELİF GÜLSÜM TARHAN • NUR NAJWA BİNTİ AHMAD SOKRİ • NURASHİQİN BİNTİ MOHD ZAİDİ • VİLDAN KATI • MERVE USLU • SENA ENGİN • SÜMEYYE OSMA • ŞİRİN AKİBA • BİLAL BAHADIR • SÜMEYYE AKSU • ABDULKADİR MERSİN • ÜMMÜGÜLSÜM TOSUN • ALİYE SEVİM • HİLAL ÖZTÜRK • BÜŞRA CİLER • FEYZANUR YILDIZ • MUSTAFA ÇIRAK • ZEYNEP ÜNLÜ • SEMRA BARSTUĞAN • DIRHAMSHAH MUHAMMAD SILMI AGUS • ADEL ALİ MOHAMMED AL-KURDI • RAGAT HAMDİ • BÜŞRA DEMİRBİLEK • İSA YEŞİLMEN • ABDULLAH İSMAEL MOHAMED ALİ • ÖMER FARUK AYYAZ • SÜMEYYE YAMAN • MAİMATTİABUDDULA TUERSUNTOUHETI • TUĞBA İBRAHİM • BEŞAR MUSTAFİ • İPEK CEREN ÇOLAK • EMİNE KARAMAN • SİNEM NAZMİYE ATAY • EDİBE SULTAN DEMİRCİ • HÜMDA MİRZEN KAHRAMAN • SALİH SARI • ERKAM ÇİMEN • SÜHEYLA NESLİŞAH İCİK • ELİF İSTİF • TAHA SULAR • MERYEM UYSAL • TAHA CEM AYDIN • RUKİYE RAHMET DEMİREŞİK • THIerno SOULEYMANE BALDE • OUNOUR SECH • SERDAR KIOUTSOUK • MOHAMMED S SHERIFF • FEYZANUR AKBAŞOĞLU • FURKAN DEMİR • BÜŞRA KUYUCU • NUR TANRIBUYURDU • TZAMPIR İCHTIAR • MERVE CANLI • İMADUDDİN ABDELLA KEDİR • MOUHAMED MOUSTAPHA NDİAYE • HÜSEYİN ŞAHİN • ŞEYMA NUR BAŞTAŞ • AYŞE YILDIRIM • TUBA TEMİZ • İSHAK KANAT • SEYHAN ÖZKAN • ABDULLAH AKDEMİR • MUHAMMED YUSUF BEKTAŞ • BÜNYAMİN KAPLAN • MUHAMMED YAŞİR SOYTAŞ • MERVE DOĞAN • SÜMEYYE DURSUN • MİHRİYE MERVE OĞUZCAN • İBRAHİM MARAŞLI • ŞEYMA NUR GÜNGÖR • MUHAMMED FATİH YILDIRIM • HÜSEYİN KAÇAR • ŞULE GÜL • HABİBE BEYOĞLU • TEKIYEDDİN AHMED GÖKAY • AHMET GÜZER • ABDÜLSAMET GÜNAYDIN • HANİFE ÇELEBİ • HATİCE BABACAN • MUHAMMED EMİN EVCÜMEN • SÜMEYYE KARACA • ABDULKERİM DİK • HAVVA BURCU CEBİROĞLU • ZEHRANUR APAK • SERRA GÜVEN • CEREN KAZMACI • EBUBEKİR TEMUR • SENANUR BOZKURT • MEHMET DURUR • ENES AK • NUR BANU İNAN • BİLAL DARILGEÇ • ESRA İLHAN • RUKİYE AKKAYA • ESMANUR AYTEN • ŞEYMA ÇOĞAN • BETÜL KARA • ZEYNEP DİLARA YÜKSEL • GÖZDE YAYLA • ALİ RASİH AVCI • İSA TETİK • RUKİYE GÜNDOĞDU • HÜSEYİN ZİYA DOĞAN • MÜCAHİD SAĞLAR • MEMDÜH DENERİ • SÜMEYYE GÜL ZENBEL • EBRU KESKİN • MERVE DOĞAN • AYŞE ÖZAN • DUYGU ATAŞ • RIDVAN ŞAHİN • ERSOY ÖZBİLGİN • AYŞE ATABEY • MUSTAFA YILMAZ • FIRAT ERÇEL • AINI ABUDUWAILI • ALPARSLAN DUMAN • EMİNE YALÇINKAYA • ALİ DOMUR • İSRAFİL YILDIRIM • SALİH SARIKAYA • İRFAN ERTUĞRUL • ZEYNEB SEKİZKARDEŞ • TUBA SÜZÜK • FİGEN ARSLAN • BİHTER KILIÇ • FATMA TOPÇU • YUSUF ERGÜNER • EMİNE NACAR •

DERGİ EKİBİ

Senanur Küçüktepe • Melike Karartı • Meryem Sevim • Şeyma Efrens • Beyza Nur Köşker • Osman Kâmil Direk • Ahmet Hamdi Hacicaferoğlu
Sınav demedik, yoğunluk demedik; Her birimiz ardına baktığında, hatıralar yalnızca zihinde kalmasın istedik. Bizler elimizden geleni yapmaya çalışarak hepimizin kütüphanesinde yer etmek üzere bu dolu dolu 5 yılı bir kaç sayfaya sığdıralım diyerek yola çıktık ve yine bir ilke imza atan 58. Dönem öğrencileri olarak bizler gurur duyduk ve bu gururu sizlerle paylaşıyoruz. Kusurlarımız olduysa affola, bir cümle hatırına dahi olsa sevdiğiniz bir şey ortaya koyabilmiş olmak duasıyla.

